

Μουσείο Μπενάκη

Τόμ. 10 (2010)

Χρονικά

Benaki Benaki

doi: [10.12681/benaki.55](https://doi.org/10.12681/benaki.55)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Benaki, B. (2014). Χρονικά. *Μουσείο Μπενάκη*, 10, 219–287. <https://doi.org/10.12681/benaki.55>

ΧΡΟΝΙΚΑ

Άποψη της έκθεσης *Χειρ Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη* στο κτήριο της οδού Κουμπάρη (φωτ.: Λ. Κουργιαντάκης).

Α. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΣΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ
ΚΟΥΜΠΑΡΗ

❑ *Ταξιδιώτες στην Ελλάδα (1900-1950). Από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη* 5-21 Φεβρουαρίου 2010 και 5-31 Μαρτίου 2010
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη - Βιβλιοθήκη

Η έκθεση, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του 3ου Συνεδρίου Βιβλιοθηκών Τέχνης (5-6 Φεβρουαρίου 2010), παρουσίασε βιβλία Ελλήνων και ξένων ταξιδιωτών οι οποίοι περιηγήθηκαν την Ελλάδα το πρώτο μισό του 20ού αιώνα και αποτύπωσαν,

άλλοτε σχεδιαστικά και άλλοτε φωτογραφικά, εικόνες από τις πόλεις, τα χωριά, τα μνημεία, όπως και σκηνές καθημερινής ζωής. Οι δύσκολες και επικίνδυνες συνθήκες τις οποίες αντιμετώπισε η Ελλάδα με τους βαλκανικούς πολέμους, τη μικρασιατική καταστροφή και τη γερμανική κατοχή δεν εμπόδιαν κάποιους τολμηρούς να ταξιδέψουν και να γνωρίσουν από κοντά τη χώρα και να καταγράψουν τις εντυπώσεις και τις μαρτυρίες τους στα ταξιδιωτικά κείμενα που περιλαμβάνονταν στην έκθεση και προέρχονταν αποκλειστικά και μόνο από τις συλλογές της Βιβλιοθήκης.

❑ *Στολισμοί κεφαλής. Ενθύμια ταξιδιών από λαούς της Ανατολής. Συλλογή Ιωάννας Κουτσοσδάκη* 14 Απριλίου - 6 Ιουνίου 2010
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Πολιτισμών του Κόσμου

Το ξεχωριστό περιεχόμενο της έκθεσης αποτελούσαν 100 μοναδικά αντικείμενα: καπέλα, κεφαλόδεσμοι, φέσια, ψάθες, παιδικό σκούφοι, στέφανα γάμου, διαδήματα, καρφίτσες και άλλα καλύμματα και στολισμοί του κεφαλιού, βασικά εξαρτήματα της παραδοσιακής ένδυσης, που μαρτυρούν τα εθνοτικά χαρακτηριστικά και φανερώνουν την ιστορία, τις αντιλήψεις, τα έθιμα και τις αισθητικές

προτιμήσεις των ανθρώπων που τα χρησιμοποιούν. Ως ενθύμια ταξιδιών της συλλέκτριας Ιωάννας Κουτσουδάκη, τα εκθέματα χαρτογραφούν το οδοιπορικό της από τη Μεσόγειο μέχρι τον Ειρηνικό ωκεανό: Αίγυπτος, Παλαιστίνη, Υεμένη, Ομάν, Ιράν, Τουρκία, Κεντρική Ασία, Ινδία, Πακιστάν, Θιβέτ, Κίνα, Μιανμάρ (Βιρμανία), Βιετνάμ, Λάος, Καμπούτζη, Ταϊλάνδη και Ινδονησία. Πρόκειται για αντιπροσωπευτικά δείγματα της τοπικής ένδυσης, κυρίως μειονοτήτων που κατοικούν στις παραπάνω περιοχές, όπως είναι οι Naga στα σύνορα Μιανμάρ και Ινδίας, οι Καλάς στο βορειοδυτικό Πακιστάν, οι Μιάο στη νοτιοδυτική Κίνα και οι Ακχα που ζουν στην Κίνα, στο Μιανμάρ, στην Ταϊλάνδη και στο Βιετνάμ.

□ *Ζιζή Μακρή. Κίνα 1956.*

Χαρακτικά και Σχέδια

14 Ιουνίου - 29 Αυγούστου 2010

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

Στην έκθεση, που ήταν αφιερωμένη στο έργο της Ζιζής Μακρή (γεν. 1924), σημαντικής μορφής της χαρακτηριστικής, του ψηφιδωτού και της ταπισερί, παρουσιάστηκαν έργα εμπνευσμένα από το ταξίδι της στην Κίνα, το 1956: μια σειρά ξυλογραφίες και παστέλ που δημιούργησε με αφετηρία επιτόπια σχέδια και οπτικά βιώματα αυτής της πλούσιας σε ερεθίσματα χώρας – έργα που εικονογραφούν την ιστορία, τον πολιτισμό, τον μύθο, τους ανθρώπους και την κοινωνία μιας χώρας που αλλάζει.

Κατάλογος: *Ζιζή Μακρή. Κίνα '56. Χαρακτικά και Σχέδια* (επιμ. Δανάη Φιλίππου, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική/γαλλική, ISBN 978-960-476-065-7).

□ *Θεόφιλος. Έργα από τη Συλλογή της Εμπορικής Τράπεζας*

15 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου 2010

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη, Εμπορική Τράπεζα

Η έκθεση παρουσίαζε 20 πίνακες από τη συλλογή έργων τέχνης της Εμπορικής Τράπεζας, δίνοντας την ευ-

καιρία στο κοινό να δει από κοντά ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της δουλειάς του Μυτιληνιού ζωγράφου. Τα έργα της συλλογής περιλαμβάνουν μια επιλογή από τη συνήθη θεματολογία του Θεόφιλου Χατζημιχαήλ: ιστορικές ή μυθολογικές σκηνές, παραστάσεις από ταχυδρομικά δελτάρια και παλιές λιθογραφίες ή φωτογραφίες, τοπία και εικόνες της καθημερινής ζωής. Ήταν η πρώτη φορά που το σύνολο των 20 έργων του Θεόφιλου από τη συλλογή της Εμπορικής Τράπεζας παρουσιάστηκε στο κοινό. Την έκθεση συνόδευσε η έκδοση της Εμπορικής Τράπεζας *Θεόφιλος* (Αθήνα 1967), σε επιμέλεια των Γιάννη Τσαρούχη και Γιώργου Μανουσάκη και με κείμενα του Γιάννη Τσαρούχη, μια έκδοση που συγκεντρώνει πάνω από 300 έργα του ζωγράφου. Επίσης, κατά τη διάρκεια της έκθεσης προβλήθηκε το αφιέρωμα της εκπομπής «Παρασκήνιο» με τίτλο *Θεόφιλος ξανά*, σε σκηνοθεσία Λάκη Παπαστάθη (παραγωγή Cinetic-EPT, 2003).

□ *Ο χρόνος, οι άνθρωποι, οι ιστορίες τους. Μια σπονδή στην έννοια της θεατρικότητας εκτός σκηνής*

11 Νοεμβρίου 2010 - 31 Ιανουαρίου 2011

Επιμέλεια έκθεσης: Μάνος Στεφανίδης

Είκοσι τέσσερις σύγχρονοι Έλληνες δημιουργοί παρουσίασαν έργα τους στη μόνιμη συλλογή του Μουσείου Μπενάκη, με στόχο τον διάλογο ανάμεσα στην καταγεγραμμένη ιστορία και την άγραφη, ανάμεσα στην επίσημη ιστορία και τα ίχνη των μικρών καθημερινών ιστοριών μέσα στον χρόνο, ίχνη που μπορούν να γίνουν ντοκουμέντα για τους μελετητές του μέλλοντος ή αφορμή δημιουργίας για τους καλλιτέχνες του σήμερα. Στην έκθεση συμμετείχαν οι: Δημήτρης Αληθινός, Κώστας Ανάνιδας, Αρκάς, Άγγελος Αντωνόπουλος, Γιάννης Ασημακόπουλος, Εριέττα Βορδώνη, Μπάμπης Βενετόπουλος, Γιώργος Γυπαράκης, Σταύρος Διακουμής, Νίκος Καναρέλλης, Βλάσης Κανιάρης, Μαριγώ Κάσση, Κυριάκος Κατζου-

ράκης, Αριστείδης Κοντογιώργης, Παναγιώτης Κουλουράς, Παναγιώτης Λαμπρινίδης, Γιώργος Λάππας, Αλεξάνδρα Μυρεσιώτη, Βάλβη Νομίδου, Νάκης Παναγιωτίδης, Άγγελος Παπαδημητρίου, Κώστας Τσιρώνης, Παντελής Χανδρής, Αγλαΐα Χριστιανού.

Κατάλογος: Μ. Στεφανίδης, *Ο χρόνος, οι άνθρωποι, οι ιστορίες τους* (εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-077-0).

□ *Χειρ Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*

17 Νοεμβρίου 2010 - 16 Ιανουαρίου 2011

Επιμέλεια έκθεσης: Μαρία Βασιλάκη, καθηγήτρια Βυζαντινής Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

Η έκθεση παρουσίαζε έναν επώνυμο ζωγράφο του 15ου αιώνα, τον Άγγελο Ακοτάντο, ο οποίος έζησε στη βενετοκρατούμενη Κρήτη. Ένας πολύ σημαντικός αριθμός εικόνων με την υπογραφή *Χειρ Αγγέλου* έχει σωθεί, καθώς και η ιδιόχειρη διαθήκη του, μέσα από την οποία προβάλλει η προσωπικότητα ενός ζωγράφου που αποτελούσε εξέχον μέλος στην κοινωνία της εποχής του. Αναζητώντας τις απαρχές του ζωγράφου Αγγέλου, η έκθεση φώτισε την τέχνη της Κωνσταντινούπολης γύρω στο 1400 μέσα από εικόνες και εικονογραφημένα χειρόγραφα και παρακολούθησε τις μετακινήσεις των ζωγράφων από την πρωτεύουσα του Βυζαντίου στην Κρήτη σε αναζήτηση ασφαλέστερων συνθηκών για την καλλιτεχνική τους δημιουργία. Στο πλαίσιο της έκθεσης προβλήθηκε η ταινία *Χειρ Αγγέλου* η οποία παρουσιάζει την περιπέτεια της έρευνας για τον ζωγράφο Άγγελο Ακοτάντο, το έργο και τη διαθήκη του. Η ταινία ήταν συμπαραγωγή του Μουσείου Μπενάκη με την Anemon Productions. Σκηνοθεσία: Νίκος Νταγιαντάς, Φωτογραφία: Στέλιος Αποστολόπουλος, Μοντάζ: Νίκος Βαβούρης.

Κατάλογος: Μ. Βασιλάκη (επιμ.), *Χειρ*

Άποψη της έκθεσης *ANSEL ADAMS* στο κτήριο της οδού Πειραιώς (φωτ.: Λ. Κουργιαντάκης).

Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στη Βενετοκρατούμενη Κρήτη (εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-070-1).

□ *Στράτος Καβαλλιεράτος. Αιολικά Γλυπτά*

23 Δεκεμβρίου 2010 - 12 Απριλίου 2011

Επρόκειτο για την εγκατάσταση στους εξωτερικούς χώρους του κεντρικού κτηρίου των κατασκευών του εικαστικού Στράτου Καβαλιεράτου, οι οποίες μετατρέπουν την αιολική ενέργεια σε κίνηση και καταλήγουν σε ένα απρόσμενο οπτικό παιχνίδι. Τα «αιολικά γλυπτά», όπως τα έχει ονομάσει ο καλλιτέχνης, δημιουργήθηκαν από ξύλο και εξαρτήματα μηχανών, που φέρουν μικρούς λαμπτήρες, οι οποίοι ενεργοποιούνται με την κίνηση των ελίκων από το φύσημα του ανέμου. Όταν πέφτει το φως της ημέρας και χάνεται η οπτική επαφή με τα γλυπτά, μένει ένας φωτεινός πολύχρωμος περιστρεφόμενος δίσκος. «Πρόκειται για μια περίεργη και απρόβλεπτη μορφή τέχνης που δεν σε αφήνει να πλύξεις. Το βλέμμα εστιάζει στους πολύχρωμους κύκλους μέχρι που μαγεύεται», σημειώνει χαρακτηριστικά ο καλλιτέχνης.

ΣΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

□ *LIFO NAKED CITY. Οι Αθηναίοι γδύνονται για καλό σκοπό!*

24 Φεβρουαρίου - 14 Μαρτίου 2010
Διοργάνωση: εφ. LIFO

Η έκθεση παρουσίασε τις 80 γυμνές φωτογραφίες που είχαν δημοσιευτεί στον εβδομαδιαίο οδηγό πόλης LIFO και φέρουν τις υπογραφές γνωστών φωτογράφων και καλλιτεχνών, όπως των Σπύρου Στάβερη, Γιάννη Μπουρνιά, Freddie F., Σπύρου Σιμωνιά, Ασπασίας Κουλύρα, Μυρτώς Κουτούλια, Νατάσας Παπαδοπούλου, Παντελή Ζερβού, Νίκου Κατσαρού, Μαρούσας Θωμά, Σωκράτη Σωκράτους κ.ά. Οι φωτογραφίες δημοπρατήθηκαν και τα έσοδα διατέθηκαν στον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων παιδιών με νεοπλασματικές παθήσεις «Πίστη».

□ *ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ. 40 Χρόνια Γλυπτική*

26 Φεβρουαρίου - 28 Μαρτίου 2010
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

Αναδρομική έκθεση του Σκυριανού γλύπτη Γιώργου Λάμπρου στο αίθριο του Κτηρίου της οδού Πειραιώς, όπου παρουσιάστηκε επιλογή από τη σαραντάχρονη δημιουργική πορεία του στη γλυπτική. Ο ιστορικός τέχνης Χρύ-

σανθος Χρήστος έχει γράψει χαρακτηριστικά για αυτόν τον πολυχιδή δημιουργό: «Εξαιρετικός σχεδιαστής, προσωπικός ζωγράφος και περισσότερο από όλα γλύπτης γνήσιος, ο Γιώργος Λάμπρου δίνει με εκπληκτικό τρόπο πρόσωπα στα εσωτερικά βιώματα και τις εξωτερικές συναντήσεις του, τη ζωή του και τον κόσμο μας».

Κατάλογος: Γιώργος Λάμπρου. *40 Χρόνια Γλυπτική* (επιμ. Αλίκη Λάμπρου - Ξένια Πολίτου, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική/αγγλική, ISBN 978-960-476-060-2).

□ *ANSEL ADAMS*

5 Μαρτίου - 30 Απριλίου 2010

Επιμέλεια έκθεσης: Αλίκη Τσίργιαλου
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων, με την υποστήριξη της Πρεοβείας των Η.Π.Α. στην Αθήνα

Ο Ansel Adams (1902-1984) υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους φωτογράφους του 20ού αιώνα, περισσότερο γνωστός για τις ασπρόμαυρες φωτογραφίες τοπίων και εθνικών πάρκων των Η.Π.Α. Στις απαράμιλλη ποιότητας και εξαιρετικής οξύτητας εικόνες του αποτυπώνουμε μεγαλοπρέπεια την ομορφιά της αμερικανικής φύσης. Ο Adams απέδωσε όλη την τονική κλίμακα από το λευκό μέχρι

το μαύρο με πολλές ενδιάμεσες διαβαθμίσεις του γκρι, ώστε οι εικόνες του να χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη φωτογραφική σαφήνεια. Η τεχνοτροπία εκτύπωσης των ασπρόμαυρων φωτογραφιών που ανέπτυξε ο ίδιος και έμεινε γνωστή ως θεωρία του Ζωνικού Συστήματος, επηρέασε τις μεταγενέστερες γενιές των φωτογράφων. Στην έκθεση παρουσιάστηκαν 72 πρωτότυπες εκτυπώσεις που είχε επιλέξει ο ίδιος τα τελευταία πέντε χρόνια της ζωής του ως αντιπροσωπευτικές της καλλιτεχνικής του δημιουργίας, και είχε εμπιστευθεί, λίγο πριν από τον θάνατό του, στη φροντίδα της κόρης του Anne Adams-Helms.

❑ HOPES, DREAMS AND HARD TIMES

24 Μαρτίου - 16 Μαΐου 2010

Συντελεστές έκθεσης video: Luke Damrosch και Chris Kuklis (μουσική), Astrid Steiner (video)

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

Η έκθεση και το βιβλίο που τη συνοδεύει παρουσίαζαν μια εσωτερική ματιά στον μικρόκοσμο των κατοίκων της Νέας Υόρκης, καθώς κατέγραφαν ήθη και συμπεριφορές στη μετά την 11η Σεπτεμβρίου εποχή, στον καιρό του πρώτου Αφροαμερικανού προέδρου και της οικονομικής κατάρρευσης. Ο Αλέξανδρος Λαμπροβασίλης μέσα από τον φωτογραφικό του φακό ανέδειξε τις ακραίες αντιθέσεις μεταξύ προσώπων που μοιράζονται το ίδιο αστικό περιβάλλον, ενώ ο Αχιλλέας Πεκλάρης μέσα από τα κείμενά του κατέγραψε την ιστορία εν τω γεννάσθαι, ανάμεικτη με στοιχεία ποπ κουλτούρας και συναισθήματα της στιγμής. Ο φωτογράφος Αλέξανδρος Λαμπροβασίλης και ο δημοσιογράφος Αχιλλέας Πεκλάρης, αμφότεροι κάτοικοι της Νέας Υόρκης και ανταποκριτές για πολλά ελληνικά περιοδικά και εφημερίδες, ήρθαν σε επαφή, μέσω πορτραίτου ή ερωτήσεων αντίστοιχα, με 150 πολίτες της Νέας Υόρκης. Η δουλειά τους παρουσίασε την ποικιλία σε επαγγέλματα, ιδιότητες και προσωπικές διαδρομές που χαρακτηρίζει τη

Νέα Υόρκη, μέσα από ένα αντιπροσωπευτικό πληθυσμιακό δείγμα από 35% λευκούς, 27% Λατινοαμερικάνους, 25% Αφροαμερικάνους και 13% Ασιάτες. Τόσο οι επισκέπτες της έκθεσης, όσο και οι αναγνώστες του καταλόγου είχαν την ευκαιρία να δουν από κοντά την πόλη-θρύλο και τα ενδότερα της, σε μια δύσκολη και κρίσιμη συγκυρία της ιστορίας της, μέσα από τα μάτια των συχνά εκκεντρικών κατοίκων της. Κατάλογος: *Hopes, Dreams and Hard Times* (έρευνα-κείμενα: Αχιλλέας Πεκλάρης, φωτογραφία: Αλέξανδρος Λαμπροβασίλης, εκδ. Βιβλιόπωλειον της Εστίας, Αθήνα 2010).

❑ ΕΝΔΥΕΣΘΑΙ. Για ένα Μουσείο Πολιτισμού του Ενδύματος

24 Μαρτίου - 23 Μαΐου 2010

Διοργάνωση: Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, με τη συνεργασία του Μουσείου Μπενάκη

Η έκθεση βασίστηκε στην ενδυματολογική συλλογή του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος Βασίλειος Παπαντωνίου, που περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία μουσειακών ενδυμάτων από τον 18ο έως τον 21ο αιώνα, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται και αριστουργήματα ξένων σχεδιαστών, όπως των Mariano Fortuny, Jeanne Lanvin, Christian Dior, Jean-Paul Gaultier, Issey Miyake κ.ά., αλλά και Ελλήνων ομοτέχνων τους, όπως των Γιάννη Ευαγγελίδη, Jean Dessès, James Galanos, Γιάννη Τσεκλένη, Σοφίας Κοκοσαλάκη κ.ά. Μέσα από την παρουσίαση αυτής της μοναδικής για τα ελληνικά δεδομένα συλλογής, η έκθεση είχε στόχο να προβάλλει την ανάγκη δημιουργίας ενός Μουσείου Πολιτισμού του Ενδύματος στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό η έκθεση, πέρα από την παρουσίαση συλλεκτικών ενδυμάτων, έθιγε και το ζήτημα των διαφορετικών λειτουργιών του ενδύματος, όπως και των ποικίλων ερμηνειών του από την επιστήμη της ενδυματολογίας.

❑ Φοιτητική Κατοικία 18+ Κεραμεικός - Μεταξουργείο

26 Μαρτίου - 4 Απριλίου 2010

Διοργάνωση: OLIAROS

Ο διεθνής αρχιτεκτονικός διαγωνισμός «up to 35» ήταν μια πρωτοβουλία της εταιρίας OLIAROS για αρχιτέκτονες μέχρι 35 ετών, με αντικείμενο τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη μιας Πρότυπης Φοιτητικής Κατοικίας στην περιοχή του Κεραμεικού-Μεταξουργείου, σε ακίνητο της εταιρείας στην οδό Μαραθώνος 34. Οι συμμετέχοντες παρουσίασαν νέες τυπολογίες, συγκεκριμένου προϋπολογισμού, για τη στέγαση 18 φοιτητών, προβλέποντας παράλληλα τη δυνατότητα επανάληψης της τυπολογίας σε γειτονικά οικοπέδα, ιδιοκτησίας τρίτων, με σκοπό τη δημιουργία ενός νέου Φοιτητικού Κέντρου στην περιοχή. Ο διαγωνισμός συγκέντρωσε 242 προτάσεις από 41 χώρες. Η Κριτική Επιτροπή του διαγωνισμού είχε επιλέξει πέντε στην πρώτη φάση του διαγωνισμού τον Σεπτέμβριο του 2009, ενώ στην καταληκτική της συνεδρίαση τον Ιανουάριο του 2010 ανέδειξε ως νικητήρια τη μελέτη «18 steps» των Πορτογάλων João Prates Ruivo και Raquel Maria Oliveira, με έδρα εργασίας την Ελλάδα. Η έκθεση παρουσίασε τη νικητήρια μελέτη, τις πέντε τελικές προτάσεις, αλλά και το σύνολο των προτάσεων για την ανάπτυξη της φοιτητικής κατοικίας, ενώ παράλληλα συμπεριέλαβε και υλικό για την περιοχή και τις φοιτητικές εστίες, καθώς και τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας του κοινού.

❑ 35+ Οικοδομώντας τη Δημοκρατία. 35 χρόνια ισπανικής κοινωνικής αρχιτεκτονικής

14 Απριλίου - 9 Μαΐου 2010

Διοργάνωση: Πρεσβεία της Ισπανίας και Μουσείο Μπενάκη, με την υποστήριξη του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής

Η έκθεση παρουσίασε ένα σύνολο αντιπροσωπευτικών έργων της περιόδου 1975-2008, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίο η αρχιτεκτονική αφομοίωσε και ερμήνευσε τις πολιτικές αλλαγές που επέφερε το ισπανικό Σύνταγμα του 1978. Οι επισκέπτες βρέθηκαν στην τομή μεταξύ αρχιτε-

Άποψη της έκθεσης *ΕΝΔΥΕΣΘΑΙ. Για ένα Μουσείο Πολιτισμού του Ενδύματος* στο κτήριο της οδού Πειραιώς (φωτ.: Λ. Κουργιαντάκης).

κτονικής, πολιτικής και κοινωνίας, και ξεναγήθηκαν μέσω μιας χρονολογικής διαδρομής στα κτήρια και τα έργα υποδομής που περιλαμβάνονταν στην έκθεση. Στην ξεχωριστή ταυτότητα κάθε οικοδομήματος εμφανιζόταν ο αρχιτέκτονας, η κατασκευαστική εταιρεία, καθώς και ο χρόνος και ο προϋπολογισμός που χρειάστηκαν για την κατασκευή του. Η έκθεση φιλοδοξούσε να εξηγήσει τον συσχετισμό της οικοδόμησης του δημοκρατικού και κοινωνικού κράτους με τη δημιουργία δημόσιων και κοινωνικών αγαθών στην πρόσφατη ιστορία της Ισπανίας. Η υγεία, η κατοικία, η παιδεία, οι μεταφορές, ο αθλητισμός, ο πολιτισμός και το περιβάλλον υλοποιήθηκαν σε κτήρια και υποδομές που μεταμόρφωσαν το τοπίο της Ισπανίας και την ποιότητα ζωής των πολιτών της. Η δημοκρατία δεν νομιμοποιείται μόνο από την ψήφο των πολιτών αλλά και από την ικανότητά της να παρέχει δημόσια αγαθά – και ως προς αυτό η αρχιτεκτονική διαδραματίζει ρόλο αναντικατάστατο.

□ *ΑΣΠΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ. Night and Day*

16 Απριλίου - 16 Μαΐου 2010

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

Στην έκθεση παρουσιάστηκε το έργο της γνωστής εικαστικού Άσπας Στασινοπούλου, η οποία από το 1972 και έπειτα από ένα σύντομο διάστημα ενασχόλησης με την αφαιρετική ζωγραφική, διευρύνει την καλλιτεχνική της δημιουργία σε έργα χώρου, κατασκευές και εικαστικές δράσεις, με τη χρήση της φωτογραφίας και μεικτών μέσων. Στο μεγαλύτερο μέρος της δουλειάς αυτής της περιόδου αντλεί από την εικονογραφία και τη θεματική των αρχαίων ανδρικών αγαλμάτων, τα οποία μεταπλάθει με διάφορα μέσα (εγκαταστάσεις, κατασκευές, ζωγραφικά έργα, επιζωγραφισμένες φωτογραφίες κ.ά.), έτσι ώστε να αναδεικνύουν τον προβληματισμό της. Το κέντρο βάρους της έκθεσης, που περιλάμβανε 30 έργα, υπήρξε η δουλειά της δεκαετίας του 1970, όταν η δημιουργός επεξεργαζόταν τη φωτογραφία πάνω στο έτοιμο αντικείμενο

(ready made), συνήθως καθημερινής χρήσης, γεγονός που την καθιέρωσε ως πρωτοπόρο σε έναν τομέα που απασχολεί σήμερα τους εικαστικούς. Τα έργα της καταγγέλλουν τα κακώς κείμενα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής, επιδεικνύοντας κριτική διάθεση και τάσεις ανατροπής στερεότυπων απόψεων.

□ *Η Πόλη του Ara Güler*

12 Μαΐου - 25 Ιουλίου 2010

Επιμέλεια έκθεσης: Hasan

Şenyüksel, Φανή Κωνσταντίνου

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων

Ο Ara Güler, ιδιαίτερα αγαπητός στους Έλληνες, θεωρείται ο πιο δημοφιλής φωτογράφος της Κωνσταντινούπολης. Το ύφος και η ατμόσφαιρα των φωτογραφιών του παραπέμπει στον Έλληνα φωτογράφο Κώστα Μπαλάφα. Η ουμανιστική του ματιά απαθανατίζει καθημερινά στιγμιότυπα με πρωταγωνιστές απλούς ανθρώπους και φόντο την Πόλη. Η έκθεση περιλάμβανε 100 περίπου εκτυπώσεις με

Ο φωτογράφος Ara Güler υπογράφει καταλόγους της έκθεσής του, που διοργανώθηκε στο κτήριο της οδού Πειραιώς (φωτ.: Λ. Κουργιαντάκης).

θέμα την Ισταμπούλ των δεκαετιών 1960 και 1970, επιλεγμένες ειδικά για την έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη.

Κατάλογος: Ara Güler, *Istanbul* (με κείμενο του Ορχάν Παμούκ, εκδ. ΟΛΚΟΣ, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική).

□ *Γιώργος και Ελένη Μανέτα*

26 Μαΐου - 20 Ιουνίου 2010

Επιμέλεια έκθεσης: Άννα Σκιαδά, αρχιτέκτων

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

Οι αρχιτέκτονες Γιώργος και Ελένη Μανέτα έχουν κοινό γραφείο και συνεργάζονται πάνω από 35 χρόνια. Από τα πρώτα τους βήματα κατέληξαν σε έναν ιδιαίτερο τρόπο αντιμετώπισης του χώρου, ο οποίος μέχρι σήμερα παραμένει ζωντανός και δυναμικός. Οιλίτες κατασκευές τους εντάσσονται με σεβασμό στο περιβάλλον, συνδιαλέγονται μαζί του και διέπονται από άριστη κατασκευαστική λογική. Το μεγαλύτερο τμήμα του έργου τους εξελίσσεται στα προάστια της Αθήνας. Η αρχιτεκτονική τους, πιστή στην οριζοντιότητα, αναζητεί λύσεις με την ανά-

πτυξη και τη διαδοχή όγκων στο έδαφος, χωρίς αυτό να αποκλείει, κατά περίπτωση, την ενσωμάτωση ορισμένων ευδιάκριτων κάθετων στοιχείων με συνδυασμό όγκων σε διαφορετικά επίπεδα. Στις κατασκευές τους υιοθετούν ως υλικά τα απλά επιχρίσματα, την πέτρα, το σίδηρο και τα έντονα καθαρά χρώματα που τονίζουν και αναδεικνύουν τις αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες. Αναγνωρίσιμα του γραφείου Μανέτα είναι τρία βασικά χρώματα: το κόκκινο, το κίτρινο και το μπλε. Η έκθεση, που ήταν αφιερωμένη στο έργο τους, σκιαγράφησε τη φυσιογνωμία του γραφείου με 28 επιλεγμένα έργα, μέσα από 105 φωτογραφίες διαφόρων μεγεθών, σκίτσα, προοπτικά σχέδια και εννέα προπλάσματα.

Κατάλογος: *Γιώργος και Ελένη Μανέτα* (εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική/αγγλική, ISBN 978-960-476-066-4).

□ *2000-2010: Ο Σωκράτης*

Σωκράτους φωτογραφίζει την Αθήνα 1 - 20 Ιουνίου 2010

Διοργάνωση: Ελληνικό Φεστιβάλ

Η έκθεση πραγματοποιήθηκε στο

πλαίσιο του Ελληνικού Φεστιβάλ.

□ *greek green greet by droog*

4 Ιουνίου - 25 Ιουλίου 2010

Workshop Dionisis Sotounikis

Διοργάνωση: Μαριολοπούλειο-

Καναγκίνειο Ίδρυμα, Μουσείο

Μπενάκη, υπό την αιγίδα

του Ελληνικού Ινστιτούτου

Αρχιτεκτονικής

Droog (προφέρεται ντρό-οχ) σημαίνει στεγνό στα ολλανδικά, όπως λέμε στεγνό χιούμορ. Η Droog δημιουργήθηκε στο Άμστερνταμ το 1993 από την ιστορικό και κριτικό τέχνης Renny Ramakers και τον Gijb Bakker και ανέπτυξε μια μοναδική προσέγγιση στην παραγωγή προϊόντων και projects που συνάπτουν μια ιδιαίτερη σχέση ανάμεσα στο άτομο-χρήστη και το περιβάλλον. Διερευνώντας έννοιες όπως επιβράδυνση, μνήμη, νοσταλγία, επαναχρησιμοποίηση, χειροποίητες μεθόδους παραγωγής και φυσικό περιβάλλον, η Droog προκάλεσε τη δημιουργία εμπειριών και διαδραστικής συμμετοχής, με προϊόντα και projects που ήταν απλά στην κατανόησή τους, είχαν καθαρότητα και διαύγεια στη νοητική τους σύλληψη και υπόσταση, αφηγούνταν ιστορίες, με απώτερο σκοπό να εκτιμηθούν και να μην απορριφθούν χωρίς περίσσια σκέψη. Στόχος αυτής της έκθεσης ήταν η περαιτέρω ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του ευρύτερου κοινού στην Ελλάδα ως προς το διεθνές σύγχρονο design με περιβαλλοντικές ανησυχίες.

□ *Ιωάννης Βικέλας. Αρχιτεκτονικές*

Αναζητήσεις 1958-2010

9 Ιουνίου - 25 Ιουλίου 2010

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

Η έκθεση παρουσίασε επιλογή από το έργο του γνωστού αρχιτέκτονα από την αρχή της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας το 1960 έως σήμερα. Ο Ιωάννης Βικέλας γεννήθηκε στο Παρίσι το 1931. Σπούδασε στην Αρχιτεκτονική σχολή του Ε.Μ.Π., από όπου αποφοίτησε το 1955. Στα 50 περίπου χρόνια της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας έχει μελετήσει

και επιβλέπει πάνω από 800 έργα: πολεοδομικά σύνολα, συγκροτήματα διαμερισμάτων, συγκροτήματα κατοικιών, επαύλεις, κτήρια γραφείων, υπουργεία, δημαρχεία, βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικά ιδρύματα, νοσοκομεία, βιομηχανικά κτήρια, έργα ναοδομίας, μουσεία, περίπτερα εκθέσεων, καταστήματα και τράπεζες, εμπορικά κέντρα, κινηματογραφικές αίθουσες, αεροδρόμια, εργοστάσια, δημόσιους σταθμούς αυτοκινήτων, διαμορφώσεις υπαίθριων χώρων και πλατείες, ταφικά μνημεία. Ασχολήθηκε επίσης με αποκαταστάσεις και ανακαινίσεις ιστορικών κτηρίων και έκανε μελέτες – κάποιες σε συνεργασία με άλλους αρχιτέκτονες – για τα περισσότερα ψηλά κτήρια στην Αθήνα. Από τα πιο γνωστά έργα του είναι ο Πύργος των Αθηνών (1969), το κτήριο του Υπουργείου Εξωτερικών (1976, σε συνεργασία με τον Π. Μιχαλάς), το Ξενοδοχείο Αστήρ Παλλάς (1979, σε συνεργασία με τους αρχιτέκτονες Ε. Βουρέκα, Σ. Μολφέση, Κ. Δεκαβάλλα), το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης (1985).

□ ILLUSTRATION/LIFO

30 Ιουνίου - 25 Ιουλίου 2010

Επιμέλεια έκθεσης: LIFO TEAM,

Μαρίνα Φωκίδη

Βοηθός επιμέλειας: Αννέτα

Παπαδάτου

Διοργάνωση: εφ. LIFO

Βοηθός οργάνωσης: Αγγέλικα

Μήτσιου

Από τα περιοδικά και τις εφημερίδες, τις ιστοσελίδες, τα εξώφυλλα των μουσικών συλλογών και τα t-shirts, έως τις συσκευασίες των προϊόντων και τους τοίχους των μεγάλων πόλεων, η εικονογράφηση τα τελευταία χρόνια είναι ένα πανίσχυρο στοιχείο στον χώρο της οπτικής επικοινωνίας. Σήμερα, αρκετά χρόνια μετά τον μοντερνισμό, που απέρριπτε οποιαδήποτε εμπορευματοποίηση στην τέχνη, τα όρια μεταξύ τέχνης και εικονογράφησης είναι θολά και ασαφή. Η έκθεση αποτέλεσε την πρώτη απόπειρα της LIFO να αρχίσει να χαρτογραφεί τον

ζωηρό και ακατάτακτο χώρο των Ελλήνων illustrators. Πολλοί από αυτούς έχουν ήδη κάνει εικονογραφήσεις στη LIFO, άλλοι έχουν γίνει γνωστοί από την παρουσία τους στους τοίχους της πόλης, τη διαφήμιση και τα περιοδικά. Συμμετείχαν οι: b., Γιάννης Κουρούδης, Λίνα Θεοδώρου, Μάριος Περάκης, This is Amateur, H.O.P.E., SOX, Ark, Fuckin Quits, Bestbefore, Indyvisuals, The Erasers. Στην πρώτη αυτή έκθεση πραγματοποιήθηκε και ένα ειδικό αφιέρωμα στον καταξιωμένο Ελληνοαμερικανό καλλιτέχνη Στηβ Γιαννάκο, με σκοπό τον διάλογο και τις σκέψεις γύρω από τη σχέση της τέχνης με την εικονογράφιση.

□ Building Sustainable

Communities. Δανοί αρχιτέκτονες

και μηχανικοί για την παγκόσμια βιώσιμη ανάπτυξη

16 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου 2010

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο

Αρχιτεκτονικής, Πρεσβεία της

Δανίας, Danish Architectural Centre

Η έκθεση, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «Υπερβόρειες Διαθλάσεις της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής», δεν παρουσίαζε μόνο τη διεθνή παρουσία των Δανών αρχιτεκτόνων και μηχανικών, αλλά κυρίως αποτελούσε μια παγκόσμια πλατφόρμα δράσης, μια πρόσκληση για την αύξηση της συνειδητοποίησης και της κοινωνικής ευθύνης στην αρχιτεκτονική και ευρύτερα στα τεχνικά έργα. Επιδίωξη του Δανέζικου Κέντρου Αρχιτεκτονικής ήταν η συνεργασία φορέων και πολιτών για την παγκόσμια βιωσιμότητα και για μια καλύτερη κοινωνία. Η δουλειά των σημερινών αρχιτεκτόνων και μηχανικών δεν εξαντλείται στα φυσικά αντικείμενα, αλλά περιλαμβάνει και τον συνειδητό συσχετισμό του κτηριακού και πολεοδομικού σχεδιασμού με τους χρήστες, τη φύση, την οικολογία, με το παρελθόν και με το μέλλον. Η έκθεση υιοθέτησε πέντε κατηγορίες βιώσιμων κοινοτήτων για να εντάξει το έργο 29 δανέζικων σχεδιαστικών εταιρειών και συνολικά περισσότερες

από 140 αρχιτεκτονικές προτάσεις με μεγάλη ποικιλία λύσεων. Ως μέλη της Παγκόσμιας Βιώσιμης Ανάπτυξης, της διεθνούς συλλογικής πρωτοβουλίας των Ηνωμένων Εθνών, οι εταιρείες αυτές βελτιώνουν αποτελεσματικά, με τη διεθνή τους ενασχόληση και εμπειρία, την καθημερινή ζωή χιλιάδων ανθρώπων σε όλο τον κόσμο και συμβάλλουν στην κοινωνική αλλαγή, σεβόμενες τα 10 διεθνώς αναγνωρισμένα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, τα δικαιώματα των εργαζομένων, τις καμπάνιες κατά της διαφθοράς και τις περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες.

□ 6η Μπιενάλε Νέων Ελλήνων

Αρχιτεκτόνων

16 Σεπτεμβρίου - 28 Νοεμβρίου 2010

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο

Αρχιτεκτονικής

Στόχος της έκθεσης, που διοργανώθηκε στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής για την ανάπτυξη της σύγχρονης ελληνικής αρχιτεκτονικής, ήταν η συγκέντρωση ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος της παραγωγής νέων αρχιτεκτόνων έως και 45 ετών, η ανάδειξη νέων δημιουργών και η ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την ανάπτυξη της αρχιτεκτονικής σκέψης και του αρχιτεκτονικού έργου στην Ελλάδα. Στην Μπιενάλε παρουσιάστηκαν υλοποιημένα έργα, καθώς και μη υλοποιημένες προτάσεις, που αντιστοιχούσαν σε πραγματικές αναθέσεις μελετών. Στον χώρο της έκθεσης οργανώθηκε ακόμα σειρά ανοιχτών συζητήσεων, με στόχο την κριτική αποτίμηση του συνόλου των συμμετοχών. Η επιλογή των προτάσεων που παρουσιάστηκαν, έγινε από τους αρχιτέκτονες Νίκο Καλογήρου, Λόη Παπαδόπουλο, Δημήτρη Παπαλεξόπουλο και Ηλία Κωνσταντόπουλο.

□ Locus Solus

23 Σεπτεμβρίου - 10 Οκτωβρίου 2010

Διοργάνωση: Out of the box intermedia,

υπό την αιγίδα του Γαλλικού

Ινστιτούτου Αθηνών, του Βρετανικού

Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού

Πολιτιστικού Συμβουλίου

Άποψη της έκθεσης *Θεοφυλακτόπουλος. Τέχες της Ύλης. Ζωγραφική 1960-2010* στο κτήριο της οδού Πειραιώς (φωτ.: Λ. Κουργιαντάκης).

Η έκθεση με δρώμενα *Locus Solus* (= Μόνος μοναχικός ή μοναδικός Τόπος) ήταν εμπνευσμένη από το ομότιτλο μυθιστόρημα του Ρεϊμόν Ρουσέλ (1914), στο οποίο ένας επιστήμονας εξοπλίζει τα πολυτελή εργαστήριά του σε μια βίλα κοντά στο Παρίσι. Σε κάθε δωμάτιο εκθέτει μία από τις ιδιοφυείς εφευρέσεις του εγκυκλοπαιδικού του πνεύματος. Η έκθεση εστιάζει στην επαναξιολόγηση της σχέσης της τέχνης με την αρχιτεκτονική, κατασκευάζοντας ένα πολύπτυχο χώρο, όπου συνδιαλέγονταν αρχιτεκτονικές δομές, εικαστικά περιβάλλοντα, δρώμενα, μηχανισμοί, θεατές και περφόρμερ. Η παρουσίαση αναπαρέστησε τους χώρους και τα εκθέματα ενός μουσείου εφευρέσεων (cabinet of curiosities). Η σκηνοθετική επιμέλεια της Σωζήτας Γκουντούνα βασίστηκε στη δομή αυτή για να αποτυπώσει τις διασταυρώσεις των παραστατικών και εικαστικών τεχνών με την αρχιτεκτονική. Στα δρώμενα της έκθεσης, που εναλλάσσονταν καθημερινά, συμμετείχαν το Institute of Important Items (Chloé Maillet, Louise Hervé), η καλλιτεχνική ομάδα Kom.post (Camille Louis, Laurie Bellanca), η μουσικός Δήμητρα Λαζαρίδου-Χατζηγόγα (Zither), η περφόρμερ

Gabriella Daris, οι περφόρμερ Χουλιέτα Κιλγκελμαν και Μελία Κρέιλινγκ, σε συνεργασία με τη σκηνογράφο Χριστίνα Πέννα, οι χορευτές Ευαγγελία Ράντου, Χρήστος Παπαδόπουλος, Νεφέλη Σκαρμέα και 50 περφόρμερ σε χορογραφία της Alexandra Waierstall. Πήραν μέρος οι καλλιτέχνες: Mat Collishaw, James P. Graham, Martin Sexton, Balint Bolygo, Balasz Kicsiny, David Howells, Ladislav Zajac, Marenka Gabeler, Birgit Deubner, Κωστής Βελώνης, Δούκας Καπάνταης, Alastair Mackie, Μαργαρίτα Μποφιλιού, Κλειώ Μπομπότη, Αλέξανδρος Μυστριώτης, Χριστίνα Πέννα, Simon Tegalá, Χριστίνα Σγουρομήτη, Μάριος Σημίτης, Μυρτώ Σταμπούλου, Mary Yacoob, Cressida Koscienski, Flux Factory. Σχεδιασμός αρχιτεκτονικής εγκατάστασης: Κώστας Αλιβιζάτος, Ειδικός καλλιτεχνικός σύμβουλος: James Putnam, Κινηματογραφικές εγκαταστάσεις: Werner Nekes, Αρχιτέκτονες: Αγγελική Αθανασιάδου, Αριστέιδη Αντονάς, Ζάχος Βάρφης, Λίνα Δήμα, Ασπασία Κουζούπη, Πάνος Κούρος, Ζωή Λαγγή, Δήμητρα Σταματίου, Γιώργης Νουκάκης, Άρτεμις Παπαγεωργίου και οι Αρχιτεκτονικές Σχολές Πανεπιστημίων Θεσσαλίας και

Πατρών, Επιμέλεια προβολής έργων και Σχεδιασμός ειδικών κατασκευών: Akalab Architects. Στο πλαίσιο της έκθεσης πραγματοποιήθηκε συνέδριο με τίτλο *Ρεϊμόνι Ρουσέλ: διατομεακές προσεγγίσεις*.

□ *Τάκης Κατσουλίδης. Το σχέδιο του γράμματος. Η περιπέτεια ενός ζωγράφου στα πελάγη της ελληνικής τυπογραφίας*

24 Σεπτεμβρίου - 24 Οκτωβρίου 2010

Η πορεία 50 χρόνων ενός καταξιωμένου Έλληνα καλλιτέχνη, ερευνητή, σχεδιαστή και δασκάλου της τυπογραφίας μέσα από το έργο του. Ο Τάκης Κατσουλίδης σε ένα στοπ-καρέ της καριέρας του μας αποκάλυψε τη δαιδαλώδη περιπέτεια του τυπογραφικού σχεδιασμού μέσα από πρακτικά παραδείγματα πρωτότυπων σχεδίων, αλλά και σελίδων από καλλιτεχνικές εκδόσεις που έθεσαν τις βάσεις για τη σύγχρονη ελληνική τυπογραφία, διατηρώντας άσβεστη τη φλόγα της ουμανιστικής ανακάλυψης του Γουτεμβέργιου. Μια έκθεση με ειδικό αλλά και γενικό ενδιαφέρον, με ενδιαφέρουσες εικόνες που προέκυψαν μέσα από δεκάδες συνδυασμούς σχημάτων, μεγεθών, όγκων και στίλ.

□ *Θεοφυλακτόπουλος. Τύχες της Ύλης. Ζωγραφική 1960-2010*
29 Σεπτεμβρίου - 5 Δεκεμβρίου 2010
Επιμέλεια έκθεσης: Γιώτα Κωνσταντάτου
Σχεδιασμός έκθεσης: Λορέττα Γαϊτή-Charrat

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη
Στην αναδρομική έκθεση του Μάκη Θεοφυλακτόπουλου παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά έργα από το σύνολο της καλλιτεχνικής πορείας του ζωγράφου, από τις απαρχές της το 1965. Τα έργα, λάδια και σχέδια, παρακολουθούσαν όλες τις περιόδους της εικαστικής του διαδρομής: την πρώτη εποχή δημιουργίας των αντισυμβατικών έργων της δεκαετίας του '60, τους μοτοσυκλετιστές και τις ανθρώπινες φιγούρες της δεκαετίας του '70, τις μορφοπλαστικές, συνθετικές αναζητήσεις της δεκαετίας του '80, την εντατική περιπέτεια με τη μορφή και την ύλη στη μεγάλη σειρά του ανθρώπου με περίγραμμα των τελευταίων δεκαετιών. Ανεξάρτητος δημιουργός ο Θεοφυλακτόπουλος, από τους πρωτοπόρους της γενιάς του '70, καταθέτει μια ζωγραφική ανθρωποκεντρική, σταθερά προσανατολισμένη στην άσκηση και ανανέωση της εικαστικής γραφής, τολμηρή στις διατυπώσεις της, περιπετειώδη.

Κατάλογος: *Μάκης Θεοφυλακτόπουλος. Τύχες της Ύλης. Ζωγραφική 1960-2010* (επιμ. Τζούλια Τοακίρη, Το Ροδακίο, εκδ. Μουσείο Μπενάκη – Peana Touna Contemporary Art Center, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική/αγγλική, ISBN 978-960-476-076-3).

□ *Deutscher Werkbund*
27 Οκτωβρίου - 28 Νοεμβρίου 2010
Διοργάνωση: Goethe-Institut Athen, Ινστιτούτο Εξωτερικών Σχέσεων της Γερμανίας, σε συνεργασία με το Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής και το Μουσείο Μπενάκη

Επρόκειτο για μια έκθεση του Μουσείου Αρχιτεκτονικής του Τεχνικού Πανεπιστημίου του Μονάχου και του Ινστιτούτου Εξωτερικών Σχέσεων της Γερμανίας που παρουσίασε, μέσα από αφίσες, ιστορικά περιοδικά και

πλήθος πρωτότυπων αντικειμένων βιομηχανικού σχεδιασμού, τη συνολική δραστηριότητα του Γερμανικού Werkbund. Το Deutscher Werkbund ιδρύθηκε το 1907 στο Μόναχο από μια επίλεκτη ομάδα Γερμανών προοδευτικών βιομηχάνων, πολιτικών, καλλιτεχνών και αρχιτεκτόνων, με στόχους τη διάσωση της ποιότητας της γερμανικής βιομηχανικής παραγωγής, την ενίσχυση των γερμανικών εξαγωγών και την προστασία πολιτισμικών αξιών που έδειχναν να απειλούνται από την ταχεία εκβιομηχάνιση και τον καταλυτικό εκμοντερνισμό της Γερμανίας. Το Werkbund ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα έως τις αρχές της δεκαετίας του 1930 και την επικράτηση του ναζισμού, και επηρέασε με τις κατευθύνσεις του τη σχολή του Μπάουχαους.

□ *Αναζητήσεις στην Ύλη. Κύκλος εκθέσεων εφαρμοσμένων τεχνών*
27 Οκτωβρίου - 28 Νοεμβρίου 2010
Διοργάνωση: Πωλητήριο Μουσείου Μπενάκη

Από την πρώτη στιγμή της λειτουργίας του στο κτήριο της οδού Πειραιώς, το Πωλητήριο του Μουσείου Μπενάκη συνδέσε το όνομά του με την παρουσία ενός σημαντικού αριθμού διακεκριμένων εκπροσώπων των εφαρμοσμένων τεχνών στην Ελλάδα, προσφέροντάς τους μια φιλόξενη και διαρκώς ανανεούμενη στέγη. Στα έξι χρόνια λειτουργίας του οι καλλιτέχνες κατέθεσαν τις προτάσεις τους καταργώντας πολλές φορές την απόσταση μεταξύ χρηστικού διακοσμητικού αντικειμένου και έργου τέχνης που δεν έχει συγκεκριμένη χρησιμότητα. Για να αναδειχθούν οι δημιουργίες αυτές, διοργανώθηκε στον χώρο του Πωλητηρίου ένας κύκλος μικρών εκθέσεων Ελλήνων και ξένων δημιουργών, πρωτοπόρων στις εφαρμοσμένες τέχνες, με τίτλο *Αναζητήσεις στην Ύλη*. Ο κύκλος εγκαινιάστηκε με την παρουσίαση των έργων της Γεωργίας Γκρεμούτη, η οποία και της έδωσε τον εύγλωττο τίτλο *Αλλαγή Ταυτότητας*, καθώς τα αντικείμενα

προέκυψαν από τη χρήση ευτελών υλικών που μεταμορφώθηκαν από την ίδια τη γλύπτρια.

□ *25 Χρόνια Μετά*
5 Νοεμβρίου - 5 Δεκεμβρίου 2010
Επιμέλεια έκθεσης: Κωστής Αντωνιάδης
Διοργάνωση: Hellenic Center for Photography, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

Είκοσι, δέκα ή πέντε χρόνια μετά τις σπουδές τους στο τμήμα Φωτογραφίας του ΤΕΙ Αθήνας, οι φωτογράφοι, οι οποίοι πήραν μέρος στην έκθεση με έργα που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα της δημιουργικής φωτογραφίας, εκπροσωπούν την επόμενη γενιά της ελληνικής φωτογραφίας. Για τους δημιουργούς αυτούς, η τέχνη της φωτογραφίας δεν περιορίζεται σε κατεστημένους θεσμούς και δραστηριότητες, αλλά αντίθετα δείχνει τις κατευθύνσεις που το ίδιο το φωτογραφικό μέσο ορίζει. Το τοπίο, το πορτρέτο και η νεκρή φύση, η μόδα και το φωτογραφικό ρεπορτάζ συμμετείχαν σε ένα διάλογο όπου η αισθητική και η τεχνική αρτιότητα μαρτυρούν την ωριμότητα των δημιουργών τους. Η έκθεση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Athens Photo Festival 2010.

□ *Γιάννης Σπυρόπουλος*
10 - 28 Νοεμβρίου 2010
Διοργάνωση: Ίδρυμα Γιάννη και Ζωής Σπυρόπουλου, Μουσείο Μπενάκη

Η έκθεση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του εορτασμού των 20 χρόνων λειτουργίας του Ιδρύματος Γιάννη και Ζωής Σπυρόπουλου, αλλά και της συμπλήρωσης 20 χρόνων από τον θάνατο του δημιουργού και 50 χρόνων από τη βράβευσή του στην XXXη Μπιενάλε της Βενετίας (Premio Unesco). Παρουσιάστηκαν περισσότερα από 120 έργα της συλλογής του Ιδρύματος, τα οποία αντιπροσωπεύουν το έργο του Γιάννη Σπυρόπουλου κατά τη διάρκεια της πενήντάχρονης καλλιτεχνικής του πορείας. Παράλληλα, εκτέθηκαν δύο έργα του Ανδρέα Σάββα, ενός καλλιτέχνη από

Άποψη της έκθεσης *Γιάννης Σπυρόπουλος*
στο κτήριο της οδού Πειραιώς (φωτ.: Λ. Κουργιαντάκης).

τους πρώτους που έχουν τιμηθεί με το Έπαθλο Σπυρόπουλου, καθώς και ένα ψηφιακό αφιέρωμα με αναφορά στα Έπαθλα Σπυρόπουλου, στις δραστηριότητες και το νέο κτήριο του Μουσείου. Στο πλαίσιο της έκθεσης εκδόθηκε μια συστηματική μονογραφία πάνω στο έργο του κλασικού της Αφαίρεσης Γιάννη Σπυρόπουλου, η οποία βασίζεται στη σχετική διδακτορική διατριβή του Γιάννη Χ. Παπαϊωάννου, ενημερωμένη από τον ίδιο και συνοδευμένη από ένα πλουσιότατο φωτογραφικό υλικό 900 περίπου εικόνων.

□ *Μανώλης Μπαμπούσης / Σκελετοί*
8 Δεκεμβρίου 2010 - 9 Ιανουαρίου 2011
Επιμέλεια έκθεσης: Χριστόφορος Μαρίνος

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη
Ατομική, αναδρομικού χαρακτήρα έκθεση του Μανώλη Μπαμπούση, καλλιτέχνη γνωστού για την ιδιαίτερη προσέγγισή του στη σύγχρονη φωτογραφία από τις αρχές της δεκαετίας του '70. Η έκθεση περιλάμβανε 45 φωτογραφικές εικόνες και δύο βιντεοπροβολές φωτογραφιών, οι οποίες αναφέρονται στη συνολική διαδρομή του καλλιτέχνη, εστιάζοντας κυρίως στην περίοδο από το 2003 έως το 2010. Ο γενικός τίτλος *Σκελετοί* αναφερόταν στην οργάνωση ενός συστήματος στοιχείων που αποτελούν το στήριγμα μιας μορφής στον χώρο. Στις ημιτελείς οικοδομές, που χτίζονται ανεξέλεγκτα γύρω μας, η μορφή που θα περιβάλλει τον σκελετό δεν είναι ορατή. Στην έκθεσή του ο Μπαμπούσης υπογράμ-

μιζε τις πληγές στο ανέγγιχτο τοπίο, την ομαδοποίηση, την καθοδήγηση, την αντιγραφή-επικόλληση συμπεριφορών και μορφών, και αντιπαρέθετε συμβολικά, σε μία ενότητα, την ιδέα της ανατροπής. Παρουσίαζε ταυτόχρονα τα στολίδια, την καταστροφή και την ομορφιά της φύσης. Παρατηρούσε τόπους όπου αιωρούνται εκκρεμότητες και κυριαρχούν δυσαρμονίες, αλλά και ανθρώπους που φαίνεται να μην βλέπουν τίποτε. Πίσω από το λιτό και αποστασιοποιημένο κάδρο του, χωρίς εμφανή γεγονότα, αποκαλύπτονται και διασταυρώνονται πολλαπλές θεματικές.

Κατάλογος: *Μανώλης Μπαμπούσης, Σκελετοί* (κείμενα των Μ. Μπαμπούση, Χ. Μαρίνου και Ε. Παπαργυρίου, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική/αγγλική, ISBN 978-960-476-082-4).

□ *50 Χρόνια Μαζί στην Τέχνη. Πέπη Σβορώνου - Δημοσθένης Κοκκινίδης. Μια μικρή αναδρομή*
10 Δεκεμβρίου 2010 - 6 Φεβρουαρίου 2011

Επιμέλεια έκθεσης: Ελένη Αθανασίου
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη
Ένα ζευγάρι καλλιτεχνών και η πορεία του στη ζωγραφική και το design. Κοινή αναδρομική παρουσίαση των έργων δύο ζωγράφων με διαφορετικές κατευθύνσεις και καλλιτεχνικές ιδιοσυγκρασίες που υπήρξαν σύντροφοι στη ζωή και την τέχνη για 50 χρόνια. Οι επισκέπτες είχαν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν παράλληλα την εξέλιξη της ζωγραφικής τους,

ανιχνεύοντας συγκλίσεις και αποκλίσεις στον διάλογο που αναπτύχθηκε στη διάρκεια της κοινής τους ζωής. Σημείο συνάντησής τους υπήρξε ταυτόχρονα η εντελώς πρωτότυπη – όχι μόνο για την Ελλάδα – εφαρμογή της ζωγραφικής στο ύφασμα που οδήγησε στη δημιουργία των *Peris hand-painted dresses*. Επιλογή αυτών των ζωγραφιστών φορεμάτων, που γνώρισαν μεγάλη επιτυχία στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α. από το 1961 έως το 1979, παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στην έκθεση πλαισιωμένη από τα έργα ζωγραφικής των δύο καλλιτεχνών.

□ *Λίζη Καλλιγά. Μετοίκησις*
15 Δεκεμβρίου 2010 - 23 Ιανουαρίου 2011

Επιμέλεια έκθεσης: Συραγώ Τοιάρια, Διευθύντρια του Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, με τη συνεργασία της ιστορικού τέχνης Χριστίνας Πετρινού
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων
Παραγωγή: Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

Οι φωτογραφίες της Λίζης Καλλιγά στο παλαιό μουσείο Ακροπόλεως συλλαμβάνουν και αποτυπώνουν – με το ιδιότυπο εικαστικό βλέμμα της δημιουργού – μια μετέωρη κατάσταση: την κενότητα του μη λειτουργικού πλέον χώρου, ο οποίος έχει μετατραπεί από μόνιμο εκθεσιακό περιβάλλον σε τόπο καταγραφής, συσκευασίας και προσωρινής φιλοξενίας των πολύτιμων έργων της αρχαίας γλυπτικής για να δεχτούν τις φροντίδες των ειδικών, ώστε να μεταφερθούν σώα και αβλαβή στο Νέο Μουσείο Ακρόπολης. Τόπος ενδιάμεσος, στιγμή οριακή. Το σώμα των γλυπτών μεταμορφώνεται, καθώς ενδύεται το προστατευτικό λευκό κάλυμμα, ενώ το παιχνίδι της φωτοσκίασης εμπλουτίζει το σημασιολογικό περιεχόμενο των ενδεδυμένων μορφών. Κατάλογος: *Λίζη Καλλιγά. Μετοίκησις* (εκδ. Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης – Μουσείο Μπενάκη – Κύβος Εκδόσεις Τέχνης, Αθήνα

2010, έκδοση: ελληνική/αγγλική, ISBN 978-960-93-1934-8).

□ *Δημήτρης Πικιώνης 1887- 1968*
15 Δεκεμβρίου 2010 - 13 Μαρτίου 2011
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

Στην έκθεση παρουσιάστηκε το μεγαλύτερο μέρος του ζωγραφικού και αρχιτεκτονικού έργου του Δημήτρη Πικιώνη, το οποίο έχει περιέλθει στην κατοχή του Μουσείου Μπενάκη από τη σημαντική δωρεά της οικογένειας Πικιώνη. Το πρώτο μέρος της έκθεσης περιλάμβανε τη ζωγραφική του δημιουργία ταξινομημένη στις ενότητες που ο ίδιος είχε προσδιορίσει: Από τη Φύση, Αναμνήσεις από το Παρίσι, Αρχαία, Βυζαντινά, της Φαντασίας, Λαϊκά. Η ζωγραφική για τον Δημήτρη Πικιώνη αποτελούσε μάλλον προσωπική του υπόθεση και αφορούσε τη δική του καλλιτεχνική πορεία προς την ωρίμανση. Το δεύτερο μέρος της έκθεσης ήταν αφιερωμένο στο αρχιτεκτονικό του έργο: μελέτες για την αρχιτεκτονική της Ζαγοράς και της Καστοριάς, τμήμα της μελέτης του για τη Λαϊκή Αρχιτεκτονική της Χίου. Το υλικό συμπλήρωναν τεύχη του περιοδικού *Το 3ο μάτι*, στη σύνταξη του οποίου είχε συνεργαστεί ο Πικιώνης, και τεκμήρια των σχέσεων του με ανθρώπους όπως ο Giorgio de Chirico, ο Γιώργος Μπουζιάνης, ο Νίκος Χατζηκυριακός-Γκίκας, ο Γιάννης Τσαρούχης, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Walter Gropius, ο Κωνσταντίνος Δοξιάδης κ.ά. Στους χώρους της έκθεσης προβαλλόταν η παραγωγή της εκπομπής «Παρασκήνιο» που ήταν αφιερωμένη στη ζωή και το έργο του αρχιτέκτονα, σε

σκηνοθεσία Άγγελου Κοβότσου (παραγωγή Cinetic-ERT, 2010).

Κατάλογος: *Δημήτρης Πικιώνης 1887- 1968* (επιμ. Αγνή Πικιώνη – Ντόρα Ρόκου-Πικιώνη, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-081-7).

ΣΤΗΝ ΟΙΚΙΑ ΔΕΛΤΑ

□ *Τέχνη και τεχνική της βιβλιοδεσίας. Η προσφορά της Κικής Δούση στην καλλιτεχνική δημιουργία*
4 Μαρτίου - 31 Μαΐου 2010

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Ιστορικών Αρχείων

Το βιβλίο είναι βασικό στοιχείο του πολιτισμού και η καλλιτεχνική βιβλιοδεσία είναι η τέχνη που το ομορφαίνει, το συντηρεί και του προσδίδει μεγαλύτερη χρονική διάρκεια. Ο βιβλιοδέτης, γνωρίζοντας την τεχνική και αντλώντας από την εμπειρία του, βρίσκει ποικίλους τρόπους να εκφράσει τον συναισθηματικό του κόσμο και τις καλλιτεχνικές του προτιμήσεις, καθιστώντας το βιβλίο πηγή πολύτιμων πληροφοριών για τις συνθήκες που το παρήγαγαν. Στην έκθεση παρουσιάστηκαν οι δημιουργίες της Κικής Δούση στη διάρκεια της σαραντάχρονης και πλέον ενασχόλησής της με την τέχνη της βιβλιοδεσίας. Βιβλία μικρά και μεγάλα, δεμένα με ευγενή δέρματα και χρυσά στολίσματα, χειροποίητα διακοσμητικά χαρτιά και ποικίλα μοντέρνα υλικά, αποκάλυπταν τη βαθιά σχέση του βιβλιοδέτη με το είδος του βιβλίου, ακόμα και με το περιεχόμενό του. Η έκθεση

περιλάμβανε πλήρες εργαστήριο βιβλιοδεσίας με τον τεχνικό εξοπλισμό του βιβλιοδέτη, στο οποίο έγινε επίδειξη των διαδοχικών σταδίων και των διαφορετικών τύπων βιβλιοδεσίας.

Κατάλογος: *Τέχνη και τεχνική της βιβλιοδεσίας. Η προσφορά της Κικής Δούση στην καλλιτεχνική δημιουργία* (επιμ. Ελευθερία Γκούφα, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-062-6).

ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

□ *Ταξίδι στην Αλεξάνδρεια του Καβάφη. Υδατογραφίες της Anna Boghiguián*
15 Μαΐου - 19 Σεπτεμβρίου 2010
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη, Kalfayan Galleries

Η έκθεση παρουσίασε για πρώτη φορά στην Αθήνα το έργο της ζωγράφου Anna Boghiguián. Με οδηγό τις υδατογραφίες της οι επισκέπτες ξαναδιάβασαν τα ποιήματα του Καβάφη και ταξίδεψαν στο μαγικό τοπίο της Αλεξάνδρειας. Ένα ταξίδι λυρικό αλλά συνάμα εκρηκτικό και σκοτεινό, ένα ταξίδι που μετέφερε το παρελθόν στο παρόν, ξέπλυνε τον Αλέξανδρο στα νερά του Γάγγη και έκρυψε μέσα στο αστικό τοπίο τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπες. Η έκθεση της Anna Boghiguián εντασσόταν στο VIP πρόγραμμα της Art Athina, της Διεθνούς Συνάντησης Σύγχρονης Τέχνης που πραγματοποιήθηκε για 16η συνεχή χρονιά από τις 13 έως τις 16 Μαΐου.

Β. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

□ *Οικονομόπουλος, φωτογράφος*
Chantilly, Maison de la Photographie
Robert Doisneau (10 Δεκεμβρίου
2009 - 11 Απριλίου 2010)
Διοργάνωση: Magnum Photos,
Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα
Φωτογραφικών Αρχείων

Στην έκθεση παρουσιάστηκαν

ασπρόμαυρες φωτογραφίες του διακεκριμένου Έλληνα φωτογράφου και μέλους του πρακτορείου Magnum. Μέσα από τις εικόνες αυτές επιχειρήθηκε μια αναδρομική προσέγγιση της εικοσαετούς διαδρομής του Νίκου Οικονομόπουλου και μια επιλεκτική χαρτογράφηση των θεματικών

ενοτήτων του έργου του. Οι λήψεις του –άλλοτε με τη σκληρότητα της μαρτυρίας και της διαμαρτυρίας, και άλλοτε με την τρυφερότητα της συντροφικότητας– εστιάζουν στον άνθρωπο σε όποιο σημείο της γης και αν αυτός βρίσκεται, αποδεικνύοντας ότι η ανθρωπότητα είναι μία και «αδιαί-

ρευτη παρά τον κατακερματισμό της σε μικρότερα γεωγραφικής φάσεως, εθνολογικής συστάσεως και δημοσκευτικού προσανατολισμού τιμάρια».

Κατάλογος: *Οικονομόπουλος, Φωτογράφος* (εκδ. Μουσείο Μπενάκη – Μεταίχμιο, Αθήνα 2002, έκδοση: ελληνική/αγγλική, ISBN 960-375-121-9).

□ *Παύλος Κοζαλίδης: Αναζητώντας τη χαμένη πατρίδα*

Θεσσαλονίκη, Μουσείο Φωτογραφίας (12 Μαρτίου - 18 Απριλίου 2010)

Διοργάνωση: Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων

Η έκθεση παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του 12ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ. Ο Παύλος Κοζαλίδης ξεκίνησε να επισκέπτεται την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας (Τουρκία, Γεωργία, Ουκρανία και Ρωσία), αναζητώντας τις ρίζες των μελών της οικογένειάς του, που εκδιώχθηκαν από τη γενέτειρά τους και έφτασαν πρόσφυγες στον Πειραιά. Στην πορεία του αυτή και μετά από αρκετά ταξίδια (1995-2003), κατέγραψε με τη μηχανή του εικόνες της ζωής των Ελλήνων ποντιακής καταγωγής που έχουν απομείνει στην περιοχή, διατηρώντας τη γλώσσα και τα έθιμά τους. Οι φωτογραφίες της έκθεσης έγιναν κατά παραγγελία του Μουσείου Μπενάκη και μας μετέφεραν, μέσα από την ιδιαίτερη ματιά του φωτογράφου, την ατμόσφαιρα μιας εν πολλοίς άγνωστης κοινότητας Ελλήνων της διασποράς.

Κατάλογος: *Παύλος Κοζαλίδης, Αναζητώντας τη χαμένη πατρίδα* (εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2008, έκδοση: ελληνική/αγγλική, ISBN 978-960-8347-89-2).

□ *SYNTAXIS Greek Art 1450-2000: Icons on Wood and Paper*

Μόσχα, Κρατικό Μουσείο Καλών Τεχνών Πούσκιν (13 Ιουλίου - 26 Σεπτεμβρίου 2010)

Διοργάνωση: Κρατικό Μουσείο Καλών Τεχνών Πούσκιν και Μουσείο Μπενάκη

Η έκθεση περιλάμβανε 135 θρησκευτικά έργα σε ξύλο και χαρτί που χρονολογούνται από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα και προέρχονται, στην πλειονότητά τους, από δύο σημαντικές ελληνικές συλλογές: τη Συλλογή Βελμιέζη και τη Συλλογή Μαργαρίτη. Ήταν η πρώτη φορά που ένας τόσο μεγάλος αριθμός ελληνικών έργων παρουσιάστηκε στη Ρωσία. Η έκθεση αποτελούσε προελούδιο των εκδηλώσεων που πρόκειται να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του εορτασμού του Έτους Πολιτισμού ΡΩΣΙΑ-ΕΛΛΑΣ 2014.

Κατάλογος: *SYNTAXIS Greek Art 1450-2000: Icons on Wood and Paper* (επιμ. Christos Margaritis, εκδ. Benaki Museum – The State Pushkin Museum of Fine Arts, Moscow 2010, έκδοση: αγγλική/ρωσική, ISBN 978-960-476-068-8).

□ *Φωτογραφίζοντας τη Σίφνο, 1930-1980*

Σίφνος, Πολιτιστικό Κέντρο Αρτεμόνα (24 Ιουλίου - 22 Αυγούστου 2010)

Διοργάνωση: Δήμος Σίφνου, Πολιτιστικό Κέντρο Σίφνου, Πολιτιστικός Σύλλογος Σίφνου, Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων

Οι εικόνες που περιλαμβάνονταν στην έκθεση προήλθαν από οκτώ επαγγελματίες και ερασιτέχνες φωτογράφους, το έργο των οποίων φυλάσσεται στα Φωτογραφικά Αρχεία του Μουσείου Μπενάκη. Συμμετείχαν οι φωτογράφοι: Δημήτρης Χαρισιάδης, Κίμωνας Ραφαηλίδης, Κώστας Μπαλάφας και Ζαχαρίας Στέλλας, η συγγραφέας Έλλη Παπαδημητρίου, ο ζωγράφος Γεώργιος Μανουσάκης, οι αρχιτέκτονες Αναστασία Τζάκου και Αλέξανδρος Παπαγεωργίου-Βενετάς. Η αντιπροσώπευση της εικονογραφικής ταυτότητας του νησιού και η ιδιαιτερότητα της ματιάς του κάθε φωτογράφου υπήρξαν τα κριτήρια για την επιλογή των θεμάτων. Ο φακός απαθανάτισε τους κατοίκους του νησιού σε στιγμές καθημερινές, σε

μέρες γιορτινές και στην προσπάθειά τους να καλλιεργήσουν την άγρονη γη, τα παιδιά στα ανέμελα παιχνίδια τους και τους αγγειοπλάστες στη διαδικασία παραγωγής των δημιουργημάτων τους. Το σκληρό και άγρονο τοπίο στην ενδοχώρα με τις ελάχιστες ανθρώπινες επεμβάσεις για τη διευκόλυνση της ζωής και η χαρακτηριστική κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική, απόλυτα εναρμονισμένη με τη φύση, αποτέλεσαν πρόκληση για τους συμμετέχοντες φωτογράφους. Οι εικόνες της έκθεσης πυροδότησαν ποικίλες αναγνώσεις, ανακινώντας τις αναμνήσεις των παλιότερων και αποκαλύπτοντας στους νεότερους ένα κομμάτι της ιστορίας του νησιού.

□ *Κώστας Μπαλάφας, Φωτογραφικές Μνήμες από τη σύγχρονη Ελλάδα* Ηράκλειο Κρήτης, Βασιλική Αγίου Μάρκου (7 Οκτωβρίου - 7 Νοεμβρίου 2010)

Διοργάνωση: Δήμος Ηρακλείου, Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων

Ο Κώστας Μπαλάφας ανήκει στους ουμανιστές φωτογράφους της μεταπολεμικής περιόδου που καθόρισαν την πορεία της ελληνικής φωτογραφίας. Μέσα από τις 80 φωτογραφίες της έκθεσης, που χρονολογούνται από τα χρόνια της Αντίστασης έως τις μέρες μας, παρουσιάστηκαν μαρτυρίες για την ιστορία και την κοινωνία της Ελλάδας, με πρωταγωνιστές τους κατοίκους απομακρυσμένων χωριών της Ηπείρου οι οποίοι κάτω από αντίξοες συνθήκες συνέχιζαν τον σκληρό αγώνα της επιβίωσης.

Κατάλογος: *Κώστας Μπαλάφας, Φωτογραφικές Μνήμες από τη σύγχρονη Ελλάδα* (εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2003, έκδοση: ελληνική/αγγλική, ISBN 960-8452-99-6).

□ *Κώστας Μπαλάφας, Το Αντάρτικο στην Ήπειρο, 1940-1944*

Καλπάκι Ιωαννίνων, Παλαιό Δημαρχείο (18-29 Οκτωβρίου 2010)
Διοργάνωση: Δήμος Καλπακίου, Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα

Φωτογραφικών Αρχείων

Ενταγμένος από το 1943 στο 85ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ, ο Κώστας Μπαλάφρας κατέγραψε με τον φακό του τον αγώνα του ηπειρωτικού λαού ενάντια στον κατακτητή, με τη συνείδηση ότι σώζει ιστορικές στιγμές για να τις μεταφέρει στις επόμενες γενιές. Σε κινηματογραφικό φιλμ, που κυριολεκτικά του έπεσε από τον ουρανό—από ένα ιταλικό βομβαρδιστικό— αποτύπωσε τις καταστροφές των χωριών, τις ζυμώσεις για την έναρξη του ένοπλου αγώνα, τις πορείες και τις μάχες των ανταρτών, τον θρήνο των μανάδων, αλλά και τις εκδηλώσεις κατά την απελευθέρωση της πόλης των Ιωαννίνων. Το υλικό αυτό έμεινε κρυμμένο για 31 χρόνια κάτω από το ξύλινο πάτωμα ενός σπιτιού στα Γιάννενα. Το 1991, με τη φροντίδα και έξοδα του δημιουργού, κυκλοφόρησε η έκδοση *Κώστας Μπαλάφρας. Το αντάρτικο στην Ήπειρο, Ασπρόμαυρες φωτογραφίες 1940-1944*.

□ *Παιχνίδια... από τα παλιά*

Κόρινθος, Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο (Νοέμβριος 2010 - Απρίλιος 2011)

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Παιχνιδιών και Παιδικής Ηλικίας

Παρουσιάστηκε αντιπροσωπευτική επιλογή από ελληνικά παιχνίδια που χρονολογούνται από τα τέλη του 19ου έως τα μέσα του 20ού αιώνα.

□ *Κώστας Μπαλάφρας. Φωτογραφικό οδοιπορικό στο Άγιον Όρος, 1969-2001*

Θεσσαλονίκη, Κέντρο Πολιτισμού Δήμου Θεσσαλονίκης (1-31 Δεκεμβρίου 2010)

Διοργάνωση: Φωτογραφικό Φεστιβάλ Contrast, Δήμος Ελευθερίου Κορδελιού, Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων

Διοργανωμένη από το Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων και την Αγιορειτική Φωτοθήκη, η έκθεση αυτή παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο Μου-

σείο Μπενάκη το 2006 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος). Περιλάμβανε φωτογραφίες του Κώστα Μπαλάφρα από τις επισκέψεις του στο Άγιο Όρος το χρονικό διάστημα 1969-2001, τις οποίες πραγματοποίησε με στόχο να συγκροτήσει τη δική του φωτογραφική κατάθεση για τον τόπο και τους ανθρώπους του. Στα μάτια του δημιουργού τα επιβλητικά μοναστηριακά αρχιτεκτονήματα ζωντανεύουν το μεγαλείο του Βυζαντίου, ενώ η ζωή των μοναχών με την ιδιαίτερη οργάνωσή της, αμετάβλητη στο πέρασμα των χρόνων, ανακαλεί την προσφορά τους στους αγώνες του έθνους. Κατά την οδοιπορία του στον Άθω, όπως και στο υπόλοιπο έργο του, το κύριο ενδιαφέρον του Μπαλάφρα επικεντρώνεται στον άνθρωπο.

Κατάλογος: *Κώστας Μπαλάφρας. Φωτογραφικό οδοιπορικό στο Άγιον Όρος 1969-2001* (εκδ. Μουσείο Μπενάκη - Αγιορειτική Φωτοθήκη, Αθήνα 2006, έκδοση: ελληνική/αγγλική, ISBN 960-85677-3-4).

Γ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΑΛΛΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΜΕ ΔΑΝΕΙΣΜΟ ΕΡΓΩΝ

□ *Αρχιτεκτονικές Αντιστίξεις από το Ζάχο στο σήμερα*

Λέσβος, Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας (11 Δεκεμβρίου 2009 - 15 Μαρτίου 2010). Συμμετοχή των Αρχείων Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής.

□ *Byzantium. Splendour and Daily Life* Βόννη, Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland (26 Φεβρουαρίου - 20 Ιουνίου 2010). Συμμετοχή του Τμήματος Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Συλλογής.

□ *Architecture as Icon*

Πρίνστον, Princeton University Art Museum (6 Μαρτίου - 7 Ιουνίου 2010). Συμμετοχή του Τμήματος Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Συλλογής.

□ *Ερνέστος Τσίλλερ: 1837-1923*

Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου (22 Μαρτίου -

Οκτωβρίου 2010). Συμμετοχή των Αρχείων Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής.

□ *Ερέτρια. Ματιές σε μια αρχαία πόλη* Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών (27 Απριλίου - 24 Αυγούστου 2010). Συμμετοχή του Τμήματος Προϊστορικής, Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Συλλογής.

□ *From Byzantium to Istanbul, 8000 years of a Capital*

Ισταμπούλ, Μουσείο Sakip Sabanci (28 Μαΐου - 26 Σεπτεμβρίου 2010). Συμμετοχή του Τμήματος Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Συλλογής.

□ *Η Μάχη του Μαραδώνα: Ιστορία και Θρύλος*

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων (17 Ιουνίου - 30 Νοεμβρίου 2010).

Συμμετοχή του Τμήματος Προϊστορικής, Αρχαίας Ελληνικής και Ρω-

μαϊκής Συλλογής.

□ *Ausgegraben! Schweizer Archäologen erforschen die griechische Stadt Eretria*

Βασιλεία, Antikenmuseum und Sammlung Ludwig (22 Σεπτεμβρίου 2010 - 30 Ιανουαρίου 2011). Συμμετοχή του Τμήματος Προϊστορικής, Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Συλλογής.

□ *Το ξεχασμένο παρελθόν της Ευρώπης. Η κοιλάδα του Δούναβη, 5000-3500 π.Χ. και οι σχέσεις της Ελλάδας με τα Βαλκάνια στη Νεολιθική εποχή* Αθήνα, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης (6 Οκτωβρίου 2010 - 10 Ιανουαρίου 2011). Συμμετοχή του Τμήματος Προϊστορικής, Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Συλλογής.

□ *Η Αρχιτεκτονική του Αγίου Όρους μέσα από το αρχείο του Π. Μυλωνά*

Θεσσαλονίκη, Αγιοριτική Εστία (22 Οκτωβρίου 2010 - 15 Φεβρουαρίου 2011). Συμμετοχή των Αρχείων Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής.

□ *Ο Μέγας Αλέξανδρος και το άνοιγμα στον κόσμο*
Μαδρίτη, Sala Arte Canal (3 Δεκεμβρίου 2010 - 3 Μαΐου 2011). Συμμετοχή του Τμήματος Προϊστορικής, Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Συλλογής.

□ *Η Δούκισσα της Πλακεντίας: Η ιστορία που γέννησε τον μύθο*
Αθήνα, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο (17 Δεκεμβρίου 2010 - 27 Φεβρουαρίου 2011). Συμμετοχή των Αρχείων Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής.

Δ. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΣΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ
ΚΟΥΜΠΑΡΗ

□ Παρουσίαση του βιβλίου της Μαντώς Νταλιάνη-Καραμπατζάκη, *Παιδιά στη δίνη του Ελληνικού εμφυλίου πολέμου: 1946-1949, Σημερινοί ενήλικες* (16 Φεβρουαρίου 2010)

Στην εκδήλωση παρουσιάστηκε η ελληνική έκδοση της διδακτορικής διατριβής της παιδοψυχιάτρου Νταλιάνη-Καραμπατζάκη, η οποία είχε δημοσιευτεί στα αγγλικά το 1994 στη Σουηδία. Πρόκειται για μια διαχρονική μελέτη σχετικά με τα παιδιά που έμειναν την περίοδο του ελληνικού εμφυλίου πολέμου στη φυλακή με τις κρατούμενες μητέρες τους. Για το βιβλίο μίλησαν ο Γρηγόρης Αμπατζόγλου, επίκουρος καθηγητής Ψυχιατρικής-Παιδοψυχιατρικής της Ιατρικής Σχολής Θεσσαλονίκης, ο Ηλίας Νικολακόπουλος, αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο Δημήτρης Νταλιάνης, ιατρός-πνευμονολόγος, ο Άλκης Παναγιωτόπουλος, Γενικός Διευθυντής της Σχολής Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, ο Δημήτρης Πλουμπίδης, αναπληρωτής καθηγητής Ψυχιατρικής της Ιατρικής Σχολής Αθηνών, ο Per Anders Rydelius, καθηγητής Παιδοψυχιατρικής και Ψυχιατρικής Εφήβων, Τμήμα Υγείας Παίδων και Γυναικών, Karolinska University Hospital της Στοκχόλμης, ο Τάσος Σακελλαρόπουλος, ιστορικός, Μουσείο Μπενάκη, και ο Ιωάννης Τσιάντης, αναπληρωτής καθηγητής Παιδοψυχιατρικής της Ιατρικής Σχολής του

Πανεπιστημίου Αθηνών.
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη, Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου, Σχολή Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου

□ Εκδήλωση αφιερωμένη στη μνήμη της Στέλλας Παπαδάκη-Oekland (3 Μαρτίου 2010)

Η Στέλλα Παπαδάκη-Oekland, καθηγήτρια της Βυζαντινής Αρχαιολογίας, υπήρξε από τα παλαιότερα μέλη του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης και συνέβαλε με την ξεχωριστή παρουσία της στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του. Ήταν επίσης δραστήριο μέλος της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών. Στην εκδήλωση παρουσιάστηκαν τα βιβλία: *Byzantine Illuminated Manuscripts of the Book of Job. A preliminary study of the Miniature Illustrations, Its Origin and Development* (εκδ. Brepols, Αθήνα 2009)· *Ψηφίδες Μελέτες Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Τέχνης στη μνήμη της Στέλλας Παπαδάκη-Oekland* (εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης - Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών, Ηράκλειο 2009). Για το έργο και την προσφορά της εκλιπούσας μίλησαν ο ακαδημαϊκός Παναγιώτης Βοκοτόπουλος, ο κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης και Πρόεδρος της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών, Αλέξης Καλοκαιρινός, οι επίτιμοι έφοροι αρχαιοτήτων Ροδονίκη Ετζέογλου και Λιάνα Παρλαμά, η ομότιμη καθηγήτρια Χρυσάνθη Μαυροπούλου-Τσιούμη, καθώς και η καθηγήτρια Όλγα Γκράτζιου.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ Απονομή του βραβείου της Ένωσης Ελλήνων Τεχνοκριτών (15 Μαρτίου 2010)

Στην εκδήλωση αυτή η Ένωση Ελλήνων Τεχνοκριτών (Association Internationale des Critiques d'Art - Ελληνικό Τμήμα) τίμησε τον σπουδαίο Έλληνα δημιουργό Βλάση Κανιάρη για την ενεργό και καίρια συνεισφορά του στην πνευματική ζωή και στα καλλιτεχνικά δρώμενα του τόπου, απονέμοντάς του το μεγάλο, εκτός συναγωνισμού, Βραβείο. Η Ένωση βράβευσε ακόμη καλλιτέχνες που το έργο τους δημιούργησε αιχμή και διάλογο, συνέβαλε στη γονιμοποίηση ιδεών και στην πρόωθηση ζητημάτων της τέχνης.

Διοργάνωση: Ένωση Κριτικών Τέχνης ΑΙCΑ Ελλάς

□ Ημερίδα *Παρίσι-Αθήνα 1919-1939. Το διπλό ταξίδι / Η αρχιτεκτονική* (18 Μαρτίου 2010)

Την επιμέλεια της ημερίδας, που διοργανώθηκε στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «Παρίσι-Αθήνα 1919-1939. Το διπλό ταξίδι», είχε ο Παναγιώτης Τουρνακιώτης. Το πρόγραμμα περιλάμβανε τις εισηγήσεις: Νίκος Πατσαβός, «Η πρόσληψη της γαλλικής αρχιτεκτονικής παιδείας στο ΕΜΠ του μεσοπολέμου»· Τίνα Καραλή, «Η βιβλιογραφική τεκμηρίωση της γενιάς του '30 - Η γαλλική βιβλιογραφία»· Σταύρος Μαρτίνος, «Οι σπουδές του Στάμου Παπαδάκη στην ESA και η προβολή τους στην αρχιτεκτονική του δράση στην Ελλάδα»· Πέτρος Φωκαΐδης, Ορέστης Μάλτος και Πολύβιος Μιχαηλίδης, «Το διπλό ταξίδι και ο Le Corbusier»· Κώστας Τσιαμπάος, «Ο Άγγελος Σικελιανός,

οι αρχιτέκτονες του μεσοπολέμου και η αναβίωση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού ως μοντέρνου» Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη, «Η διδασκαλία του Ερνέστ Εμπράρ στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ» Αλέκα Γερόλυμπου, «Μορφή, λειτουργία και μνήμη της μεσοπολεμικής πόλης. Αστικός εκσυγχρονισμός και η συμβολή του Ερνέστ Εμπράρ» François Loyer, «Paris-Athènes : la quête de l'architecture» Παναγιώτης Τουρνικιώτης, «Παρίσι- Αθήνα μέσω αρχιτεκτονικής».

Διοργάνωση: Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών (ΙΜΣ-ΙΤΕ), Γαλλική Σχολή Αθηνών (ΕΦΑ) και Μουσείο Μπενάκη

□ Επιστημονική ημερίδα με θέμα: *Εργασιακές σχέσεις Πολιτισμός ή Βαρβαρότητα;* (14 Απριλίου 2010)

Οι εισηγήσεις πραγματοποιήθηκαν την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων στην Ελλάδα και την Ευρώπη, τις επιπτώσεις της ανεργίας στους νέους και τη συμβολή του Σταύρου Καλλέργη στην υπεράσπιση των αξιών της εργασίας.

Διοργάνωση: Ίδρυμα Κοινωνικών-Ιστορικών Ερευνών «Σταύρος Καλλέργης», σε συνεργασία με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και το Μουσείο Μπενάκη

□ *Περπατώντας στον Ηριδανό. Ποίηση και Μουσική* (21 Απριλίου 2010)

Οι ηθοποιοί Κοραλία Καραντή και Γιώργος Κέντρος διάβασαν ποιήματα σημαντικών Ελλήνων ποιητών, από την πρώτη μεταπολεμική γενιά έως τις μέρες μας. Ακούστηκαν στίχοι της Κικής Δημουλά, του Τίτου Πατρίκιου, του Γιάννη Βαρβέρη, του Γιάννη Κοντού, της Τζένης Μαστοράκη, του Γιώργου Χρονά, του Γιάννη Στίγκα και του Χάρη Ψαρρά. Τις απαγγελίες σχολίασαν παρεμβαίνοντας με μουσικά ιντερμέδια η Ευανθία Ρεμπούτσικα και ο Παναγιώτης Δημητρακόπουλος. Σκηνοθεσία: Σοφία Σπυράτου, Εικαστική επιμέλεια:

Γιάννης Μετζικόφ.

Διοργάνωση: Χοροθέατρο Ροές

□ Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2010 – Τιμητική εκδήλωση για το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Κρήτης (19 Μαΐου 2010)

Επιδιώκοντας, τα τελευταία χρόνια, να τιμήσει τους πολιτιστικούς οργανισμούς της ελληνικής περιφέρειας για τη συμβολή τους στη μελέτη και την ανάδειξη των τεχνών, το Μουσείο Μπενάκη οργάνωσε, με την ευκαιρία του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας των Μουσείων, εκδήλωση αφιερωμένη στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Κρήτης. Σκοπός της εκδήλωσης ήταν τόσο η διάδοση και αναγνώριση της πνευματικής προσφοράς του συγκεκριμένου μουσείου, όσο και η συνειδητοποίηση της ανάγκης για την απαραίτητη, σε όλους τους πολιτιστικούς οργανισμούς, ηθική και οικονομική στήριξη, η οποία θα επιτρέψει τη δυναμική τους πορεία. Την εκδήλωση χαιρέτισαν ο διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη Άγγελος Δεληβορριάς και ο δήμαρχος Ρεθύμνου Γιώργος Μαρινάκης. Για το τιμώμενο μουσείο μίλησαν οι: Τζούλια Δημακοπούλου, διευθύντρια Ινστιτούτου Σύγχρονης Ελληνικής Τέχνης, Κατερίνα Ζαχαροπούλου, εικαστικός, Νίκος Ξυδάκης, δημοσιογράφος, και Νίκος Χατζηνικολάου, ομότιμος καθηγητής Ιστορίας Τέχνης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ Παρουσίαση της έκδοσης Louis Coutelle, *Για την ποιητική διαμόρφωση του Διονυσίου Σολωμού (1815-1833)* (3 Νοεμβρίου 2010)

Στην παρουσίαση της θεμελιώδους εργασίας του Γάλλου μελετητή του Σολωμού Louis Coutelle (α' γαλλική έκδοση: Ερμής 1977), η οποία διέυρνε τους ορίζοντες των γνώσεων και εμπλούτισε τους προβληματισμούς των μελετητών του εθνικού ποιητή, μίλησαν ο Αλέξης Πολίτης, καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, και η Κατερίνα Τικτοπούλου, επίκουρη καθηγή-

τρια Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Την εκδήλωση, στην οποία παρέστη ο ίδιος ο Louis Coutelle, χαιρέτισε ο Άγγελος Δεληβορριάς, διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη, και τη συζήτηση συντόνισε ο Δημήτρης Αρβανιτάκης, υπεύθυνος του Τμήματος Εκδόσεων.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ *Χειρ Αγγέλου: Οι διαλέξεις της Παρασκευής* (19 Νοεμβρίου - 17 Δεκεμβρίου 2010 και 14 Ιανουαρίου 2011)

Ο κύκλος των διαλέξεων, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της ομότιτλης έκθεσης, περιλάμβανε έξι ειδικές ομιλίες που στόχο είχαν να δώσουν τη δυνατότητα στο κοινό να αποκτήσει μια συγκροτημένη εικόνα για την καλλιτεχνική παραγωγή στη βενετοκρατούμενη Κρήτη και ιδιαίτερα για το έργο του ζωγράφου Αγγέλου Ακοτάντου. Με το πέρας των ομιλιών το κοινό επισκέφτηκε την έκθεση και συζήτησε μπροστά στα ίδια τα έργα με τους ομιλητές και την επιμελήτρια της έκθεσης, καθηγήτρια Μαρία Βασιλάκη.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ *Ένα μουσείο μέσα στο μουσείο* (2, 5, 12 και 19 Δεκεμβρίου 2010)

Πραγματοποιήθηκε κύκλος ξεναγήσεων στην έκθεση *Ο χρόνος, οι άνθρωποι, οι ιστορίες τους. Μια σπουδή στην έννοια της θεατρικότητας εκτός σκηνής* από τον καθηγητή Ιστορίας της Τέχνης Μάνο Στεφανίδη, που την επιμελήθηκε. Στις 9 Δεκεμβρίου στην έκθεση ξενάγησε ο εικαστικός Δημήτρης Αληθινός, ο οποίος συμμετείχε με έργα του.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ Παρουσίαση του βιβλίου του Ferdinand Pajot, *Ερέτρια - Νέα Ψαρά. Το χρονικό μιας πολιτείας* (7 Δεκεμβρίου 2010)

Μετά την ανεξαρτησία το 1828, η ελληνική κυβέρνηση δημιούργησε νέες πόλεις σε πολλές αρχαιολογικές

θέσεις δηλώνοντας έτσι επίσημα τον ιδεολογικό δεσμό του νέου κράτους με την αρχαιότητα και παράλληλα αποδεικνύοντας τη βούλησή της να εκσυγχρονίσει τη χώρα. Στην Εύβοια, ο Γερμανός αρχιτέκτονας Eduard Schaubert σχεδίασε τον Νοέμβριο του 1834 μία πόλη πάνω στα ερείπια της αρχαίας Ερέτριας, αντικατοπτρίζοντας αντίστοιχα έργα που ο ίδιος είχε εκπονήσει στην Αθήνα και τον Πειραιά. Το βιβλίο του Rajot περιγράφει την ανακάλυψη του αρχαίου οικισμού, τη δημιουργία της νεοκλασικής πόλης και την ανάπτυξή της τον 19ο και τον 20ό αιώνα, παρουσιάζοντας αδημοσίευτα έγγραφα και καθιερώνοντας μια τυπολογία για τη νεοκλασική αρχιτεκτονική της Ερέτριας. Στην παρουσίαση μίλησαν ο πρέσβης της Ελβετίας στην Ελλάδα S.E. Lorenzo Amberg, ο διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη Άγγελος Δεληβορριάς, ο τ. διευθυντής της Ελβετικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών Pierre Ducrey, ο αρχιτέκτονας πολυεοδόμος Αλέξανδρος Παπαγεωργίου-Βενετιάς και οι συντελεστές της έκδοσης.

Διοργάνωση: Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών, Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα και Μουσείο Μπενάκη

□ Γιορτές με τους Oper(o) στο Μουσείο Μπενάκη (19, 23 και 31 Δεκεμβρίου 2010)

Η Oper(O), η ομάδα των νέων λυρικών τραγουδιστών που πιστεύουν στη μαγεία της όπερας έξω από συμβατικούς χώρους, μαζί με ένα μικρό μουσικό σύνολο (κλαρινέτο, βιολί και πιάνο), τραγούδησε γνωστές άριες των Verdi, Puccini, Offenbach, Leoncavallo κ.ά. στα κυλικεία του Μουσείου Μπενάκη.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη σε συνεργασία με τους Oper(o)

□ Συζήτηση με θέμα «Η ζωγραφική του Αγγέλου μέσα από τα μάτια των σύγχρονων ζωγράφων» (21 Δεκεμβρίου 2010)

Διοργανώθηκε συζήτηση της καθηγή-

τριας Μαρίας Βασιλάκη, επιμελήτριας της έκθεσης *Χειρ Αγγέλων. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, με τον Αλέκο Λεβίδη, στην οποία συμμετείχαν και πολλοί άλλοι ζωγράφοι.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

ΣΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

□ Συζήτηση με θέμα «Η αρχιτεκτονική στην ελληνική περιφέρεια. Περιορισμοί και δυνατότητες» (8 Ιανουαρίου 2010)

Στην εκδήλωση πήραν μέρος οι αρχιτέκτονες Δημήτρης Αντωνάκης, Αμαλία Κωτσάκη και Ρένα Σακελλαρίδου. Τη συζήτηση συντόνισε ο διευθυντής της εφημερίδας *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, Νίκος Κωνσταντάρας.

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

□ Διάλεξη του αρχιτέκτονα Pekka Helin (13 Ιανουαρίου 2010)

Η ομιλία του Φινλανδού αρχιτέκτονα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του κύκλου διαλέξεων, που ήταν αφιερωμένος στην αρχιτεκτονική της Σκανδιναβίας.

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, σε συνεργασία με τα Ινστιτούτα και τις Πρεσβείες στην Αθήνα της Δανίας, της Νορβηγίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας

□ Συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών (15 Ιανουαρίου 2010)

Ερμηνεύτηκαν τα έργα: F. Mendelssohn-Bartholdy, *Εισαγωγή των Σαλπύγγων*, σε ντο μείζονα, έργο 101 (α' εκτέλεση με την Κ.Ο.Α.)· G. Fauré, *Παβάνο*, για ορχήστρα σε φάδιση ελάσσονα, έργο 50· C. Saint-Saëns, *Η μούσα και ο ποιητής*, σε μι ελάσσονα για βιολί, βιολοντσέλο και ορχήστρα, έργο 132 (α' εκτέλεση με την Κ.Ο.Α.)· C. M. von Weber, *Συμφωνία αρ. 1*, σε ντο μείζονα, έργο 19, J. 50 (α' εκτέλεση με την Κ.Ο.Α.). Σολίστ: Suela Piciri (βιολί), Astrit Selita

(βιολοντσέλο). Μουσική Διεύθυνση: Aristotelis Edmond Dokos.

Διοργάνωση: Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

□ Μουσική εκδήλωση της Δραματικής Σχολής του Ωδείου Αθηνών (17 Ιανουαρίου 2010)

Με αφετηρία μελέτη στο πλαίσιο του μαθήματος του Φίλιππου Τσαλαχούρη, η Δραματική Σχολή του Ωδείου Αθηνών πραγματοποίησε μουσική εκδήλωση για την παρουσίαση των δραστηριοτήτων του Ιδρύματος «Τζένη Καρέζη».

Διοργάνωση: Δραματική Σχολή Ωδείου Αθηνών

□ *Εκλεκτικές Συγγένειες*, συναυλία με έργα μουσικής δωματίου (26 Ιανουαρίου 2010)

Συναυλία με έργα μουσικής δωματίου των Φίλιππου Τσαλαχούρη και Σίμου Παπάνα. Συμμετείχαν οι: Γιώργος Δεμερτζής, Θανάσης Αποστολόπουλος, Σίμος Παπάνας, Άγγελος Λιακάκης, Ευγενία Καλοφώνου, Γιάννης Αερινιώτης και Τίτος Γουβέλης.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ Μουσική εκδήλωση *L'heure exquisite*

Στο τραγούδι η μεσόφωνος Άννα Παγκάλου και στην άρπα η Μαρία Μπιλντέα ερμήνευσαν έργα των C. W. Gluck, G. Sarti, R. Hahn, G. Fauré, J. Massnet, R. Schumann, L. Berio, D. Scarlatti, F. Godefroid, C. Debussy, I. Albenniz.

Διοργάνωση: Άννα Παγκάλου και Μαρία Μπιλντέα, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

□ Παράσταση *Η γυναικά της Ζάκνδος. Όραμα του Διονυσίου Ιερομονάχου εγκάτοικου εις ξωκλήσι Ζακύνθου* (31 Ιανουαρίου - 2 Φεβρουαρίου 2010)

Η παράσταση είχε ανέβει για πρώτη φορά το 2007 στο Θέατρο Τέχνης Κάρολος Κουν με την ευκαιρία της

συμπλήρωσης 150 χρόνων από τον θάνατο του ποιητή. Από τότε ακολούθησαν πολλές άλλες παραστάσεις σε διάφορα μέρη της Ελλάδας. Ο σκηνοθέτης Νίκος Καλαμός ερμήνευσε και τους ρόλους του κειμένου.
Διοργάνωση: Θεατρικό Φυτώριο Αίγινας και Μουσείο Μπενάκη

□ 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης (5-6 Φεβρουαρίου 2010)

Στο 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης συζητήθηκαν ζητήματα σχετικά με την ψηφιοποίηση και την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στον χώρο των βιβλιοθηκών, των μουσείων και των αρχαίων τέχνης. Σε συνέχεια του προηγούμενου Συνεδρίου, όπου με τη συγκρότηση της Κοινότητας των Βιβλιοθηκών και των Αρχαίων Τέχνης στην Ελλάδα είχε υπογραμμιστεί η ανάγκη κοινής πολιτικής στην εφαρμογή της ψηφιακής τεχνολογίας, οι Βιβλιοθήκες Τέχνης και οι αρμόδιοι φορείς κλήθηκαν να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα αυτών των εφαρμογών, καθώς και τους τρόπους δημοσιοποίησης και διάθεσης των συλλογών τους στο διαδίκτυο.
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη - Βιβλιοθήκη

□ *Concertante*, συναυλία της Ορχήστρας των Χρωμάτων (7 Φεβρουαρίου 2010)

Στη συναυλία ακούστηκαν τα έργα: I. Παπαδάτος, *Τα Τρία Μονοπάτια. Θέαση - Διαλογισμός - Δράση op. 94*, για τρεις σολίστ και ορχήστρα εγχόρδων (α' εκτέλεση). Σολίστ: Κορίνα Βουγιούκα (κιθάρα), Δημήτρης Μαρίνος (μαντολίνο), Μαρία Μπιλντέα (άρπα)· Γ. Χατζημιχαλάκης, *Toy suite (Concertante)*, για τσίμπελ, αγγλικό κόρνο, κοντραμπάσο, κρουστά και έγχορδα. Σολίστ: Αγγελίνα Τκάτσεβα (τσίμπελ), Κώστας Τηλιακός (αγγλικό κόρνο), Τάσος Κάζαγλης (κοντραμπάσο), Μιχάλης Διακογιώργης και Χρήστος Λιάτσος (κρουστά)· I. Κονιτόπουλος, *Κοντσέρτο για όμποε d'amore και μικρή ορχήστρα*. Σολίστ: Χριστίνα Παντελίδου (όμποε

d'amore)· Ph. Glass, *Concerto για τσέμπαλο και έγχορδα*. Σολίστ: Γιούλη Βεντούρα (τσέμπαλο). Μουσική διεύθυνση: Μίλτος Λογιαδάς.
Διοργάνωση: Ορχήστρα των Χρωμάτων, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

□ Παρουσίαση του βιβλίου του Λάμπρου Λιάβα, *Το Ελληνικό Τραγούδι από το 1821 έως τη δεκαετία του 1950* (8 Φεβρουαρίου 2010)

Για την έκδοση μίλησαν οι: Άγγελος Δεληβορριάς, Γιάννης Ξανθούλης, Λευτέρης Παπαδόπουλος, Θεοδόσης Πελεγρίνης και Διονύσης Σαββόπουλος.
Διοργάνωση: Εμπορική Τράπεζα

□ Σύνολο Εγχόρδων της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών (16 Φεβρουαρίου 2010)

Το πρόγραμμα περιλάμβανε τα έργα: J. Haydn, *Συμφωνία αρ. 44*, σε μι ελάσσονα, Hob: 1/44 Πένθιμη· T. G. Albinoni, *Κοντσέρτο για δύο όμποε και ορχήστρα*, έργο 9, αρ. 3· E. Wolf-Ferrari, *Κοντσέρτινο για αγγλικό κόρνο, δύο κόρνα και έγχορδα*, σε λα ύφεση μείζονα, έργο 34· W. A. Mozart, *Συμφωνία αρ. 29*, σε λα μείζονα K.V.201. Σολίστ: Hansjörg Schellenberger (όμποε), Γιάννης Οικονόμου (όμποε). Διεύθυνση ορχήστρας: Hansjörg Schellenberger.
Διοργάνωση: Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

□ *Η ορχήστρα των δανμάτων... από 5 ετών έως... Οι νέοι δημιουργούν* (17 Φεβρουαρίου 2010)

Στη συναυλία συμμετείχαν τα μέλη της Παιδικής-Νεανικής Συμφωνικής ορχήστρας υπό την αιγίδα της ΕΡΤ. Ακούστηκαν έργα για βιολί, φλάουτο, κλαρίνο, κόρνο και τρομπέτα των: E. Lalo, C. Saint-Saens, L. V. Beethoven, Pablo de Sarate, A. Vivaldi, H. Vieuxtemps.

□ Συζήτηση με θέμα: «Ο Σέρλοκ Χολμς και το πέμπτο αίτημα του Ευ-

κλείδη» (5 Μαρτίου 2010)

Η συζήτηση διοργανώθηκε στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «5 χρόνια Θαλής και Φίλοι». Ο Απόστολος Δοξιάδης μίλησε για τη σχέση της λογικής μεθόδου του Σέρλοκ Χολμς με τα μαθηματικά και την επιστήμη της εποχής του. Ο Τεύκρος Μιχαηλίδης συζήτησε με τον συγγραφέα και θεωρητικό της αστυνομικής λογοτεχνίας Ανδρέα Αποστολίδη, και με τους συγγραφείς αστυνομικών Φίλιππο Φιλίππου και Νεοκλή Γαλανόπουλο.

Διοργάνωση: Θαλής και Φίλοι

□ Ημερίδα για το έργο του Ansel Adams (7 Μαρτίου 2010)

Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της έκθεσης *ANSEL ADAMS* με θέμα το έργο του διάσημου Αμερικανού φωτογράφου. Μίλησαν οι: Alan Ross, φωτογράφος και συνεργάτης του Ansel Adams (1974-1979), Κωστής Αντωνιάδης, καθηγητής Φωτογραφίας στα Τ.Ε.Ι. Αθηνών, και Ηρακλής Παπαϊωάννου, ερευνητής φωτογραφίας.
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη - Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων

□ *ΑΛΜΑ - ΚΛΑΡΑ - ΦΑΝΥ. Στη σκιά των μεγάλων ανδρών* (8 Μαρτίου 2010)

Η ζωή και τα τραγούδια τριών σπουδαίων γυναικών, της Άλμα Μάλερ, της Κλάρα Σούμαν και της Φάνυ Μέντελσον, παρουσιάστηκαν με αφορμή τον εορτασμό της Ημέρας της Γυναίκας. Οι σοπράνο Τζούλια Σουγλάκου, Μίνα Πολυχρόνου και Χριστίνα Γιαννακοπούλου, ο πιανίστας Δημήτρης Γιακάς και η ηθοποιός Μάγδα Μαυρογιάννη ανέδειξαν τις προσωπικότητες και τα τραγούδια των τριών συνθετριών, οι οποίες έζησαν και δημιούργησαν στη σκιά του Γκούσταβ Μάλερ, του Ρόμπερτ Σούμαν και του Φέλιξ Μέντελσον αντίστοιχα.

□ Διάλεξη του αρχιτέκτονα Arne Henriksen (10 Μαρτίου 2010)

Η ομιλία του Νορβηγού αρχιτέκτονα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του κύκλου των διαλέξεων, που ήταν αφιερωμένος στην αρχιτεκτονική της Σκανδιναβίας.

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, σε συνεργασία με τα Ινστιτούτα και τις Πρεσβείες στην Αθήνα της Δανίας, της Νορβηγίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας

❑ *ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ*, συναυλία της Ορχήστρας των Χρωμάτων (14 Μαρτίου 2010)

Το πρόγραμμα της συναυλίας περιλάμβανε τα έργα: Δ. Τρυπάνη, *Η παραμονή*, πάνω στον λαϊκό μύθο «Η Τετάρτη και η Παρασκευή», για αφηγητή, φλάουτο, πιάνο, κρουστά και βιολοντσέλο. Συμμετείχαν οι: Δήμητρα Τρυπάνη (αφήγηση), Μαριλένα Δωρή (φλάουτο), Βίκυ Στυλιανού (πιάνο), Δημήτρης Δεσύλλας (κρουστά), Vangelis Nina (βιολοντσέλο)· Π. Περάκης, *Κάτι σαν τραγούδι*, σε ποίηση Λεωνίδα Κακάρου, για βαρύτονο, φαγκότο, βιμπράφονο, κοντραμπάσο και πιάνο. Συμμετείχαν οι: Σπύρος Σακκάς (βαρύτονος), Σπύρος Καζιάνης (φαγκότο), Δημήτρης Δεσύλλας (βιμπράφονο), Τάσος Κάζαγλης (κοντραμπάσο), Βίκυ Στυλιανού (πιάνο)· Κ. Στεφάνου, *Κοτοκόρες*, για δύο τρομπόνια και πιάνο. Συμμετείχαν οι: Δημήτρης Πέτσας και Γιάννης Αρβανιτάκης (τρομπόνια), Βίκυ Στυλιανού (πιάνο)· Μ. Αλεξιάδης, Τέσσερα αποσπάσματα από την όπερα *Το μυστικό των ποταμών*, για αφηγητή, τέσσερις φωνές και ορχήστρα δωματίου. Συμμετείχαν οι: Γιάννης Χριστόπουλος (τενόρος), Δημήτρης Πλατανιάς (βαρύτονος), Τάσος Αποστόλου (μπάσο), Κασσάνδρα Δημοπούλου (σοπράνο), Μηνάς Αλεξιάδης (αφηγητής). Μουσική διεύθυνση: Μίλτος Λογιάδης. Διοργάνωση: Ορχήστρα των Χρωμάτων, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

❑ *Αφιέρωμα στην ελληνική μουσική*, συναυλία του Ελληνικού

Κουαρτέτου (15 Μαρτίου 2010)

Η συναυλία αυτή του Ελληνικού Κουαρτέτου, με τη σύμπραξη της μετζο-σοπράνο Άννας Παγκάλου, ήταν αφιερωμένη στην ελληνική μουσική δημιουργία. Μαζί με το ιστορικό *Κουαρτέτο in modo dorico* του Αριστείδη Αντωνάκη, γραμμένο στο Ηράκλειο Κρήτης το 1936, παρουσιάστηκαν και τέσσερα νέα έργα Ελλήνων δημιουργών: Κ. Λυγνός, *Κουαρτέτο αρ. 1*· Σπ. Γκάτσης, *Τρία τραγούδια σε ποίηση Κωνσταντίνου Καβάφη* για φωνή και κουαρτέτο εγχόρδων (Μονοτονία, Κερί, Θάλασσα του πρωιού)· Μ.-Χ. Κριθαρά, *Some Fragments of the opus 111 for the 21st century*· Σ. Παπάνας, *La Folia*, παραλλαγές για κουαρτέτο εγχόρδων. Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

❑ Διεθνές Ενδυματολογικό Συνέδριο *ΕΝΔΥΕΣΘΑΙ. Ιστορικές, κοινωνιολογικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις* (9-11 Απριλίου 2010)

Το ένδυμα είναι μια μορφή έκφρασης που χαρακτηρίζει και ταυτόχρονα προσδιορίζει πρόσωπα, τόπους, κοινωνικές ομάδες, τρόπους σκέψης, χρονικές περιόδους, θρησκείες, πολιτισμούς, ακόμη και εθνότητες. Στόχος του συνεδρίου ήταν η διερεύνηση των πολλών και διαφορετικών εκφάνσεων της ενδυμασίας, τόσο από άποψη ιστορική και καλλιτεχνική, όσο ψυχολογική και κοινωνική. Διοργάνωση: Ελληνική Εταιρεία Ενδυματολογίας, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, Μουσείο Μπενάκη, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

❑ *Το Ελαιοτριβείο στον Παπάδο. Εικόνες και μνήμες*, πρώτη προβολή του ντοκιμαντέρ των Κώστα Μαχαίρα και Βασιλή Λουλέ (14 Απριλίου 2010)

Το Ελαιοτριβείο Βρανά, στον Παπάδο της Γέρας, είναι ένα από τα παλαιότερα βιομηχανικά κτήρια της Λέσβου και του Αιγαίου. Κτίστηκε το 1887 από τον παππού του Οδυσσέα Ελύτη και λειτούργησε αδιάκοπα έως τις αρχές του '70, οπότε έκλεισε

και παραδόθηκε στη φθορά του χρόνου. Το 1999 αγοράστηκε από την Εταιρεία Πολιτισμού Αρχιπέλαγος, η οποία ανέλαβε την πρωτοβουλία να το διασώσει και να το μετατρέψει σε Μουσείο, αλλά και Κέντρο Μελέτης της βιομηχανικής ιστορίας του τόπου. Οι εργασίες αναστήλωσης ολοκληρώθηκαν σε τέσσερα χρόνια (2005-2009) και το Μουσείο εγκαινιάστηκε την 1η Αυγούστου του 2009. Το ντοκιμαντέρ ανασυνθέτει, μέσα από παλιές και σύγχρονες λήψεις και μαρτυρίες, την περιπέτεια του ιστορικού αυτού εργοστασίου μέσα στον χρόνο, αναφέρεται στο ιστορικό της πρόσφατης διάσωσής του και ιχνηλατεί τις μελλοντικές προοπτικές του νέου μουσείου που στεγάζει. Την εκδήλωση χαιρέτισε ο διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη Άγγελος Δεληβορριάς, και την ταινία προλόγισαν ο σκηνοθέτης Νίκος Κούνδουρος, πρόεδρος της Εταιρείας Αρχιπέλαγος, ο αρχιτέκτονας Νίκος Σηφουνάκης, μέλος της Εταιρείας Αρχιπέλαγος, και οι σκηνοθέτες και δημιουργοί του ντοκιμαντέρ, Κώστας Μαχαίρας και Βασιλής Λουλές.

Διοργάνωση: Εταιρεία Πολιτισμού Αρχιπέλαγος με την υποστήριξη του Μουσείου Μπενάκη

❑ Θεατρική παράσταση *Εννέα Λαϊκά* (17 Απριλίου 2010)

Η παράσταση διοργανώθηκε από τα δημιουργικά εργαστήρια θεάτρου, μουσικής, χορού του Πολιτιστικού Στεκιού του ΚΕΘΕΑ ΔΙΑΒΑΣΗ. Με κύριο άξονα τα τραγούδια περασμένων δεκαετιών που είχαν γραφτεί για τις ανάγκες θεατρικών ή κινηματογραφικών έργων, αναπαραστάθηκαν στιγμές από την καθημερινότητα της παλιάς Αθήνας, όπως αυτή αποτυπώθηκε μέσα από έντυπα, διαφημίσεις και αποσπάσματα έργων εκείνης της εποχής. Διοργάνωση: ΚΕΘΕΑ ΔΙΑΒΑΣΗ

❑ Συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών *Μουσική δωματίου στην Ελλάδα σήμερα. Το τρίο με πιάνο TRIO ARTE*

(20 Απριλίου 2010)

Ερμηνεύτηκαν τα έργα: W. A. Mozart, *Τρίο για πιάνο, βιολί και βιολοντσέλο* αρ. 4 σε ντο μείζονα, KV 548· R. Schumann, *Φανταστικά Κομμάτια* σε λα ελάσσονα, έργο 88· A. Arensky, *Τρίο* αρ. 1 σε ρε ελάσσονα, έργο 32· Δ. Γούζιος, *Η Μάχη*. Το TRIO ARTE απαρτίζουν οι μουσικοί: Απόλλων Γραμματικόπουλος (βιολί), Δημήτρης Γούζιος (βιολοντσέλο), Γιάννης Μιχαηλίδης (πιάνο).

Διοργάνωση: Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

□ Β' Ετήσια Διάλεξη της Εταιρείας Ελληνοϊρανικών Σπουδών (23 Απριλίου 2010)

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε με αφορμή τη συμπλήρωση 2500 χρόνων από τη Μάχη του Μαραθώνα. Οι εισαγωγικές τοποθετήσεις έγιναν από τους: Δρ Ευάγγελο Βενέτη, διευθυντή Εταιρείας Ελληνοϊρανικών Μελετών (Αθήνα), Φατεμέ Σουνταβάρ Φαρμανφαρμαγιάν, διευθύντρια του Ιδρύματος Σουνταβάρ (Γενεύη), και Μινά Χουτάν, διευθύντρια του Ιδρύματος Χουτάν (Νέα Υόρκη). Στη συνέχεια η γνωστή ελληνίστρια και αρχαιομαθής δρ Amelie Kuhrt, ομότιμη καθηγήτρια Αρχαίας Ιστορίας στο University College London και μέλος της Βρετανικής Ακαδημίας, παρουσίασε την αντίληψη που είχε ο αρχαίος ελληνικός κόσμος για τη δυναστεία και το Βασίλειο των Αχαιμενιδών πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τη Μάχη του Μαραθώνα.

□ *Στροφοδίνες και Τζελλαλοντίν Ρονμί* (24-25 Απριλίου 2010)

Επρόκειτο για ένα δρώμενο με εννέα στροβιλιστές, μουσική και ποίηση. Σκηνοθεσία: Βίκος Ναχμίας, Βοηθός: Χρύσα Διαμαντοπούλου, Ανάγνωση: Νίκος Παναγιωτόπουλος, Φωτισμοί: Μιγάλης Αλεξάνδρου, Μουσικό editing: Λάμπρος Πηγούνης, Στροβιλιστές: Άννα Γεωργιάτσου, Ίρις Χατζηαντωνίου, Γιώργος Νανούρης, Παναγιώτα Κορωνιά, Ίρις

Γελεκλίδου, Τόνια Γελεκλίδου, Γιώργος Λάμπρος, Αλέξανδρος Φαρμάκης, Ιώ Αναγνωστάκη.

□ Νέο Ελληνικό Κουαρτέτο *Αφιέρωμα στον Γιώργο Σισιλιάνο (1920-2005)* (26 Απριλίου 2010)

Ο Γιώργος Σισιλιάνος (1920-2005) υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες μεταπολεμικούς συνθέτες. Τα έργα του, ως ιδίωμα, παρακολούθησαν τις παγκόσμιες εξελίξεις στον χώρο της μουσικής σύνθεσης, διαμορφώνοντας τελικά ένα δικό τους, προσωπικό χαρακτήρα. Το 1ο, το 2ο και το 5ο κουαρτέτο, που ακούστηκαν στην εκδήλωση, είναι γραμμένα σε ένα διάστημα 30 περίπου ετών, έως το 1990, και εκπροσωπούν σταθμούς στη μουσική διαδρομή του συνθέτη. Το Νέο Ελληνικό Κουαρτέτο έχει συνδεθεί στενά με τον Γιώργο Σισιλιάνο, καθώς έχει παρουσιάσει και ηχογραφήσει το σύνολο της μουσικής δοματίου που έγραψε ο συνθέτης και έχει τη μέγιστη τιμή να είναι ο αποδέκτης των *Ηχοχρωμάτων*, του τελευταίου του έργου.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ *Η Ντόρα Μπακοπούλου παίζει Σοπέν* (27 Απριλίου 2010)

Τα έσοδα της εκδήλωσης διατέθηκαν για τους σκοπούς των δύο φιλοζωικών σωματείων που την οργάνωσαν.

Διοργάνωση: Σωματεία «Προστασία Ζώων Αίγινας και Αγκιστρίου» και «Φροντίδα Ζώων»

□ Παρουσίαση των ταξιδιωτικών οδηγών *Ταξιδεύοντας στο Αιγαίο* (5 Μαΐου 2010)

Την εκδήλωση προλόγισε ο διευθυντής του Μουσείου Άγγελος Δελβορριάς και για τα βιβλία μίλησαν οι: Παναγιώτης Ρήγας, Βουλευτής Κυκλάδων, Γιάννης Ευαγγέλου, τ. Πρόεδρος ΗΑΤΤΑ, και Θανάσης Σπηλιόπουλος, π. Γεν. Διευθυντής Εθνικού Τυπογραφείου. Στο πλαίσιο της εκδήλωσης τιμήθηκαν οι Νομάρχες του Αιγαίου (Δωδεκανήσων, Κυκλάδων,

Λέσβου, Σάμου και Χίου) για τη συνολική προσφορά των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων στην τουριστική προβολή των νησιών. Συντονιστής της βραδιάς ήταν ο δημοσιογράφος Γιώργος Αμυράς.

Διοργάνωση: Εκδόσεις Μικρές Κυκλάδες

□ Απονομή λογοτεχνικών βραβείων 2010 του περιοδικού *ΔΙΑΒΑΖΩ* (10 Μαΐου 2010)

Για δέκατη τρίτη συνεχή χρονιά το περιοδικό *ΔΙΑΒΑΖΩ* απένειμε λογοτεχνικά βραβεία για τα ελληνικά κείμενα που είδαν το φως της δημοσιότητας το 2010. Δόθηκαν τα βραβεία Μυθιστορήματος, Διηγήματος-Νουβέλας, Λογοτεχνικού Δοκιμίου-Μελέτης, Ποίησης, Πρωτοεμφανιζόμενου συγγραφέα (στη μνήμη του Ηρακλή Παπαλέξη), Εικονογραφημένου παιδικού βιβλίου, Λογοτεχνικού βιβλίου για μεγάλα παιδιά, Προσφοράς στο Βιβλίο (στη μνήμη του ιδρυτή του περιοδικού Περικλή Αθανασόπουλου).

Διοργάνωση: περ. *ΔΙΑΒΑΖΩ*

□ Ημερίδα της Διεθνούς Ομοσπονδίας Φυτεμένων Δωματίων (IGRA) (13 Μαΐου 2010)

Στην ημερίδα με θέμα: «Φυτεμένα δώματα. Πράσινες στέγες ως μέσο περιβαλλοντικής και ενεργειακής αναβάθμισης στα σύγχρονα αστικά κέντρα» ο διευθυντής της IGRA (International Green Roof Association), Wolfgang Ansel, διακεκριμένοι αρχιτέκτονες, όπως οι Ανδρέας Κούρκουλας, Μαρία Κοκκίνου, Πρόδρομος Νικηφορίδης και Ελεάννα Χωρήτη, και οι καθηγητές Κωνσταντίνος Κίτας από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και Παναγιώτης Νεκτάριος από το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ανέπτυξαν τα πολλαπλά οφέλη των φυτεμένων δωματίων, αναφέροντας διεθνή και ελληνικά παραδείγματα. Διοργάνωση: Διεθνής Ομοσπονδία Φυτεμένων Δωματίων, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής,

με τη στήριξη της Σχολής Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ, και του Πανελληνίου Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Τοπίου

□ Ομιλία του Mounir Bouchenaki, γενικού διευθυντή του Διεθνούς Κέντρου για τη Μελέτη της Προστασίας και της Συντήρησης των Πολιτιστικών Αγαθών (ICCROM) (14 Μαΐου 2010)

Η ομιλία εντασσόταν στον κύκλο των δημόσιων διαλέξεων 2009-2010 που οργάνωσε η «Πρωτοβουλία για την Ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» και είχε θέμα τη σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ άυλης και υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Διοργάνωση: «Πρωτοβουλία για την Ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»

□ Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2010 – Γιορτάζοντας στο Κτήριο της οδού Πειραιώς (18 Μαΐου 2010)

Η βραδιά γιορτής με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα Μουσείων περιλάμβανε (19:00-21:00) επίσκεψη στις εκθέσεις *Ενδύεσθαι. Για ένα Μουσείο Πολιτισμού του Ενδύματος* και *Η Πόλη του Ara Güler* και (21:00-24:00) διασκέδαση με μουσικές επιλογές από τους παραγωγούς του KOSMOS 93.6 και ζωντανή μουσική από το κουβανέζικο συγκρότημα La cucaracha.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη, σε συνεργασία με τον ραδιοφωνικό σταθμό KOSMOS 93,6

□ Διάλεξη από το αρχιτεκτονικό γραφείο Lundgaard & Tranberg (19 Μαΐου 2010)

Με την ομιλία αυτή των Δανών ολοκληρώθηκε ο κύκλος διαλέξεων, που ήταν αφιερωμένος στην αρχιτεκτονική της Σκανδιναβίας

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, σε συνεργασία με τα Ινστιτούτα και τις Πρεσβείες στην Αθήνα της Δανίας, της Νορβηγίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας

□ Ομιλία της Maguelonne Dejeant Pons, Προέδρου του Ευρωπαϊκού

Συμβουλίου για τη Σύμβαση Τοπίου (28 Μαΐου 2010)

Η ομιλία που είχε θέμα: «The European Landscape Convention», πραγματοποιήθηκε με αφορμή την κύρωση της Σύμβασης Τοπίου από το Ελληνικό Κοινοβούλιο τον Φεβρουάριο του 2010. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο στόχευε στην προώθηση της προστασίας των ευρωπαϊκών τοπίων, στη διαχείριση και τον σχεδιασμό τους, και στην οργάνωση μιας ευρωπαϊκής συνεργασίας σε ζητήματα τοπίων.

Διοργάνωση: Πανελλήνιος Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Τοπίου, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής αλλαγής

□ Ομιλία του αρχιτέκτονα Karl Chu (2 Ιουνίου 2010)

Ο Karl Chu, πρωτοπόρος της γενετικής αρχιτεκτονικής, με σημαντικό ακαδημαϊκό έργο στο Πανεπιστήμιο Columbia και το Ινστιτούτο Pratt στη Νέα Υόρκη, παραδίδει διαλέξεις σε όλο τον κόσμο σχετικά με τη σύγχρονη έννοια της γενετικής αρχιτεκτονικής ως επέκτασης της φιλοσοφικής έννοιας «γένεσις», που μεταφράζεται στην αρχιτεκτονική μέσω του αλγοριθμικού σχεδιασμού. Η ομιλία του με θέμα «Genetic Space» πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του εργαστηρίου αρχιτεκτονικής σύνθεσης *aromechanes 2010*, που φιλοξένησε το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης. Διοργάνωση: Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία *ahyo lab*, υπό την αιγίδα του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής και σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη και το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης

□ Ημερίδα με θέμα: *Design, architecture and sustainability* (5 Ιουνίου 2010)

Η επιστημονική ημερίδα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της έκθεσης *greek green greet by droog*. Ανάμεσα στους διακεκριμένους ομιλητές συμμετείχε και η συνιδρύτρια της Droog,

Renny Ramakers.

Διοργάνωση: Μαριοπούλειον-Καναγκίνειον Ίδρυμα

□ Τιμητική εκδήλωση για τον Έντμουντ Κήλυ (8 Ιουνίου 2010)

Με μια σειρά ετήσιων εκδηλώσεων το Μουσείο Μπενάκη τιμά το έργο ξεχωριστών ανθρώπων του πνεύματος, αναδεικνύοντας τη σημασία τόσο των επιστημονικών τους καταθέσεων, όσο και της κοινωνικής τους προσφοράς γενικότερα. Στο πλαίσιο αυτό το Ίδρυμα θέλησε να τιμήσει τον Έντμουντ Κήλυ, έναν πνευματικό άνθρωπο, έναν σπουδαίο εργάτη των ελληνικών γραμμάτων, έναν φιλέλληνα και ακούραστο πρεσβευτή του νεοελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό. Οι Θανάσης Βαλτινός, Νάσος Βαγενάς, Γιώργης Γιατρομανωλάκης, Δημήτρης Δασκαλόπουλος και Ντίνος Σιώτης μίλησαν για το μεταφραστικό και το λογοτεχνικό έργο του τιμώμενου, επιχειρώντας να σκιαγραφήσουν τον άνθρωπο και να δώσουν μια συνολική εικόνα της πλούσιας προσφοράς του.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ Ομιλία του πρωτοπόρου επιχειρηματία Blake Mycoskie (11 Ιουνίου 2010)

Ο δημιουργός της Toms Shoes θεμελίωσε την ανάπτυξη της εταιρείας του στην αρχή ότι για κάθε ζευγάρι παπούτσια που πωλείται, άλλο ένα θα δίνεται σε ένα παιδί που το έχει ανάγκη. Στην ομιλία του με θέμα: «Το μέλλον του καπιταλισμού: Επιχειρηματικότητα με κοινωνική ευαισθησία», ο Mycoskie αναφέρθηκε, με αφετηρία τη δική του δραστηριότητα, στην επιχειρηματικότητα, την εταιρική κοινωνική ευθύνη και τη φιλανθρωπία.

Διοργάνωση: Οι σύλλογοι αποφοίτων των Πανεπιστημίων Columbia, Harvard και Insead και η Ένωση «Μαζί για το Παιδί»

□ Φεστιβάλ Ινδικής Μουσικής. ΤΟΥΝΤΖΙ ΜΕΛΑ (tunji mela)

(12 Ιουνίου 2010)

Για μία και μοναδική βραδιά το Τούνζι Μέλα έφερε στο αθηναϊκό κοινό τη μαγεία της μακρινής ινδικής μουσικής. Τέσσερις από τους σημαντικότερους Ινδούς μουσικούς που εκπροσωπούν τα δύο κορυφαία είδη της παραδοσιακής ινδικής μουσικής, την Ντρούπαντ (Dhrupad) και την Καγιάλ (Khayal), και μία από τις πιο αιθέριες χορεύτριες Κατάκ (Katak) της Ινδίας μας ταξίδεψαν στον πυρήνα του ινδικού πολιτισμού μέσα από μια σπάνια εμπειρία πνευματικής και συναισθηματικής αναγέννησης. Διοργάνωση: Ελληνοϊνδική εταιρεία Πολιτισμού και Ανάπτυξης, σε συνεργασία με τη Διάδραση και με την υποστήριξη της Ινδικής Πρεσβείας στην Ελλάδα

□ Absolute Ensemble Re-invented (13 Ιουλίου 2010)

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Ελληνικού Φεστιβάλ.

Διοργάνωση: Ελληνικό Φεστιβάλ

□ Οι Oper(O) παρουσιάζουν *La Traviata* του Giuseppe Verdi (20 και 22 Ιουλίου 2010)

Οι Oper(O), στην πλατεία που δημιούργησαν στο αίθριο του κτηρίου της οδού Πειραιώς, ανέβασαν την όπερα *La Traviata* με 10 λυρικούς τραγουδιστές και μικρή ορχήστρα. Σε μια παράσταση τραβιάτα, δηλαδή παραστρατημένη από τη συμβατική προσέγγιση, η μουσική, η σκηνοθεσία, η κινησιολογία και το video art συνέπραξαν και δημιούργησαν δυνατές εικόνες, άλλοτε ειδυλλιακές και άλλοτε εφιαλτικές. Το κοινό είχε την ευκαιρία να παρακολουθήσει τη γνωριμία σ' ένα πάρτι της Violetta, μιας κοκότας που πάσχει από μια ανίατη ασθένεια, με τον Alfredo, ένα αγόρι από την επαρχία, και τη συνέχεια της ιστορίας τους σε ένα κοσμικό περιβάλλον, γεμάτο καταχρήσεις και εφήμερους έρωτες, όπου όλοι έχουν σχέση με όλους αλλά και με κανέναν. Στην παράσταση συμμετείχαν μουσι-

κοί από την ορχήστρα ΑΣΟΝ υπό τη διεύθυνση του Παύλου Σεργίου. Στο πιάνο ήταν ο Πάνος Λουμάκης.

Διοργάνωση: Oper(O)

□ Εκδήλωση του Emotion Pictures Festival (13 Σεπτεμβρίου 2010)

Στην εκδήλωση παρουσιάστηκε η καινοτόμος συσκευή The EyeWriter Initiative, η οποία επιτρέπει σε συγγραφείς και καλλιτέχνες με παράλυση να δημιουργήσουν έργα τέχνης μόνο με τη χρήση των ματιών τους. Για το νέο αυτό μηχάνημα μίλησε η ομάδα που το σχεδίασε, μια ομάδα επιστημόνων της τεχνολογίας και ερευνητών από το Λος Άντζελες. Την παρουσίαση συμπλήρωσαν καλλιτέχνες από τη χοροθεατρική ομάδα DV8 Physical Theatre και η προβολή μιας σχετικής ταινίας από το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Αθήνας «Νύχτες Πρεμιέρας».

Διοργάνωση: Emotion Pictures Festival

□ Διάλεξη του Giovanni Boccardi (UNESCO/WHC) με θέμα: «Cultural Heritage and Sustainability: Implications for Conservation» (17 Σεπτεμβρίου 2010)

Η ομιλία εντασσόταν στον κύκλο των ανοικτών δημοσίων διαλέξεων από διακεκριμένους ειδικούς και ακαδημαϊκούς με στόχο την ενημέρωση του κοινού, των ερευνητών και των φοιτητών για τις τρέχουσες εξελίξεις στον τομέα της διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων. Στην εκδήλωση ο Giovanni Boccardi μίλησε για το πώς η συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς θα πρέπει να αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης προσέγγισης, όπου θα λαμβάνονται υπόψη όλοι οι παράγοντες ανάπτυξης (κοινωνικοί, οικονομικοί και περιβαλλοντικοί) με στόχο ένα ιδανικό και βιώσιμο μείγμα διαχείρισης και προστασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, βιώσιμη πολιτιστική κληρονομιά δεν είναι μια κληρονομιά που απλώς διατηρείται στο πέρασμα των αιώνων, αλλά μια κληρονομιά

που διαφυλάσσεται σε αρμονία και ισορροπία με τις σημερινές και τις μελλοντικές ανάγκες μιας κοινότητας. Παρατηρώντας αλλαγές στην προσέγγιση του θέματος, ο ομιλητής πρότεινε ένα θεωρητικό πλαίσιο με νέα μεθοδολογικά εργαλεία που επιτρέπουν την αξιολόγηση των επιπτώσεων που έχουν επιφέρει οι ποικίλες στρατηγικές συντήρησης.

Διοργάνωση: «Πρωτοβουλία για την Ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», με την υποστήριξη του Ιδρύματος Παύλου και Αλεξάνδρας Καλλιλοπούλου

□ Ο Λόρκα και ο κινηματογράφος, με την παρουσία του σκηνοθέτη Φρεδερίκ Αμάτ (24 Σεπτεμβρίου 2010)

Επρόκειτο για την πρώτη προβολή στην Ελλάδα της ταινίας *Ταξίδι στο φεγγάρι* (1998), η οποία βασίζεται στο μοναδικό σενάριο που έγραψε ο μεγάλος Ισπανός συγγραφέας. Στην εκδήλωση παρευρέθηκε ο σκηνοθέτης της ταινίας Φρεδερίκ Αμάτ, διακεκριμένος Ισπανός ζωγράφος, χαράκτης και σκηνογράφος. Η παρουσίαση συνοδεύτηκε από την προβολή της ταινίας *Ο ανδαλουσιανός σκύλος* (1929) των Λουίς Μπουνιουέλ και Σαλβαδόρ Νταλί, που είναι εμπνευσμένη από τον ποιητή της Γρανάδας. Τις προβολές ακολούθησε συζήτηση με τη συμμετοχή του Φρεδερίκ Αμάτ.

Διοργάνωση: Πρεσβεία της Ισπανίας, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

□ Διεθνές Συνέδριο *Ρέιμοντ Ρουσέλ: Διατομεακές Προσεγγίσεις* (1 Οκτωβρίου 2010)

Το συνέδριο, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της έκθεσης *Locus Solus*, εξέτασε το έργο του Ρέιμοντ Ρουσέλ σε σχέση με τον διάλογο επιστήμης και τέχνης, καθώς και τη σύμπραξη των τεχνών. Μίλησαν οι: Thea Brejzek, Curator for Theory στην Quadrennial της Πράγας· Sodja Lotker, καλλιτεχνική διευθύντρια στην

Quadrennial της Πράγας· Σωζήτα Γκουντούνα, καλλιτεχνική διευθύντρια της Out of the Box Intermedia· Πάνος Κούρος, καθηγητής στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου της Πάτρας· James Putnam, επιμελητής· Ιερώνυμος Ζωιδάκης, βιοχημικός, Ακαδημία Αθηνών· Lea Sinoimeri, καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Χάβρης.

Διοργάνωση: Out of the box intermedia

□ Διάλεξη του αρχιτέκτονα Andreas Klok Pederson (6 Οκτωβρίου 2010)

Η ομιλία του Δανού αρχιτέκτονα από το αρχιτεκτονικό γραφείο BIG (Bjarke Ingels Group) πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των εκδηλώσεων της περιόδου 2009-2010 «Υπερβόρειες διαθλάσεις της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής».

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

□ Διάλεξη του αρχιτέκτονα Herwig Spiegl (13 Οκτωβρίου 2010)

Η ομιλία του Αυστριακού αρχιτέκτονα από το αρχιτεκτονικό γραφείο AllesWirdGut Architektur ZT GmbH πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των εκδηλώσεων της περιόδου 2009-2010 «Υπερβόρειες διαθλάσεις της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής».

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

□ *Dr. Maybe Darling* (16, 17, 21-24 και 29-31 Οκτωβρίου 2010)

Επρόκειτο για το ανέβασμα ενός αενάως εξελισσόμενου έργου της Τζένης Αργυρίου, βασισμένου σε έρευνα που είχε ξεκινήσει πριν από τέσσερα χρόνια στη Λισαβόνα με αφορμή το πρόγραμμα ανταλλαγής καλλιτεχνών Peripières Européennes pour Jeunes Artistes. Η παράσταση, που συνδύαζε εικόνα, κίνηση, λόγο και τεχνολογικά μέσα, διαδραματίστηκε μέσα σε μια εγκατάσταση, ένα λευκό θόλο ο οποίος μετατράπηκε στο BrainTrace LAB, το εργαστήριο της Dr. Darling. Μετά

την είσοδο στον χώρο του δρώμενου, όποιος θεατής ήθελε μπορούσε να συμμετάσχει στην έρευνα για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Την παράσταση εμπλούτισαν συνεντεύξεις των: Ηλία Κούβελα, ομότιμος καθηγητής της Ιατρικής Σχολής· Αριστείδη Μπαλτά, καθηγητή Φιλοσοφίας των Επιστημών· και Θανάση Τζαβάρια, ψυχίατρο / ψυχαναλυτή.

Διοργάνωση: Ομάδα amorph.org, με την ευγενική υποστήριξη του Μουσείου Μπενάκη

□ Συνάντηση της διεθνούς ομάδας ICOM-CC Photographic Materials Group (19-22 Οκτωβρίου 2010)

Η διεθνής συνάντηση με θέμα: «Αναγνώριση και συντήρηση του σύγχρονου φωτογραφικού υλικού» είχε στόχο να παρουσιαστούν οι διάφορες μεθόδους ψηφιακών εκτυπώσεων, τα προβλήματα διατήρησης και συντήρησής τους, τα αποτελέσματα των τελευταίων ερευνών σε σχέση με την αποκατάσταση των σύγχρονων φωτογραφιών, η αναγνώριση και διατήρηση των έγχρωμων φωτογραφιών, καθώς και θέματα δεοντολογίας σχετικά με την ψηφιακή εικόνα.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη, Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) και η Ομάδα Ειδικού Ενδιαφέροντος ICOM-CC Photographic Materials

□ *Αθήνα - Κοπεγχάγη. Προκλήσεις και λύσεις* (21 Οκτωβρίου 2010)

Το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε τις πολεοδομικές εξελίξεις και τα μεγάλα έργα που πραγματοποιήθηκαν στις πρωτεύουσες της Ελλάδας και της Δανίας, στο πλαίσιο του ευρύτερου διαλόγου για την αρχιτεκτονική και την πόλη που αναπτύσσεται σήμερα στις δύο χώρες. Ο βραχυπρόθεσμος στόχος ήταν ο διάλογος γύρω από τις σημερινές δυνατότητες της αρχιτεκτονικής για την παραγωγή πολιτισμού, υγείας και ευημερίας, και ο μακροπρόθεσμος η ανάπτυξη συνεχούς επικοινωνίας μεταξύ των δύο χωρών για αμοιβαία έμπνευση, ανάπτυξη

συνεργασιών και ανταλλαγή πρακτικών. Στο σεμινάριο συμμετείχαν Δανοί ειδικοί, Έλληνες επιστήμονες και ο Josep Acebillo, σύμβουλος της ελληνικής κυβέρνησης. Το σεμινάριο υπήρξε μια πολύ καλή ευκαιρία δημόσιας έκφρασης θέσεων, εμπειριών και στρατηγικών για την αντιμετώπιση ζητημάτων σχετικών με τη διαχείριση του δημόσιου χώρου.

Διοργάνωση: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, σε συνεργασία με την Πρεσβεία της Δανίας στην Αθήνα

□ Ημερίδα *Σύγχρονη Τέχνη και Αρχείο. Προσεγγίσεις στη διαμόρφωση της αρχειακής πρακτικής* (23 Οκτωβρίου 2010)

Στην ημερίδα, που εστίασε στη σημασία των αρχείων και του ρόλου τους στην ανάπτυξη του θεωρητικού λόγου, κατέθεσαν τις απόψεις τους θεωρητικοί επιστήμονες και καλλιτέχνες οι οποίοι, με τη συμμετοχή τους, συνέβαλαν στην πληρέστερη κατανόηση και τον εμπλουτισμό του ζητήματος. Οι ομιλητές παρουσίασαν είτε αμιγώς θεωρητικές προσεγγίσεις, είτε συγκεκριμένες πρακτικές, έρευνες και περιπτώσεις μελέτης. Τον συντονισμό ανέλαβε η θεωρητικός τέχνης Ελπίδα Καραμπά.

Διοργάνωση: Ινστιτούτο Σύγχρονης Ελληνικής Τέχνης

□ Παρουσίαση του βιβλίου *Η Ελληνική Κασέλα* (2 Νοεμβρίου 2010)

Για αιώνες μοναδικό φυλακτικό έπιπλο του ελληνικού σπιτιού, έγινε το αντικείμενο της λαογραφικής μελέτης της Βιργινίας Ματσέλη και του Άρη Τσαβαρόπουλου. Τον τόμο παρουσίασαν οι: Άγγελος Δεληβορριάς, διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη, Ιωάννα Παπαντωνίου, ενδυματολόγος, Αικατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη, διευθύντρια του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, και οι συγγραφείς.

Διοργάνωση: Εκδόσεις Καπόν και Μουσείο Μπενάκη

□ Συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών (19 Νοεμβρίου 2010)

Ακούστηκαν τα έργα: Θ. Μπακαλάκος, *Ελένη* για σόλο τενόρο και ορχήστρα εγχόρδων σε ποίηση Πάνου Κυπαρίσση· J. S. Bach, *Κοντσέρτο για δύο βιολιά και ορχήστρα εγχόρδων* σε ρε ελάσσονα, BWV 1043· W. A. Mozart, *Συμφωνία αρ. 40* σε σολ ελάσσονα, KV 550. Σολίστ: Ζάχος Τερζάκης (τενόρος), Παναγιώτης Φιλκικόζης (βιολί), Παναγιώτης Τζιώτης (βιολί). Διεύθυνση ορχήστρας: Νίκος Χαλιάσας.

Διοργάνωση: Κρατική Ορχήστρα Αθηνών και Μουσείο Μπενάκη

□ Κύκλος συναυλιών *Οι Σονάτες και Παρτίτες του J. S. Bach* (29 Νοεμβρίου 2010)

Το πρόγραμμα περιλάμβανε τα έργα: J. S. Bach, *Σονάτα σε σολ ελάσσονα*, BWV 1001· N. Σκαλκώτας, *Σονάτα για σόλο βιολί*· M. Θεοδωράκης, *Θέμα και παραλλαγές για σόλο βιολί*· J. S. Bach, *Παρτίτα σε σι ελάσσονα*, BWV 1002. Σολίστ: Γιώργος Δεμερτζής (βιολί).

□ Διάλεξη του Γεωργίου Χ. Χουρμουζιάδη με θέμα «Τοπικές Κοινωνίες και Αρχαιολογική Έρευνα» (3 Δεκεμβρίου 2010)

Η ανακοίνωση προσέγγισε το πολυσυζητημένο θέμα της κοινωνικής διάστασης της αρχαιολογίας, με παράδειγμα τη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στη μικρή κοινωνία μιας κωμόπολης και μια συστηματική αρχαιολογική ανασκαφή, και αναζητήσε τους παράγοντες που επηρεάζουν και διαμορφώνουν τον διάλογο αυτό. Διοργάνωση: «Πρωτοβουλία για την Ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», με την υποστήριξη του Ιδρύματος Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου

□ Ξεναγήσεις από τον Μανώλη Μπαμπούση (18 Δεκεμβρίου 2010 και 8 Ιανουαρίου 2011)

Στο πλαίσιο της έκθεσης *Μανώλης Μπαμπούσης / Σκελετοί* πραγμα-

τοποιήθηκε σειρά ξεναγήσεων για το κοινό από τον ίδιο τον φωτογράφο. Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ Γιορτές με τους Oper(o) στο Μουσείο Μπενάκη (19, 23 και 31 Δεκεμβρίου 2010)

Η Oper(O), η ομάδα των νέων λυρικών τραγουδιστών που πιστεύουν στη μαγεία της όπερας έξω από συμβατικούς χώρους, μαζί με ένα μικρό μουσικό σύνολο (κλαρινέτο, βιολί και πιάνο), τραγούδησε γνωστές άριες των Verdi, Puccini, Offenbach, Leoncavallo κ.ά. στα κυλικεία του Μουσείου Μπενάκη.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη σε συνεργασία με τους Oper(o)

ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

□ *AMPITA το νερό της ζωής. Ιστορήσεις στα μονοπάτια της Ινδίας με την παραμυθού Σάσα Βούλγαρη* (5 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου και 5 Νοεμβρίου - 17 Δεκεμβρίου 2010)

Για τρίτη συνεχή φορά η γνωστή παραμυθού, με τη συνοδεία του μουσικού Σπύρου Παν, παρουσίασε επιλογή ιστοριών από την Ινδία για ενήλικο κοινό, σύμφωνα με ένα πρόγραμμα ειδικά διαμορφωμένο για το Μουσείο Μπενάκη. Οι ιστορίες που επέλεξε αναπτύσσονται γύρω από την απλότητα της ζωής και τα ερωτικά της τερτίπια για να φτάσουν στη σοφία και τη φώτιση. Περιπαικτικές ιστορίες και γοητευτικοί θρύλοι, πεφωτισμένοι θνητοί και συμπονετικοί θεοί, φιλοσοφικά ερωτηματικά και καρμικές συναντήσεις, τελικά η Αμρίτα που κυλάει μέσα από την πηγή της ίδιας της ζωής. Η αφήγηση συνοδευόταν από τους ήχους του σπάνιου μουσικού οργάνου hang.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

□ Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2010 με θέμα: *Μουσεία για την κοινωνική αρμονία* (18 Μαΐου 2010)

Την εκδήλωση χαιρέτισαν ο υπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού, Παύ-

λος Γερούλανος, και η πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, Τέτη Χατζηνικολάου. Μίλησαν οι: Άγγελος Δεληβορριάς, διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη· Ελεωνόρα Σκουτέρη-Διδασκάλου, επικ. καθηγήτρια Λαογραφίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας στο ΑΠΘ· Σουζάνα Χούλια-Καπελώνη, προϊσταμένη της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων ΥΠΠΟΤ· και Ζανέτ Μπαττίνου, διευθύντρια του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος. Μετά το τέλος των ομιλιών ακολούθησε ξενάγηση στους εκθεσιακούς χώρους.

Διοργάνωση: Ελληνικό Τμήμα του ICOM

□ Ομιλία της ιστορικού τέχνης Catherine David (15 Ιουνίου 2010)

Η ομιλία, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της έκθεσης *Ταξίδι στην Αλεξάνδρεια του Καβάφη. Υδατογραφίες της Anna Boghiguiian*, αναφέρθηκε στο έργο της ζωγράφου και στη σύγχρονη εικαστική σκηνή της Μέσης Ανατολής. Η Catherine David είναι ιστορικός σύγχρονης τέχνης με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη Μέση Ανατολή και τη σχέση της καλλιτεχνικής δημιουργίας με τα διεθνή κοινωνικοπολιτικά θέματα. Είναι επικεφαλής επιμελήτρια της Γενικής Διεύθυνσης των Μουσείων της Γαλλίας (Direction des Musées de France – DMF) και διευθύντρια του προγράμματος Contemporary Arab Representations του ιδρύματος Tàriès στη Βαρκελώνη. Το 2008 βραβεύτηκε με το Bard Award for Curatorial Excellence και το 2009 είχε την ευθύνη του περιπτέρου του ADACH (Abu Dhabi Authority for Culture & Heritage) στην Μπενάλε της Βενετίας.

Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη και Kalfayan Galleries

□ *Πεπτερόγομαι στον φεγγαριού το φως* (23-26 Ιουνίου 2010)

Η παραμυθού Σάσα Βούλγαρη, με τη μουσική συνοδεία του Σπύρου Παν, παρουσίασε μια επιλογή ιστο-

ριών στην τάρατσα του Μουσείου Ιολαμικής Τέχνης, με θέα την Ακρόπολη, το Θησείο, τον Κεραμεικό και

φόντο το φεγγάρι του Ιουνίου. Η λέξη *πεπερυγόμαι*, στον τίτλο της εκδήλωσης, σημαίνει φτερουγίζω και προ-

έρχεται από ποίημα της Σαπφούς. Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη

Ε. ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΚΔΟΣΕΙΣ

❑ *Μ. Καραγάτσης. Ιδεολογία και ποιητική. Πρακτικά Συνεδρίου (Παρασκευή 4 & Σάββατο 5 Απριλίου 2008) (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, Νεοελληνική φιλολογία 4, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-058-9, ISSN 1790-7578).*

❑ *Νίκος Εγγονόπουλος. Ο ζωγράφος και ο ποιητής. Πρακτικά Συνεδρίου (Παρασκευή 23 & Σάββατο 24 Νοεμβρίου 2007) (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, Μελέτες για την τέχνη 2, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-058-6, ISSN 1790-1758).*

❑ *Για τον Γιώργο Δεσπίνη (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, Τιμές ένεκεν 3, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-067-1, ISSN 1790-7578).*

❑ *Δημήτρης Αρβανιτάκης, Στον δρόμο για τις πατρίδες. Η Αρε italiana, ο Αν-*

δρέας Κάλβος, η Ιστορία (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, Ιστορία 10, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-069-5, ISSN 1790-7578).

❑ *Έλλη Παππά, Μαρτυρίες μιας διαδρομής (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, Μαρτυρίες 2, επιμ. Τάσος Σακελλαρόπουλος, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-075-6, ISSN 1790-7578).*

❑ *Εμμανουήλ Κριαράς, Συμβολή Β' στο χρονολόγιο του Δημοτικισμού (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, Νεοελληνική φιλολογία 5, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-063-3, ISSN 1790-7578).*

❑ *Γιώργος Γ. Αλυσανδράτος, Μανόλης Α. Τριανταφυλλίδης (1883-1959). Σελίδες από τη ζωή και το έργο του (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, Νεοελληνική φιλολογία 6, πρόλογος: Δημήτρης Αρβανιτά-*

κης, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-063-1, ISSN 1790-7578).

❑ *Κείμενα για το βιβλίο του Louis Couette Για την ποιητική διαμόρφωση του Δ. Σολωμού (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, Νεοελληνική φιλολογία 7, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-085-5, ISSN 1790-7578).*

❑ *Ευφροσύνη Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου, Η κυπριακή εθνογραφική συλλογή του Μουσείου Μπενάκη (= Μουσείο Μπενάκη, 5ο Παράρτημα, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-071-8, ISSN 1109-4109).*

❑ *Χαράλαμπος Μπούρας, Βυζαντινή Αθήνα 10ος-12ος αι. (= Μουσείο Μπενάκη, 6ο Παράρτημα, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010, έκδοση: ελληνική, ISBN 978-960-476-072-5, ISSN 1109-4109).*

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ

Άγγελος Δεληβορριάς (διευθυντής).
Γραμματεία: Ελίσα Καβράκη (υπεύθυνη γραμματείας). Επιστημονικός σύμβουλος: Σταύρος Βλίζος

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες

Ο Άγγελος Δεληβορριάς

- έκανε ομιλία με τίτλο: «Ο ερωτικός λόγος στο θεματικό ρεπερτόριο της ελληνικής λαϊκής τέχνης» στο *1ο Σεμινάριο Χειρουργικής Ανατομικής Ποδοκνημικής και Άκρον Ποδός* (Ιωάννινα, 25 Μαρτίου 2010)·
- μίλησε στην Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού με θέμα: «Η απόδοση του περιβάλλοντος στην αρχαία ελληνική τέχνη» (Αθήνα, 6 Μαΐου 2010)·
- παρουσίασε το θέμα: «Ένα νέο Μουσείο γεννιέται» στο συμπόσιο *Στα ίχνη της σύγχρονης μουσειολογίας*, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ετήσιου εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων. Το συμπόσιο ήταν αφιερωμένο στη μνήμη του Δημήτρη Κωνσταντίου (Αθήνα, 17 Μαΐου 2010)·
- μίλησε στην εκδήλωση που διοργανώθηκε προς τιμήν του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης της Κρήτης (Κτήριο οδού Πειραιώς, 19 Μαΐου 2010)·
- συμμετείχε στο Διεθνές Συνέδριο *Σκόπας Πάριος* με την ανακοίνωση: «Σκοπαδικά IV. Αφροδίτη, Πόθος και ο Φαέθων στο ιερό της Σαμοθράκης: Επανεκτίμηση των δεδομένων» (Πάρος, 11-14 Ιουνίου 2010)·
- μίλησε στα εγκαίνια του Νέου Μουσείου Νίκου Καζαντζάκη στη Μυρτιά Κρήτης (3 Ιουλίου 2010)·
- παρουσίασε στο σπαρτιατικό κοινό «Το ιερό του Αμυκλαίου Απόλλωνα. Ένα ερευνητικό πρόγραμμα εν εξελίξει» (Πνευματική Εστία Σπάρτης, 1 Οκτωβρίου 2010)·
- δημοσίευσε το άρθρο «Η κοσμική ξυλογλυπτική της Κρήτης για μία ακόμη φορά» στο: *Πορεία: Τιμητικός τόμος στον καθηγητή Διονύση Α.*

Ζήβα (Αθήνα 2010) 190-200.

Κατά το 2010 ο επιστημονικός συνεργάτης Σταύρος Βλίζος – εξακολούθησε να έχει την ευθύνη του Ερευνητικού Προγράμματος Αμυκλών. Από τη θέση αυτή οργάνωσε την ανασκαφή, καθώς και την καταγραφή, ταξινόμηση, μελέτη και έρευνα των ευρημάτων του μνημείου, είτε αυτά προέρχονται από τις παλαιότερες είτε από τις πρόσφατες ανασκαφικές διερευνήσεις·

- συμμετείχε στην οργανωτική επιτροπή του συνεδρίου Μουσειολογίας με θέμα: *Μουσείο Ακροπόλεως: Αρχιτεκτονική, Μουσειολογία, Ιδεολογία* (Μουσείο Μπενάκη, 20-21 Μαΐου 2011), που διοργανώθηκε από τους φορείς: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Μουσείο Ακροπόλεως, Μουσείο Μπενάκη, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Εταιρεία Ελλήνων Μουσειολόγων και Ίδρυμα Fulbright·
- δίδαξε προπτυχιακά μαθήματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του Π.Δ. 407/80, στους φοιτητές του Τμήματος Αρχαιονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου·
- ανήκε στο Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου στη θεματική ενότητα «Δημόσιος και ιδιωτικός βίος I: Αρχαιότητα έως μεταβυζαντινή εποχή».

Ερευνητικό Πρόγραμμα Αμυκλών
Στις ερευνητικές εργασίες του έτους 2010 πήραν μέρος ο καθηγητής Μανόλης Κορρές, οι αρχιτέκτονες Μαρία Μαγνήσαλη και Θεμιστοκλής Μπιλής, ο αρχαιολόγος δρ Σταύρος Βλίζος, οι φοιτητές Anne Haselhof και Sophia Nomicos (Πανεπιστήμιο Münster), Uta-Paula Wenzel και Katrin Müller (Πανεπιστήμιο Μονάχου), Marc Tietz (Πανεπιστήμιο Mainz), John Tully (Πανεπιστήμιο Princeton),

καθώς και 15 εργατοτεχνίτες. Πρέπει να εξαρθεί η πολύτιμη συμπαράσταση της Έφορευσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, και της Πνευματικής Εστίας Σπάρτης.

Το 2010 στο σπαρτιατικό ιερό του Αμυκλαίου Απόλλωνα πραγματοποιήθηκαν οι εξής εργασίες:

- ιχνηλατήθηκε συστηματικά το δυτικό τμήμα της άνω επιφάνειας του λόφου της Αγίας Κυριακής, με στόχο τον εντοπισμό πιθανών λαξευμάτων από την υποδοχή της θεμελίωσης του κυκλικού βαθμιδωτού Βωμού. Η στρωματογραφία της περιοχής αποδείχθηκε εξαιρετικά ταραγμένη, λόγω και των παλαιότερων ανασκαφικών τομών που είχαν πραγματοποιήσει ο Χ. Τσούντας το 1890 και ο Ε. Fiechter το 1907. Ο όγκος των χωμάτων που αφαιρέθηκε, πάχους από 0,20 μ. έως 1,00 μ., ανήκε εξ ολοκλήρου σε στρώμα νεότερης επίχωσης, με πολλά σύγχρονα αντικείμενα, καρφιά, θραύσματα κεραμίδων, κομμάτια ασβεστοκονιάματος και κάλκες από σφαιρές. Κάτω από την επίχωση αυτή και σε όλη την ανεσκαμμένη έκταση, αποκαλύφθηκε ένα συμπαγές στρώμα με βότσαλα, όπου δεν διασώζονται ίχνη από τη θεμελίωση του Βωμού. Όπως και στην περιοχή του Θρόνου που διερευνήθηκε πέρυσι, διαπιστώθηκε ότι το στρώμα αυτό αντιπροσωπεύει το ανώτερο σωζόμενο επίπεδο της φυσικής επιφάνειας του λόφου. Ακόμη δεν έχει εξακριβωθεί το πάχος του υπερκείμενου στρώματος.

Κατά μήκος του ανατολικού ορίου της ανεσκαμμένης περιοχής βρέθηκαν ορισμένοι από τους κατώτατους δόμους και ίχνη από τη θεμελίωση ενός τοίχου με προσανατολισμό από Βορρά προς Νότο και βεβαιωμένο το βόρειο πέρας του. Η κατασκευή του, με ογκώδεις ασβεστόλιθους σε δεύτερη χρήση και ασβεστοκονίαμα ως συνεκτικό υλικό, επιτρέπει χρονολόγηση κατά την ύστερη αρχαιότητα ή την πρόωμη βυζαντινή περίοδο. Ο

Εικ. 1. Ελεφαντοστέινο πλακίδιο με παράσταση γυναικείας μορφής, αρχαϊκών χρόνων (φωτ.: Σ. Βλίζος).

Εικ. 2. Η τεχνητά διαμορφωμένη επιφάνεια στην ανατολική πλευρά του λόφου (φωτ.: Κ. Ξενικάκης).

τοίχος αυτός είναι θεμελιωμένος πάνω σε δύο από τα τρία κενά κυκλικά ορύγματα που βρέθηκαν εκεί, μαζί με έναν επίσης κενό κιβωτιόσχημο τάφο. Το ήδη ανεσκαμμένο τμήμα του τοίχου έχει μήκος 20 μ., πλάτος 0,40-0,60 μ. και μέγιστο σωζόμενο ύψος 1,10 μ.

Στον ίδιο χώρο εντοπίστηκαν τρεις κατεστραμμένες ταφές, από τις οποίες μόνο η μία σώζει εν μέρει τοιχώματα από αργούς λίθους. Λίγο δυτικότερα ανασκάφηκαν επιπλέον δύο κυκλικά ορύγματα κενά, όμοια με τα επτά που είχαν βρεθεί ανάμεσα στην κρηπίδα του Θρόνου και την εκκλησία της Αγίας Κυριακής κατά τις εργασίες των τελευταίων ετών. Από τη νεότερη επίχωση του νοτιότερου ορύγματος προέρχεται ένα απόστημα ελεφαντοστέινου πλακιδίου με παράσταση γυναικείας μορφής των αρχαϊκών χρόνων (εικ. 1). Πρόκειται για ένα εξαιρετικά σημαντικό εύρημα, το πρώτο έως τώρα γνωστό αυτής της κατηγορίας, που είχε προφανώς διαφύγει από την προσοχή των παλαιότερων ανασκαφικών ερευνών. Στη νοτιοδυτική γωνία του τετραγώνου Ι 3 και στο επίπεδο της θεμελίωσης του ύστερου τοίχου,

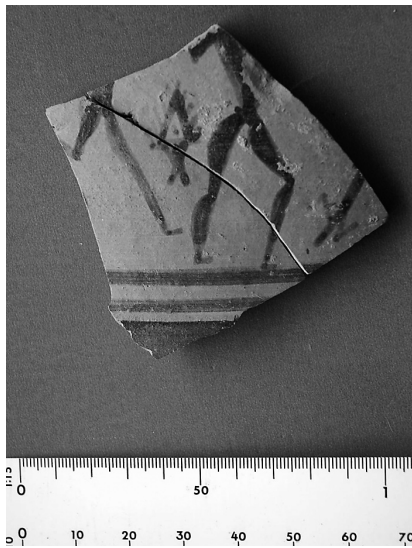
βρέθηκαν δύο ακέραια αρχιτεκτονικά μέλη από το κτήριο του Θρόνου, ένα τμήμα θριγκού και ένα κατώφλι, που μεταφέρθηκαν στον χώρο όπου συγκεντρώνεται το αρχιτεκτονικό υλικό.

Με στόχο να ενοποιηθούν οι περιοχές στις οποίες τοποθετούνται τα δύο σημαντικότερα αρχιτεκτονήματα του ιερού, ο Θρόνος και ο Βωμός, αλλά και να συνεχιστεί η διερεύνηση της κορυφής του λόφου, η ανασκαφή επεκτάθηκε στα τετράγωνα Η-Θ 3 και Ζ-Η 4. Αφού αφαιρέθηκε η σύγχρονη επίχωση, πάχους περίπου 0,20 μ., αποκαλύφθηκε και εδώ το ίδιο συμπαγές στρώμα με τα βότσαλα, όχι όμως ίχνη από τη θεμελίωση κάποιας κατασκευής:

– προκειμένου να εντοπιστούν τμήματα του παλαιότερου περιβόλου –αναλημματικού τοίχου– από αργούς λίθους που βρέθηκε πρόσφατα, αλλά και να απαντηθούν εκκρεμή ερωτήματα σχετικά με τη χρονολόγηση του ήδη γνωστού περιβόλου από μεγάλους κροκαλοπαγείς δόμους, αναζητήθηκε η συνέχειά τους κατά μήκος της ανατολικής πλευράς του λόφου (τετράγωνα Γ 8-10, Δ-Η 9-10). Λόγω της γεωμορφολογίας του χώρου, του

ισχυρού δηλαδή πρानούς στην ανατολική κλιτύ του λόφου, η ανασκαφική έρευνα δεν ήταν καθόλου εύκολη. Μετά την αφαίρεση της σύγχρονης επίχωσης αποκαλύφθηκε σε μήκος 25 μ. και πλάτος 15 μ. η τεχνητά διαμορφωμένη επιφάνεια του φυσικού πορώδους πετρώματος (εικ. 2).

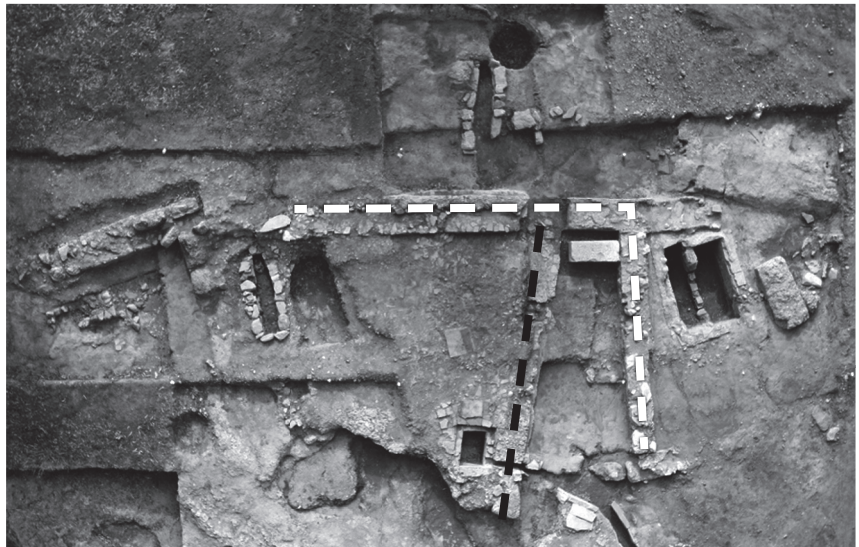
Με την κατασκευή των δύο περιβόλων στο χαμηλότερο επίπεδο του λόφου πρέπει να σχετίζονται όσες επεμβάσεις πραγματοποιήθηκαν κατά την αρχαιότητα, για να διαμορφωθεί βαθμιδωτά το έδαφος, οι οποίες συνδέονται με την παρόμοια διαμορφωμένη νότια πλευρά του. Τα δύο άνδηρα, που περιβάλλουν τον λόφο ημικυκλικά από Νότο και ανατολικά προς Βορρά, έχουν πλάτος περίπου 5 μ. και μέγιστη υψομετρική διαφορά 2 μ. Στο χαμηλότερο εδράζεται η θεμελίωση του νεότερου περιβόλου με τους κροκαλοπαγείς δόμους. Κατά μήκος του ανώτερου ανδῆρου αποκαλύφθηκε μια ρηχή αίταλα πλάτους 0,40 μ. και βάθους 0,17 μ., από όπου αφαιρέθηκε ένα λεπτό στρώμα με κιτρινοφαιά πηλώδη χώματα, μεγάλη ποσότητα πρωτοελλαδικής κεραμικής, καθώς και ένα ακέραιο δίωτο κύπελλο της ίδιας

Εικ. 3. Θραύσμα υστερογεωμετρικής κεραμικής με παραστάσεις ανθρώπινων μορφών (φωτ.: Σ. Βλίζος).

εποχής. Την υπόλοιπη ανεσκαμμένη έκταση κάλυπτε στρώμα σύγχρονης επίχωσης, με θραύσματα υστερογεωμετρικής κεραμικής που σώζουν παραστάσεις ανθρώπινων μορφών (εικ. 3), ένα απότμημα αρχαϊκού κυπέλλου με εγχάρακτα γράμματα, ένα ανάγλυφο αρχαϊκό ελεφαντοστέινο σκέλος ανδρικής μορφής με περικνημίδα και σπές για την προσήλωσή του σε ξύλινη επιφάνεια, πήλινα ειδώλια ζώων και άλλα

– στο βορειοδυτικό τμήμα του λόφου (τετράγωνα N 3-4) συνεχίστηκε η διερεύνηση των αποκαλυφθέντων κατά τα έτη 2008-2009 ερειπίων από κατασκευές της ύστερης αρχαιότητας. Από το δυτικό τμήμα του τετραγώνου N 4 αφαιρέθηκε το στρώμα καταστροφής πάχους περίπου 0,20 μ. με πλήθος θραυσμάτων από κεραμίδες στέγης και ορισμένα δείγματα ακόσμητης κεραμικής. Τα αποκαλυφθέντα ερείπια μπορούν να αποδοθούν σε δύο οικοδομήματα απροσδιόριστου σχήματος και διαφορετικών χρονολογικών περιόδων (εικ. 4). Το παλαιότερο κατά τα φαινόμενα και ολοκληρωτικά καλυμμένο από το στρώμα καταστροφής εδράζεται πάνω στη φυσική επιφάνεια

Εικ. 4. Τα αποκαλυφθέντα ερείπια δύο οικοδομημάτων απροσδιόριστου σχήματος και διαφορετικών χρονολογικών περιόδων (φωτ.: Κ. Ξενικάκης).

του λόφου. Φαίνεται, μάλιστα, πως εκτεινόταν δυτικότερα του τοίχου που διασχίζει από Νότο προς Βορρά ως κεντρικός άξονας τα τετράγωνα N-Ξ 4 (εικ. 4, μαύρη γραμμή). Κατά τις εργασίες του παρελθόντος έτους στο τετράγωνο Ξ 4 είχε αναφαιεί ένα μέρος από το βόρειο τμήμα του ανεσκαμμένου κτηρίου και του τοίχου, στην επιφάνεια έδρασης του οποίου σώζονται σποραδικά ίχνη υδραυλικού κονιάματος. Πάνω από το στρώμα καταστροφής αποκαλύφθηκε δάπεδο με τετράγωνα πήλινες πλάκες και ασβεστοκονίαμα, που πρέπει να σχετίζεται με τη μικρή, πλινθόκτιστη ορθογώνια δεξαμενή και τον αγωγό απορροής των υδάτων του τετραγώνου Ξ 4. Το δάπεδο αυτό φαίνεται πως ανήκε σε ένα δεύτερο οικοδόμημα το οποίο εκτείνεται στα τετράγωνα N-Ξ 4-5 (εικ. 4, λευκή γραμμή) και σύμφωνα με την ενεπίγραφη ερμαϊκή στήλη του πρώιμου 4ου αι. μ.Χ. που βρέθηκε ενσωματωμένη στον αγωγό, χρονολογείται μετά τα μέσα του 4ου αι. μ.Χ. Τα έως τώρα δεδομένα, το υδραυλικό κονίαμα λ.χ., το δάπεδο με τις πήλινες πλάκες και η πλινθόκτιστη δεξαμενή με τον αγωγό απορροής υδάτων,

επιτρέπουν την υπόθεση ότι στην περιοχή αυτή λειτουργούσαν κατά την ύστερη αρχαιότητα εγκαταστάσεις περισυλλογής νερού.

Αμέσως δυτικότερα, στο τετράγωνο N 3 αποκαλύφθηκε ένα ταφικό οικοδόμημα με δύο θαλάμους διαστάσεων 2,00 μ. x 1,30 μ. και βάθους περίπου 0,70 μ., το περίγραμμα του οποίου είχε ήδη αναφαιεί κατά τις περσινές εργασίες. Τα τοιχώματά του σχηματίζουν στο κάτω μέρος ζώνη ύψους περ. 0,40 μ. από αργούς λίθους μεσαίου και μεγάλου μεγέθους και από πάνω επάλληλες στρώσεις με τούβλα, λίθινες πλάκες και ασβεστοκονίαμα. Ασβεστοκονίαμα έχει χρησιμοποιηθεί για να καλυφθεί και όλη η επιφάνεια του δαπέδου. Από το εσωτερικό του αφαιρέθηκαν ανακατεμένα σκούρα μαλακά χώματα, με μικρές και μεγάλες πέτρες, θρυμματισμένα οστά και πολλά θραύσματα κεραμίδων στέγης, τα οποία επιβεβαιώνουν ότι το οικοδόμημα είχε ανασκαφεί κατά το παρελθόν

– κατά τη διάρκεια της χρονιάς συνεχίστηκαν οι συγκολλήσεις θραυσμάτων από αρχιτεκτονικά μέλη του Θρόνου, τόσο στον αρχαιολο-

γικό χώρο, όσο και στην αποθήκη της Έφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Η εργασία αυτή αποβλέπει στην αποκατάσταση της δομικής αυτοτέλειας των συστατικών του μνημείου. Χρησιμοποιήθηκε τιτάνιο με διαμόρφωση σπειρωμάτων σε διάφορες διατομές, τοιμέντο λευκό τύπου Portland και λεπτόκοκκη χαλαζιακή άμμος, ενώ, όπου κρίθηκε απαραίτητο, πάρθηκαν γύψινα εκμαγεία για να γίνουν οι συμπληρώσεις όσων τμημάτων έλειπαν με νέο μάρμαρο. Πιο συγκεκριμένα συγκολλήθηκαν:

1. δύο θραύσματα από ορθοστάτη του Θρόνου (αρ. 28)·
2. τρία θραύσματα (αρ. 6α, β, γ) από ορθοστάτη του Θρόνου (αρ. Α09) συμπληρωμένα από νέο υλικό·
3. δύο σύνολα από ορθοστάτες με τρία και τέσσερα θραύσματα αντιστοίχως (με διάφορους αριθμούς καταλόγου)·
4. τέσσερα θραύσματα από το γείσο του Θρόνου (αρ. Μ5ΑΒΓΔ, Λ417-Λ416-Λ415-Λ395)·
5. δύο θραύσματα (αρ. Μ20-Μ19) από το γείσο του Θρόνου, με μικρών διαστάσεων συμπλήρωμα νέου υλικού·
6. τρία θραύσματα από τη σίμη του Θρόνου (αρ. Μ3ΑΒΓ).

Επιπλέον, αποκαταστάθηκε μερικώς ένας λίθος (αρ. 18) με το απαραίτητο συμπλήρωμα νέου υλικού από τον κυκλικό κλιμακωτό Βωμό και ενώθηκαν τα δύο τμήματα της ερμαϊκής στήλης, το κάτω μέρος της οποίας είχε βρεθεί κατά τις ανασκαφές του 2008 και το πάνω αναγνωρίστηκε από τον Νάσο Θέμο στην αποθήκη του Αρχαιολογικού Μουσείου της Σπάρτης·

—οι αρχιτέκτονες Μαρία Μαγνήσαλη και Θεμιστοκλής Μπιλής συνέχισαν τις δοκιμαστικές τοποθετήσεις αρχιτεκτονικών μελών σε ορισμένα σύνολα από τα δομικά στοιχεία του Θρόνου και του Βωμού, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν κατά την τελική διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου για την υπαινικτική τους ανάδειξη.

Εικ. 5. Λίθοι από μια είσοδο, από τις βαθμίδες ενός στυλοβάτη με το συνεχόμενο εσωτερικό δάπεδο και από έναν τοίχο με την ευθυνηρία του πάνω σε μία από τις εξέδρες (φωτ.: Σ. Βλίζος).

Εικ. 6. Στη δεύτερη εξέδρα συγκεντρώθηκαν και τοποθετήθηκαν δοκιμαστικά ορισμένοι από τους συσχετιζόμενους μεταξύ τους λίθους του κυκλικού βαθμιδωτού Βωμού (φωτ.: Σ. Βλίζος).

Από την εργασία αυτή και τη μελέτη του σχετικού υλικού, προέκυψαν νέα δεδομένα όχι μόνο για την ταύτιση διάσπαρτων αρχιτεκτονικών μελών, αλλά και για την αναπαράσταση των μνημείων. Για να διευκολυνθούν οι εργασίες δημιουργήθηκαν στον χώρο δύο επίπεδες εξέδρες διαστάσεων 5 μ. x 5 μ.

Στη μία από τις δύο εξέδρες συγκεντρώθηκε υλικό που συγκροτούσε την κρηπίδα του Θρόνου, όπως την εμφανίζουν φωτογραφίες του 1920 στο Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, πριν από τη λεηλασία της για την οικοδόμηση της νεότερης εκκλησίας της Αγίας Κυριακής. Στην ίδια εξέδρα τοποθετήθηκαν λίθοι από μια είσοδο, από τις βαθμίδες ενός στυλοβάτη με το συνεχόμενο εσωτερικό δάπεδο και από έναν τοίχο με την ευθυνηρία του (εικ. 5), ενώ η αποκατάσταση ενός πολύλιθου επιτοίχιου θριγκού, από τον ανατολικό πιθανότατα τοίχο του θρόνου, πραγματοποιήθηκε στην αποθήκη της Ε' ΕΠΚΑ. Προκειμένου να συσχετιστούν οι τοίχοι και οι κιονοστοιχίες των πτερών του Θρόνου επισημάνθηκαν, διερευνήθηκαν και ερμηνεύθηκαν τα ίχνη από την επαφή των δοκίδων με τον επιτοίχιο θριγκό και τα γείσα. Η εργασία αυτή θα επιτρέψει να υπολογιστεί το πλάτος ενός από τα πτερά του Θρόνου, καθώς και να αποκατασταθεί γραφικά μία, τουλάχιστον, από τις ομάδες των δοκίδων, για τις οποίες δεν διαθέτουμε το αρχικό μήκος. Στη δεύτερη εξέδρα συγκεντρώθηκαν και τοποθετήθηκαν δοκιμαστικά ορισμένοι από τους συσχετιζόμενους μεταξύ τους λίθους του κυκλικού βαθμιδωτού Βωμού (εικ. 6).

— προχώρησε η φωτογράφιση, σχεδιαστική αποτύπωση και τεκμηρίωση των εντοιχισμένων στην εκκλησία της Αγίας Κυριακής αρχιτεκτονικών μελών, καθώς και όσων απόκεινται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Σπάρτης. Τα εντοιχισμένα στην Αγία Κυριακή

θραύσματα, πολλά από τα οποία είχαν μετρηθεί, σχεδιαστεί και ενταχθεί στη μελέτη της αναπαράστασης του Θρόνου από τον E. Fiechter, είναι πάνω από 60. Το υλικό αυτό, αντί να διαφυλαχτεί, τεμαχίστηκε, τραυματίστηκε και χρησιμοποιήθηκε για την ανέγερση της σύγχρονης εκκλησίας. Εκκρεμεί το 2010 η αποτύπωση και η φωτογράφιση των μη ορατών επιφανειών στα αρχιτεκτονικά μέλη που βρίσκονται στην έκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Σπάρτης και στην αποθήκη της Ε' ΕΠΚΑ, δεδομένου ότι η σχετική εργασία απαιτεί τη μετακίνησή τους.

— συνεχίστηκε η μελέτη των κροκαλοπαγών λίθων που συνθέτουν την κόγχη της παλαιότερης εκκλησίας της Αγίας Κυριακής. Διερευνήθηκε, μάλιστα, η υπόθεση ότι ίσως συγκροτούσαν αρχικά ένα συνεχές θεμέλιο στην εσωτερική δομή του Θρόνου για τα φέροντα στοιχεία των τοίχων του και το βάθρο του ξοάνου. Οι λίθοι αυτοί διασκορπίστηκαν όταν κατασκευάστηκαν τα ύστερα οικοδομήματα που αποκαλύφθηκαν στα τετράγωνα Θ-Ι2 και Ν-Ξ 3-6. Από την ούτως ή άλλως δυσχερή ερμηνεία τους και την ακόμα δυσχερέστερη ερμηνεία και χρονολόγηση της κόγχης μπορεί να προκύψουν στοιχεία για την καταστροφή του Θρόνου και του βάθρου του ξοάνου.

— οι ανασκαφικές τομές, τα αρχιτεκτονικά μέλη, καθώς και όσα ευρήματα συγκεντρώθηκαν κατά τις φετινές εργασίες τεκμηριώθηκαν σχεδιαστικά, φωτογραφήθηκαν και ψηφιοποιήθηκαν. Για την πιο ολοκληρωμένη αποτύπωση του αρχαιολογικού χώρου και των έως σήμερα εργασιών πραγματοποιήθηκε η αεροφωτογράφιση του λόφου της Αγίας Κυριακής και της γύρω περιοχής από τον φωτογράφο Κώστα Ξενικάκη.

— στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος και για να διευκολυνθούν οι εργασίες που διεξάγονται στον

λόφο της Αγίας Κυριακής, το Μουσείο Μπενάκη προχώρησε το 2009 (σύμφωνα και με την έγκριση ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α2/Φ42/76784/2341/10.10.2008) στη σύνταξη ενός κτηματογραφικού πίνακα, απαραίτητου για την απαλλοτρίωση των κτημάτων που τον περιβάλλουν. Η αναγκαία αυτή εργασία είχε σκοπό την εκ νέου χάραξη των ορίων του αρχαιολογικού χώρου, για την προστασία και την τελική του ανάδειξη. Τον Φεβρουάριο 2010 ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες της αγοράς δύο αγροτεμαχίων, εκτάσεως πέντε συνολικά στρεμμάτων, που συνορεύουν άμεσα προς τα ανατολικά και ανήκαν στην ενορία της Ζωοδόχου Πηγής Ριβιωτίσσης και στον κ. Ευάγγελο Τράγκα. Παράλληλα, ολοκληρώθηκαν οι απαιτούμενες ενέργειες για τη μεταβίβαση και δωρεά τους διά της Ε' ΕΠΚΑ στο ΥΠΠΟΤ, ενώ ταυτόχρονα άρχισαν, για τον ίδιο σκοπό, οι διαδικασίες για την αγορά αγροτεμαχίων που συνορεύουν με τον αρχαιολογικό χώρο στα νότια. Κατά μήκος του νέου ανατολικού ορίου και για να συγκρατηθούν τα χώματα των ανασκαφών, κατασκευάστηκε τοίχος από αργούς λίθους διαστάσεων 20 μ. x 1,50 μ. x 0,50 μ.

— λόγω των αντιδράσεων της 5ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Σπάρτης, της Μητροπόλεως Μονεμβασιάς και Σπάρτης και του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων, δεν κατέστη δυνατή η αποτοίχιση των αρχιτεκτονικών μελών από τις εκκλησίες του Προφήτη Ηλία και των Αγίων Θεοδώρων, παρά την έγκριση της σχετικής μελέτης από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο τον Μάιο 2010.

— η ιστοσελίδα του ερευνητικού προγράμματος (<http://amykles-research-project.wikidot.com/start>) εμπλουτίστηκε με όλες τις νέες πληροφορίες για την πρόοδο των εργασιών (ελληνικά, αγγλικά, γερμανικά).

ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗΣ, ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

Προσωπικό

Ειρήνη Παπαγεωργίου (υπεύθυνη τμήματος), Αγγελική Ζήβα

Δωρεές

– Νόνικα Γαληνέα και Αλέξανδρος Παναγιωτόπουλος στη μνήμη της μητέρας τους Ντορέτ Καραϊωσηφόγλου: αττική ερυθρόμορφη υδρία με παράσταση γαμήλιου στολισμού στον γυναικωνίτη, 450-425 π.Χ.

– Νίκος και Μαρία Γερούλανου: ανθεμωτή επίστεψη και τμήμα κορμού μαρμάρινης αττικής επιτύμβιας στήλης, 5ου αι. π.Χ.

– Ρωζάνη, Ιωάννα και Αικατερίνη-Αθηνά Κανταντζόγλου: μαρμάρινη επιτύμβια στήλη με παράσταση όρθιας ανδρικής μορφής, ρωμαϊκών χρόνων· μαρμάρινη επιτύμβια στήλη με ανθεμωτή επίστεψη και παράσταση όρθιας μορφής, ρωμαϊκών χρόνων· απότμημα μαρμάρινου αναγλύφου, μάλλον από σαρκοφάγο, με παράσταση ανδρικής ορχούμενης μορφής, ρωμαϊκών χρόνων· απότμημα μαρμάρινου συμπλέγματος με μορφή Σκύθη πολεμιστή, ρωμαϊκών χρόνων

– Μαρία Σπέντσα: πήλινο ειδώλιο ιππέα, 6ου αι. π.Χ.· πήλινο ειδώλιο ιππέα, υπόπτου αυθεντικότητας· πήλινη πυξίδα με πόμα, ύστερης γεωμετρικής περιόδου (750-700 π.Χ.)· πήλινη κοτύλη, ύστερης γεωμετρικής περιόδου (750-700 π.Χ.)· δύο

πήλινες γυναικείες προτομές, 5ου αι. π.Χ.· αττική μελανόμορφη λήκυθος με παράσταση Αθηνάς που επιτίθεται σε Γίγαντα, 500-475 π.Χ.· αττική μελανόμορφη λήκυθος με παράσταση ορχούμενων γυναικείων μορφών και Σατύρου, 500-475 π.Χ.· όστρακο αττικού ερυθρόμορφου αγγείου που σώζει κεφαλή γυναικείας μορφής με διάδημα, 450-400 π.Χ.· πήλινο ειδώλιο καθιστής γυναικείας μορφής, υπόπτου αυθεντικότητας· κεφαλή μαρμάρινου αγαλματίου γυναικείας μορφής, 4ου αι. π.Χ.· τρεις κεφαλές πήλινων ειδωλίων γυναικείων μορφών, ελληνιστικών χρόνων· μία προτομή γυναικείας μορφής, 3ου αι. π.Χ.· πήλινο λυχνάρι, 5ου αι. μ.Χ.· χάλκινο νόμισμα, ισχυρά διαβρωμένο·

– Richard Riley στη μνήμη του John Craxton: ασβεστολιθική ανάγλυφη ανδρική προτομή από καλυπτήρια πλάκα (oculus) «συρταρωτού» τάφου, από την Παλμύρα της Συρίας, εποχής των Σεβήρων (193-235 μ.Χ.).

Παρακαταθήκες

– Συλλογή αρχαιοτήτων Αριστοτέλη Φρυδά: 60 αντικείμενα (47 πήλινα, τέσσερα χάλκινα, δύο γυάλινα, ένα μαρμάρινο, δύο αλαβάστρινα, δύο λίθινα και δύο από πωρόλιθο).

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες
Η Ειρήνη Παπαγεωργίου

– συνέγραψε λήμματα για τα: Ν. Καλτοάς – S. Fachard – Α. Ψάλτη – Μ. Γιαννοπούλου (επιμ.), *Ερέτρια. Μαρτιές σε μια αρχαία πόλη* (κατάλογος έκθεσης, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, Αθήνα 2010) 205 αρ. 122-24, και Ch.-M. Pruvot – K. Reber – Th. Theurillat κ.ά. (επιμ.), *Ausgegraben! Schweizer Archäologen erforschen die griechische Stadt Eretria* (κατάλογος έκθεσης, Antikenmuseum und Sammlung Ludwig, Basel 2010) 170-71 αρ. 102, 104, 304-05 αρ. 313·

– ασχολήθηκε με τη μελέτη και τη δημοσίευση των αντικειμένων που θα συμπεριληφθούν στον κατάλογο της δωρεάς Πέγκυς Ζουμπουλάκη, καθώς και με την αναπροσαρμογή του υπομνηματισμού των εκθεμάτων που ανήκουν στις αρχαίες συλλογές του Μουσείου.

Το δεύτερο εξάμηνο του 2010 ανατέθηκε η μελέτη των μελανόμορφων αγγείων του Μουσείου Μπενάκη στον Ευάγγελο Βιβλιοδέτη, αρχαιολόγο στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών. Τα εν λόγω αγγεία θα παρουσιαστούν σε μεμονωμένο τεύχος της σειράς *Corpus Vasorum Antiquorum*. Συνεχίστηκε η μελέτη του συνόλου της δωρεάς Γιώργου και Μάρως Παναγιώτου [βλ. *Μουσείο Μπενάκη* 4 (2004) 188-89· *Μουσείο Μπενάκη* 9 (2009) 247-48].

ΤΜΗΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

Προσωπικό

Αναστασία Δρανδάκη, Άννα Μπαλλιάν (υπεύθυνες τμήματος), Μάρα Βερυκόκου

Δωρεές

– Εριφύλη Κοντοπούλου: αντικείμενα και άμφια που ανήκαν στον Μητροπολίτη Αυστρίας Χρυσόστομο Τσίτερ (ποιμαντορική ράβδος με την επιγραφή *Ο Μύρων Χρυσόστομος*, δύο σύνολα από εκκλησιαστικά άμ-

φια, δύο μποξάδες, δύο αρχιερατικοί σάκοι, δύο ζώνες, δύο ζεύγη επιμάνικων, ένας αρχιερατικός μανδύας, ένα ωμοφόριο, δύο επιτραχήλια, ένα στιχάριο, ένας κύλινδρος από μωβ σατέν ύφασμα·

– Ειρήνη Γ. Παπαϊωάννου: εικόνα με μορφή αγίου.

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες
Η Αναστασία Δρανδάκη

– συνέγραψε συνολικά 13 λήμματα

για τα: *Byzantium. Splendour and Daily Life* (κατάλογος έκθεσης, Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland, Bonn 2010), *Architecture as Icon* (κατάλογος έκθεσης, Princeton University Art Museum, Princeton 2010) και *Χειρ Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη* (κατάλογος έκθεσης, Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010).

Η Άννα Μπαλλιάν συνέταξε τέσσερα λήμματα για τον κατάλογο της έκθεσης: *Architecture as Icon* (κατάλογος έκθεσης, Princeton University Art Museum, Princeton 2010).

Η Πανωραία Μπενάτου συνέταξε ένα λήμμα για το: *Χειρ Αγγέλων. Ένας ζω-*

γράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη (κατάλογος έκθεσης, Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010).

Η Πίτσα Τσάκωνα συνέταξε δύο λήμματα για το: *Byzantium. Splendour and Daily Life* (κατάλογος έκθεσης, Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepu-

blik Deutschland, Bonn 2010).

Η Αιμιλία Γερουλάνου συνέταξε ένα λήμμα για το: *Byzantium. Splendour and Daily Life* (κατάλογος έκθεσης, Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland, Bonn 2010).

ΤΜΗΜΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ

Προσωπικό

Κάτε Συνοδινού (υπεύθυνη τμήματος έως 30/9/2010), *Ξένια Πολίτου* (υπεύθυνη τμήματος από 1/10/2010), Στέλλα Γκίκα, Παναγιώτης Παπασταύρου. Εθελόντρια: Άρτεμις Παλάσκα (Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2010)

Δωρεές

– Ηλίας και Ευάγγελος Βαρζάκας: 72 ασημένια μαχαιροπίρουνα γαλλικής προέλευσης και ένα ασημένιο σερβίτιο τσαγιού·
– Αιμιλία Γερουλάνου: 66 ενδύματα και ενδυματολογικά εξαρτήματα από την προσωπική της γκαρνταρόμπα και τις γκαρνταρόμπες των Μαρίνου Γερουλάνου, Ελένης Μπενάκη και Ειρήνης Καλλιγά, καθώς και ένα σερβίτιο του καφέ ρωσικής προέλευσης·
– Κωνσταντίνος Γεωργίου: 15 γυναικεία εσώρουχα των αρχών του 20ού αι. διακοσμημένα με δαντέλα·
– Βασιλεία Γουναρίδου: χρυσό ελβετικό ρολόι τσέπης του 1896, οικογενειακό κειμήλιο από την Καισάρεια της Καππαδοκίας·
– Άγγελος Δεληβορριάς: ξυλόγλυπτο τυλιγάδι από την Κρήτη·
– Φανή Δημητρακούδη: ένα δαντελένιο πετσετάκι του μέσου του 19ου αι. και ένα κοριτοίστικο φόρεμα της δεκαετίας 1920, και τα δύο από τη Λευκάδα·
– Δήμητρα Διαμέση-Κουρκουνάκη: βιολί Stradivarius του 1718·
– Μαρία Ζαγορησίου: ξύλινη κονσόλα με καθρέφτη και όρθιο γερμανικό πιάνο του 1900, από την επίπλωση των γραφείων στα Λιμενάρια της Θάσου

της αυστριακής εταιρείας Spiedel, η οποία είχε την εκμετάλλευση των μεταλλείων χρυσού του νησιού·

– Χάρις Καλλιγά: το νυφικό της σχεδιασμένο και υφασμένο από την Άννα Σικελιανού·

– Heide Κανελλοπούλου: 31 ενδύματα υπογεγραμμένα από τον Ελληνοαμερικανό σχεδιαστή James Galanos από την προσωπική της γκαρνταρόμπα·

– Ζωή Κονιδάρη: σερβίτιο παγωτού, μαχαιροπίρουνα, ποτήρια ούζου και ποτήρια νερού και κρασιού·

– Δημήτρης Κοντομηνάς: ασημένιο σερβίτιο τσαγιού·

– Εριφύλη Κοντοπούλου: 42 μετάλλια, παράσημα, εγκόλπια και προσωπικά αντικείμενα του μητροπολίτη Αυστρίας Χρυσόστομου Τσίτερ (1903-1995)·

– Δανάη Κουβαρά: δύο γυναικείες κάπες και ένα κεφαλοκάλυμμα της εποχής του μεσοπολέμου·

– Μαίρη Κουτσούρη: δαντελένια ζακέτα των αρχών του 20ού αι. και χρυσοκέντητο βελούδινο σύνολο από μεταποιημένο οθωμανικό ένδυμα·

– Λένα Λεβίδη: σύνθετο ερμάριο από ξύλο δρυός με ανάγλυφη διακόσμηση·

– Μαριλένα Λιακοπούλου: χρυσή λίρα Αγγλίας του 1963·

– Πέτρος Μακρής Στάικος: μεταλλικός σοφράς, που ανήκε στον στρατηγό Δημήτριο Μακρή (1772-1841), εκ των αρχηγών της Εξόδου του Μεσολογγίου·

– Χρήστος Ροΐδης: μεταξωτό πολύχρωμο μεσοφόρι του πρώτου μισού

του 20ού αι·

– Αγγελική Στεφάνου: δύο φορέματα των αρχών του 20ού αι., που ανήκαν στη μητέρα της Λουκία Στεφάνου (1890-1954), κόρη του ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη·

– Dr Chris Barnes: στρατιωτική στολή του αντισυνταγματάρχη Tom Barnes που, ως μέλος του British Liaison Office, συνεργάστηκε με τον ΕΔΕΣ στην ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοπόταμου τον Νοέμβριο του 1942.

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες

Η Κάτε Συνοδινού συνεργάστηκε με την Ευφροσύνη Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου για το βιβλίο της τελευταίας *Η Κυπριακή Εθνογραφική Συλλογή του Μουσείου Μπενάκη* (= *Μουσείο Μπενάκη*, 5ο Παράρτημα, Αθήνα 2010).

Η Ξένια Πολίτου

– ανέλαβε τον συντονισμό της έκθεσης του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος *Ενδύεσθαι. Για ένα Μουσείο Πολιτισμού του Ενδύματος* (Κτήριο οδού Πειραιώς, 24 Μαρτίου - 23 Μαΐου 2010), καθώς και του συνοδευτικού καταλόγου, στη σύνταξη του οποίου συμμετείχε με το κείμενο: «Από τον σχεδιαστή στην πελάτισσα και από την γκαρνταρόμπα στο μουσείο. Μια πρόταση συλλεκτικής πολιτικής για ένα μουσείο πολιτισμού του ενδύματος»·

– συμμετείχε στην οργανωτική επιτροπή του συνεδρίου *Ενδύεσθαι. Ιστορικές, κοινωνιολογικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις* (Αθήνα, 9-11 Απριλίου 2010), στο οποίο και μίλησε με

θέμα: «Ελληνικές ενδυματολογικές συλλογές στην Ελλάδα. Μια απόπειρα χαρτογράφησης του ελληνικού ενδυματολογικού τοπίου πριν από τη δημιουργία ενός Μουσείου Πολιτισμού του Ενδύματος»
 – εκπροσώπησε το Μουσείο Μπενάκη στη συνάντηση του Μεσογειακού Περιφερειακού προγράμματος TEXMEDIN με τίτλο: *European Textile & Costume Heritage: A Resource for Creativity and Design* (Παρίσι, Musée de la Mode et du Costume, 15 Ιουνίου 2010), κατά τη διάρκεια της οποίας έκανε μια σύντομη παρουσίαση της συλλογής υφασμάτων και ενδυμάτων του Μουσείου
 – στις 14 Οκτωβρίου υποδέχτηκε τη διοικητική επιτροπή του προγράμματος TEXMEDIN στο Μουσείο Μπενάκη και ξενάγησε τα μέλη της στη μόνιμη έκθεση του Μουσείου
 – ανέλαβε τον συντονισμό των εκθέσεων *Θεόφιλος. Έργα από τη συλλογή της Εμπορικής Τράπεζας* (Κεντρικό κτήριο, 15 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου 2010) και *Ο χρόνος, οι άνθρω-*

ποι, οι ιστορίες τους. Μια σπονδή στην έννοια της θεατρικότητας εκτός σκηνής (Κεντρικό κτήριο, 11 Νοεμβρίου 2010 - 31 Ιανουαρίου 2011)
 – παρακολούθησε το Ευρωπαϊκό Σεμινάριο Επιμελητών Μουσείων με θέμα: *Réseaux textiles et ancrage territorial*, που διοργάνωσε το Γαλλικό Υπουργείο Πολιτισμού σε συνεργασία με το Maison des Cultures du Monde (Παρίσι, Moulins, Chazelles-sur-Lyon, Saint Étienne, Λυών, 6-11 Δεκεμβρίου 2010)
 – παρουσίασε τη συλλογή υφασμάτων και ενδυμάτων του Τμήματος στο 27ο τεύχος του περιοδικού *Magazina* (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2010): «Η ελληνική ενδυμασία σε πρώτο πλάνο»
 – συνεργάστηκε με το Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημιχάλη για τον συντονισμό της έκδοσης του αδημοσίευτου υλικού από τη μελέτη της Ελληνίδας λαογράφου για τους Σαρακατσάνους.

Η Στέλλα Γκίκα

– κατέγραψε και φωτογράφησε ψη-

φιακά όλα τα αντικείμενα που περιλαμβάνονται στις δωρεές Λιάμπη, Γερουλάνου (2003), Σπέντσα και στο κληροδότημα Βαλαδώρου, καθώς και όλα τα νέα αποκτήματα
 – υποδέχτηκε, μαζί με την Ξένια Πολίτου, τους φοιτητές του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, οι οποίοι επισκέφτηκαν το τμήμα στο πλαίσιο εκπαιδευτικής εκδρομής, και συζήτησε μαζί τους θέματα σχετικά με τη διαχείριση μουσειακών συλλογών.

Ο Παναγιώτης Παπασταύρου

– εισήγαγε στο διαχειριστικό σύστημα του Μουσείου 300 ψηφιοποιημένες εικόνες αντικειμένων της Συλλογής Νεοελληνικού Πολιτισμού
 – επέβλεψε τον εξοπλισμό της οικίας Σπέντσα με έπιπλα και αντικείμενα οικιακής χρήσης που είχαν δωριστεί στο Μουσείο και ολοκλήρωσε τον έλεγχο και την τακτοποίηση των ειδών αυτών σε όλους τους αποθηκευτικούς χώρους του Μουσείου.

ΤΜΗΜΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ, ΧΑΡΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΩΝ

Προσωπικό
Φανή-Μαρία Τσιγκάκου (υπεύθυνη τμήματος), Δανάη Φιλίππου, Πανωραία Μπενάτου. Επιστημονικοί συνεργάτες: Πολύνα Κοσμαδάκη, Κωνσταντίνος Παπαχρίστου. Εθελόντρια: Έφη Μενδωνίδου

Δωρεές

– Νίκος Αλεξίου: έργα Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών από τη συλλογή του
 – Ντιάνα Αντωνάκου: έργο της ίδιας
 – Κίμωνας Αντωνόπουλος: σχέδιο του Διαμαντή Διαμαντόπουλου
 – Γιάννης Ασημακόπουλος: έργο του ίδιου με τίτλο *Το κοντί της Πανδώρας*
 – Νίκος Αστεριάδης: 11 έργα του Αγήνωρα Αστεριάδη
 – Γιώργος Βαρλάμος: ξυλογραφία του ίδιου
 – Δροσούλα Βασιλείου: τρία χαρακτι-

κά του Σπύρου Βασιλείου
 – Κωστής Βελώνης: έργο του ίδιου με τίτλο *Ο Συλλέκτης*
 – Φανή Βεντούρα: δύο χαρακτικά του Νίκου Βεντούρα
 – Παναγής Βουρλούμης: 15 έργα του Ανδρέα Βουρλούμη
 – Μάριος Βουτσινάς: σχέδιο του Γιάννη Τσαρούχη
 – Κώστας Βρεττάκος: ξυλογραφία του Αλέξανδρου Κορογιαννάκη
 – Παναγιώτης Γραμματόπουλος: έργο του Κωνσταντίνου Γραμματόπουλου
 – Μαρία Δάβη: δύο ελαιογραφίες του Δημήτρη Δάβη
 – Έφη Δεληνικόλα: χαρακτικό του Γιώργου Μόσχου
 – Τζούλια Δημακοπούλου: έργο του Ν. Γ. Πεντζίκη έργο του Παναγιώτη Τέτση
 – Ευδοκία Δημητρακοπούλου: γλυπτό του Νίκου Περαντινού

– Ερριέτη Εγγονοπούλου: δύο σχέδια του Νίκου Εγγονόπουλου
 – Μαρίνα Ηλιάδη: πέντε σχέδια του Μίνου Αργυράκη
 – Ζίνα Ησαΐα: τέσσερις ξυλογραφίες της Κούλας Μπεκιάρη
 – Φραντζέσκα Ιακωβίδη: οκτώ σχέδια, δύο χαρακτικά και δύο υδατογραφίες του Χρήστου Δαγκλή
 – Μαρίνα Καραγάτση: 22 έργα και 33 σχέδια της Νίκης Καραγάτση
 – Θεόδωρος Καραθόδωρος: μία υδατογραφία και τέσσερις ελαιογραφίες του Δημήτρη Βιτσώρη
 – Μαριάννα Κατράκη: χαρακτικό της Βάσως Κατράκη
 – Κίνηση «Η γυναίκα στην Αντίσταση»: έξι ξυλογραφίες της Βάσως Κατράκη
 – Βεν Κουλεντιανός: δύο γλυπτά του Κώστα Κουλεντιανού
 – Κλειώ Μακρή: σχέδιο και γλυπτό

του Μέμου Μακρή
 – Χρήστος Μαργαρίτης: δύο ελαιογραφίες του Ν. Γ. Πεντζίκη
 – Λουκία και Τάκης Μάρθα: τέσσερα χαρακτηριστικά και δύο ελαιογραφίες του Τάκη Μάρθα
 – Παναγιώτης Μητσοακάκης: δύο χαρακτηριστικά της Βάσως Κατράκη
 – Μαίρη Μιχαηλίδου: ελαιογραφία και ξυλογραφία της Κούλας Μπεκιάρη
 – Ιωάννα Οικονομίδη: 10 χαρακτηριστικά του Γιώργου Οικονομίδη
 – Νίκος Παΐσιος, εις μνήμην Χρίστου Παπουτοάκη: σχέδιο του Μέντη Μποσταντζόγλου (Μποστ)
 – Νότης Παναγιωτόπουλος: έργο του Φωκίωνα Ροκ
 – Αλέξανδρος Παπαγιάννης: πέντε έργα του Άλκη Πιερράκου
 – Αντιγόνη Παπακώστα: χαρακτηριστικό του Δημήτρη Γαλάνη
 – Γιάννης Παρμακέλης: γλυπτό του ίδιου
 – Μερόπη Πρέκα: 47 υδατογραφίες του Πάρι Πρέκα
 – Κωνσταντίνος Ρέγκος: ελαιογραφία του Πολύκλειτου Ρέγκου
 – Χαρίλαος Σισμάνης: σχέδιο της Κατερίνας Χαριάτη-Σισμάνη
 – Μαρία Σπέντσα: ελαιογραφίες και χαρακτηριστικά από την οικία της στην οδό Κουμπάρη 2
 – Νίκος Σταθούλης - Γκαλερί Downtown: τέσσερα σχέδια του Μίνου Αργυράκη
 – Αγγελική Στεφάνου: ελαιογραφία αγνώστου που εικονίζει τον ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη
 – Φανή-Μαρία Τσιγκάκου: σχέδια των Μίνου Αργυράκη και Γιάννη Φαϊτάκη
 – Φίλοι Μουσείου Μπενάκη, εις μνήμην Ντίνου Τσαμαδού: ξυλογραφία του Α. Τάσσου
 – Εριέττα Φλώρου: ελαιογραφία του

Βάλια Σεμερτζίδη
 – Αριστοτέλης Φρυδάς: τέσσερα έργα του Άλκη Πιερράκου
 – Διονύσης Φωτόπουλος: σχέδια των Φώτη Κόντογλου, Βασιλή Φωτόπουλου και Διαμαντή Διαμαντόπουλου
 – έργο του Γιάννη Τσαρούχη· υδατογραφία του Καρόλου Κουν· γλυπτό του Χρήστου Καπράλου
 – Φωτίκα Σικελιώτη-Χατζή: τρία έργα του Γιώργου Σικελιώτη.

Κατά το έτος 2010 η Πολύνα Κοσμαδάκη και ο Κωνσταντίνος Παπαχρίστου (με τη βοήθεια της εθελόντριας Έφης Μενδωνίδου) ασχολήθηκαν με την καταγραφή, την τεκμηρίωση και την ψηφιοποίηση των έργων Ελλήνων καλλιτεχνών του 20ού αιώνα. Μεγάλο μέρος των έργων αυτών προοριζόταν για την Πινακοθήκη Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα, τον νέο εκθεσιακό χώρο του Μουσείου Μπενάκη.

Η Πολύνα Κοσμαδάκη
 – συνέχισε να εργάζεται για το τετραετές ερευνητικό πρόγραμμα «Παρίσι-Αθήνα, το διπλό ταξίδι» που ξεκίνησε στις αρχές του 2008, σε συνεργασία με το Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής και το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών του Ρεθύμνου
 – παρουσίασε, μαζί με τη Σοφία Χανδακά, την ανακοίνωση: «Σύγχρονες προοπτικές αξιοποίησης καλλιτεχνικών αρχείων: η περίπτωση του Μουσείου Μπενάκη», στην ημερίδα: *Προσεγγίσεις στη διαμόρφωση της αρχειακής πρακτικής*, που οργάνωσε το Ινστιτούτο Σύγχρονης Ελληνικής Τέχνης (Κτήριο οδού Πειραιώς, 23 Οκτωβρίου 2010)
 – συνέγραψε το άρθρο: «Ο 'ανεξάρτητος επιμελητής' ως επιμελητική προ-

σέγγιση και η πρώτη της εφαρμογή σε έκθεση ελληνικής τέχνης» για το περιοδικό της ένωσης AICA Hellas, *Κριτική και Τέχνη 4*
 – προετοίμασε και παρουσίασε τη διάλεξη: «Reconsidering the history of 20th century art in Greece. A presentation of the project *Modern art in Greece: a chronology*» (Princeton University, Hellenic Studies Department, Ιανουάριος 2011)
 – διεξήγαγε έρευνα στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Princeton για την ελληνική τέχνη του μεσοπολέμου και πραγματοποίησε συναντήσεις με ακαδημαϊκούς, επιμελητές και φοιτητές με σκοπό τη διαμόρφωση πλαισίου συνεργασίας του Μουσείου Μπενάκη με το Hellenic Studies Department και με το Princeton University Art Museum.

Ο Κωνσταντίνος Παπαχρίστου
 – ανέλαβε την επιμέλεια της έκθεσης *Hopes, dreams and hard times* (Κτήριο οδού Πειραιώς, Μάρτιος - Απρίλιος 2010), για τον κατάλογο της οποίας έγραψε και κείμενα
 – είχε τον συντονισμό των εκθέσεων *Γιάννης Σπυρόπουλος* (Κτήριο οδού Πειραιώς, Νοέμβριος 2010) και *Νίκος Στεφάνου* (Κτήριο οδού Πειραιώς, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010)
 – έγραψε τα κείμενα για τον κατάλογο της έκθεσης *Γιώργος Λάμπρου, 40 χρόνια γλυπτική* (Κτήριο οδού Πειραιώς, Φεβρουάριος - Μάρτιος 2010)
 – συμμετείχε στο σεμινάριο του Σπύρου Ασδραχά στα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (ΑΣΚΙ) *Οι μαρτυρίες, η ανάγνωση και η κατανόησή τους* με την ανακοίνωση: «Ζωγραφική, φωτογραφία και Ιστορία στο βουνό, Βάλιας Σεμερτζίδης και Σπύρος Μελετζής».

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ Ν. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ-ΓΚΙΚΑ

Προσωπικό
Ιωάννα Προβίδη (υπεύθυνη τμήματος), Ιωάννα Μωραϊτή, Νίκος Π. Παΐσιος, Γιάννα Παπαδάκη, Εθελό-

ντρια: Μαρία Βαλάση-Νόνη
 Μετά τη μεταφορά της δωρεάς Γκίκα στο ανακαινισμένο κτήριο της οδού

Κριεζώτου 3, οι τρεις τελευταίοι όροφοι της πολυκατοικίας – η Πινακοθήκη Γκίκα στον 3ο όροφο, η κατοικία και το ατελιέ του ζωγράφου στον 4ο

και τον 5ο αντίστοιχα— αποκαταστάθηκαν πλήρως, με την προσωπική επίβλεψη του διευθυντή Άγγελου Δεληβορριά. Παράλληλα έγινε η φωτογράφιση και η καταγραφή των επίπλων και των αντικειμένων: έργα άλλων καλλιτεχνών που περιλαμβάνονταν στη συλλογή του Χατζηκυριάκου-Γκίκα, αρχαία αγγεία, κινέζικα snuff-bottles, μικροαντικείμενα κ.λπ. εντάχθηκαν στο σύστημα διαχείρισης museum plus.

Παράλληλα με την έναρξη της λειτουργίας της Πινακοθήκης κυκλοφόρησε η έκδοση *Κριεζώτου 3* της

ιστορικού τέχνης Εβίτας Αράπογλου, που αφορά στο ιστορικό του κτηρίου και περιέχει πλούσιο φωτογραφικό και αρχαιολογικό υλικό.

Μια δεύτερη έκδοση-μονογραφία για το έργο του Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα συμπληρώθηκε μετά από πολυετή συνεργασία της δρ ιστορικού τέχνης Κ. Χ. Βαλκανά με το προσωπικό της Πινακοθήκης Γκίκα. Πρόκειται για το corpus της ζωγραφικής παραγωγής του καλλιτέχνη, που περιλαμβάνει όλα τα γνωστά έργα του.

Μετά από νέες έρευνες σε ιδιωτικές και δημόσιες συλλογές (όπως

στις συλλογές της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, της Εμπορικής Τράπεζας, του Ωδείου Αθηνών, της Αθηναϊκής Λέσχης), εντοπίστηκαν, φωτογραφήθηκαν και καταγράφηκαν άγνωστα έργα του Γκίκα, σημαντικά για τη συμπλήρωση του αρχείου της Πινακοθήκης.

Η Πινακοθήκη Γκίκα συνεργάστηκε επίσης με τα Ελληνικά Ταχυδρομεία για την εκτύπωση αναμνηστικής σειράς γραμματοσήμων με τίτλο «Ελληνική τέχνη».

ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Προσωπικό

Μαρία Αργυριάδη (υπεύθυνη τμήματος), Νόρα Χατζοπούλου, Ευγενία Μαλιαρίτη, Εθελόντριες: Δέσποινα Καρακομνηνού, Χαρά Ιωακείμoglou

Το 2010 το προσωπικό του τμήματος ασχολήθηκε με την καταγραφή, την αποδελτίωση και τη φωτογράφιση των σημαντικότερων αντικειμένων της συλλογής καθώς και των νέων δωρεών, συνεχίζοντας την προσπάθεια για τη δημιουργία ενός πιο ολοκληρωμένου παραρτήματος που να σχετίζεται με το παιδί και τον κόσμο του.

Δωρεές

– Κρύστα Αρφάνη: μεγάλη οικογενειακή συλλογή παιχνιδιών, έντυπου υλικού και βιβλίων παιδικής λογοτεχνίας, που χρονολογούνται από τα τέλη του 19ου έως τα μέσα του 20ού αι. Ξεχωρίζει ένα εργόχειρο σε κάδρο με γράμματα και αριθμούς, το οποίο κέντησε η γιαγιά της δωρήτριας Μαρία Καρδίτση το 1878 στη Σύρο. Σημαντικό επίσης είναι και το αντίγραφο DVD με το αφιέρωμα στον γνωστό μαέστρο Δημήτρη Μητρόπουλο·

– Δημήτρης Δεπούντης: συλλογή παιχνιδιών και διακοσμητικών στοιχείων τα οποία κατασκεύασε η μητέρα του δωρητή Αναστασία Δεπούντη τη δεκαετία του 1950. Ξεχωρίζει η

αναπαράσταση του «Κερκυραϊκού Γάμου» που περιλαμβάνει 13 κούκλες ντυμένες με πιστά αντίγραφα κερκυραϊκών ενδυμασιών·

– Ερασμία Ηλιοπούλου: συλλογή βρεφικού ρουχισμού ελληνικής κατασκευής, αρχών 20ού αι·

– Αικατερίνη Καλινόγλου: τέσσερις κούκλες ευρωπαϊκής κατασκευής, δεκαετιών 1930 και 1950· δύο επιτραπέζια παιχνίδια ελληνικής κατασκευής, δεκαετίας 1980· ξύλινα έπιπλα κούκλας από την Κωνσταντινούπολη, δεκαετίας 1960·

– Γιάννης Καρακουλάκης: τρεις κούκλες της γνωστής κατασκευάστριας Elena Scavini-Lenci και δύο κούκλες από σκληρό πλαστικό ιταλικής κατασκευής, δεκαετίας 1930· ομοίωμα κουζίνας από σίδηρο με οκτώ χάλκινα σκεύη γερμανικής κατασκευής, δεκαετίας 1920· κρεβάτι και τουαλέτα κούκλας από τη Γερμανία, δεκαετίας 1930· ντουλάπι κουζίνας και πιασθήκη από ξύλο ελληνικής κατασκευής, δεκαετίας 1930. Ξεχωρίζει η συλλογή από ξύλινα έπιπλα κούκλας (τραπεζαρία, commode, ντουλάπα) από τους ξυλουργούς Αδελφούς Μυροθέου, οι οποίοι είχαν κατασκευάσει τα έπιπλα για λογαριασμό του γνωστού Αθηναίου επιπλοποιού Βαράγκη, 1932·

– Ζωή Κονιδάρη: βαπτιστικά ρούχα ελληνικής κατασκευής του μα-

έστρου Παναγιώτη Γαϊδεμβέργερ, που ήταν γνωστός με το ψευδώνυμο Τάκης Αθηναίος, δεκαετίας 1920. Τα ρούχα αυτά αποτελούν μέρος μιας μεγάλης δωρεάς προς το Μουσείο Μπενάκη που αφορούσε και σε άλλα τμήματα του Ιδρύματος·

– Μαίρη Κουτσούρη: 31 DVD της ίδιας για την ΕΡΤ, με παραστάσεις του Ευγένιου Σπαθάρη·

– Λένα Λεβίδη: κούκλα-child γαλλικής κατασκευής που συνοδεύεται από ρούχα και αξεσουάρ, αρχών 20ού αι·

– Βασίλης Μιχαήλ: δύο πιστόλια των αρχών του 20ού αι·

– Μαργαρίτα Πανταζίδου: τρεις κούκλες κουκλόσπιτου γερμανικής κατασκευής, αρχών 20ού αι· έξι καρτέλες τόμπολα-παζλ ευρωπαϊκής κατασκευής, αρχών 20ού αι· δύο τσίγκινες σβούρες ευρωπαϊκής κατασκευής, α' μισού 20ού αι· ξύλινη ρόκα ελληνικής κατασκευής, α' μισού 20ού αι· τρία γυναικεία σακάκια και δύο σχολικοί γιακάδες ελληνικής κατασκευής, αρχών 20ού αι·

– Πηνελόπη Στεφανίδου: κούκλα με ενδυμασία τσολιά της Elena Scavini-Lenci, από την Ιταλία, δεκαετίας 1930· κούκλα με ενδυμασία ευρωπαϊκής κατασκευής, δεκαετίας 1960·

– Μιχάλης Τσάγκαρης: ξύλινη κούκλα από το Μεξικό, α' μισό 20ού αι· κούκλα American girl αμερικανικής

κατασκευής, α΄ μισού 20ού αι.

– Alexandra Buhler: μεγάλη συλλογή από διαστημικά παιχνίδια και βιβλία που ανήκαν στον γνωστό καλλιτέχνη Michael Buhler και χρονολογούνται

κυρίως στη δεκαετία 1950.

Αγορές

– Έξι οστέινες κούκλες πιθανότατα βυζαντινής εποχής και μία οστέινη

κοπτική κούκλα, 6ου-9ου αι. μ.Χ.

– μαγικός φανός με 30 γυάλινες διαφάνειες που απεικονίζουν παραμύθια, γαλλικής κατασκευής, τέλους 19ου αι.

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

Προσωπικό

Βαλεντίνη Τσελίκα (υπεύθυνη τμήματος), Ελευθερία Γκούφα, Μαρία Δημητριάδου, Αλέκος Π. Ζάννας, Ειρήνη Ζαφειριάδου-Μαύρου, Βάσω Κομπιλιάκου. Εθελόντριες: Ειρήνη Γ. Παπαϊωάννου, Εύη Παυλώφ, Καίτη Τσαλίκη, Αντιγόνη Στυλιανοπούλου, Μαρία Βαλάση-Νόνη

Δωρεές

– Άγνωστος: αρχείο του Γ. Γαϊτάνου
 – Άγνωστος: φωτοτυπία ενδεικτικού της Μεγάλης του Γένους Σχολής
 – Ανδρέας Ανδρουτσόπουλος: αντίγραφο οικογενειακής φωτογραφίας Γ. Ξένου
 – Δημήτρης Αστεριάδης: φωτοτυπίες εγγράφων για την οικογένεια Αστεριάδη και φωτοτυπίες φύλλων της εφημερίδας *Εσπερία*
 – Αιμιλία Γερούλάνου: ασημένια κύπελλα αθλοθέτησης των Εμμανουήλ και Αντώνη Μπενάκη
 – Άγγελος Δεληβορριάς: επιστολή αγνώστου
 – Νανά Καραγιάννη: αρχείο της εφημερίδας *Χρονογράφος*
 – Αργύρης Καραμίτσος: φωτογραφία του Αβερώφειου Παρθεναγωγείου ταχυδρομικό δελτάριο του Μπενάκειου Ορφανοτροφείου Αλεξάνδρειας και ένα νόμισμα
 – Ζωή Κονιδάρη: έγγραφα και φωτογραφίες της οικογένειας Γαϊδεμβέργερ-Κονιδάρη
 – Εριφύλη Κοντοπούλου: αρχείο του Μητροπολίτη Αυστρίας Χρ. Τσίτερ
 – Μαίρη Κουτσούρη: έγγραφα και φωτογραφίες από το αρχείο της Αμαλίας Φλέμιγκ
 – Εμμ. Κριαράς: 35 επιστολές του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου και αντίγραφο χειρογράφου του Γ. Θεοτοκά

– John και Μαρία Κωνσταντινίδη: πέντε χρυσές λίρες Αγγλίας
 – Μιχαήλ Μελάς: φωτογραφίες του Αντώνη Μπενάκη καθώς και των Αργίνης και Μικέ Σαλβάγου
 – Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα: φωτοτυπίες από το αρχείο του νομάρχη Π. Καλλιγά
 – Λεωνόρα Ναβάρη: καταστατικό και εσωτερικός κανονισμός της Πανικαριακής Αδελφότητας
 – Στέφανος Νάσος: CD έργων του Γ. Α. Παπαϊωάννου
 – Μαρία Ντούρου: CD έργων του Γ. Α. Παπαϊωάννου
 – Φωτεινή Ρέντα: δύο λευκά cartevite με το μονόγραμμα της βασιλοσάσας Όλγας
 – Αναστασία Ρόσση: αρχείο του Αλέξανδρου Αργυρίου
 – Διονύσης Σέρρας: δακτυλόγραφη μετάφραση έργου του Coustelle από τον Σωκράτη Καφάσκη και τρεις φωτοτυπημένες επιστολές του Θ. Μακρίδη προς τον Λ. Ζώη
 – Μαρία Σπέντσα: αρχείο Μ. Σπέντσα.

Αγορές

– Χειρόγραφο ημερολόγιο του έτους 1941 με την ένδειξη: «*Μετάβασις αντιπροσωπείας ΙV περιφερειακής διοίκησης ΕΟΝ Ν. Φθιώτιδος*»
 – φωτογραφίες με στιγμιότυπα από την Αλεξάνδρεια
 – τρία έγγραφα του έτους 1944.

Εμπλουτισμός Βιβλιοθήκης

Κατά τη διάρκεια του έτους, το τμήμα εμπλουτίστηκε με 519 βιβλία, τα περισσότερα από τα οποία προέρχονται από δωρεές.

Δραστηριότητες

Κατά τη διάρκεια του 2010 το τμήμα

των Ιστορικών Αρχείων δέχθηκε 130 ερευνητές, οι οποίοι συμβουλευτήκαν διάφορα αρχεία και εξυπηρετήθηκαν από το προσωπικό με την παροχή φωτοτυπιών και φωτογραφιών ή μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Επίσης στους χώρους της Οικίας Δέλτα διοργανώθηκαν μαθήματα εκμάθησης τουρκικής γλώσσας και οθωμανικής γραφής.

Η Μαρία Δημητριάδου

– υποστήριξε στο Πάντειο Πανεπιστήμιο διδακτορική διατριβή με τίτλο: *Η οικονομική και πολιτική διείσδυση της Γερμανίας στην Ελλάδα τη δεκαετία 1920-1930*
 – ολοκλήρωσε την έκδοση του πρώτου τόμου του *Αρχείου Αγώνος* (εργασία σε εξέλιξη)
 – κατέγραψε και ταξινόμησε θεματικά τα αρχαιακά υλικά από τη συλλογή του Οδυσσέα Δημητρακόπουλου
 – εισήγαγε αρχαιακά δελτία στη βάση δεδομένων του τμήματος.

Ο Αλέκος Π. Ζάννας

– ταξινόμησε το αρχείο Seatrade
 – παρέλαβε το δεύτερο τμήμα του αρχείου Γ. Σιπητάνου
 – εργάστηκε στο αρχαιοστάσιο μετά την επέκτασή του
 – συμπλήρωσε περιλήψεις των αρχείων για να ενταχθούν στην ηλεκτρονική εφαρμογή.

Η Βάσω Κομπιλιάκου

– ολοκλήρωσε διδακτορική διατριβή με τίτλο: *Η εθνική αντίσταση στην ορεινή Παρνασσίδα μέσα από τις προφορικές μαρτυρίες και τις πρωτογενείς πηγές*
 – συνέχισε την επεξεργασία του Ηχητικού Αρχείου με Προφορικές Μαρτυρίες από τον χώρο της Εθνικής Αντί-

στασης, που το 2010 εμπλουτίστηκε με αυτές των Νικηφόρου Κοσουβάκη, Δημήτρη Παυλίδη και Παύλου Ναλμπάντη·
– συμμετείχε στο Πρόγραμμα Libsolation, συντάσσοντας νέα δελτία για το Αρχείο Στέφανου Δούκα (1941-

1970) και τη βάση δεδομένων.

Η Ρενάτα Ζαφειριάδου-Μαύρου
– ψηφιοποίησε φωτογραφίες, επιστολές και παρτιτούρες από το αρχείο της Εύας Σικελιανού, για την έκδοση ψηφιακού δίσκου και για

χρήση από την ΕΤ·
– ψηφιοποίησε αρχαιακό υλικό από τη συλλογή του Οδυσσέα Δημητρακόπουλου (εργασία σε εξέλιξη)·
– ψηφιοποίησε έγγραφα από την ενότητα των συμμεϊκτών.

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ

Προσωπικό
Φανή Κωνσταντίνου (σύμβουλος τμήματος), *Αλίκη Τσίργιαλου* (υπεύθυνη τμήματος), Αρχοντία Αδαμοπούλου, Ντέση Γρίβα, Χρυσούλα Δεπόλλα, Γεωργία Ιμοιρίδου, Λεωνίδας Κουργιαντάκης, Μαρία Μάττα, Ελένη Τοάκωνα, Όλγα Χαρδαλιά. Εθελόντριες: Ντόρα Κατοικάκη, Πόπη Κασωτάκη, Ρούλα Μιχαηλίδου, Βούλα Ανδρουλιδάκη, Ειρήνη Αποστόλου, Τζίνα Πορφύρη, Ηρώ Κόλλα. Στο πλαίσιο της πρακτικής τους άσκησης εργάστηκαν οι φοιτητές Ανδριάντα Βασιλείου, Τόνια Καλλιάνη, Άρης Κουρκουμέλης-Χαραλαμπίδης, Δέσποινα Ρομπόλα, Κωνσταντίνα Σουργιαδάκη, Αναστασία Σπηλιοπούλου, Μαρία Ψαρρά.

Στη διάρκεια της χρονιάς το προσωπικό του τμήματος απασχολήθηκε με τη διοργάνωση στο κτήριο της οδού Πειραιώς των εκθέσεων *Ansel Adams* (5 Μαρτίου - 30 Απριλίου 2010), *Η Πόλη του Ara Güler* (22 Μαΐου - 25 Ιουλίου 2010), *25 Χρόνια Μετά* (5 Νοεμβρίου - 5 Δεκεμβρίου 2010), *Μανώλης Μπαμπούσης / Σκελετοί* (8 Δεκεμβρίου 2010 - 9 Ιανουαρίου 2011), *Λίξη Καλλιγά. Μετοίκνους* (15 Δεκεμβρίου 2010 - 23 Ιανουαρίου 2011). Επίσης ανέλαβε τον συντονισμό και την παρουσίαση εκθέσεων σε άλλους χώρους στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
Το 2010 καταγράφηκαν στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων Access 901 φωτογραφικά τεκμήρια από το Αρχείο Αναστασίας Τζάκου και αντίστοιχος αριθμός τεκμηρίων από το Αρχείο Νίκου και Εύης Βασιλάτου. Ψηφιοποιήθηκαν 2.130 αρνητικά από το

Αρχείο Βούλας Παπαϊωάννου, 2.000 αρνητικά από το Αρχείο Μαίρης Παρασκευά, 1.230 αρνητικά από το Αρχείο Ζαχαρία Στέλλα, 600 αρνητικά από το Αρχείο Ιωάννη Ευαγγελίδη, 500 αρνητικά από το Αρχείο Κώστα Μπαλάφα και 350 επιστολικά δελτάρια. Τέλος, συντηρήθηκαν 2.902 αρνητικά από το Αρχείο Μαίρης Παρασκευά, 16 αρνητικά από το Αρχείο Έλλης Σεραϊδάρη-Σουγιουλτζόγλου (Nelly's), πέντε αρνητικά από τη Λαογραφική Συλλογή Χατζημιχάλη, το λεύκωμα *Μακεδονία 1915-1917* και πολλές φωτογραφίες.
Επίσης διατέθηκε φωτογραφικό υλικό από τις συλλογές του τμήματος ως εξής: 770 φωτογραφίες για μελέτη ή προσωπική χρήση, 408 για εκπαιδευτικούς σκοπούς και δημοσίευση σε επιστημονικές εκδόσεις, 202 για έντυπα εμπορικής χρήσης και 341 εικόνες για λοιπές χρήσεις (τηλεοπτικές εκπομπές, εκθέσεις, εικονογράφηση ιστοσελίδων κ.ά.).

Δωρεές

– Βασίλειος Βακάλης: 76 έγχρωμες διαφάνειες και δύο φιλμ με εικόνες από περιοχές της Ρωσίας·
– Μαρία Γερουλάνου: τέσσερις ασπρόμαυρες φωτογραφίες του 20ού αιώνα με θέμα αρχαιολογικούς χώρους της νότιας Αιγύπτου·
– Αλέκος Π. Ζάννας: φωτόμετρο Sekonic σε δερμάτινη θήκη·
– Νέλλη Καράγιωργα: φωτογραφικό πορτραίτο της ίδιας φιλοτεχνημένο από τον φωτογράφο Απόστολο Βερβέρη το 1972·
– Μίκης Μελάς: πέντε έγχρωμες φωτογραφίες με θέμα την οικία

Σαλβάγου στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου·
– Παναγιώτης Μητσοκάκης: επιστολικό δελτάριο με στιγμιότυπο από την ταινία *Ευδοκία* του Αλέξη Δαμιανού·
– Βασίλειος Νάτσιουλας: το φωτογραφικό έργο που πραγματοποίησε ο ίδιος στη Δεσκάτη Γρεβενών από το 1996 έως το 2001. Πρόκειται για 205 ασπρόμαυρα φιλμ διαστάσεων 35mm και 156 τυπωμένες φωτογραφίες με θέμα τους οικισμούς και την καθημερινή ζωή των ανθρώπων της πόλης·
– Νίκος Στεφάνου: δύο φωτογραφικά πορτραίτα του ίδιου·
– Margaret Kennan: το φωτογραφικό έργο που πραγματοποίησε η ίδια στην Ανάφη τη δεκαετία 1963-1973. Περιλαμβάνονται 389 ασπρόμαυρα αρνητικά 35mm, 327 έγχρωμα αρνητικά 35mm, 47 έγχρωμες διαφάνειες 35mm, 180 ασπρόμαυρα τυπώματα, 340 έγχρωμα τυπώματα, οκτώ επιστολικά δελτάρια, τρία CD με ψηφιακές αναπαραγωγές θεμάτων, σελίδα με τυπώματα εξ επαφής και κατάλογοι τεκμηρίωσης.

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες
Η Φανή Κωνσταντίνου

– παρουσίασε, μαζί με την Αλίκη Τσίργιαλου και τη Μαρία Μάττα, το Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων του Μουσείου στις «Συναντήσεις της Πέμπτης» του Φωτογραφικού Κύκλου (Κτήριο οδού Πειραιώς, 15 Απριλίου 2010)·
– συμμετείχε στην παρουσίαση του έργου του Άλκη Ξανθάκη με τίτλο *Λεξικόνο Φωτογράφων (1839-1960). Έλληνες*

φωτογράφοι και ξένοι φωτογράφοι στην Ελλάδα (Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 7 Μαΐου 2010).

Η Αλίκη Τσίργιαλου

– συνέγραψε το κείμενο «Από το παλαιό στο νέο Μουσείο Ακρόπολης και από την παλαιά στη σύγχρονη φωτογραφία» στο: *Λίζν Καλλιγιά. Μετοίκνισις* (εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010).

– έλαβε υποτροφία (Library Research Grant) από το Πανεπιστήμιο του

Princeton για να μελετήσει το φωτογραφικό έργο του Δημήτριου Κωνσταντίνου. Κατά την παραμονή της στο Πρίνστον κατέγραψε, ταύτισε και χρονολόγησε τις φωτογραφίες του 19ου αιώνα με ελληνικά θέματα που περιλαμβάνονται στο Τμήμα Rare Books and Special Collections της Βιβλιοθήκης Firestone του Πανεπιστημίου και μίλησε με θέμα τη φωτογραφική απεικόνιση της Ελλάδας τον 19ο αιώνα στο Πρόγραμμα Ελληνικών Σπουδών και στους Φίλους της

Βιβλιοθήκης του Πρίνστον (25 και 27 Μαΐου 2010, αντίστοιχα).

Η Μαρία Μάττα μίλησε με θέμα την «Ψηφιακή αναπαραγωγή συμπληρώσεων για χάρτινες στερεοσκοπικές διαφάνειες από τη συλλογή του Φωτογραφικού Αρχείου του Μουσείου Μπενάκη» στο συνέδριο με τίτλο: *Αναγνώριση και συντήρηση του σύγχρονου φωτογραφικού υλικού* (Κτήριο οδού Πειραιώς, 19-22 Οκτωβρίου 2010).

ΑΡΧΕΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Προσωπικό

Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη (υπεύθυνη τμήματος), Ελένη Αρβανίτη, Ευθυμία Δουρουδή, Αλεξάνδρα Καραγιώργου, Ναταλία Μπούρα, Πωλίνα Μπορίσοβα. Εθελοντές: Άννα Γεωργιάδου, Δημήτρης Μανίκας, Αριστέα Παπανικολάου-Κρίστενσεν

Το προσωπικό απασχολήθηκε με την προετοιμασία των εκθέσεων *Τα κτήρια της Τράπεζας της Ελλάδας* (Κτήριο οδού Πειραιώς, Σεπτέμβριος - Νοέμβριος 2011), *Κυριάκος Κρόκος 1941-1998* (Κτήριο οδού Πειραιώς, Μάιος - Ιούλιος 2012), *Εμμανουήλ Βουρέκας* (Κτήριο οδού Πειραιώς, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2012), στις οποίες παρουσιάστηκε υλικό από τις συλλογές του τμήματος.

Το 2010 ολοκληρώθηκαν οι καταγραφές των αρχείων:

– Ευμένη Ι. Λαμπρίδη από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Έμιλυ Σιάντου
– Κυριακούλη Παναγιωτάκου, Νικόλαου Ζουμπουλίδη και Μιχαήλ Μποφάντη από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Μαρία-Ραλλού Τελάκη. Επίσης καταγράφηκε το μεγαλύτερο μέρος των αρχείων:
– Σόλωνα Κυδωνιάτη από την εθελόντρια Λάουρα Ταπίνη
– Ανδρέα Συμεών από τις Δάφνη Παπαδοπούλου, Κατερίνα Χατζηκωνσταντίνου και Ειρήνη Γρατσιά.

Συνεχίστηκαν

– η τακτοποίηση, η ταξινόμηση και η καταλογογράφηση αρχαιακού υλικού

– η εξυπηρέτηση των ερευνητών. Το 2010 παραχωρήθηκαν στους ερευνητές συνολικά 1.239 φωτογραφίες και σχέδια. Πιο αναλυτικά 86 φωτογραφίες και σχέδια για εικονογράφηση βιβλίων, περιοδικών και ιστοσελίδων, 1.129 φωτογραφίες και σχέδια για μελέτη, 24 φωτογραφίες και σχέδια για προσωπική χρήση

– η καταγραφή των βιβλίων της βιβλιοθήκης του τμήματος. Συνολικά καταχωρίστηκαν στο Βιβλίο Εισαγωγής 1.158 βιβλία από τις δωρεές των Μ. Αδάμη, Ε. Βασιλειάδη, Π. Καλλιγιά, Ι. Λυγίζου, Γ. Μιχαλιτσιάνου, Κ. Μυλωνά, Π. Μ. Μυλωνά, Ι. Σαπόρτα, Σπ. Στάικου. Στον ηλεκτρονικό κατάλογο της Βιβλιοθήκης προστέθηκαν 800 εγγραφές

– οι εργασίες ψηφιοποίησης του υλικού του τμήματος. Κατά τη διάρκεια του έτους ψηφιοποιήθηκαν συνολικά 362 σχέδια από διάφορα αρχεία, 18.498 φωτογραφίες και διαφάνειες (αναλυτικά 17.268 φωτογραφίες από το Φωτογραφικό Αρχείο του Παύλου Μ. Μυλωνά, 762 φωτογραφίες από το Φωτογραφικό Αρχείο του Αριστοτέλη Ζάχου και 468 φωτογραφίες από άλλα αρχεία)

– η παροχή στο ΥΠΠΟΤ υλικού και

πληροφοριών για θέματα του Κεντρικού Συμβουλίου Νεοτέρων Μνημείων

– η καταγραφή από την ερευνήτρια Λίνα Δήμα του αρχείου Ιωάννη Δεσποτόπουλου, που περιλαμβάνει και κείμενα του αρχιτέκτονα.

Στο πλαίσιο της πρακτικής τους άσκησης ολοκληρώθηκαν η καταγραφή του αρχείου Ιωάννη Λιάπη, η καταγραφή της βιβλιοθήκης του Παύλου Μυλωνά, καθώς και η ψηφιοποίηση του φωτογραφικού αρχείου του τελευταίου από τις φοιτήτριες Ευαγγελία Χατζηχριστοφή, Αδαμαντία Τσώνη και Ερατώ Κοκονά αντίστοιχα.

Δωρεές

– Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη: συμπληρωματικό υλικό του αρχείου Κυριακούλη Παναγιωτάκου και αντίγραφα από αρχαιακό υλικό σχετικό με το Ναύπλιο του αρχιτέκτονα Schäfer. Το πρωτότυπο υλικό του Schäfer αποκείται στο Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο

– Ιωάννης Βικέλας: 12 προπλάσματα

– Ίκαρος Ιωακείμ – Ανδρέας Λοϊζιάς: το αρχείο του αρχιτεκτονικού τους γραφείου και το βιβλίο *20 χρόνια διαγωνισμοί*

– Χ. Λυμπερόπουλος: τμήμα αρχιτεκτονικού αρχείου του καθηγητή αρχιτεκτονικής Ιωάννη Δ. Τριαντα-

φυλλίδη·

– Δημήτρης Μανίκας: τμήμα του αρχιτεκτονικού του αρχείου·

– Λίνος Μπενάκης: αρχείο Ευμένη Λαμπρίδη·

– Ζ. Πάλλη: αρχείο Στέφανου Πάλλη·

– Αλεξάνδρα Παπαϊωάννου: συμπληρωματικό υλικό αρχιτεκτονικού αρχείου του Ντίνου Παπαϊωάννου από την έκθεσή του στην Ξάνθη·

– Αγνή Πικιώνη: τμήμα αρχείου (ένα σπουδαστικό έργο του Κ. Παναγιωτάκου)·

– Ιωάννης Β. Τριανταφυλλίδης: το αρχιτεκτονικό του αρχείο.

Δωρεές βιβλίων

– Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη: βιβλία, περιοδικά και ανάτυπα·

– Ακαδημία Αθηνών: *Μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης: είχαν οικονομία οι βυζαντινές πόλεις;* (Αθήναι 2006)·

– 10η εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων: *Κατάλογος της έκθεσης του Αγίου Όρους με σχέδια και φωτογραφίες από το αρχείο του Π. Μυλωνά που εκτίθενται στην Αγιορείτικη Εστία Θεσσαλονίκης* (Θεσσαλονίκη 2010)·

– Αλεξάνδρα Καραγεώργου: Τ. Καλαντζοπούλου, *Μεσαιωνικοί ναοί της Αθήνας από σωζόμενα σχέδια του Paul Durand* (Αθήνα 2002)·

– Δημήτρης Μανίκας: *Acht und ein Projekt für die Hafengestaltung der Stadt Hermoupolis: Arbeiten der Hochschule für Angewandte Kunst in Wien = Οκτώ και μία μελέτες για τη διαμόρφωση του λιμανιού της Ερμούπολης: εργασίες της Ανώτατης Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών της Βιέννης* (Αθήνα 1995)·

– Χρήστος Μαργαρίτης: Α. Katselaki, *Anthivola from Chioniades* (Athens 2009)·

– Ευγένιος Ματθιόπουλος: 33 τεύχη του περιοδικού *The Architectural Review*·

– Νομισματικό Μουσείο: *Κερμάτια φιλίας: τιμητικός τόμος για τον Ιωάννη Τουράτσογλου* (Αθήνα 2009)·

– Βασίλης Παπαγεωργίου: Α. Πετρονάκης – Β. Παπαγεωργίου, *Μαστόροι*

χτίστες: από τα Μαστοροκάρια της Κόνιτσας (Ιωάννινα 2008)·

– Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς: Χ. Μπούρας – Π. Τουρνικιώτης (επιμ.), *Συντήρηση, αναστήλωση και αποκατάσταση μνημείων στην Ελλάδα 1950-2000* (Αθήνα 2010)·

– Ε. Αγγελομάτη-Τσουγκαράκη – Δ. Τσουκλίδου-Πέννα: *Μηρώων Α΄ Νεκροταφείου Αθηνών Α΄ ζώνη, Ιον τμήμα* (Αθήνα 1972)·

– Ζάχος Χατζηφωτίου: *Η προστασία των μνημείων της Αθήνας: Α΄ Κοιμητήριο Αθηνών. Ημερίδα που διοργανώθηκε από το Τμήμα Παραδοσιακών Κτιρίων και Μνημείων του Δήμου Αθηναίων το Δεκέμβριο του 2000 και χρηματοδοτήθηκε από την Αναπτυξιακή Εταιρεία του Δήμου Αθηναίων* (Αθήνα 2006)·

– Greek Architects: *Διαγωνισμός ανάπλασης όψεων Δ. Αρεοπαγίτου* (Αθήνα 2008)·

– Alpha Bank: Δ. Φιλιππίδης, *Οικονομικό τετράγωνο 19: η παρουσία της Alpha Bank στο Κέντρο της Αθήνας* (Αθήνα 2009)·

– Laura-Melpomeni Tapini: L.-M. Tapini, *Terazzo and mosaic floors in interwar buildings in Athens* (New York 2009)·

– ICAM: C. Parent, *l'oeuvre construite, l'oeuvre graphique: ouvrage publié à l'occasion de l'exposition présentée à la Cité de l'architecture et du patrimoine du 20 janvier au 2 mai 2010* (Paris 2010)· *Le guide du visiteur, Cité de l'architecture et du patrimoine* (Paris 2007)· J. Androuet du Cerceau, *Les dessins des plus excellents bâtiments de France* (Paris 2010)·

– Jean-François Lejeune: J.-F. Lejeune – M. Sabatino (επιμ.), *Modern architecture and the Mediterranean: vernacular dialogues and contested identities* (London – New York 2010).

Αγορές εκδόσεων

– Α. Γεωργιάδης-Γεωργέας, *Harmonía en th architektoniké poíηση: μουσική – ποίησης – αρχιτεκτονική αρμονία: τα των ελλήνων ιερά και ναοί ποιηθέντα κατά τους μουσικούς των εν αρμονία*

συμφωνιών λόγους (Αθήναι 1926)·

– *Διάγραμμα ρυμοτομίας συνοικισμού Ηλιουπόλεως, Carte des écoles chrétiennes de la Macédoine*, από Frattis Auctions, δύο χάρτες·

– *Δοκίμιον Καλλιτεχνικής Ονοματολογίας* (χ.τ., χ.χ.)·

– Ε.Β. Μαρμαράς, *Το Ξενοδοχείο Mont Parnès, μια αρχιτεκτονική ορεινή ιστορία* (Αθήνα 2007)·

– *Σταθμός Υπεραστικών Λεωφορείων Αθηνών, μία μελέτη από το αρχείο του Κόπη Βασιλειάδη*·

– P. N. Dzéléry, *Villages d'enfants* (Paris χ.χ.)·

– C. Reiter, *Schöne Welt, wo bist du? Zeichnungen, Aquarelle, Ölskizzen des deutschen und österreichischen Spätklassizismus, Bestandskatalog des Kupferstichkabinetts der Akademie der bildenden Künste Wien* (Salzburg 2009) και τέσσερα χαρακτηριστικά.

Αποστολές εκδόσεων

– στην Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου: κατάλογοι εκθέσεων του Τμήματος και ανάτυπα του Π. Μυλωνά και της Μ. Αδάμη·

– στην Αγιορείτικη Εστία: ανάτυπα του Π. Μυλωνά σχετικά με το Άγιο Όρος.

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες

Η Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη – δημοσίευσε τα άρθρα: «Η μεγάλη φαμίλια Τσίλλερ Radebeul – Αθήνα», «Ο Ερνέστος Τσίλλερ σχεδιάζει Ανάκτορα για τον Γεώργιο Α΄» στον τόμο *Ερνέστος Τσίλλερ αρχιτέκτων (1837-1923)* (κατάλογος έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, Αθήνα 2010)·

– μίλησε στους μαθητές του δημοτικού σχολείου της οδού Κωλέττη για το κτήριο του σχολείου τους, αξιοποιώντας στοιχεία από το αρχείο Ν. Μητοάκη, και τους ξενάγησε στην “μπλε πολυκατοικία” του Κ. Παναγιωτάκου (26 Φεβρουαρίου 2010)·

– παρουσίασε το θέμα: «Ανθέμια και Τερρακόττες» στην επιστημονική συνάντηση: *Το Ιλίον Μέλαδρον στην Αθήνα τον 19ου αιώνα* (Νομισματικό

Μουσείο, 15 Μαρτίου 2010)·
 – έκανε ομιλία με τίτλο: «Η διδασκαλία του Ερνέστ Εμπράρ στη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ» στην ημερίδα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Ερευνητικού Προγράμματος «Παρίσι-Αθήνα 1919-1939. Το διπλό ταξίδι / Η Αρχιτεκτονική» (Μουσείο Μπενάκη, 18 Μαρτίου 2010)·
 – παρέδωσε κύκλο μαθημάτων με θέμα: «Ξένοι αρχιτέκτονες στην Αθήνα στις αρχές του 19ου αιώνα» στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο της Εταιρείας Φίλων του Λαού (Απρίλιος – Μάιος 2010)·
 – με τη Λ. Αρβανίτη μίλησε με θέμα: «The new Acropolis Museum in Athens» στο 15ο Συνέδριο ICAM (Παρίσι, 1 Ιουνίου 2010)·
 – έκανε την ανακοίνωση: «Βύρωνας, Κόρινθος, Νέα Αλεξάνδρεια» στην 5η Επιστημονική Συνάντηση του Ελληνικού ΔΟ.ΣΟ.ΜΟ.ΜΟ. με θέμα *Η ελληνική πόλη και η πολεοδομία του*

μοντέρνου (Θεσσαλονίκη, Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, 4 Ιουνίου 2010)·
 – έκανε την εισαγωγική ομιλία στην παρουσίαση του τιμητικού τόμου για τον καθηγητή Διονύση Α. Ζήβα *Πορεία* (επιμ. Μ. Γραφάκου – Μ. Καρδαμίτση-Αδάμη – Ε. Μαϊστρου, Αθήνα 2010) (Αθήνα, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, 9 Ιουνίου 2010). Στον τόμο συμμετείχε με το άρθρο «Ο διαγωνισμός της Παναγίας της Τήνου»·
 – πραγματοποίησε την εισαγωγική ομιλία στα εγκαίνια της έκθεσης *Η αρχιτεκτονική του Αγίου Όρους μέσα από το Αρχείο του Παύλου Μυλωνά* καθώς και στο Ε΄ Επιστημονικό Συνέδριο με θέμα *Η αρχιτεκτονική του Αγίου Όρους. Ιστορία και Έρευνα* (Θεσσαλονίκη, Αγιορείτικη Εστία, 22 Οκτωβρίου 2010). Στο πλαίσιο αυτής της διοργάνωσης δημοσίευ-

σε, σε συνεργασία με την Α. Καραγεώργου, σχετικό κείμενο στο ένθετο αφιέρωμα της εφημερίδας *Μακεδονία* (21 Νοεμβρίου 2010)·
 – πήρε μέρος στο Β΄ Συμπόσιο Νεοελληνικής Εκκλησιαστικής Τέχνης με την ανακοίνωση: «Ο Ιερός Ναός του Αγίου Σπυριδώνα της Νέας Υόρκης και ο αρχιτέκτων Εμμανουήλ Λαζαρίδης» (Αθήνα, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, 26 Νοεμβρίου 2010).

Οι Ν. Μπούρα και Λ. Αρβανίτη συμμετείχαν με την ανακοίνωση: «Η πρόσφατη εμπειρία των αρχείων νεοελληνικής αρχιτεκτονικής (από το πρόγραμμα της Κοινωνίας της Πληροφορίας)» στο 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης (Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη, 6 Φεβρουαρίου 2010).

ΤΜΗΜΑ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

Προσωπικό
Άννα Μπαλλιάν (υπεύθυνη τμήματος), Μίνα Μωραΐτου

Δωρεές
 – Ειρήνη Γκόνου: ένδυμα-φυλακτό με στίχους του Σύριου ποιητή Άδωνη, 2007, έργο της ίδιας·
 – Ελένη Μαρτίνου: χρηματικό ποσό για την κατασκευή προθηκών·
 – Νάντια αλ-Φοντέρι: το έργο της ίδιας *Χωρίς τίτλο 2009* (από τη σειρά «Γιαζντ, φωτεινά νήματα στο παζάρι»)·
 – Μάντω Οικονομίδου: γυάλινο πιάτο

με επίχρυση διακόσμηση, Τουρκία, 19ου αι.·
 – Anna Boghigian: το έργο της ίδιας *Στην εκκλησία 2010*, ελαιογραφία σε καμβά.

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες
 Η Άννα Μπαλλιάν συμμετείχε με την ομιλία «Christian Patronage in Ottoman Anatolia» στο συμπόσιο με θέμα *Greek Orthodox (Rum Ortodoks) Religious Culture in Ottoman Anatolia: Monuments, Memory, and Material Culture*, το οποίο διοργάνωσε το Interdisciplinary Center for Hel-

lenic Studies, The Richard Stockton College of New Jersey, USA [Χάλκη (Heybeliada), 9-12 Ιουνίου 2010].

Η Μίνα Μωραΐτου παρουσίασε τις ισλαμικές συλλογές του Μουσείου στην ημερίδα με τίτλο *Η Πολιτισμική και Τουριστική Συνεργασία Ελλάδος - Τουρκίας στο πλαίσιο του Πολιτισμού της Αλληλεγγύης*, που διοργάνωσε η Μη Κυβερνητική Οργάνωση «Αιγαίου Πολιτεία» (Αθήνα, Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, 18 Δεκεμβρίου 2010).

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Προσωπικό
Σοφία Χανδακά (υπεύθυνη τμήματος). Στο πλαίσιο της πρακτικής της άσκησης εργάστηκε η φοιτήτρια του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Άννα Μέρκου.

Το Μουσείο Μπενάκη έχει εντάξει στους στόχους του την ανάδειξη των πολιτισμών του κόσμου και τη συνακόλουθη γνωριμία του ελληνικού κοινού με τους μη-δυτικούς πολιτισμούς, ιδίως σήμερα που την ελληνική πραγματικότητα χαρακτη-

ρίζει η πολιτιστική πολυμορφία. Στο πλαίσιο αυτού του προσανατολισμού, το καλοκαίρι του 2010 συγκροτήθηκε το Τμήμα Πολιτισμών του Κόσμου, το οποίο αναλαμβάνει τη διαχείριση και την ευθύνη σημαντικότερων συλλογών που ήδη έχουν περιέλθει στο

Μουσείο, όπως αυτές της κινεζικής και της προκολομβιανής τέχνης. Παράλληλα το νέο τμήμα απευθύνει πρόσκληση προς τους φιλότεχνους να το συνδράμουν, ώστε να επιτευχθεί μια πρώτη χαρτογράφηση του υλικού που πιθανόν υπάρχει σε ιδιωτικές συλλογές, από αντικείμενα των πολιτισμών της Βόρειας και Νότιας Αμερικής, της Ασίας, της Αφρικής και της Ωκεανίας. Οι συλλογές του τμήματος προβλέπεται να φιλοξενηθούν σε μόνιμη έκθεση σε νέο, ανεξάρτητο χώρο του κτηρίου της οδού Πειραιώς, όταν εξασφαλιστεί η ανάλογη οικονομική υποστήριξη των εργασιών υποδομής. Με αυτό τον τρόπο το Μουσείο Μπενάκη προσδοκεί να δημιουργήσει ένα μουσειακό χώρο διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Η συλλογή Κινεζικής κεραμικής, δωρεά ήδη από τα χρόνια της ίδρυσης του Μουσείου του σπουδαίου συλλέκτη και μελετητή του κινεζικού πολιτισμού Γεωργίου Ευμορφόπουλου, σταδιακά έχει εμπλουτιστεί με άλλα σημαντικότερα αποκτήματα και σήμερα περιλαμβάνει πάνω από 1.300 αντιπροσωπευτικά δείγματα εξαιρετικής ποιότητας που εικονογραφούν την εξέλιξη της τέχνης της Κίνας από την 3η χιλιετία π.Χ. έως τον 19ο αι. Τα αντικείμενα της συλλογής έχουν καταγραφεί, φωτογραφηθεί και ψηφιοποιηθεί. Η επιστημονικά τεκμηριωμένη μελέτη και δημοσίευση της συλλογής, από τον σινολόγο Γιώργο Μαγγίνη, έχει ενταχθεί ως προτεραιότητα στον προγραμματισμό του τμήματος. Ο ίδιος έχει παρουσιάσει τη συλλογή Ευμορφόπουλου σε τρεις διαλέξεις στο Λονδίνο (Πανεπιστήμιο του Λονδίνου 2001, Oriental Ceramic Society 2002, οίκος Sotheby's 2010), καθώς και στο άρθρο: A collection of Chinese ceramics at the Benaki Museum, *Μουσείο Μπενάκη* 7 (2007)

197-207, όπου περιλαμβάνεται και βιβλιογραφία των προηγούμενων δημοσιεύσεων της συλλογής.

Η συλλογή Προκολομβιανής τέχνης, δωρεά του Γεωργίου Γόντικα το 2002, αριθμεί πάνω από 200 έργα τέχνης καθώς και 2.355 εντυπωσιακά σφονδύλια από τους λεγόμενους «Πολιτισμούς των Άνδεων». Αποτελεί τη μόνη συλλογή που έχει καταγραφεί στην Ελλάδα με αντικείμενα από την Κεντρική και Νότιο Αμερική, συγκεκριμένα από πολιτισμούς του Ισημερινού, του Περού, της Κόστα Ρίκα και του Μεξικού. Έχει ήδη παρουσιαστεί το καλοκαίρι του 2009 σε έκθεση στο κεντρικό κτήριο, συνοδευόμενη από τον κατάλογο C. McEwan – Α. Φιλίνη, *Η προκολομβιανή τέχνη στο Μουσείο Μπενάκη. Η συλλογή του Γεωργίου Κ. Γόντικα* (Αθήνα 2009). Στη συλλογή του τμήματος εντάσσονται επιπλέον αντικείμενα από δωρεές ή αγορές, κυρίως από την Αφρική και την Ασία.

Δωρεές 2010

– Ιωάννα Κουτσοδάκη: στολισμοί κεφαλής από τη βόρειο Αφρική και την Ασία (143 καλύμματα κεφαλής, τέσσερα καλύμματα προσώπου, τέσσερα διακοσμητικά κεφαλής ζώων, εννέα καρφίτσες και εννέα χτένια, από την Αίγυπτο, την Παλαιστίνη, την Υεμένη, το Ομάν, το Ιράν, την Τουρκία, τις χώρες της κεντρικής Ασίας, την Ινδία, το Πακιστάν, το Θιβέτ, την Κίνα, το Μιανμάρ, το Βιετνάμ, το Λάος, την Καμπότζη, την Ταϊλάνδη και την Ινδονησία)· ζεύγη υποδημάτων (πέντε από τη νοτιοανατολική Ασία, ένα από την Αφρική και ένα από την Κίνα)· μαντίλα και λευκό πουκάμισο από την Αίγυπτο· το προσωπικό αρχείο της συλλέκτριας από σημειώσεις, φωτογραφίες, καρτ

ποστάλ και βιβλία·

– Βέρα Πάλμα: σκούφος από την Ινδία·

– Μάρθα Παναγού: κάλυμμα κεφαλής των Καλάς του νοτιοδυτικού Πακιστάν· και πουκάμισο από τη νότια Ασία.

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες
Η Σοφία Χανδακά

– ανέλαβε την επιμέλεια του καταλόγου της έκθεσης *Στολισμοί Κεφαλής. Ενθύμια ταξιδιών από λαούς της Ανατολής. Συλλογή Ιωάννας Κουτσοδάκη* (Αθήνα 2010), στον οποίο και έγραψε το εισαγωγικό κείμενο·

– συμμετείχε με το κείμενο «Στα όρια του ορθολογισμού» στην έκδοση: Σ. Χανδακά – Α. βαν Ντύρεν, *Δύο κείμενα με αφορμή την έκθεση του Γιώργου Χατζημιχάλη «Τρία Έργα» [Μάσκες και τάματα/Χειρονομίες/Εκείνο]* (εκδόσεις Άγρα, Αθήνα 2010)·

– πραγματοποίησε ομιλία με τίτλο «Τα τάματα σήμερα», προσκεκλημένη από τον Δήμο Ηρακλείου και τον Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Ν. Ηρακλείου, με αφορμή την έκθεση φωτογραφίας και την παρουσίαση του λευκώματος της Μ. Χουλάκη, *Τάματα. Η ιερότητα της χειρονομίας* (Ηράκλειο 2010) (Ηράκλειο, Βασιλική του Αγίου Μάρκου, 12 Νοεμβρίου 2010)·

– σε συνεργασία με την Πολύνα Κοσμάδακη, από το Τμήμα Ζωγραφικής, Σχεδίων και Χαρακτικών, παρουσίασε το θέμα «Σύγχρονες προοπτικές αξιοποίησης αρχείων: η περίπτωση του Μουσείου Μπενάκη» στο συνέδριο *Σύγχρονη Τέχνη και Αρχείο. Προσεγγίσεις στη διαμόρφωση της αρχειακής πρακτικής* που διοργάνωσαν το Ινστιτούτο Σύγχρονης Ελληνικής Τέχνης και το Μουσείο Μπενάκη (Κτήριο οδού Πειραιώς, 23 Νοεμβρίου 2010).

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Προσωπικό

Πίτσα Τσάκωνα (υπεύθυνη Βιβλιοθήκης έως τον Μάιο 2010), Γεωργία Αγγέλου, Πανωραία Γαϊτάνου, Ντίνα Ευαγγελίου, Σπύρος Κωστούλας. Από το Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης των ΑΤΕΙ Αθηνών πραγματοποιήσαν την πρακτική τους άσκηση οι σπουδαστές Μαρίνα Ανδρόνικου, Βασιλεία Γριμάνη, Βασιλική Σωτηρίου, Σπυριδούλα Διαμαντοπούλου, Ευγενία Μπαλά, Γεωργία Ζέρβα, Ζαμπία Στραβοκεφάλου, Γιάννης Διαγγελάκης, Αδαμαντία Τσώνη, Αλεξάνδρα Κοτούλα, Δήμητρα Πέτρου. Εθελόντρια: Τόνια Πανταζοπούλου

Εμπλουτισμός – Ενημέρωση

Το 2010 η Βιβλιοθήκη εμπλουτίστηκε με σημαντικότερες δωρεές, αγορές και ανταλλαγές. Συγκεκριμένα καταχωρίστηκαν στο επίσημο Βιβλίο Εισαγωγής 2.206 βιβλία και περιοδικά. Από αυτά 1.755 προέρχονται από δωρεές, 274 από αγορές, 99 από συνδρομές και 78 από ανταλλαγές. Από τις μεγάλες δωρεές της χρονιάς αξίζει να μνημονευθούν οι 815 τόμοι (μυνογραφίες και περιοδικά τέχνης, ιστορίας και λογοτεχνίας) που προσέφερε η Εύη Μελά, τα 817 βιβλία τέχνης που χάρισε ο Πέτρος Γουλανδρής, οι 178 τόμοι (βιβλία και περιοδικά ιστορικού και πολιτικού περιεχομένου) που παρέδωσε η Άννα Παπαδημητρίου. Στην τελευταία δωρεά περιλαμβάνεται και η πολύτιμη σειρά του Ραπτάρχη (128 φάκελοι του «Διαρκή Κώδικα Νομοθεσίας»), η οποία κατατέθηκε στο Νομικό Τμήμα για την άντληση πληροφοριών ως προς διάφορα νομικά θέματα. Ο Κυριάκος Ντελόπουλος εμπιστεύθηκε στη Βιβλιοθήκη του Μουσείου συλλογή βιβλίων που φέρουν χειρόγραφες αφιερώσεις προς τον δωρητή. Πρόκειται για 292 εκδόσεις στην πλειονότητά τους λογοτεχνικές, φωτογραφικά λευκώματα και βιβλία τέχνης, για τη συλλεκτική ιδιομορφία των οποίων

υπάρχει ξεχωριστή περιγραφή στον παρόντα τόμο (βλ. σελ. 177-97). Ο Αναστάσιος Γαβαθάς προσέφερε και πάλι 180 τόμους με ιστορικά και λογοτεχνικά κείμενα και η Κούλα Κουλουμπή Παπαπετροπούλου 131 τόμους (βιβλία και περιοδικά) με κείμενα παιδαγωγικής, εκπαίδευσης και παιδικής λογοτεχνίας.

Ο διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη Άγγελος Δεληβορριάς εμπλούτισε και το 2010 τη Βιβλιοθήκη με σημαντικά βιβλία τέχνης, ιστορίας και λογοτεχνίας (κατέθεσε περισσότερους από 680 τόμους). Ο Δημήτρης Αρβανιτάκης δώρισε στη Βιβλιοθήκη 121 εκδόσεις ιστορίας και λογοτεχνίας και ο Τάσος Σακελλαρόπουλος 120 τόμους αντίστοιχης θεματολογίας. Παρακάτω, σημειώνονται αλφαβητικά τα ονόματα όλων των δωρητών της χρονιάς:

– Ιδιώτες: Δήμητρα Αδριανού, Γιώργος Αθανασίου, Λιλή Αλιβιζάτου, Βασίλειος-Απόλλων Αναγνωστάκης, Βίκυ Αντζουλάτου-Ρετσιόλα, Γιώργος Ανωμερίτης, Δημήτρης Αρβανιτάκης, Νίκος Βασιλάτος, Αναστάσιος Γαβαθάς, Αιμιλία Γερουλάνου, Ειρήνη Γερουλάνου, Πέτρος Γουλανδρής, Υβόννη Δειρμεντζόγλου, Άγγελος Δεληβορριάς, Καλέργα Δελλαπόρτα-Αγγελάτου, Μάρκος Δραγούμης, Κωνσταντίνος Δρακόπουλος, Αναστασία Δρανδάκη, Δημήτριος Καραμπερόπουλος, Ζωή Κονιδάρη, Νικόλαος Κονδυλιός, Κατερίνα Κορρέ, Κούλα Κουλουμπή-Παπαπετροπούλου, Δήμητρα Λαμπροπούλου, Χρίστος Μαργαρίτης, Γεώργιος Μαθιόπουλος, Δημήτρης Μαυριδερός, Φωφώ Μαυρικού, Λεωνίδα Μπόμπολας, Κυριάκος Ντελόπουλος, Ραλλού Οικονομίδη, Νότης Παναγιωτόπουλος, Σόφη Παπαγεωργίου, Άννα Παπαδημητρίου, Ελένη Παπαδημητρίου, Πελαγία Παρμενίδου, Βασίλης Πλάτανος, Παναγιώτης Πλουμής, Μαρία Πολίτη, Αλέξανδρος Ρωμάνος, Τάσος Σακελλαρόπουλος, Κωνσταντίνος Στάικος, Άσπα Στασινοπούλου,

Ανδρέας Τσάκας, Πίτσα Τσάκωνα, Στρατής Φιλιππότης, Κωνσταντίνος Φιλίππου, Αλέκος Φλωράκης, Ντέπη Χανδρή, Χρυσόστομος, Μητροπολίτης Ζακύνθου

– Ιδρύματα και φορείς: Ακαδημία Αθηνών, Απειρωτών (εκδοτικός οίκος), Απέλλης (Σύλλογος Εικαστικών Καλλιτεχνών Ελλάδος), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Αιγαιακών Σπουδών, Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Κρητολογικών Σπουδών, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών, Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή, Γενικά Αρχεία του Κράτους, Δήμος Νέας Ιωνίας, Δήμος Χανίων, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εφορείες Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (5η, 10η, 11η, 13η, 23η, 28η), Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Ίδρυμα Παναγιώτη και Έφης Μιχαηλή, Ίδρυμα Νικολάου Π. Γουλανδρή - Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Ιερά Μητρόπολη Άρτας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών, Ιστορικά Αρχεία Alpha Bank, Κοινοφελές Ίδρυμα Κοινωνικού και Πολιτιστικού Έργου, Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας - Θράκης, Μέλισσα (εκδοτικός οίκος), Μίλητος (εκδοτικός οίκος), Νομισματικό Μουσείο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Σωματείο «Οι Φίλοι του Μουσείου Μπενάκη», Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, Υπουργείο Εξωτερικών, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, University Studio Press.

Ανταλλαγές

Το Μουσείο ανταλλάσσει σε τακτική βάση το περιοδικό του με περισσότερα από 75 μουσεία και ιδρύματα. Επιπλέον το 2010 η Βιβλιοθήκη πραγματοποίησε ανταλλαγές και

άλλων εκδόσεων με τους παρακάτω οργανισμούς:

– στην Ελλάδα: Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Μακεδονικών και Θρακικών Σπουδών, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών, Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, 11η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, 12η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, Ίδρυμα Αναστάσιος Γ. Λεβέντης, Κέντρο Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
– στο εξωτερικό: Abegg-Stiftung Riggisberg, Centre for Slavo-Byzantine Studies “Ivan Dujcev”, Sofia, Musée de la Ville de Strasbourg, Musée National d’Histoire et d’Art, Luxembourg, The National Art Center, Tokyo, National Museum of Korea, The State Hermitage Library, Unità di Progretto Attività Culturali e Spettacolo, Venezia.

Εργασίες – Λειτουργία

Στην κεντρική Βιβλιοθήκη του Μουσείου συνεχίστηκαν οι τακτικές, καθημερινές δραστηριότητες, όπως παραγγελίες βιβλίων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, παραλαβές δωρεών, ανανέωση συνδρομών για περιοδικά, παρακολούθηση βιβλιοδεσίας και συντήρηση σπασμένων σταχώσεων, εξυπηρέτηση των τμημάτων του Μουσείου αλλά και των εξωτερικών αναγνωστών και ερευνητών. Καταγράφηκαν στο Βιβλίο Εισαγωγής όλα τα καινούργια βιβλία και τα περιοδικά, και προχώρησε η καταλογογράφηση, ταξινόμηση και καταχώριση των έργων στο ηλεκτρονικό πρόγραμμα της βιβλιοθήκης (2.875 εγγραφές). Στην καταχώριση αυτών των εγγραφών πολύ σημαντική υπήρξε η βοήθεια της συναδέλφου Έλενας Τομπούλογλου.

Παράλληλα το προσωπικό της Βιβλιοθήκης σε συνεργασία με τους σπουδαστές της Σχολής Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, οι οποίοι πραγματοποίησαν την πρακτική τους άσκηση, συνέχισε και ολοκλήρωσε την καταγραφή της μεγάλης δωρεάς του Αλέξανδρου Αργυρίου, εισάγοντας συνολικά 9.950 εγγραφές στο ηλεκτρονικό πρόγραμμα, σε

ξεχωριστή βάση δεδομένων η οποία σύντομα θα είναι διαθέσιμη και μέσω του διαδικτύου. Επίσης συνεχίστηκε και η καταγραφή της δωρεάς της Αμαλίας Μεγαπάνου, με την καταχώριση στο Βιβλίο Εισαγωγής 2.050 τόμων και την εισαγωγή στον υπολογιστή 3.373 εγγραφών

– συνεχίστηκε ο εμπλουτισμός του wiki από τη Ρέα Γαϊτάνου, ο σχεδιασμός και το στήσιμο του οποίου ξεκίνησε τον Ιούλιο 2009. Το wiki συγκεντρώνει επιλεγμένες διαδικτυακές πηγές σε θέματα που αφορούν σε μουσειακές βιβλιοθήκες, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, βάσεις δεδομένων για ψηφιακές βιβλιοθήκες τέχνης, ενημέρωση για ημερίδες και συνέδρια κ.λπ.

– η Πίτσα Τσάκωνα πραγματοποίησε έρευνα για τον εντοπισμό των πρώτων εκδόσεων και πρωτότυπου αρχαικού υλικού από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης, για μόνιμη έκθεση στην Πινακοθήκη Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα

– η εθελόντρια Τόνια Παναζοπούλου απασχολήθηκε με την καταγραφή και την επεξεργασία της δωρεάς του Κυριάκου Ντελόπουλου. Κατέγραψε στο Βιβλίο Εισαγωγής όλα τα βιβλία, ετοίμασε τα δελτία για την εγγραφή τους στο ηλεκτρονικό πρόγραμμα, όπως επίσης και τον κατάλογο που δημοσιεύεται στον παρόντα τόμο (σελ. 182-96)

– η Βενετία Χατζοπούλου συνέχισε την επεξεργασία για τη σύνταξη αναλυτικού περιγραφικού καταλόγου των μεταγενέστερων του 1600 ελληνικών χειρογράφων της Βιβλιοθήκης και ασχολήθηκε α) με τη λεπτομερή παρουσίαση των κειμένων και την καταγραφή των κωδικογράφων και των τίτλων τους, β) με τον έλεγχο της εγκυρότητας των πληροφοριών των χειρογράφων και τη βιβλιογραφική αναζήτηση για την ταύτιση άδηλων κειμένων και γ) με την καταγραφή βιβλιογραφικών, κτητορικών και άλλων σημειωμάτων σχετικών με την προέλευση και την ιστορία των κωδίκων

– με την ευγενική χορηγία του Ίδρυματος Ωνάση, το φθινόπωρο του 2010 ξεκίνησαν οικοδομικές εργασίες για

την επέκταση του χώρου της Βιβλιοθήκης και την προσθήκη ραφιών, οι οποίες βοήθησαν σημαντικά στην καλύτερη τακτοποίηση των βιβλίων που εισέρχονται καθημερινά

– η μεγάλη συσσώρευση βιβλίων και η εξεύρεση χώρου για τη στέγασή τους στη Βιβλιοθήκη επέβαλαν τον διαχωρισμό των διπλών και τριπλών αντιτύπων της συλλογής και τη συστηματική τακτοποίησή τους στη Βιβλιοθήκη της Πινακοθήκης Χατζηκυριάκου-Γκίκα. Επίσης, αρκετά διπλά αντίτυπα τακτοποιήθηκαν στην οικία της Μαρίας Σπέντοα μαζί με την προσωπική της συλλογή, η οποία από το 1993 ανήκει στη Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη

– στη Βιβλιοθήκη των Ιστορικών Αρχείων ξεκίνησε η καταγραφή των βιβλίων της μεγάλης δωρεάς του Οδυσσέα Δημητρακόπουλου, η οποία περιλαμβάνει μονογραφίες και πολλά ανάτυπα με ιστορικά και πολιτικά θέματα. Στη βιβλιοθήκη των Φωτογραφικών Αρχείων τακτοποιήθηκε η μεγάλη δωρεά (περίπου 3.000 βιβλία και περιοδικά) του Πλάτωνα Ριβέλλη και ξεκίνησε η συστηματική καταγραφή τους στο ηλεκτρονικό πρόγραμμα της κεντρικής Βιβλιοθήκης

– παρακολουθώντας με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις στον χώρο της Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφόρησης, η Βιβλιοθήκη του Μουσείου οργάνωσε το 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης με θέμα «Ψηφιοποίηση και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στον χώρο των Βιβλιοθηκών, των Μουσείων και των Αρχείων Τέχνης». Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στις 5 και 6 Φεβρουαρίου 2010, στο κτήριο της οδού Πειραιώς (εικ. 1). Η πρωτοβουλία αυτή, η οποία υποστηρίχτηκε θερμά τόσο από τον διευθυντή του Μουσείου Άγγελο Δεληβορριά, όσο και από τη Διοικητική Επιτροπή του Ίδρυματος, αφιερώθηκε στη μνήμη του μεγάλου δωρητή της Βιβλιοθήκης Αλέξανδρου Αργυρίου. Την προσπάθεια αυτή υποστήριξαν με χορηγίες «Οι Φίλοι του Μουσείου Μπενάκη», το Μεσογεια-

κό Ινστιτούτο Ερευνών Παλαιογραφίας, Βιβλιολογίας και Ιστορίας των Κειμένων «Ο Αρέθας» και η Εταιρεία Υπηρεσιών Τεκμηρίωσης Elidoc. Οι θεματικές ενότητες που επιχείρησε να καλύψει το συνέδριο ήταν οι εξής: ιδιαιτερότητες στην καταγραφή και την τεκμηρίωση του υλικού, η βέλτιστη αξιοποίηση των νέων μεθόδων της ψηφιακής τεχνολογίας, η ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογικών εργαλείων και συστημάτων, η ανάγκη καθιέρωσης διεθνών προτύπων για τη διαχείριση και την οργάνωση του υλικού, ζητήματα διατήρησης του ψηφιακού περιεχομένου, η διαλειτουργικότητα και η ολοκλήρωση δεδομένων, η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων. Στο συνέδριο συμμετείχαν περί τους 180 συνέδρους από όλη την Ελλάδα και παρουσίασαν τα αποτελέσματα των ερευνών τους 23 διακεκριμένοι επιστήμονες από τον χώρο της πληροφόρησης. Η Βιβλιοθήκη ετοίμασε τα πρακτικά του συνεδρίου σε ηλεκτρονική μορφή και τα διένειμε στους συνέδρους·

- παράλληλα με το συνέδριο, διοργανώθηκε ένα εργαστήριο (Workshop) σε συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης, όπου συζητήθηκαν θέματα ψηφιοποίησης βιβλίων, χειρογράφων και αρχειακών μονάδων. Το workshop πραγματοποιήθηκε στη Βιβλιοθήκη της Ένωσης και περιέλαβε επτά διαφωτιστικές ομιλίες, τις οποίες παρακολούθησαν περί τους 40 συμμετέχοντες·
- επίσης, με αφορμή την οργάνωση του συνεδρίου, πραγματοποιήθηκε και έκθεση βιβλίου με θέμα *Ταξιδιώτες στην Ελλάδα (1900-1950) από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη* (Κτήριο της οδού Πειραιώς, 5-28 Φεβρουαρίου 2010 και κεντρικό κτήριο, 4 Μαρτίου - 4 Απριλίου 2010) (εικ. 2).

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες Η Πίτσα Τσάκωνα

- σε συνεργασία με τη Ρέα Γαϊτάνου, συνέγραψε το κείμενο «Η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη: νέες προ-

οπτικές και εφαρμογή Web 2.0 τεχνολογιών» για το περιοδικό *Βιβλιοθήκες και Πληροφόρηση* 22, 14-18·

- σε συνεργασία με τη Γεωργία Αγγέλου, δημοσίευσε άρθρο με τίτλο «Βιβλιοθήκες Τέχνης – Εξυπηρέτηση και επαφή με τους αναγνώστες: το παράδειγμα της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη» στο: *Συνεργασία: επίσημο ηλεκτρονικό περιοδικό της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών* 2 (2010)·

- συμμετείχε στο 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης (Αθήνα, 5-6 Φεβρουαρίου 2010) με την εισήγηση «Ψηφιοποίηση χειρογράφων από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη»·

- παρουσίασε στον Ραδιοφωνικό Σταθμό του Δήμου Νέου Ηρακλείου το έργο και τις δραστηριότητες της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη, μετά από πρόσκληση της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων της Πληροφόρησης (31 Ιανουαρίου 2010)·

- ξενάγησε μέλη του Σωματείου «Οι Φίλοι του Μουσείου Μπενάκη» στην έκθεση που διοργάνωσε η Βιβλιοθήκη του Μουσείου με θέμα *Ταξιδιώτες στην Ελλάδα 1900-1950* (29 Ιανουαρίου 2010)·

- ξενάγησε μαθητές του Γυμνασίου Αλίμου στην έκθεση *Ταξιδιώτες στην Ελλάδα 1900-1950* (21 Μαρτίου 2010).

Η Ρέα Γαϊτάνου

- πήρε μέρος στο 19ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (Αθήνα, 3-5 Νοεμβρίου 2010) με την εισήγηση: «Ψηφιακή παιδεία και κοινωνική δικτύωση στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες»·

- μίλησε στο 14th European Conference on Digital Libraries, ECDL 2010 (Γλασκόβη, 6-10 Σεπτεμβρίου 2010) με θέμα: «Query transformation in a CIDOC CRM based cultural metadata integration environment»·

- παρουσίασε την ανακοίνωση: «Managing virtual environments in libraries: Second Life and Informa-

tion Literacy» στο *IFLA Satellite pre-conference event «Open Access to Science Information: Trends, Models and Strategies for Libraries»* (Χανιά, 6-8 Αυγούστου 2010)·

- έκανε την εισήγηση: «Mapping Cultural Metadata Schemas to CIDOC Conceptual Reference Model» στο *6th Hellenic Conference on Artificial Intelligence (SETN 2010)* (Αθήνα, 5-7 Μαΐου 2010)·

- συμμετείχε στο 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης (Αθήνα, 5-6 Φεβρουαρίου 2010) με την ομιλία: «Η χρήση των wikis στις βιβλιοθήκες: δημιουργία “διαδραστικών” συλλογών-αποθετηρίων γνώσης. Το wiki της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη».

Εκθέσεις

- Διατέθηκε εικαστικό υλικό από το αρχείο Γιάννη Ρίτσου για την έκθεση *Γιάννης Ρίτσος, ο οικουμενικός ποιητής*, που οργάνωσε η Κουμαντάρειος Πινακοθήκη της Πνευματικής Εστίας Σπάρτης (Μάρτιος 2010)·

- παραχωρήθηκαν βιβλία για την έκθεση *Fred Boissonnas*, που οργάνωσε η Τράπεζα Alpha Bank στο Ναύπλιο (Ιούνιος - Οκτώβριος 2010)·

- δόθηκε εποπτικό υλικό στο Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού για το Πρόγραμμα *Μουσειολογική – Μουσειογραφική Μελέτη Νέου Μουσείου Πατρών* (Νοέμβριος 2010)·

- παραχωρήθηκαν βιβλία για την έκθεση *Αιγαίο Πέλαγος – Χαρτογραφία*, που οργάνωσε το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας (Νοέμβριος 2010 - Απρίλιος 2011)·

- διατέθηκαν βιβλία για την έκθεση *Δούκισσα της Πλακεντίας. Η ιστορία που γέννησε τον μύθο*, που οργάνωσε το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών (Δεκέμβριος 2010 - Φεβρουάριος 2011).

Μελετητές

Η Βιβλιοθήκη πραγματοποίησε εσωτερικούς δανεισμούς στους συναδέλφους των διαφόρων τμημάτων του Μουσείου για τη διοργάνωση εκθέσεων, τη συγγραφή καταλόγων

Άποψη από το 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης που πραγματοποιήθηκε στο κτήριο της οδού Πειραιώς.

και μελετών, την επεξεργασία του υλικού διαφόρων συλλογών. Επιπλέον, περισσότεροι από 300 εξωτερικοί επισκέπτες, αναγνώστες και ερευνητές συμβουλευθήκαν τη συλλογή και εξυπηρετήθηκαν με παραχώρηση φωτοτυπιών και φωτογραφιών. Τον ηλεκτρονικό κατάλογο της συλλογής επισκέφθηκαν πάνω από 10.000 χρήστες μέσω του διαδικτύου, ενώ το wiki της Βιβλιοθήκης επισκέφτηκαν περισσότεροι από 1.629 χρήστες.

Από τις ξεχωριστές υπηρεσίες που παρέχει η Βιβλιοθήκη σημειώνονται παρακάτω οι πιο σημαντικές:

- παραχωρήθηκε στην Εθνική Επιτελεία των Ελλήνων Λογοτεχνών εποπτικό υλικό για την ίδρυση του Μουσείου Λογοτεχνών της Πελοποννήσου στην Ορεινή Κορινθία, που ετοιμάζει ο Δήμος Στυμφαλίας (Ιανουάριος 2010)·

- δόθηκε φωτογραφικό υλικό από περιηγητικά έργα της συλλογής στην ερευνήτρια Γεωργία Πανουτσοπούλου (Ιανουάριος 2010)·

- παραχωρήθηκε φωτογραφικό υλικό από περιηγητικά βιβλία της συλλογής στον ερευνητή Κωνσταντίνο Καραμούτσο (Μάρτιος 2010)·

- διατέθηκε φωτογραφικό υλικό από το Αρχείο της Κούλας Πράτσικα στη

σπουδάστρια του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Κλεοπάτρα Συγγελοπούλου (Απρίλιος 2010)·

- δόθηκε φωτογραφικό υλικό από το λεύκωμα των ελληνικών εθνικών ενδυμασιών στην ερευνήτρια Νεφέλη Κουμπάρου (Ιούνιος 2010)·

- παραχωρήθηκε φωτογραφικό υλικό από περιηγητικά βιβλία της συλλογής στον συγγραφέα Γεώργιο Κουτσογιαννόπουλο για την εικονογράφηση του βιβλίου του *Μονεμβασία το περιώνυμο άστυ* (Μάρτιος, Σεπτέμβριος 2010)·

- διατέθηκε φωτογραφικό υλικό από το εικαστικό έργο και το αρχείο του Γιάννη Ρίτσου στην ερευνήτρια Βίκυ Λιακοπούλου για επιστημονική μελέτη (Ιούλιος 2010)·

- παραχωρήθηκε φωτογραφικό υλικό από τα χειρόγραφα της συλλογής για το έργο: *Byzantinische Epigramme in inschriftlicher Überlieferung* της Österreichische Akademie der Wissenschaften (Ιούλιος 2010)·

- διατέθηκε φωτογραφικό υλικό από τα χειρόγραφα της συλλογής στον ερευνητή Δημοσθένη Στρατηγόπουλο για την εκπόνηση επιστημονικής μελέτης με τίτλο «Σταφιδάκης Ειρηναίος Σιρμίου» (Σεπτέμβριος 2010)·

- δόθηκε φωτογραφικό υλικό από

τα χειρόγραφα της συλλογής στον ερευνητή Κωνσταντίνο Βαφειάδη, όπως επίσης και άδεια δημοσίευσης δύο κωδίκων με θέμα την *Ερμηνεία της ζωγραφικής τέχνης του Διονυσίου του εκ Φουρνά* (Οκτώβριος 2010)·

- παραχωρήθηκε στον εκδοτικό οίκο Μέλισσα το έργο του Bory de Saint-Vincent, *Expédition scientifique de Morée*, προκειμένου να φωτογραφηθούν δύο από τους τόμους του για τη φωτομηχανική αναπαραγωγή (Ιούλιος 2010).

Αποστολές εκδόσεων

Η Βιβλιοθήκη ανταποκρίθηκε στα αιτήματα σχολείων, πανεπιστημίων, εταιρειών, μουσείων και άλλων επιστημονικών φορέων για τον εμπλουτισμό των βιβλιοθηκών τους και απέστειλε εκδόσεις και διπλά αντίτυπα στους παρακάτω οργανισμούς: Ακαδημία Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Βιβλιοθήκη Δήμου Ηρακλείου Αττικής, Βιβλιοθήκη Φυλακών Δομοκού, Γενικά Αρχεία του Κράτους, Αρχεία Νομού Λάρισας, 1ο Γενικό Ενιαίο Λύκειο Ασπροπόργου, 3ο Γενικό Λύκειο Κηφισιάς, 1ο Γυμνάσιο Ελευσίνας, 2ο Γυμνάσιο Κέρκυρας, Γυμνάσιο Μαχαιράδου Ζακύνθου, Δημοτική Βιβλιοθήκη Ψυχικού, 3ο Δημοτικό Σχολείο Βούλας, Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, Κέντρο Κοινωνικής Ψυχικής Υγιεινής Καισαριανής-Βύρωνα, Κολλέγιο Αθηνών - Κολλέγιο Ψυχικού, Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, ΛΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Λύκειο Παιδικό Ίδρυμα, Μουσικό Σχολείο Αλίμου, Νηπιαγωγείο Κερίου Ζακύνθου, Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Πολίχνης, Θεσσαλονίκη, Σισμανόγλειο Πολιτιστικό Κέντρο του Γενικού Προξενείου της Ελλάδας στην Κωνσταντινούπολη, Σύλλογος Φίλων Γενναδείου Βιβλιοθήκης, Τάγμα Γενικού Επιτελείου Στρατού, Στρατόπεδο «Παπάγου», Centre de Documentacio i Museu Textil, Terrassa.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

Δημήτρης Αρβανιτάκης (υπεύθυνος τμήματος), Τάσος Σακελλαρόπουλος, Λίλα Καραγγέλου (από τον Σεπτέμβριο 2010)

Σύνταξη περιοδικού: *Μάρια Διαμάντη*

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες

Το Μουσείο Μπενάκη συμμετείχε στη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης (22-25 Απριλίου 2010) και το τμήμα εκδόσεων οργάνωσε δύο εκδηλώσεις - παρουσιάσεις βιβλίων: 1. *Η αρχαιότητα στο Μουσείο Μπενάκη: Οι εκδόσεις*, με ομιλητές τη Θεοδοσία Στεφανίδου-Τιβεριού (καθηγήτρια κλασικής αρχαιολογίας, ΑΠΘ) και τον Σταύρο Βλίζο (αρχαιολόγο, Μουσείο Μπενάκη). 2. *Η φωτογραφία στην αρχαιολογία*, με ομιλητές τον Κωστή Αντωνιάδη (καθηγητή φωτογραφίας, ΤΕΙ Αθήνας), τη Μαρία Μάουζη (φωτογράφος, επιμελήτρια του Φωτογραφικού Αρχείου της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών), τον Σωκράτη Μαυρομμάτη (φωτογράφος) και την Αλίκη Τσίργιαλου (υπεύθυνη Φωτογραφικών Αρχείων Μουσείου Μπενάκη).

Ο Δημήτρης Αρβανιτάκης

– εξέδωσε το βιβλίο: *Στον δρόμο για τις πατρίδες: ΗΑρεitaliana – ο Ανδρέας Κάλβος – η ιστορία* (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, *Ιστορία* 10, Αθήνα 2010).

– συμμετείχε στο Θ' Πανιώνιο Συνέδριο με την εισήγηση: «Οι τόποι, οι χρόνοι και οι γλώσσες της ιστοριογραφίας του Ιονίου κατά τον 19ο αιώνα» (Παξοί, 26-30 Μαΐου 2010).

– πραγματοποίησε ομιλία με τίτλο: «Από τον Σταύρο Καλλέργη μέχρι σήμερα», σε εκδήλωση που οργανώθηκε από το Ίδρυμα «Σταύρος Καλλέργης» και τα Εργατικά Κέντρα της Κρήτης (Σπίτι-Μουσείο του Σταύρου Καλλέργη, Ρέθυμνο, 2 Μαΐου 2010).

– δημοσίευσε τις εργασίες:

α. «Οι επιστολές του 1807: Πού τέ-

μνεται ο λόγος της Ιστοριογραφίας με τον λόγο των τεκμηρίων;», στο: *Οι αφανείς της λευκαδίτικης ιστορίας. Πρακτικά ΙΔ' Συμποσίου (Πνευματικό Κέντρο Δήμου Λευκάδας. Γιορτές Λόγου και Τέχνης, Λευκάδα, 3-5 Αυγούστου 2009)* (Αθήνα 2010) 127-56.

β. «Ο τόπος όπου ακόμα στέκεται η μουσική του», *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* (22/08/2010, αφιέρωμα στον Μάνο Χατζιδάκι).

γ. «Ο λόγος ως έκφραση του χώρου και του χρόνου των ανθρώπων» [= για τον θάνατο του Παν. Μουλλά], *Η κυριακάτικη Αυγή* (ένθετο: *Ενθέματα*, 19/09/2010). αναδημ.: *Τα Ιστορικά* 27, τχ. 23 (Δεκέμβριος 2010) 507-08.

δ. «Ενδιαφέρον, απορία και έκπληξη. Ένα σχόλιο για την Ελισάβετ Κοτζιά», *Κ. Περιοδικό κριτικής, λογοτεχνίας και τεχνών* 21 (Δεκέμβριος 2010) 214-17.

ε. «Θ' Πανιώνιο Συνέδριο. Χρονικό», *Τα Ιστορικά* 27, τχ. 53 (Δεκέμβριος 2010) 513-23.

– είχε την επιστημονική επιμέλεια των τόμων:

α. Γ. Αλυσανδράτος, *Μανόλης Α. Τριανταφυλλίδης. Σελίδες από τη ζωή και το έργο του* (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, *Νεοελληνική φιλολογία* 6, Αθήνα 2010).

β. *Κείμενα για το βιβλίο του Louis Coutelle* Για την ποιητική διαμόρφωση του Δ. Σολωμού (= Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, *Νεοελληνική φιλολογία* 7, Αθήνα 2010).

– υπήρξε μέλος

α. της Επιστημονικής Επιτροπής του Θ' Πανιωνίου Συνεδρίου (Παξοί, 26-30 Μαΐου 2010) και

β. της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου για τον Αλέξανδρο Αργυρίου που διοργάνωσαν το Πανεπιστήμιο Κρήτης και το Μουσείο Μπενάκη (Ρέθυμνο, 20-22 Μαΐου 2011).

Ο Τάσος Σακελλαρόπουλος

– για το βιβλίο της Μ. Νταλιάνη-Κα-

ραμπατζάκη, *Παιδιά στην δίνη του Ελληνικού εμφυλίου πολέμου: 1946-1949* (Αθήνα 2009), του οποίου είχε την εκδοτική επιμέλεια, συμμετείχε σε εκπομπή TVXS· μίλησε, μαζί με τον Δημήτρη Πλουμπίδη, στην ΕΡΑ 5· και έδωσε συνέντευξη στο Β' Πρόγραμμα της ΕΡΑ·

– είχε την επιμέλεια της παραγωγής του ξενόγλωσσου καταλόγου της έκθεσης *Yannis Tsarouchis 1910-1989* (εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Athens 2010).

– μίλησε με θέμα «Το κίνημα του Ναυτικού, Μάιος 1973» σε κύκλο αφιερωμένο στη Ναυτική Ιστορία (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Μάιος 2010).

– έγραψε την εισαγωγή στο βιβλίο της

Ε. Παππά, *Μαρτυρίες μιας διαδρομής* (εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010), του οποίου είχε την εκδοτική και ιστορική επιμέλεια· το βιβλίο αυτό το παρουσίασε σε εκπομπή του ραδιοφωνικού σταθμού «105.5 Στο Κόκκινο» και σε σεμινάριο του Παντείου Πανεπιστημίου και των Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (Οκτώβριος 2010).

– δημοσίευσε άρθρο για την επέτειο από την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών στην εφημερίδα *TANEΑ* (Αύγουστος 2010).

– είχε την επιμέλεια και έγραψε το εισαγωγικό κείμενο αφιερώματος στην εφημερίδα *TA NEΑ* για την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940 με υλικό των φωτογράφων Βούλας Παπαϊωάννου και Δημήτρη Χαρισιάδη από τα Φωτογραφικά Αρχεία του Μουσείου Μπενάκη (Οκτώβριος 2010).

– δημοσίευσε άρθρο για την 28η Οκτωβρίου 1940 στην εφημερίδα *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* (Οκτώβριος 2010).

– παρουσίασε και σχολίασε το ντοκιμαντέρ του Ηλία Γιαννακάκη για τη Μακρόνησο (*Makronisos. Exile island*) σε εκδήλωση των Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, Δεκέμβριος 2010).

Η Μάρια Διαμάντη ανέλαβε τις μεταφράσεις των αγγλικών κειμένων και τη γλωσσική επιμέλεια των ελληνι-

κών κειμένων για τον κατάλογο της έκθεσης Μ. Βασιλάκη (επιμ.), *Χειρο Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στη*

βενετοκρατούμενη Κρήτη (εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010).

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ «ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ»

Προσωπικό

Πόπη Πολέμη (υπεύθυνη Βιβλιολογικού Εργαστηρίου). Επιστημονικοί συνεργάτες: Αναστασία Μυλωνοπούλου, Ειρήνη Ριζάκη

Αρωγοί

Κοινωφελές Ίδρυμα Ι. Σ. Λάτση, Δάφνη Ηλιάδη, Μαίρη Ηλιού-Σιομπρί, Τάκης Καλδής, Γιώργος Ρουσόπουλος

Η χρονιά ξεκίνησε με μια ακόμη μετακόμιση του Βιβλιολογικού Εργαστηρίου στη μόνιμη στέγη του επί της οδού Γενναδίου 6.

Κατά τη διάρκεια του 2010

– ολοκληρώθηκε η στοιχειοθεσία-διόρθωση του δεύτερου τόμου της *Ελληνικής Βιβλιογραφίας του 19ου αιώνα* (έτη 1819-1832) τον οποίο κατέλιπε ημιτελή ο Φίλιππος Ηλιού, προκειμένου να κυκλοφορήσει ως συνέκδοση του Μουσείου Μπενάκη με το ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ (κυκλοφόρησε πράγματι τον Δεκέμβριο του 2012, με εισαγωγή-επιμέλεια της Πόπης Πολέμη και επιστημονικούς συνεργάτες την Αναστασία Μυλωνοπούλου και την Ειρήνη Ριζάκη)·

– ξεκίνησε η απαιτούμενη έρευνα και η σύνταξη των λημμάτων του τρίτου τόμου της *Ελληνικής Βιβλιογραφίας του 19ου αιώνα* (έτη 1833-1843)·

– συνεχίστηκε η ενημέρωση και επέκταση του ηλεκτρονικού καταλόγου της *Ελληνικής Βιβλιογραφίας του 19ου αιώνα* που είναι αναρτημένος στον διαδικτυακό τόπο του Μουσείου Μπενάκη (www.benaki.gr/bibliology): νέες προσθήκες, διόρθωση των λημμάτων από αυτοψίες που δεν είχαν σταθεί άλλοτε δυνατές, πρόσθετα αντίτυπα σε βιβλιοθήκες ήδη καταγεγραμμένες και ιδίως νέες ηλεκτρονικές διευθύνσεις των

ψηφιακών αντιτύπων που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο και ολοένα πληθαίνουν·

– στην κατεύθυνση της αξιοποίησης των καταλοίπων του Φίλιππου Ηλιού, ξεκίνησε η στοιχειοθεσία-διόρθωση του τέταρτου τόμου των *Συμμίκτων*, με επιφυλλίδες και μικρά μελετήματα του Κ. Θ. Δημαρά από το 1931 έως το τέλος της ζωής του. Η επιλογή είχε γίνει από τον Φίλιππο Ηλιού, ο οποίος και τιτλοφόρησε τον αντίστοιχο τόμο *Λόγια περί μεθόδου* (κυκλοφόρησε σε δύο τόμους τον Μάρτιο του 2013, ως συνέκδοση του Μουσείου Μπενάκη με το ΜΙΕΤ, με εισαγωγή-επιμέλεια της Πόπης Πολέμη)·

– σε συνεργασία με το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Ισταμπούλ, πραγματοποιήθηκε η καταγραφή της συλλογής Μελέτιου Σακκουλίδη ως προς τα ελληνικά έντυπα του 19ου αιώνα (η συλλογή απόκειται στο Σισμανόγλειο Μέγαρο)·

– σε συνεργασία με το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών και τη Σάντρα Βρέττα, ξεκίνησε η επεξεργασία της *Σμυρναϊκής Βιβλιογραφίας* του Αθανάσιου Χατζηδήμου, εν όψει της νέας συμπληρωμένης έκδοσης·

– ξεκίνησε η συνεργασία του Βιβλιολογικού Εργαστηρίου με την Ακαδημία Αθηνών για τη συγκρότηση κοινής βιβλιογραφικής βάσης δεδομένων της εθνικής αναδρομικής βιβλιογραφίας 19ου και 20ού αιώνα. Το αντίστοιχο πρόγραμμα της Ακαδημίας εκπονείται υπό την επίβλεψη του Κώστα Κριμπά.

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες

Η Πόπη Πολέμη

– συμμετείχε και αυτή τη χρονιά στη συντακτική ομάδα της περιοδικής έκδοσης των Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας *Αρχειοτάξιο*,

εξακολούθησε να είναι γραμματέας σύνταξης, μαζί με τον Δημήτρη Αρβανιτάκη, του περιοδικού *Τα Ιστορικά* (το οποίο συνεκδίδουν ο εκδοτικός οίκος Μέλισσα και το Μουσείο Μπενάκη), συμμετέχοντας παράλληλα στην επιστημονική επιτροπή των συνεργατών του περιοδικού και έχοντας την τυπογραφική του επιμέλεια, σε συνεργασία με την Άννα Ματθαίου·

– συνέβαλε, από κοινού με την Άννα Ματθαίου, με κείμενο για «Τα αναγνωστικά του βουνού και της υπερορίας (1944-1963): εθνική παιδεία με σοσιαλιστικό περιεχόμενο» στον κατάλογο της έκθεσης *Καλλιτέχνες και λογοτέχνες στα αναγνωστικά 1860-1960* (εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2010) 199·

– μίλησε για την ιστορική βιβλιογραφία και το Βιβλιολογικό Εργαστήρι «Φίλιππος Ηλιού» στους φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (18 Ιανουαρίου 2010)·

– παρουσίασε το θέμα «Η διαχρονική μνήμη και η προσωπική μαρτυρία στον Άγγελο Ελεφάντη» στο σεμινάριο *Οι μαρτυρίες, η ανάγνωση και η κατανόσή τους*, που συνδιοργανώνουν, με υπεύθυνο τον Σπύρο Ασδραχά, τα ΑΣΚΙ και το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου (Αθήνα, 31 Μαΐου 2010)·

– έκανε εισήγηση με τίτλο «Le livre grec dans les milieux balkaniques à la veille de la Révolution nationale: le témoignage des prospectus et des listes de souscripteurs», στο Διεθνές Συμπόσιο *Cartea, România, Europa*, το οποίο οργάνωσαν οι Biblioteca Metropolitană București, Academia Română, Universitatea București και Primaria Municipiului București (Βουκουρέστι, 20-23

Σεπτεμβρίου 2010).

Η Ειρήνη Ριζάκη

– συμμετείχε, εκ μέρους του Βιβλιο-λογικού Εργαστηρίου, στο ευρωπαϊκό ερευνητικό δίκτυο *New approaches to European Women's writing (before*

1900, το οποίο και παρουσίασε με το άρθρο της «Η γυναικεία ευρωπαϊκή λογοισύνη μέχρι τα τέλη του 19ου αι.: το ερευνητικό δίκτυο NEWW», *Τα Ιστορικά* 53 (2010) 524-26.

– δημοσίευσε κείμενο με τίτλο «Η Πεντηκονταετηρίδα του Λυκείου των

Ελληνίδων και η Καλλιρρόη Παρρέν: μια σκηνική σύνθεση του Δ. Γιαννουκάκη», στον τόμο: Ε. Αβδελά (επιμ.), *Το Λύκειον των Ελληνίδων 100 χρόνια* (εκδ. Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2010) 87-95.

ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Προσωπικό

Ιφιγένεια Διονυσιάδου (τομέας τεκμηρίωσης), *Ζωή Μεταξιώτου* (τομέας συστημάτων), Χάρης Αρσενίδης, Στέφανος Γιατζής, Μαρία Γκίκα, Μαρία Θρουβάλα, Χρήστος Κασιμάτης, Χρυσάνθη Κοντάκη, Νικολέττα Μέντη, Δήμητρα Παπακωνσταντίνου. Εθελόντριες: Δήμητρα Δασκαλάκη, Λήδα Καλαμάρη

Δραστηριότητες

– Για την προβολή του Μουσείου στο διαδικτυο πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω εργασίες:

1. στον επίσημο διαδικτυακό τόπο του Μουσείου Μπενάκη www.benaki.gr α. πραγματοποιήθηκε πλήρης αναδι-αμόρφωση της πρώτης σελίδας του διαδικτυακού τόπου του Μουσείου Μπενάκη, η οποία επιγραμματικά αφορά στη δημιουργία ενεργών πε-ριοχών σε τέσσερις ζώνες:

Α' Ζώνη – ΕΚΘΕΣΕΙΣ ή/και ΕΚΔΟ-ΣΕΙΣ: δημιουργία νέας παρουσίασης των τρεχουσών εκθέσεων και εκδό-σεων με ενεργές εικόνες, που περι-λαμβάνουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για κάθε γεγονός και εναλλάσσονται μεταξύ τους·

Β' Ζώνη – εναλλασσόμενα BANNERS για την προβολή του Πωλητηρίου και άλλων τμημάτων ή θεμάτων·

Γ' Ζώνη – ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ, ΣΗΜΕ-ΡΑ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ: πληροφορίες που προέρχονται από το Ημερολόγιο της κάθε ημέρας· ΝΕΑ, ΕΓΓΡΑΦΑΝΓΙΑ ΜΑΣ: δημιουργία νέας ιστοσελίδας, η οποία παρέχει τη δυνατότητα στον χρήστη να διαβάζει επιλεγμένα δη-μοσιεύματα του τύπου που αφορούν στο Μουσείο· ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ· ΑΝΑ-

ΖΗΤΗΣΗ· RSS· FACEBOOK· TWIT-TER· FLICKER· YOUTUBE·

Δ' Ζώνη – ΧΟΡΗΓΟΙ: χώρος όπου παρουσιάζονται οι μόνιμοι υποστη-ρικτές του έργου του Μουσείου και οι χορηγοί επικοινωνίας.

Η υλοποίηση των παραπάνω πραγμα-τοποιήθηκε από την εταιρεία TOOL ΕΠΕ, σε γραφιστικό σχεδιασμό Πα-ναγιώτη Χαρατζόπουλου και σε συ-νεργασία με το προσωπικό του τμή-ματος. Η υλοποίηση συμπεριέλαβε τη δημιουργία ευέλικτου μηχανισμού ενημέρωσης από το προσωπικό του τμήματος·

β. ενημερώθηκαν οι ιστοσελίδες για τις νέες δραστηριότητες του Μου-σείου: 128 εκθέσεις και εκδηλώ-σεις, 28 εκδόσεις, εναλλασσόμενες δραστηριότητες του Τμήματος των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη, καθώς και άλλες δραστηριότητες του Ιδρύματος που βρέθηκαν στην επικαι-ρότητα. Η εργασία περιλαμβάνει τη συλλογή στοιχείων, την ενημέρωση των υπαρχουσών ιστοσελίδων, την επιμέλεια του υλικού στα ελληνικά, τα αγγλικά και τα ισπανικά, καθώς και την τεχνική υλοποίηση. Επιπρό-σθετα, δημιουργήθηκαν περίπου 53 νέες πρώτες σελίδες, 24 δελτία τύπου (60 ιστοσελίδες), 16 προγράμματα εκδηλώσεων (23 ιστοσελίδες), νέες σελίδες που αφορούν σε δελτία τύ-που και προγράμματα εκδηλώσεων, 84 νέοι χορηγοί και χορηγοί επικοινω-νίας εκθέσεων και εκδηλώσεων που πραγματοποιήθηκαν στο Μουσείο. Το 2010 ξεκίνησε και ο καθημερινός έλεγχος των δημοσιευμάτων στον τύ-πο, ώστε να επιλέγεται δημοσίευμα

για ανάρτηση στην ενότητα ΕΓΓΡΑ-ΦΑΝ ΓΙΑ ΜΑΣ. Η ενημέρωση όλων των παραπάνω πραγματοποιήθηκε σχεδόν σε καθημερινή βάση·

γ. ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση της παρουσίασης αρχαιακού υλικού των Ιστορικών Αρχείων του Μουσείου μέσω του συστήματος τεκμηρίωσης LibSolution. Στο πλαίσιο αυτής της εργασίας δημιουργήθηκαν τέσσερις νέες ιστοσελίδες σε συνεργασία με την εταιρεία Infolib·

δ. πραγματοποιήθηκε επισταμένη χρήση του μηχανισμού εξαγωγής δεδομένων από το σύστημα κατα-γραφής της *Ελληνικής Βιβλιογραφίας του 19ου αιώνα* προς την αντίστοιχη ιστοσελίδα και καταγράφηκαν τα προβλήματα λειτουργίας·

ε. πραγματοποιήθηκαν αλλαγές στη λειτουργία συγκεκριμένων ιστοσελί-δων προκειμένου να συμπληρωθεί και να βελτιωθεί η εμφάνιση των αντί-στοιχων πληροφοριών, ιδιαίτερα στις σελίδες της Εκπαίδευσης·

στ. ο μέσος μηνιαίος αριθμός επισκέ-ψεων στον διαδικτυακό τόπο του Μου-σείου ανήλθε σε 19.418. Η μέτρηση πραγματοποιήθηκε με τον νέο εργαλείο συλλογής στατιστικών δεδομένων Google Analytits το οποίο έχει τεθεί σε εφαρμογή από τις 20/3/2009·

2. για την προβολή του Μουσείου μέσω διαδικτυακών τόπων κοινωνι-κού περιεχομένου (social web) εξακο-λουθεί να ενημερώνεται η παρου-σίαση του Μουσείου στο Twitter (twitter.com/Benaki_Museum), στο group The Benaki Museum του Face-booκ και στο group Benaki Museum στο Flickr·

3. στο πλαίσιο διαχείρισης των χορηγών επικοινωνίας του Μουσείου συνεχίστηκε η επικοινωνία και η παροχή υλικού προς τους παρακάτω διαδικτυακούς χορηγούς επικοινωνίας και κόμβους τουριστικού ενδιαφέροντος: www.elculture.gr και www.forfree.gr (μόνιμοι χορηγοί επικοινωνίας), www.in2life.gr, www.simonseeks.com (ταξιδιωτικός κόμβος).

– Στον τομέα της τεκμηρίωσης πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω εργασίες:

α. ολοκληρώθηκε η ένταξη στο διαχειριστικό σύστημα των αντικειμένων που αποκτήθηκαν ή εντάχθηκαν στις συλλογές του Μουσείου κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση του νέου συστήματος (2003-2010). Συνολικά δημιουργήθηκαν εκ νέου, συμπληρώθηκαν ή ελέγχθηκαν 1.266 εγγραφές. Η εργασία περιλάμβανε την καταγραφή των αντικειμένων του 14ου–και τελευταίου μέχρι τον Απρίλιο 2010–τόμου του Γενικού Ευρετηρίου (900 αντικείμενα), καθώς και την καταγραφή του συνόλου του Αρχείου Ενδυμασιών (1.330 αντικείμενα) και του συνόλου του Αρχείου Φορεσιών (36 ενδυματολογικά σύνολα) έως τον Νοέμβριο 2010.

β. ενημερώθηκε το διαχειριστικό σύστημα με 1.080 νέες πλήρεις βιβλιογραφικές παραπομπές (σελίδα, αριθμός εικόνας): 533 λαογραφικών αντικειμένων που εικονίζονται στο έργο της Αγγελικής Χατζημιγάλη, *Η Ελληνική Λαϊκή Φορεσιά* (Αθήνα 1983), 63 έργων που δημοσιεύονται στον κατάλογο έκθεσης της Τίτσας Χρυσοχοϊδη (Αθήνα 2007), 103 αντικειμένων που δημοσιεύονται στην έκδοση *Η Προκολομβιανή Τέχνη στο Μουσείο Μπενάκη. Συλλογή Γ. Γόντικα* (Αθήνα 2009), 279 ισλαμικών αντικειμένων που εικονίζονται στον *Οδηγό του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης* (Αθήνα 2006), 32 αντικειμένων που εικονίζονται στο βιβλίο της Νεφέλης Παπουτσάκη, *Μικρή Εισαγωγή στα Ισλαμικά Γράμματα* (Αθήνα 2007) και 70

ισλαμικών κοσμημάτων της δωρεάς της Λένας Γκλαβάνη-Miller. Επίσης πραγματοποιήθηκε η καταγραφή του υπομνηματισμού όσων αντικειμένων δημοσιεύονται στον νέο οδηγό του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης, καθώς και στον κατάλογο έκθεσης της Τίτσας Χρυσοχοϊδη.

γ. ολοκληρώθηκε η καταγραφή των δωρητών του έτους 2009 με πλήρη στοιχεία της προσφοράς τους, τα οποία αντλήθηκαν από τις προσκλήσεις εκθέσεων και εκδηλώσεων, τα ευχαριστήρια, τους απολογισμούς των τμημάτων και τους καταλόγους των νομικών και οικονομικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο της εργασίας αυτής προστέθηκαν στο σύστημα 140 εγγραφές νέων δωρητών και συμπληρώθηκαν στοιχεία σε 130 παλαιότερες.

δ. εισήχθησαν, μέσω της παρεχόμενης αυτοματοποιημένης διαδικασίας, 13.000 περίπου εικόνες στο Αρχείο Εικόνων του διαχειριστικού συστήματος, σε συνεργασία με τα Φωτογραφικά Αρχεία, στα οποία και ανήκουν οι περισσότερες.

ε. συνεχίστηκαν οι εργασίες του τμήματος που αφορούν σε επεμβάσεις στην επαφή χρήσης του διαχειριστικού συστήματος, ώστε να επιτυγχάνεται η βέλτιστη δυνατή χρήση του: επαναπροσδιορίστηκε το πεδίο «Τίτλος», σύμφωνα με το νέο διεθνές πρότυπο LIDO που παρουσιάστηκε στο συνέδριο ICOM/CIDOC στη Σαγκάη, και καταγράφηκε ο ορισμός του για τους χρήστες του συστήματος. Μελετήθηκαν και καταγράφηκαν οδηγίες για τα πεδία της καρτέλας «Λεζάντα», για το πεδίο «Υπεύθυνος συντήρησης» και για τον τρόπο που μεταφέρονται στοιχεία της «Διεύθυνσης» στις άλλες ενότητες. Μετονομάστηκαν ορισμένα reports, για την καλύτερη κατανόησή τους από τους χρήστες, και δημιουργήθηκαν έξι νέα reports που εξυπηρετούν ειδικές ανάγκες του επιστημονικού προσωπικού: λίστα με εικόνα και λεζάντα κατά αποθηκ. θέση, λίστα με εικόνα και περιγραφή κατά αποθηκ.

θέση, το πρότυπο report Matrix και το τριπλό report «σύνολο δεδομένων αντικειμένου».

στ. για τη συνολική υποστήριξη των τεκμηριωτικών εργασιών του έτους –όσων πραγματοποιούνται από το τμήμα Πληροφορικής, από εθελοντές και από επιμελητές άλλων τμημάτων– μελετήθηκαν και εντάχθηκαν στο διαχειριστικό σύστημα από το τμήμα Πληροφορικής πάνω από 100 νέοι όροι θησαυρών (ονομασίες αντικειμένων, θέματα, τόποι προέλευσης, ύλες, τεχνικές, τεχνολογίες), που προέκυψαν από τις καταγραφές του έτους, διαμορφώθηκαν 17 βιβλιογραφικές καρτέλες και 84 νέες καρτέλες καλλιτεχνών, ενώ επίσης εμπλουτίστηκε ο κατάλογος των αποθηκευτικών χώρων του κτηρίου της Πειραιώς. Τέλος, εντοπίστηκαν και διορθώθηκαν περίπου 580 μεγάλες λεζάντες ελληνικών ενδυμάτων (ΕΕ) που είχαν υποστεί αλλοίωση κατά τη μεταφορά των στοιχείων στο νέο διαχειριστικό σύστημα.

ζ. το διαχειριστικό σύστημα εγκαταστάθηκε σε τέσσερις νέες θέσεις: στο Τμήμα Παιχνιδιών και Παιδικής Ηλικίας, και στα γραφεία των επιμελητών Ι. Παπαδάκη, Ο. Χαρδαλιά και Σ. Χανδακά (θέση β). Πραγματοποιήθηκε εκπαίδευση αρκετών επιμελητών και εθελοντών, τόσο στην αναζήτηση στοιχείων μέσα στο σύστημα, όσο και στην εκτέλεση συγκεκριμένων διαδικασιών: εισαγωγή λεζαντών, αλλαγή στοιχείων, αλλαγή αποθηκευτικού χώρου αντικειμένων κ.τ.λ. Στο τέλος του έτους πραγματοποιήθηκε από το τμήμα έλεγχος των στοιχείων που προσέθεσαν οι χρήστες: συνολικά δημιουργήθηκαν 3.600 νέες εγγραφές αντικειμένων (1.180 έργα της Πινακοθήκης Γκίκα και 2.420 αντικείμενα άλλων συλλογών). Επιπλέον πραγματοποιήθηκαν περίπου 7.850 ενημερώσεις σε στοιχεία παλαιότερων εγγραφών και πραγματοποιήθηκε έλεγχος του καταλόγου των καταγεγραμμένων καλλιτεχνών της συλλογής Ζωγραφικών Έργων, Χαρακτικών και Σχεδίων στο διαχειριστικό σύστημα.

η. ενημερώθηκε η βάση δεδομένων τεκμηρίωσης των εκδόσεων, εκθέσεων και εκδηλώσεων του Μουσείου για το 2010.

– Για την υποστήριξη των άλλων τμημάτων του Μουσείου πραγματοποιήθηκαν:

α. Τμήμα Νεοελληνικού Πολιτισμού και Νεοελληνικής Τέχνης: επανεξετάστηκαν οι κληρονομίες/δωρεές Ευκλείδη και Σπέντσα ως προς το έτος απόκτησής τους· καταγράφηκαν οι αλλαγές ως προς τις αποθηκευτικές θέσεις των αντικειμένων του 3ου ορόφου στο κεντρικό κτήριο που είχαν είτε αποσυρθεί από την έκθεση είτε εκτεθεί, μετά τις εργασίες επανέκθεσης του 2000. Το ίδιο έγινε και για ορισμένα λαογραφικά αντικείμενα που εντοπίστηκαν στον 1ο όροφο. Ενημερώθηκε η νέα επιμελήτρια της συλλογής για την πορεία των εργασιών τεκμηρίωσης της συλλογής της και διαμορφώθηκε ο περαιτέρω προγραμματισμός τους. Πραγματοποιήθηκε επισταμένη εκπαίδευση της ίδιας και του βοηθού της στην απευθείας ενημέρωση των δεδομένων της συλλογής. Συμφωνήθηκε ότι το τμήμα Πληροφορικής αναλαμβάνει να δημιουργεί υποτυπώδεις (αριθμός, δωρητής, συλλογή) εγγραφές όλων των νέων αντικειμένων, ενώ οι υπόλοιπες πληροφορίες θα συντάσσονται με ευθύνη του τμήματος·

β. Τμήμα Ζωγραφικών Έργων, Χαρακτικών και Σχεδίων: πραγματοποιήθηκε αυτοψία στους φακέλους των 379 έργων της Εταιρείας «Ελληνικές Τέχνες» και εκ νέου καταγραφή των επιγραφών και υπογραφών τους, με σκοπό την καλύτερη ανταπόκριση του συστήματος στις αναζητήσεις των έργων. Έγινε προετοιμασία για την υποστήριξη των εργασιών του τμήματος στη συμπλήρωση των στοιχείων νέων εικαστικών έργων, που προορίζονται για την έκθεση στην Πινακοθήκη Γκίκα. Συνολικά προστέθηκαν στο σύστημα περίπου 270 νέες εγγραφές, 36 νέοι καλλιτέχνες, τέσσερις εγγραφές βιβλίων

και 20 νέοι δωρητές. Ξεκίνησε η συμπλήρωση του συστήματος με πληροφορίες έργων της συλλογής του τμήματος, τα οποία δεν διέθεταν τίτλο ή θέμα, και ούτε υπήρχε εικόνα τους στο σύστημα. Η συμπλήρωση αφορούσε στον τίτλο τους και στην ενσωμάτωση όλων των στοιχείων του δελτίου στην περιγραφή τους με σκοπό να αναλυθούν αργότερα. Συνολικά συμπληρώθηκαν 427 εγγραφές·

γ. Τμήμα Ισλαμικής Συλλογής: καταγράφηκε ο δημιουργός για περίπου 40 γυάλινα αντικείμενα Μπείκόζ και δρομολογήθηκε η ενημέρωση της τεκμηρίωσης αυτής της συλλογής στο διαχειριστικό σύστημα. Με βάση τις υποδείξεις του τμήματος Ισλαμικής Τέχνης προστέθηκαν νέοι αποθηκευτικοί χώροι και κατηγορίες δελτιοθήκης για το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης·

δ. Τμήμα Πολιτισμών του Κόσμου: πραγματοποιήθηκε από το τμήμα Πολιτισμών του Κόσμου, σε συνεργασία με το τμήμα Πληροφορικής, η ενημέρωση των εγγραφών της προκολομβιανής συλλογής από τα λήμματα του καταλόγου: Α. Φιλίνη – C. McEwan, *Η Προκολομβιανή Τέχνη στο Μουσείο Μπενάκη. Συλλογή Γ. Γόντικα* (Αθήνα 2009)·

ε. Τμήμα Παιχνιδιών και Παιδικής Ηλικίας: πραγματοποιήθηκε μελέτη της υφιστάμενης τεκμηρίωσης και δρομολογήθηκε η προσαρμογή στις απαιτήσεις του διαχειριστικού συστήματος στο οποίο πρόκειται να εισαχθεί·

στ. Πινακοθήκη Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα: ξεκίνησε η μελέτη της συλλογής αντικειμένων που βρίσκονταν στην οικία Γκίκα και δεν είχαν καταγραφεί. Επιλέχτηκε ο νέος κωδικός ΠΧΓα, δημιουργήθηκε πρότυπη εγγραφή στο σύστημα, συζητήθηκαν και αποφασίστηκαν με την επιμελήτρια Ιωάννα Μωραΐτη τα διαδικαστικά ζητήματα της καταγραφής και ξεκίνησε η συλλογή και ο έλεγχος των νέων όρων, προκειμένου να ενσωματωθούν στους θησαυρούς του συστήματος τεκμηρίωσης.

Εντοπίστηκαν 145 περίπου νέοι όροι για την ονομασία/είδος αντικειμένου και ξεκίνησε έρευνα σχετικά για την κατάταξη των επίπλων σύμφωνα με τα αντίστοιχα ελληνικά και διεθνή πρότυπα. Παράλληλα προστέθηκαν στο σύστημα 42 νέα ονόματα καλλιτεχνών και έγινε έλεγχος των 413 εγγραφών που πραγματοποίησαν οι επιμελητές της Πινακοθήκης μέσα στο έτος·

ζ. Εργαστήριο Γιάννη Παππά: συμπληρώθηκαν στοιχεία σχετικά με τα εικονιζόμενα πρόσωπα σε περίπου 200 υπάρχουσες εγγραφές του διαχειριστικού συστήματος. Ξεκίνησε, σε συνεργασία με την Kristine Μαρκάκη, ο επανέλεγχος των καλουπιών στο εργαστήριο Παππά και η σύνδεσή τους με τα αντίστοιχα έργα·

η. Ιστορικά Αρχεία: τυποποιήθηκε η διαδικασία αποθήκευσης των ψηφιακών αντιτύπων για χρήση στο σύστημα τεκμηρίωσης των Αρχείων Libsolution και στην online πρόσβαση μέσω του διαδικτυακού τόπου του Μουσείου. Επίσης πραγματοποιήθηκαν: η αρχική μελέτη του υπάρχοντος συστήματος τεκμηρίωσης αρχαιακού υλικού Libsolution, η καταγραφή της υπάρχουσας ορολογίας και η αντιστοίχιση με την ορολογία του συστήματος διαχείρισης του Μουσείου, καθώς και μια πρώτη θεωρητική προσέγγιση των δύο συστημάτων με σκοπό την ομαλή παράλληλη χρήση τους που θα εξασφαλίζει και την ενδεχόμενη μελλοντική ενοποίησή τους·

θ. Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων: για τη διοργάνωση συνεδρίου (Οκτώβριος 2010) ετοιμάστηκαν φόρμες εγγραφής και συνδρομής καθώς και η λίστα πιθανών χορηγών. Επίσης εισήχθησαν 23 νέοι αποθηκευτικοί χώροι για τα Φωτογραφικά Αρχεία·

ι. Βιβλιολογικό Εργαστήριο: πραγματοποιήθηκε έρευνα στα πεδία της βάσης δεδομένων των 55.000 βιβλίων και των 900.000 συνδρομητών, διερεύνηση της μετάπτωσης των δεδομένων σε άλλο σύστημα, έρευνα αγοράς για την προμήθεια νέου συστήματος καταγραφής της *Ελλην-*

νικής Βιβλιογραφίας του 19ου αιώνα και των αντίστοιχων συνδρομητών, συμμετοχή στη σύνταξη ευρετηρίων για την έντυπη έκδοση των βιβλίων της περιόδου 1819-1832 σχετικά με βιβλιογραφικές πηγές, συγγραφείς, τυπογράφους, εκδότες, επιμελητές-μεταφραστές, βιβλιοθήκες, τόπους και το γενικό ευρετήριο*

ια. Τεχνικό Τμήμα: συμμετοχή στις εργασίες εγκατάστασης και τεχνικής υποστήριξης του τηλεφωνικού κέντρου και του τοπικού δικτύου δεδομένων, καθώς και μετεγκατάσταση BMS στο ανακαινισμένο κτήριο της Πινακοθήκης Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα, εφαρμογή τηλεφωνικής σύνδεσης κτηρίων Πειραιώς, Δημοκρίτου και Ηοιάδου μέσω VoIP στο αντίστοιχο κέντρο του κεντρικού κτηρίου με αξιοποίηση της υπάρχουσας VPN σύνδεσης των κτηρίων, εγκατάσταση νέων τηλεφωνικών γραμμών στο κεντρικό κτήριο και στα γραφεία της Κουμπάρη 3, εγκατάσταση μικρού τηλεφωνικού κέντρου στο Βιβλιολογικό Εργαστήριο, τεχνική υποστήριξη εκθέσεων και εκδηλώσεων που διοργανώνονται σε όλους τους χώρους του Μουσείου*

ιβ. Τμήμα Εκθέσεων και Εκδηλώσεων: εγκατάσταση και υποστήριξη της εφαρμογής ηλεκτρονικής ξενάγησης μέσω μικρών φορητών συσκευών PDA στο πλαίσιο της έκθεσης *Χειρ Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*. Μελετήθηκε πρόταση συνεργασίας με την εταιρεία Vergi Film Productions για την υλοποίηση μουσικής εκδήλωσης με τίτλο «Μεσόγειος - με τον Κωστή Μαραβέγια» (Κτήριο οδού Πειραιώς, Οκτώβριος 2011)*

ιγ. Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων: υποστήριξη διαχείρισης του χρηματοδοτούμενου έργου «Witness the Past» (Ε.Ε., Culture 2007-2013 – Τ.Ε.Ι. Αθηνών)*

ιδ. Τμήμα Προϊστορικής, Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Συλλογής: εκτός από τη συμμετοχή τους στις εργασίες του Τμήματος Πληροφορικής η Νικολέττα Μέντη και η Δήμητρα

Παπακωνσταντίνου ξεκίνησαν την έρευνα για την επιστημονική έκδοση *Αρχαιότητες από την Κύπρο και την Ανατολική Μεσόγειο. Δωρεά Μάρως και Γιώργου Παναγιώτου*, η οποία θα κυκλοφορήσει ως παράρτημα του περιοδικού*

ιε. γενικότερη υποστήριξη άλλων τμημάτων και εξωτερικών συνεργατών του Μουσείου: ενημέρωση χρηματοδότησης δράσεων καθώς και αναζήτησης προσφορών για διάφορες υπηρεσίες. Ενδεικτικά αναφέρονται η αναζήτηση χορηγιών για: την εκδήλωση «24 ελληνικοί χοροί», την έκθεση σχετικά με την Ύστερη Αρχαιότητα, την έκθεση *Δημιουργός Πικιώνης 1887-1968*, το συνέδριο *Το Διπλό Ταξίδι: Παρίσι - Αθήνα*, τη μετάφραση της εφαρμογής πολυμέσων «Ο Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας και η γενιά του '30», τη μετάφραση τμήματος των πεζών και ποιημάτων για τα *Άπαντα Κάλβου* και της έκδοσης *Μελέτη για τον Κάλβο*, την ψηφιοποίηση του αρχείου Κουγιουμτζή και την έκθεση *Αφρική*.

– Στον τομέα των εφαρμογών πολυμέσων (multimedia) που απευθύνονται στο κοινό:

α. πραγματοποιήθηκε συστηματικός έλεγχος της λειτουργίας και διόρθωση των προβλημάτων του χρονολογίου της εφαρμογής πολυμέσων «Η Αθήνα μέσα από τα μάτια των περιηγητών» στην ελληνική γλώσσα*

β. πραγματοποιήθηκαν εργασίες βελτίωσης της εφαρμογής πολυμέσων «Ο Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας και η γενιά του '30» με αφορμή τις διορθώσεις και τις προσθήκες που πρότειναν οι συγγραφείς των κειμένων, καθώς και λεπτομερής έλεγχος της καλής λειτουργίας του συνόλου της εφαρμογής πολυμέσων στην ελληνική γλώσσα. Επίσης ξεκίνησε η διαδικασία εύρεσης χορηγιών για τη μετάφραση στα αγγλικά των κειμένων που συμπληρώνουν τη βασική εφαρμογή*

γ. η εφαρμογή πολυμέσων «Οι Έλληνες σκηνογράφοι και το αρχαίο δράμα» συμμετείχε στην έκθεση με

τίτλο *Στη σκηνή σε καλώ – Μεταμορφώσεις του αρχαίου θεάτρου*, που διοργάνωσε το Τμήμα Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου – Κατεύθυνση Πολιτισμός και Πολιτιστική Διαχείριση, στο πλαίσιο του εργαστηριακού μαθήματος «Σχεδιασμός και Οργάνωση Εκθέσεων» (Πολυχώρος Αθηνάϊς, 4-13 Ιουνίου).

– Τεχνικές εργασίες:

α. προμήθεια και εγκατάσταση 12 νέων σταθμών εργασίας και τριών servers*

β. εγκατάσταση νέου εξυπηρετητή διαχείρισης της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, ο οποίος χρησιμοποιείται εναλλακτικά για τις υπηρεσίες του Λογιστηρίου και του Πωλητηρίου*

γ. αναβάθμιση του συστήματος καμερών ασφαλείας του κεντρικού κτηρίου, συνοδευόμενη από εγκατάσταση IP καμερών στον χώρο των προσωρινών εκθέσεων. Επισημαίνεται ότι το κεντρικό κτήριο διαθέτει 64 κάμερες έναντι 16 το 2008, συνδεδεμένες με σύστημα καταγραφής και αποθήκευσης βίντεο*

δ. εγκατάσταση νέου κεντρικού διακομιστή για τους χρήστες του Ισλαμικού Μουσείου, νέου κεντρικού διακομιστή για τους χρήστες του Νομικού Τμήματος, και νέου κεντρικού διακομιστή στο κεντρικό κτήριο για την οργάνωση της εκθεσιακής δραστηριότητας του Μουσείου και την καταχώριση των εργασιών στις Αμύκλες*

ε. εγκατάσταση, παραμετροποίηση και συντήρηση νέου λογισμικού σε όλους τους υπολογιστές και κεντρικούς διακομιστές του Μουσείου για την προστασία από ιούς και απειλές από το Internet*

στ. έλεγχος σφαλμάτων εφαρμογής και σχεδιασμός τεσσάρων νέων αναφορών για εκτύπωση στο σύστημα τεκμηρίωσης και διαχείρισης συλλογών και αρχείων*

ζ. τεχνική υποστήριξη εφαρμογών και βάσεων δεδομένων και δημιουργία νέας βάσης δεδομένων HELPDESK

η. ενημέρωση οθονών υποδοχής του κεντρικού κτηρίου

θ. τεχνική υποστήριξη του μηχανογραφικού εξοπλισμού (υλικό και λογισμικό) όλων των υπηρεσιών του Μουσείου. Συνολικά σήμερα υπάρχουν 22 κεντρικοί διακομιστές και 165 σταθμοί εργασίας οι οποίοι χρησιμοποιούνται από 180 χρήστες. Επισημαίνεται ότι το δίκτυο του Μουσείου εκτείνεται σε 12 κτήρια.

Προβολή του έργου και των δραστηριοτήτων του μουσείου

α. *ART ATHINA 2010 Διεθνής Συνάντηση Σύγχρονης Τέχνης*: concept, οργάνωση και στήσιμο του περιπτέρου του Μουσείου Μπενάκη με θέμα την εκδοτική δραστηριότητα του Ιδρύματος στον τομέα της τέχνης, με περίπου 70 επιλεγμένους τίτλους και αντίστοιχο έντυπο εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο διατίθεται από το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

β. παραγωγή περιεχομένου και ενημέρωση των οθονών υποδοχής στο κεντρικό κτήριο και στο κτήριο της οδού Πειραιώς: συγκέντρωση υλικού, συνεργασία για τη γραφιστική παρουσίαση, ενημέρωση κατά τις ημερομηνίες έναρξης/λήξης των εκθέσεων που φιλοξενήθηκαν

γ. γενική διαχείριση χορηγιών επικοινωνίας και συμμετοχή στη διαχείριση επικοινωνίας εκθέσεων και εκδηλώσεων: επικοινωνία, παροχή ειδικού πληροφοριακού υλικού, προώθηση ειδικών αφιερωμάτων, προετοιμασία αρχείων καταχωρίσεων για έντυπα και ηλεκτρονικών banners (animated gif) για τους διαδικτυακούς χορηγούς

δ. συντονισμός παραγωγής διαφημιστικών τηλεοπτικών σποτ για τις εκθέσεις *Χειρ Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη* (παραγωγή: Βουβούλα Σκούρα) και *Δημήτρης Πικιώνης 1887-1968* (παραγωγή: Δημήτρης Δεληνικόλας)

ε. σύνταξη και προετοιμασία press kit, καθώς και προώθηση επιπλέον υλικού για την ενημέρωση των δημοσιογράφων. Συνεργασία με το γραφείο τύπου Ξανθοπούλου & Συνεργάτες

στην προετοιμασία της προβολής μεγάλων γεγονότων που αφορούν στο μουσείο, σε συνεργασία με τα αντίστοιχα εμπλεκόμενα τμήματα: στ. επικοινωνία και διάθεση υλικού στο Τμήμα Κρουαζιέρας – Διεύθυνση Εξυπηρέτησης Επιβατών & Εκμετάλλευσης Χώρων του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς για την προβολή του Μουσείου στις οθόνες που ενημερώνουν τους επιβάτες

ζ. σύνταξη κοινού δελτίου τύπου με τον Ο.Τ.Ε. που αφορούσε στη χορηγική υποστήριξη του οργανισμού προς το Μουσείο και δημοσιεύθηκε τη Διεθνή Ημέρα Μουσείων. Συγκέντρωση, επεξεργασία και παροχή τεκμηριωτικού υλικού σχετικά με τις δραστηριότητες ψηφιοποίησης του Μουσείου τα τελευταία πέντε χρόνια, για τη δημοσίευση σχετικών άρθρων στον τύπο.

Συμμετοχή του Μουσείου σε εθνικά, ευρωπαϊκά και άλλα προγράμματα συνεργασίας

– έγιναν οι απαραίτητες ενέργειες για την εγγραφή του Μουσείου στο Μητρώο Πολιτιστικών Φορέων του ΥΠΠΟΤ: συγκέντρωση και παροχή όλων των απαραίτητων στοιχείων, παρακολούθηση και εμπλουτισμός/ανανέωση των στοιχείων του Μουσείου με απώτερο στόχο την υποβολή αιτημάτων επιχορήγησης δράσεων του Μουσείου

– πραγματοποιήθηκε η διαχείριση των ακόλουθων προγραμμάτων:

α. επιστημονική, διοικητική και οικονομική σύνταξη πρότασης στο επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση», ΕΣΠΑ, πρόσκληση 19 με τίτλο «Προβολή Συλλογών και Δράσεων του Μουσείου Μπενάκη στον Παγκόσμιο Ιστό». Η πρόταση αφορά στη βελτίωση των λειτουργικών χαρακτηριστικών του διαδικτυακού τόπου του Μουσείου Μπενάκη, καθώς και στον εμπλουτισμό του, με την περαιτέρω προβολή –μέσω διαδικτυακών εφαρμογών, εικονικών περιηγήσεων, διαδραστικών εργαλείων, εκπαιδευτικών εφαρμογών

κ.τ.λ.– των ακόλουθων μουσειακών συλλογών και θεμάτων: χειρόγραφοι κώδικες της Βιβλιοθήκης, έργα του Εργαστηρίου Γιάννη Παππά, έργα της Πινακοθήκης Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα, Κινέζικη συλλογή, συλλογή Παιχνιδιών και Παιδικής Ηλικίας, ελληνικά κοσμήματα του Μουσείου Μπενάκη, Η ελληνική ιστορία μέσα από τις συλλογές του Μουσείου Μπενάκη. Η πρόταση στο σύνολό της τροποποιήθηκε στο πλαίσιο της επανυποβολής των στοιχείων προς διαπραγμάτευση με την Ειδική Υπηρεσία του Επιχειρησιακού Προγράμματος

β. για τη συμμετοχή του Μουσείου στο έργο «ATHENA: Access to cultural heritage networks across Europe» ολοκληρώθηκε η εξαγωγή στοιχείων από το σύστημα τεκμηρίωσης και διαχείρισης συλλογών και αρχείων σε XML για τον εμπλουτισμό της ελληνικής βάσης δεδομένων που τροφοδοτεί με τη σειρά της τη βάση δεδομένων της Europeana. Οι απαραίτητες εργασίες περιλάμβαναν αντιστοίχιση των πεδίων που χρησιμοποιεί το Μουσείο με τα πεδία του προτύπου LIDO που χρησιμοποιείται από τη Europeana. Το Μουσείο εκπροσωπήθηκε στο δίκτυο της Europeana με 3.445 αντικείμενα από τις συλλογές και τα Φωτογραφικά του Αρχεία

γ. διενεργήθηκαν οι απαραίτητες εργασίες για τη συμμετοχή του Μουσείου στην υποβολή των προτάσεων ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων: «Σημειογραφίες ως Πολιτισμικές Τεχνικές: Συνθετική Προσέγγιση στις Τέχνες του Χώρου, του Χρόνου και της Κίνησης» (Υπουργείο Παιδείας, Ε.Π. Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση, ΘΑΛΗΣ – Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας του Ιόνιου Πανεπιστημίου), «Η αλληλεπίδραση με χώρους πολιτισμού στην εποχή των τεχνολογιών κινητού και διάχυτου υπολογισμού» (Τμήμα Τεχνολογίας Λογισμικού και Αλληλεπίδρασης Ανθρώπου-Υπολογιστή του Πανεπιστημίου Πατρών), BYZANTIUM 21

(E.E., SSH 2010 Collaborative Project - University of Vienna, Austria), A BALKAN TALE (E.E., IPA 2010 Multi Beneficiary Programmes - Goethe Institute, Αθήνα)·

δ. πραγματοποιήθηκε η μελέτη επτά προτάσεων για ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα με σκοπό την πιθανή συμμετοχή του Μουσείου: GRAND TOUR (Fondazione Rosselli, Italy), ΤΑ ΥΦΑΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (ΕΣΠΑ, Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση, Άξονας «ΓΠΕ & Βελτίωση Ποιότητας Ζωής», Πρόσκληση 9.21 - Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών), ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ - ΝΕΑ ΜΕΣΑ - ΝΕΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (Υπουργείο Παιδείας, Ε.Π. Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση - Ίδρυμα Δούκα, Πάτρα), Digital Libraries & Multilingual Web (E.E., ICT-PSP Cultural Content - Δημόκριτος, Αθήνα), LOOKING EAST (E.E., ICD-MUSE - ΜΚΟ Κέντρο Προώθησης Ευρωπαϊκού Δυναμικού & Προοπτικής, Αθήνα), SINAN (E.E., ICD-MUSE - Virtual Museum of Architecture, Turkey), TURKEY INTERCULTURAL DIALOGUE (E.E., ICD-MUSE - Prime Ministry The General Directorate of Foundations, Head of Foreign Affairs Unit, Turkey). Επιπλέον των προαναφερθέντων χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, πραγματοποιήθηκε μελέτη και αξιολόγηση 18 προτάσεων·

ε. πραγματοποιήθηκαν εργασίες του οριστικού Κλεισίματος Πράξης των Έργων: α) «Ψηφιακό Αρχείο Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής / Ο Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας και η γενιά του '30» (Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας,

Πρόσκληση 172) και β) «Οι Συλλογές του Μουσείου Μπενάκη στον Παγκόσμιο Ιστό» (Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας, Πρόσκληση 180)· στ. οικονομική και διοικητική διαχείριση του Έργου «Twice a Stranger» (E.E., Culture 2007-2013 - Anemom Productions)·

ζ. συμμετοχή στις εργασίες υποβολής πρότασης για το αμερικανικό χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα MCCA.

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες
Η Ιφιγένεια Διονυσιάδου

– συμμετείχε με την ανακοίνωση «Archives Incorporating Museum Objects: The Case Of Performing Arts» στο διεθνές συνέδριο του CIDOC/ICOM (Σαγκάη, 8-10 Νοεμβρίου 2010), η οποία δημοσιεύθηκε στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://cidoc.meta.se/2010/full_papers/dionissiadou.pdf (τελευταία πρόσβαση 24/8/2011)·

– παρουσίασε το Μουσείο Μπενάκη σε συνεδρία της επιτροπής ICOM-Europe με θέμα *Respecting Cultural Heritage For Our Common Future*, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του 22ου Συνεδρίου του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (Χί'αν, Κίνα, 1 Νοεμβρίου 2010).

Η Μαρία Θρουβάλα ανέλαβε την οργάνωση και την παροχή υλικού προβολής του ευρωπαϊκού χρηματοδοτούμενου Έργου «In Praise of Shadows» (E.E., Culture 2007-2013) στην Ημερίδα Ενημέρωσης του Πολιτιστικού Σημείου Επαφής του ΥΠΠΟΤ για το Πρόγραμμα (Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, 13 Σεπτεμβρίου 2010). Το Έργο αναδείχθηκε σε Case Study του Προγράμματος *Πολιτισμός*.

Η Χρυσάνθη Κοντάκη μίλησε με θέμα: «Οι εφαρμογές πολυμέσων ως αφηγηματικά μέσα στο χώρο των μουσείων» στη διημερίδα *Επικοινωνιότητας στην Ψηφιακή Εποχή – Ημέρες Ευχρηστίας και Προσβασιμότητας 2010* (Πολυχώρος «Απόλλων» Νομαρχίας Πειραιά, 10-11 Νοεμβρίου 2010), που διοργάνωσε το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Εφηρμοσμένης Επικοινωνίας - Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών στην Επικοινωνία, την Εκπαίδευση και τα ΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η Δήμητρα Παπακωνσταντίνου δημοσίευσε τη μελέτη «Abandonment processes and closure ceremonies in prehistoric Cyprus: In search of ritual», στο: D. Bolger – L. C. Maguire (επιμ.), *The development of pre-state communities in the ancient Near East, Themes from the Ancient Near East, BANEA Publication Series 2* (Oxford 2010) 29-37.

Το Τμήμα Πληροφορικής παρέιχε ενημέρωση και συμβουλευτικές υπηρεσίες στο Μουσείο ΕΟΚΑ της Κύπρου, στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών του Ο.Τ.Ε., στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, στο Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας, στον Εξωραϊστικό Σύλλογο Ανδρίτσαινας, καθώς και πληροφοριακό υλικό για έρευνες μουσειολογικού περιεχομένου σε μεταπτυχιακούς φοιτητές ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Προσωπικό

Μαρία-Χριστίνα Δεστούνη-Γιαννουλάτου (υπεύθυνη τμήματος), Μαρία Καρβουνάκη-Βαποράκη, Χαρούλα Χατζηνικολάου, Μαρία Ζαμενοπούλου, Αναστασία Φωτοπούλου-Πρίγκηπα, Φωτεινή Γραμματικού, Σοφία Μπίτσα. Εθελοντές συνεργάτες: Εύη Γεωργίλη, Χριστιάννα Στρίντζη, Αθηνά Τρύφων, Βενετία Μανδρακούκα, Παολίνα Αγιοβλαστίη, Όλγα Παλαιολόγου

Κέντρο Διά Βίου Μάθησης - Κτήριο Ελένης Θεοχάρη-Περάκη: Αγγελική Φωτεινοπούλου, Κωνσταντίνος Κυλλής

Το 2010 υπήρξε για το μεγαλύτερο κοινό μας, τα παιδιά, μια χρονιά μετ'εμποδίων. Ειδικότερα σε ό,τι αφορά τις σχολικές ομάδες, η επαπειλούμενη πανδημία της γρίπης απέτρεψε πολλούς εκπαιδευτικούς, τουλάχιστον κατά τους χειμερινούς μήνες, να προγραμματίσουν επισκέψεις σε κλειστούς χώρους, ακολουθώντας και σχετική οδηγία του αρμόδιου υπουργείου. Έτσι προκλήθηκαν ακυρώσεις σε κάποιες κρατήσεις που είχαν γίνει στην αρχή της σχολικής χρονιάς. Παρ'όλα αυτά, η επαφή του Μουσείου με τον εκπαιδευτικό κόσμο είναι πλέον εδραιωμένη αφού βασίζεται σε μια υποδομή πάγιων υπηρεσιών, όπως τα προγράμματα που πραγματοποιούνται με άξονα τις μόνιμες συλλογές, οι κύκλοι μαθημάτων, οι εορταστικές εκδηλώσεις και η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού. Νέες κοινωνικές παράμετροι ήρθαν φέτος και αυτές να επηρεάσουν την επαφή του εκπαιδευτικού τομέα του Μουσείου με τους "συνομιλητές" του. Η οικονομική κρίση περιορίζει τις επιλογές γονέων αλλά και ενήλικων μαθητών και, όπως διαφαίνεται, το νέο δεδομένο είναι καθοριστικής σημασίας για τον σχεδιασμό των μελλοντικών δράσεων. Προτάσεις με χαμηλό κόστος στην υλοποίηση, χωρίς την πρόσθετη επιβάρυνση που

φέρνουν οι εξωτερικοί συνεργάτες και η παραγωγή έντυπου υλικού, μοιάζουν ευπρόσδεκτες και ίσως αποτελέσουν, τουλάχιστον στο άμεσο μέλλον, την ενδεδειγμένη λύση προς μια ελεύθερη, μαζικότερη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων.

Εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολικές ομάδες στις συλλογές Οργανωμένες επισκέψεις μαθητών πραγματοποιήθηκαν στο κεντρικό κτήριο, στο Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης και στο Εργαστήρι του Γιάννη Παππά. Ένα σύνολο 13.847 παιδιών προγραμματίσαν επισκέψεις στις μόνιμες συλλογές του Μουσείου (Κεντρικό 10.835, Ισλαμικό 2.417, Παππας 595), ενώ παρατηρήθηκε ένας ασυνήθιστα υψηλός αριθμός ακυρώσεων της τελευταίας στιγμής.

Στους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων προτάθηκαν τα καθιερωμένα απογευματινά σεμινάρια της Πέμπτης.

Κύκλοι μαθημάτων για μεμονωμένα παιδιά

Και αυτή τη χρονιά λειτούργησαν τα καλλιτεχνικά εργαστήρια που προτείνει το τμήμα, με θέμα τη ζωγραφική («Ζωγραφίζοντας στο Μουσείο») και τη φωτογραφία («Φωτο-διαδρομές»). Απευθύνονταν σε παιδιά ηλικίας 8-12 ετών, ήταν πάντα ολιγομελή και ολοκληρώθηκαν σε 6 και 5 εβδομάδες αντίστοιχα. Διδάσκουσες ήταν η εικαστικός Τζάστελιν Παπακοσμά και η φωτογράφος Ίρις Γελεκλίδου.

Στην περίοδο των σχολικών διακοπών του Πάσχα υλοποιήθηκαν άλλες δύο δημιουργικές προτάσεις για παιδιά 5-7 και 8-12 ετών με τίτλο «Στο Ατελιέ της Άνοιξης. Πάσχα στο Μουσείο Μπενάκη» και πηγή έμπνευσης τη Νεοελληνική Συλλογή. Την ευθύνη της υλοποίησής τους ανέλαβε η εικαστικός Ελένη Πεχλιβάνη.

Εκπαιδευτικές δράσεις με αφορμή περιοδικές εκθέσεις
Κτήριο οδού Πειραιώς
—*Γιάννης Τσαρούχης 1910-1989* (19 Δεκεμβρίου 2009 - 14 Μαρτίου 2010). Η αναδρομική έκθεση του εμβληματικού καλλιτέχνη είχε τεράστια απήχηση και στο νεανικό κοινό, γεγονός που επέτρεψε στους συνεργάτες του τμήματος να την αξιοποιήσουν εκπαιδευτικά με πολλούς τρόπους. Ενταγμένα σε σχολικές ομάδες και με οργανωμένο πλαίσιο, την παρουσίαση των έργων του Τσαρούχη επισκέφτηκαν 4.512 παιδιά. Με την οικονομική στήριξη της Cosmote και την επιμέλεια της Χαρούλας Χατζηνικολάου τυπώθηκε έκδοση με τίτλο *Ο Γιάννης Τσαρούχης με ένα ποδήλατο*, η οποία πλαισίωσε την έκθεση. Το έντυπο βασίστηκε στα κείμενα του καλλιτέχνη και στη σειρά έργων με θέμα τους ποδηλάτες που δημιούργησε στο Παρίσι το 1936. Απευθύνεται σε παιδιά των μεγάλων τάξεων του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου.

Με αφορμή την Αποκριά και πηγή έμπνευσης το πλούσιο υλικό της έκθεσης, το Σάββατοκύριακο 6 και 7 Φεβρουαρίου του 2010 πραγματοποιήθηκαν δύο δημιουργικά εργαστήρια για παιδιά 5-7 και 8-12 ετών αντίστοιχα. Με τη συνεργασία της Βάσως Τζούτη από το Ίδρυμα Τσαρούχη, τα παιδιά που συμμετείχαν προσέγγισαν τα έργα του καλλιτέχνη μέσα από θεατρικό παιχνίδι και δραματοποίηση, ζωγραφική και κατασκευή μάσκας.

Για τις τρεις τελευταίες Κυριακές της έκθεσης προτάθηκε ένας κύκλος ζωγραφικής για παιδιά 8-12 ετών με τίτλο «3 παράθυρα στον Γιάννη Τσαρούχη». Τη διδασκαλία του εργαστηρίου ανέλαβε ο εικαστικός Χρήστος Μηττάς. Θέμα των συναντήσεων υπήρξε η διαδρομή του φωτός στη διάρκεια μιας αθηναϊκής μέρας και τα παιδιά που συμμετείχαν αποτύπωσαν την εμπειρία τους σε ένα τρίπτυχο

—*Ενδύεσθαι. Για ένα Μουσείο Πολιτισμού του Ενδύματος* (24 Μαρτίου - 23

Μαΐου 2010). Την έκθεση υποστήριξε εκπαιδευτικά το τμήμα με προγράμματα που σχεδιάστηκαν σε συνεργασία με την Πόπη Καλκούνη από το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα. Μέσα από προγραμματισμένες εκπαιδευτικές επισκέψεις που συνοδεύτηκαν από το καθιερωμένο υλικό προετοιμασίας, 406 μαθητές γνώρισαν το ιδιαίτερο περιεχόμενο της έκθεσης και αυτοσχέδιασαν κατασκευάζοντας τα δικά τους ενδύματα, χρησιμοποιώντας το ειδικό χαρτί που τυλιγμένο σε τόπια ήταν διαθέσιμο μέσα στον ίδιο τον χώρο·

– *Ansel Adams* (5 Μαρτίου - 30 Απριλίου 2010). Με την υποστήριξη της πρεσβείας των Η.Π.Α. στην Αθήνα, τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα σχεδίασαν μια ολοκληρωμένη δράση με άξονα την έκθεση του σημαντικού Αμερικανού φωτογράφου. Το υλικό προετοιμασίας που στάλθηκε στα σχολεία περιλάμβανε, εκτός από το πληροφοριακό σκέλος, και ένα video για τη ζωή και το έργο του Adams, ενώ το ίδιο το πρόγραμμα βασιζόταν σε τρία εκπαιδευτικά “παιχνίδια”. Ειδικά κατασκευασμένες καρτέλες και puzzles βοήθησαν τα παιδιά να κατανοήσουν την τεχνική, την αισθητική αλλά και τα ενδιαφέροντα και τις ιδέες ενός δημιουργού που έγκαιρα συνειδητοποίησε την ανάγκη προστασίας του φυσικού τοπίου. Η καταληκτήρια δραστηριότητα στην οποία οδηγούσε το πρόγραμμα, ήταν ένα συλλογικό collage/διαμαρτυρία για την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος με φόρμες δανεισμένες από τα έργα της έκθεσης. Συνολικά 260 παιδιά συμμετείχαν, ενώ το όλο αποτέλεσμα αποτυπώθηκε σε ένα καλαίσθητο μικρής διάρκειας video·

– Τις εκθέσεις του Νίκου Στεφάνου και του Σωκράτη Σωκράτους επισκέφτηκαν οργανωμένα 53 και 10 μαθητές αντίστοιχα.

Κεντρικό κτήριο

– *Θεόφιλος. Έργα από τη Συλλογή της Εμπορικής Τράπεζας* (15 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου 2010). Το θέμα της

έκθεσης προκάλεσε το ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού κόσμου, μια και πολλά από τα παιδιά που την επισκέφτηκαν δεν είχαν ξαναδεί έργα του σπουδαίου λαϊκού ζωγράφου. Οι πυκνές κρατήσεις των σχολείων υποστηρίχθηκαν από εκπαιδευτικό υλικό προετοιμασίας σε ψηφιακή μορφή. Παρότι η διάρκεια της έκθεσης συνέπεσε με το ξεκίνημα της σχολικής χρονιάς, συνολικά 2.212 μαθητές όλων των βαθμίδων επισκέφτηκαν την αίθουσα του 2ου ορόφου. Ενδιαφέρουσα είναι η διαπίστωση ότι ανάμεσα σε αυτούς ήταν και πολλά νήπια, κάτι που δεν συμβαίνει συχνά στις προσωρινές εκθέσεις. Στο κλίμα της ξεχωριστής αυτής ανταπόκρισης, οργανώθηκε ένας κύκλος συναντήσεων με τίτλο «Συντροφιά με τον Θεόφιλο», για παιδιά 6-9 ετών, τα Σάββατα 16 και 23 Οκτωβρίου. Οι μικροί φιλότεχνοι που αποτέλεσαν την ομάδα, δημιούργησαν ένα ομαδικό έργο αντλώντας έμπνευση από το έργο του Θεόφιλου *Ερωτόκριτος και Αρετούσα*, αλλά και από τους σχετικούς στίχους του Βιτσέντζου Κορνάρου. Την ομάδα καθοδήγησε η εικαστικός Ελένη Πεχλιβάνη.

– *Χειρ Αγγέλων. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη* (17 Νοεμβρίου 2010 - 16 Ιανουαρίου 2011). Περιμένοντας ότι το ενδιαφέρον του νεανικού κοινού θα είναι έντονο για την ιδιαίτερη αυτή έκθεση, τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα σχεδίασαν μια διαδρομή για την καλύτερη προσέγγιση και κατανόησή της. Τη διαδρομή συμπλήρωνε ένα μικρό φυλλάδιο το οποίο αξιοποιούσε εκπαιδευτικά το κείμενο της διαθήκης του Άγγελου Ακοτάντου. Όμως, η χρονική συγκυρία των σχολικών διακοπών των Χριστουγέννων δεν επέτρεψε σε περισσότερους από 140 μαθητές να επισκεφτούν την έκθεση. Αποτέλεσε πάντως μια καλή αφορμή για να σχεδιαστούν γύρω της οι χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις της χρονιάς. Κάτω από τον γενικό τίτλο «Άγγελος Χριστουγέννων. Με αφορμή την έκθεση *Χειρ Αγγέλων*» λειτούργησαν τρία διαφορετικά εργαστήρια. Το ένα απευθυνόταν σε παιδιά

και είχε ως άξονα τις φτερωτές μορφές στα έργα της έκθεσης, ενώ ένα άλλο συγκέντρωσε τους ενήλικους στο εργαστήρι χαρακτικής, όπου στη διάρκεια δύο συναντήσεων τύπωσαν τις δικές τους κάρτες, αντλώντας έμπνευση από τα έργα του Άγγελου. Το επιστέγασμα ήταν μια γιορτινή προ-χριστουγεννιάτικη Κυριακή για μικρούς και μεγάλους, με ελεύθερη συμμετοχή, εικαστικές προτάσεις και bazaar εκπαιδευτικού υλικού. Τις καλλιτεχνικές δράσεις υποστήριξαν η εικαστικός Τζάστελιν Παπακοσμά και η χαράκτρια Έφη Ροδοπούλου·

– Διαλέγοντας ανάμεσα στα θέματα που παρουσιάστηκαν στο κεντρικό κτήριο, κάποιες ομάδες μαθητών επισκέφτηκαν οργανωμένα τις εκθέσεις *Τον '60 οι εκδρομείς* (17 παιδιά), *Στολισμοί κεφαλής* (45 παιδιά) και *Ο χρόνος, οι άνθρωποι, οι ιστορίες τους* (31 παιδιά).

Εκπαιδευτικές εκδηλώσεις για το ευρύτερο κοινό / για μικρούς και μεγάλους

– Με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα Μουσείων 2010 και στο πλαίσιο της θεματικής «Μουσεία για την Κοινωνική Αρμονία», η καθιερωμένη εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο παράρτημα της Ισλαμικής Τέχνης. Οι «Σταθμοί στον κόσμο της Ανατολής» ήταν μια ειδική περιήγηση στις συλλογές του κτηριακού συγκροτήματος για παιδιά και ενήλικους με κεντρικό άξονα την προσφορά των πολιτισμών της Ανατολής στην ανθρωπότητα. Επιστημονικές ανακαλύψεις και καλλιτεχνικά επιτεύγματα εξιστορήθηκαν μπροστά σε σχετικά αντικείμενα των συλλογών, ενώ οι επιλεγμένες αναγνώσεις λογοτεχνικών κειμένων ζωντάνεψαν ανθρώπους και τόπους μακρινούς. Κορυφαίες στιγμές της εκδήλωσης υπήρξαν οι δύο μουσικές παρεμβάσεις που παρουσιάστηκαν στον τρίτο όροφο του κτηρίου, μπροστά στο σιντριβάνι, με τοάι και μέντα. Εμφανίστηκαν οι μουσικοί Νέστωρ Δρούγκας στα κρουστά και Μάνος Κουτσαγγελίδης στο κανονάκι και στο τραγούδι, πλαισιωμένοι

από μαθητές του Μουσικού Λυκείου Παλλήνης·

– Στις 7, 8, 9 και 10 Οκτωβρίου του 2010 τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα του Μουσείου ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟΤ και σχεδίασαν μια εκδήλωση με αφορμή την πανελλαδική δράση «Περιβάλλον και Πολιτισμός 2010. Φωνές νερού μυριάδες». Ακολουθώντας μια διαχρονική διαδρομή μέσα από επιλεγμένα αντικείμενα σηματοδοτημένα με δίγλωσσα κείμενα, Έλληνες και αλλοδαποί είχαν την ευκαιρία να αντιληφθούν τη σημασία του υγρού στοιχείου σε παρελθούσες εποχές. Νερό που εξάγνιζε, αγίαζε, εύφραινε και ενέπνεε. Νερό ζωοποιό. Μια μεγάλη οθόνη στην είσοδο καλωσόριζε τον κόσμο και παρουσίαζε τα συγκεκριμένα εκθέματα, ενώ στις αίθουσες ακουγόταν μια ηχητική υπόκρουση εμπνευσμένη από το νερό. Δραστηριότητες αναζήτησης και γνώσης μπροστά στα αντικείμενα, νοερά μονοπάτια προσκυνητών, αφηγήσεις από παλιά, επαφή με τον πηλό, αλλά και κάποιοι πρώτοι πειραματισμοί με υδροχρώματα περίμεναν μικρούς και μεγάλους. Στο τέλος της διαδρομής ένα δροσιστικό κέρασμα περίμενε τους συμμετέχοντες, μια κουταλιά γλυκό υποβρύχιο... μέσα σε νερό.

Εκπαιδευτικά προγράμματα για το ενήλικο κοινό

– «Πολιτισμός και Τέχνες του Ισλαμικού Κόσμου». Με αφορμή τις πλούσιες συλλογές του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης εγκαινιάστηκε ένας κύκλος διαλέξεων με θέμα τον πολιτισμό των χωρών του ισλάμ. Στόχος ήταν η εξοικείωση του κοινού με το ευρύτερο πολιτισμικό, κοινωνικό και ιστορικό περιβάλλον στο οποίο δημιουργήθηκαν τα αντικείμενα που εκτίθενται σήμερα στο μουσειακό παράρτημα, αλλά και η γνωριμία με τον ίδιο τον χώρο που τα φιλοξενεί. Η παρουσίαση του θέματος έγινε από την ιστορικό ισλαμική τέχνης Μαρία Σάρδη·

Μαθητές λυκείου σε πρόγραμμα με αφορμή την έκθεση *Γιάννης Τσαρούχης 1910-1989*.

– Παράλληλα συνεχίστηκαν οι κύκλοι μαθημάτων για ενήλικους με βάση το κτήριο της Ε. Θεοχάρη-Περράκη. Συνδυάζοντας τη θεωρητική κατάρτιση με την καλλιτεχνική έκφραση, οι μαθητές του Κέντρου Διά Βίου Μάθησης είχαν και αυτή τη χρονιά τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε μια μεγάλη ποικιλία σεμιναρίων: Αγιογραφία, Κόσμημα, Ψηφιδωτό, Εγκαυστική, Χαρακτική, Ζωγραφική, Μικρογραφία Χειρογράφων, Κατασκευή Κούκλας, Αφήγηση Παραμυθιού, Art Therapy.

Συνεργασίες

– Το Μουσείο, μέσω του εκπαιδευτικού του τμήματος συμμετέχει από τη χρονιά αυτή στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Witness the Past. Education Programs for the Public and Culture Heritage. Professionals on Illicit Trafficking of Antiquities». Κατά την εναρκτήρια εκδήλωση του προγράμματος που πραγματοποιήθηκε στις 18 Φεβρουαρίου στο αμφιθέατρο του Κτηρίου της οδού Πειραιώς και ήταν ανοικτή για το κοινό, μίλησε η Μαρία-Χριστίνα Γιαννουλάτου με θέμα «The Benaki Museum: Promoting education». Έκτοτε υπάρχει μια σταθερή συνεργασία με συναδέλφους από τη Γερμανία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, την Κύπρο και την Αίγυπτο για την

παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού που θα ευαισθητοποιεί τα παιδιά για το κρίσιμο αυτό πρόβλημα, με απότερο στόχο τη συνειδητοποίηση και την πρόληψή του·

– Την Παρασκευή 10 Δεκεμβρίου πραγματοποιήθηκε στην έδρα του ελληνικού τμήματος του ICOM η 14η Ετήσια Ενημερωτική Συνάντηση της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟΤ. Η ημερίδα ήταν αφιερωμένη στις εκπαιδευτικές δράσεις για την προσχολική ηλικία και το Μουσείο εκπροσώπησε η Μαρία Καρβουνάκη με θέμα «Μικρά παιδιά στο Μουσείο: Ένα ενθουσιώδες κοινό». Στην απογευματινή συνεδρία παρουσιάστηκαν από τη Χαρούλα Χατζηνικολάου και τη Μαρία Ζαμενοπούλου τα πρόσφατα προγράμματα του Μουσείου με αφορμή τις εκθέσεις Τσαρούχη και Adams, καθώς και ο εορτασμός της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων στο Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης.

Όπως κάθε χρόνο το τμήμα έκανε δωρεές και δανεισμό υλικού σε σχολικές βιβλιοθήκες και εκπαιδευτικούς φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού, δέχτηκε φοιτητές πανεπιστημιακών σχολών στο πλαίσιο επιμορφωτικών σεμιναρίων και πρακτικών ασκήσεων και συνεργάστηκε στην εκπόνηση ερευνητικών εργασιών και διατριβών.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Προσωπικό
Σοφία Χανδακά. Εθελόντρια: Άννα Μέρκου

Κατά το έτος 2010 εκτός Μουσείου διατέθηκαν συνολικά 349 φωτογραφίες ως εξής: 136 για μελέτη, 10 για εκθέσεις, 19 για διπλωματικές και διδακτορικές εργασίες, 28 για τηλεοπτική εκπομπή, 49 για επιστημονικά συμπόσια, 33 για περιοδικά, 12 για καταλόγους εκθέσεων, 7 για εποπτικό υλικό περιοδικών εκθέσεων, 1 για

αφίσσα εκδήλωσης, 1 για διαφημιστικό φυλλάδιο, 53 για βιβλία, 13 για ηλεκτρονικές εκδόσεις και 7 για σελίδες στο Internet. Οι φωτογραφίες αυτές παραχωρήθηκαν για δημοσιεύσεις στις παρακάτω γλώσσες: ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά, ισπανικά, τούρκικα, αραβικά, πολωνικά και σέρβικα. 80 φωτογραφίες χρησιμοποιήθηκαν σε επιστημονικές δημοσιεύσεις, 17 σε εκπαιδευτικές εκδόσεις και 39 σε εμπορικά έντυπα. Η πλειονότητα των φωτογραφιών προ-

έρχεται από αντικείμενα που ανήκουν στις ακόλουθες συλλογές: Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή (175), Προϊστορική, Αρχαία Ελληνική και Ρωμαϊκή (10), Ζωγραφικής, Σχεδίων και Χαρακτικών (60), Νεοελληνικής Κοσμικής Τέχνης (7), Πολιτισμών του Κόσμου (49), Ισλαμική (15), Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα (4), Χειρόγραφα (21). Από το σύνολο των 66 αδειών χρήσης που δόθηκαν, τα δικαιώματα δημοσίευσης (copyrights) χρεώθηκαν σε 19.

ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ

Προσωπικό
– Εργαστήριο Συντήρησης Εικόνων, Ελαιογραφιών και Ξυλογλύπτων: *Βασίλης Πασχάλης* (υπεύθυνος τμήματος), Βασίλης Αργυράτος, Ειρήνη Βλαχοδήμου, Χρύσα Βουρβοπούλου, Λένα Βρανοπούλου, Χάρης Γραμματικός, Δημήτρης Δούμας, Αλεξάνδρα Καλλιγά, Σοφία Μαύρου, Καλυψώ Μιλάνου, Δημοσθένης Πιμπλής, Νίκος Σμυρνάκης, Λένα Φαρμακαλίδου, Φωτεινή Φραγκάκη. Πρακτική άσκηση πραγματοποίησαν οι Πηνελόπη Κουρρή, Ανδρονίκη Παλιομπέτη, Αναστασία Σπηλιοπούλου, Χριστίνα Καρδαμίτση. Εθελοντές: Αλέξανδρος Κωνσταντάς, Βαία Λάμπρου, Μαρία Μπουντούρη

– Εργαστήριο Συντήρησης Κεραμικού: Βασιλική Αποστολοπούλου, Ολυμπία Θεοφανοπούλου, Σοφία Τσούου. Πρακτική άσκηση πραγματοποίησε η Παρασκευή Ζαφείρη. Εθελόντριες: Χριστίνα Ηλιοπούλου, Αμαλία Τρουλινού, Μαρία Τοινιά, Παρασκευή Ζαφείρη, Κωνσταντία Λιβεράκου

– Εργαστήριο Συντήρησης Μετάλλου, Γυαλιού και Οστέινου Υλικού: Μαρία Ζαχαρία, Τζίνια Καρύδη, Ντέπη Κοτζαμάνη, Άνθια Φωκά. Πρακτική άσκηση πραγματοποίησαν οι Βασιλική Ζαφείρη, Κορίνα Τσιρίδα

– Εργαστήριο Συντήρησης Υφάσματος: Ναούμ Κοκκάλας, Βασιλική Νικολοπούλου, Αναστασία Οζολίν, Βιργινία Ρωμάνου. Πρακτική άσκηση πραγματοποίησε η Μαρία Μακρή

– Εργαστήριο Συντήρησης Χαρτιού: Ελευθερία Γκούφα, Μυρτώ Δελιβοριά, Σωτήρης Μπεκιάρης, Φλώρα Στεφάνου, Αργυρώ Χιλιαδάκη. Πρακτική άσκηση πραγματοποίησε η Ελένη Χρυσικού

Συντήρηση έργων από τις συλλογές του Μουσείου

– Για το Τμήμα Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής συλλογής: συντηρήθηκαν επτά εικόνες. Για την έκθεση *Byzantium, Splendour and Daily Life* (Βόννη, Museumsmeile, 26 Φεβρουαρίου - 13 Ιουνίου 2010) συντάχθηκαν δελτία κατάστασης για μία εικόνα και έξι μεταλλικά αντικείμενα, και πραγματοποιήθηκε έλεγχος της συσκευασίας τους. Για την έκθεση *Χειρ Αγγέλων. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη* (Κεντρικό κτήριο, 17 Νοεμβρίου 2010 - 16 Ιανουαρίου 2011) συντάχθηκαν δελτία κατάστασης για τέσσερις εικόνες της συλλογής, και έγινε έλεγχος της κατάστασης κατά την αποσυσκευασία και ανάρτηση 50 συνολικά εικόνων που προέρχονταν από διάφορους

φορείς και ιδιώτες. Επιπλέον, δελτία κατάστασης συντάχθηκαν για 11 εικόνες της συλλογής του Μουσείου προκειμένου να εκτεθούν με εικόνες της Συλλογής Βελιμέζη και ανθίβολα της Συλλογής Αλέξανδρου Μακρή στο Κρατικό Μουσείο Καλών Τεχνών Πούσκιν της Μόσχας στο πλαίσιο της έκθεσης *SYNTAXIS. Greek Art 1450-2000: Icons on Wood and Paper*. Για την έκθεση *Relics of the past* (Centre Orthodoxe du Patriarcat Œcuménique, Champézy, Γενεύη, 3 Φεβρουαρίου - 24 Ιουλίου 2011) συντηρήθηκαν 18 υφασμάτινα έργα της μεταβυζαντινής συλλογής (άμφια, κεντητές εικόνες, εκκλησιαστικά κεντήματα, μεταξύ τους και ο επιτάφιος του 18ου αι. της κεντήτριας Δεσποινέτας) και 72 μεταλλικά αντικείμενα. Για το σύνολο των έργων συντάχθηκαν τα αντίστοιχα δελτία κατάστασης. Επίσης, ετοιμάστηκε δελτίο κατάστασης του σάκου αρ. ευρ. 9349 για την έκθεση *Gifts of the Sultans: The Arts of Giving at the Islamic Courts* (Los Angeles County Museum of Art, 5 Ιουνίου - 5 Σεπτεμβρίου 2011).

– για το Τμήμα Νεοελληνικού Πολιτισμού και Νεοελληνικής Τέχνης: συντάχθηκαν δελτία κατάστασης για ένα πανωκάσελο, μία κασέλα και δύο τμήματα κασέλας με ζωγρα-

φική διακόσμηση για την έκθεση *Looking East: From the Collections of the Benaki Museum* (Ισταμπούλ, Μουσείο Sakip Sabanci). Τέλος έγινε απεντόμωση σε συλλογή ενδυμάτων, δωρεάς Αιμιλίας Γερουλάνου·

– για το Τμήμα Πολιτισμών του Κόσμου: από την προσφάτως δωρηθείσα συλλογή Κουτσουδάκη έγινε συντήρηση σε επτά μεταλλικά καπέλα. Για την έκθεση της ίδιας συλλογής *Στολισμοί κεφαλής, Ενθύμια ταξιδιών από λαούς της Ανατολής* (Κεντρικό κτήριο, 14 Απριλίου - 6 Ιουνίου 2010) το εργαστήριο Συντήρησης Μετάλλου, Γυαλιού και Οστέινου Υλικού συμμετείχε στη συσκευασία/αποσυσκευασία, τον έλεγχο και την τοποθέτηση των αντικειμένων σε προθήκες·

– για το Τμήμα Ζωγραφικής, Χαρακτικών και Σχεδίων: συντηρήθηκαν μία ελαιογραφία και τέσσερα σχέδια. Με αφορμή την έκθεση *Γιάννης Μόραλης* (Θεσσαλονίκη, 15 Σεπτεμβρίου - 14 Οκτωβρίου 2010) συντηρήθηκαν, τοποθετήθηκαν σε πασπαρτού και κορνίζες 80 έργα από τη συλλογή. Με αφορμή τον προσωρινό δανεισμό στο Μουσείο Μωχάμετ Άλη στην Καβάλα, συντηρήθηκαν και τοποθετήθηκαν σε πασπαρτού 24 έργα από τη συλλογή. Ακόμα συντηρήθηκε ένα ζωγραφικό έργο σε βελούδο των αρχών του 19ου αι., που απεικονίζει παράσταση από την ελληνική επανάσταση και φέρει χρονολογία 25 Μαρτίου 1822 (αρ. ευρ. 45924)·

– για την Πινακοθήκη Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα: ομάδα συντηρητών του Εργαστηρίου Εικόνων, Ελαιογραφιών και Ξυλογλύπτων επιμελήθηκε επί τόπου την τοποθέτηση έργων στους νέους εκθεσιακούς χώρους. Συντηρήθηκαν 98 πίνακες (ελαιογραφίες, ακρυλικά σε ποικίλα υποστρώματα), δύο εικόνες, μία ξυλόγλυπτη αιγυπτιακή μάσκα, ένα ξύλινο αναλόγιο, ένα ξύλινο κουτάλι, ένα καπέλο εξερευνητή (από πεπιεσμένο χαρτόνι) και πέντε ξύλινες κορνίζες. Επίσης συντηρήθηκε ένα ξύλινο άγαλμα της

Παναγίας με ζωγραφικό διάκοσμο, της συλλογής Παπασπύρου, και κατασκευάστηκε βάθρο για την τοποθέτησή του. Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν επεμβάσεις μικρής έκτασης (απομάκρυνση ρύπων, στερέωση, τοπική αισθητική αποκατάσταση) σε 149 έργα. Συντηρήθηκαν προσωπικά αντικείμενα του ζωγράφου, όπως χρώματα, πινέλα, μικροεργαλεία κ.λπ. Παράλληλα συντηρήθηκαν τα ακόλουθα έπιπλα από τις συλλογές Γκίκα και Παπασπύρου: σαλόνι με τέσσερις ξύλινες καρέκλες από ξύλο και ύφασμα, τετραθέσιο καναπέ και στρογγυλό τραπέζι με κεντρικό πόδι· σαλόνι αποτελούμενο από οκτώ ξύλινες καρέκλες με ψάθα και τριθέσιο καναπέ με τραπεζάκι. Ακόμη συντηρήθηκαν ένα ξύλινο ανάκλιτρο, πέντε ξύλινες καρέκλες, τρεις ξύλινες κονσόλες, εκ των οποίων οι δύο με καθρέπτη, τέσσερα ξύλινα τραπεζάκια σαλονιού ζωγραφισμένα από τον Χατζηκυριάκο-Γκίκα, ένα μικρό ξύλινο στρογγυλό τραπεζάκι με ζωγραφικό διάκοσμο, δύο ανθοστήλες με χρωματική διακόσμηση, δύο έπιπλα με ντουλάπια και συρτάρια, μία βιτρίνα με γυάλινα, ξύλινα και μεταλλικά στοιχεία, δύο συρταριέρες, δύο μικρού μεγέθους κουτιά από ξύλο και γυαλί, τέσσερα τραπέζια τραπεζαρίας, δύο κομοδίνα με μαρμαρίνη επιφάνεια, ένας μεγάλος μπουφές, ένα έπιπλο *coiffeuse* γυναικείου καλλωπισμού, ένα αγροτικού τύπου μεγάλο τραπέζι με σκαμπό, μία ντουλάπα και δύο βοηθητικά τραπεζάκια. Τέλος έγινε συντήρηση σε έξι ρόκες και ένα ξύλινο κουτάκι αποθήκευσης. Από την αναπηρική πολυθρόνα του ζωγράφου αφαιρέθηκαν τα υφασμάτινα τμήματα προκειμένου να συντηρηθούν τα ξύλινα σκέλη της, τα οποία και επανατοποθετήθηκαν. Ακόμα, έγιναν εργασίες συντήρησης, αποκατάστασης και συμπλήρωσης σε ένα έπιπλο ηχοσυστήματος (πικ-απ), σε ένα έπιπλο εργασίας (συμπλήρωση ψάθινων τμημάτων), σε ένα τραπέζι αγροτικού τύπου, καθώς και στο σχεδιαστήριο και στις

βιβλιοθήκες του εργαστηρίου του Χατζηκυριάκου-Γκίκα. Ανάλογα με την κατάσταση διατήρησης του κάθε επίπλου, οι εργασίες περιλάμβαναν απομάκρυνση ρύπων, αφαίρεση οξειδωμένου βερνικιού, συγκολλήσεις, συμπληρώσεις ξύλου, αισθητική αποκατάσταση, βερνίκωμα των ξύλινων επιφανειών με την παραδοσιακή τεχνική της γομαλάκας. Σε 400 έργα του Χατζηκυριάκου-Γκίκα (π.χ. κεραμικά, μεταλλικά, λίθινα, ξύλινα, οστέινα κ.λπ.) έγινε καταγραφή του αριθμού ευρετηρίου. Έγινε ανάρτηση 579 πινάκων, 143 φωτογραφιών, δύο ταπισερί, πέντε καθρεπτών, δύο παραβάν, ενός έργου του ζωγράφου με άποψη της Κηφισιάς, ενός γύψινου έργου του Τόμπρου και ενός πάνελ επενδυμένου με ύφασμα ως υπόστρωμα για παράσταση Καραγκιόζη μήκους 16,10 μ., όπου κατόπιν αναρτήθηκαν 31 φιγούρες του θεάτρου σκιών. Κατασκευάστηκαν συνολικά 1.200 στηρίγματα για πίνακες, καθώς και 100 ξύλινες κορνίζες. Επιπλέον κατασκευάστηκαν πέντε προσόψεις θερμαντικών πηγών με ζωγραφιστά στοιχεία του Χατζηκυριάκου-Γκίκα και πρόσοψη από πλεγμένα τμήματα ψάθας. Αναρτήθηκαν κουρτίνες στο εργαστήριο και στην οικία του Γκίκα και αποκαταστάθηκε το βάθρο του έργου *Κηφισιά*, ενώ έγινε συντήρηση, αποκατάσταση και συμπλήρωση στους επιτοίχιους καναπέδες της οικίας Γκίκα. Τέλος, αποκαταστάθηκαν οι ηλεκτρικές συνδέσεις και τα καπέλα τεσσάρων επιτοίχιων, δύο επιδαπέδιων και επτά επιτραπέζιων φωτιστικών της οικίας Γκίκα και κατασκευάστηκε νέο ξύλινο διαχωριστικό τμήμα της βιβλιοθήκης του ξενώνα με αναπαραγωγή του ζωγραφικού διακόσμου. Παράλληλα με τις επί τόπου εργασίες, στο Εργαστήριο Συντήρησης Εικόνων, Ελαιογραφιών και Ξυλογλύπτων συντηρήθηκαν 14 ελαιογραφίες σε υφασμάτινο φορέα, καθώς και μία υδρόγειος σφαίρα. Το Εργαστήριο Συντήρησης Χαρτιού κατέγραψε και τοποθέτησε σε θήκες και αρχειακά κουτιά 150 σχέδια.

Για την επανέκθεση συντηρήθηκαν, κατασκευάστηκαν πασπαρού και τοποθετήθηκαν σε κορνίζες 98 έργα. Το Εργαστήριο Συντήρησης Υφάσματος πραγματοποίησε εργασίες συντήρησης και ανάρτησης σε πέντε ταπισερί, εργασίες υγρού καθαρισμού σε καλύμματα δύο σαλονιών, εργασίες συντήρησης στην πολυθρόνα του Χατζηκυριάκου-Γκίκα (4ος όροφος). Ακόμη έγιναν στερεώσεις και τοπικά φοδραρίσματα σε 10 μαξιλάρια των σαλονιών και εργασίες συντήρησης και ανάρτησης σε ένα παραβάν, βαφές σε δύο καπέλα διακοσμητικών φωτιστικών, εργασίες ανάρτησης σε ένα χαλί και τοπικά φοδραρίσματα στερεώσεις σε τέσσερα χαλιά. Τέλος, στον 3ο όροφο τοποθετήθηκαν νέες κουρτίνες και στριφώθηκαν τα τραπεζομάντιλα. Επίσης το Εργαστήριο Συντήρησης Κεραμικού συντήρησε 100 περίπου κεραμικά και γύφινα αντικείμενα, ενώ το Εργαστήριο Συντήρησης Μετάλλου, Γυαλιού και Οστέινου Υλικού συντήρησε 28 μεταλλικά αντικείμενα και έναν πολυέλαιο από κρύσταλλο *murano*.

– για το Τμήμα Παιχνιδιών και Παιδικής Ηλικίας: συντηρήθηκε μία κούκλα τοσολιάς *Lenci* (Τ.Π.Π. αρ. ευρ. 8142), ενώ έγινε έλεγχος της κατάστασης σε 34 αντικείμενα για την έκθεση *Παιχνίδια από τα παλιά...* (Κόρινθος, Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο).

– για το Τμήμα Προϊστορικής, Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Συλλογής: συντηρήθηκαν 28 κεραμικά αντικείμενα, μία περικεφαλαία και ένα βραχιόλι. Για την έκθεση *Ερέτρια: Μαιές σε μια Αρχαία Πόλη* (Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, 27 Απριλίου - 24 Αυγούστου 2010 – Βασιλεία, Antikenmuseum Basel und Sammlung Ludwig, 22 Σεπτεμβρίου 2010 - 31 Ιανουαρίου 2011) συντηρήθηκαν τρία αντικείμενα από μέταλλο και συντάχθηκαν τα αντίστοιχα δελτία κατάστασης. Για την έκθεση *Ο Μέγας Αλέξανδρος και το άνοιγμα στον κόσμο* (Μαδρίτη, Sala Arte Canal, 3 Δεκεμβρίου 2010 - 3 Μαΐου 2011)

συντάχθηκε δελτίο κατάστασης για ένα χρυσό κόσμημα κεφαλής, το οποίο συνόδευσε κατά τη μεταφορά του στην Ισπανία προσωπικό του τμήματος.

– για τα Αρχαία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής: συντηρήθηκαν 15 σχέδια. Με αφορμή την έκθεση *Δημήτρης Πικιώνης 1887-1968* (Κτήριο οδού Πειραιώς, 15 Δεκεμβρίου 2010 - 13 Μαρτίου 2011) έγινε προετοιμασία 170 σχεδίων από τη συλλογή και συντηρήθηκαν οκτώ ελαιογραφίες σε χαρτόνι και ένα έργο σε υφασμάτινο φορέα. Ακόμα έγινε συντήρηση γύψινης μακέτας της Λέσχης Φρουράς Θεσσαλονίκης.

– για το Τμήμα Ισλαμικής Συλλογής: συντηρήθηκαν επτά κεραμικά αντικείμενα, φωτογραφήθηκαν 68 κεραμικά και ισάριθμα υφασμάτινα αντικείμενα, συντάχθηκαν 48 δελτία κατάστασης υφασμάτινων έργων και 28 ξυλόγλυπτων για την έκθεση *Looking East: From the Collections of the Benaki Museum* (Ισταμπούλ, Μουσείο Sakip Sabanci). Ακόμα, συντηρήθηκε ένα *tiraz* (αρ. ευρ. 15105) και συντάχθηκαν δελτία κατάστασης δύο αντικειμένων για την έκθεση στο Λος Άντζελες με τίτλο *Gifts of the Sultans: The Arts of Giving at the Islamic Courts* (Los Angeles County Museum of Art, 5 Ιουνίου - 5 Σεπτεμβρίου 2011), ενώ για την ίδια έκθεση συντάχθηκαν δελτία κατάστασης για δύο κεραμικά αντικείμενα. Τέλος το Εργαστήριο Συντήρησης Μετάλλου, Γυαλιού και Οστέινου Υλικού συντήρησε έξι μεταλλικά αντικείμενα.

– για το Τμήμα Κινέζικης Συλλογής: συντηρήθηκαν 40 κεραμικά αντικείμενα.

– για το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων: συντηρήθηκε ένας τζάκος Αραχώβης (αρ. ευρ. ΕΕ 5057) και μία κούκλα με λαογραφική ενδυμασία.

– για τη Βιβλιοθήκη: συντηρήθηκαν τέσσερα βιβλία.

– για την οικία Σπέντσα: συντηρήθηκαν μία κορνίζα, δύο κινέζικα πορσελάνινα ανθοδοχεία, ένα ισλαμικό πιάτο και 93 μεταλλικά χρηστικά

αντικείμενα.

Συντήρηση έργων ιδιωτών και άλλων φορέων

– Το Εργαστήριο Συντήρησης Εικόνων, Ελαιογραφιών και Ξυλόγλυπτων συντήρησε 14 ελαιογραφίες, τρεις εκ των οποίων από τη συλλογή του Αμαλείου Οικοτροφείου Θηλέων, 11 εικόνες, δύο ξυλόγλυπτους αγγέλους με επίχρυση και ζωγραφική διακόσμηση, καθώς επίσης ένα ξυλόγλυπτο κηροπήγιο και ένα λακαριστό κουτί. Ολοκληρώθηκε ακόμα η συντήρηση και αποκατάσταση των τοιχογραφιών που κοσμούν τον τάφο της Ήβης Γουλανδρή στο Α Νεκροταφείο Αθηνών. Για την έκθεση *Χειρ Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη* (Κεντρικό κτήριο, 17 Νοεμβρίου 2010 - 16 Ιανουαρίου 2011) συντάχθηκαν δελτία κατάστασης για τέσσερις εικόνες ιδιωτικών συλλογών. Για την έκθεση *Θεοφυλακτόπουλος. Τύχες της ύλης. Ζωγραφική 1960-2010* (Κτήριο οδού Πειραιώς, 28 Σεπτεμβρίου - 5 Δεκεμβρίου 2010) συντηρήθηκαν τέσσερις ελαιογραφίες ιδιωτών. Δελτία κατάστασης συντάχθηκαν ακόμα για πέντε ανθίβολα της Συλλογής Αλέξανδρου Μακρή και για 43 εικόνες της Συλλογής Βελιμέζη, προκειμένου οι τελευταίες να παρουσιαστούν, μαζί με εικόνες της Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Συλλογής του Μουσείου Μπενάκη, στην έκθεση *SYNTAXIS. Greek Art 1450-2000: Icons on Wood and Paper* (Μόσχα, Κρατικό Μουσείο Καλών Τεχνών Πούσκιν, 13 Ιουλίου - 26 Σεπτεμβρίου 2010). Για την έκθεση *Σπύρος Βασιλείου* (Κτήριο οδού Πειραιώς, 22 Μαρτίου - 15 Μαΐου 2011) συντάχθηκαν δελτία κατάστασης και έγιναν εργασίες στερέωσης και αισθητικής αποκατάστασης σε εννέα μακέτες που ανήκουν στο Ατελιέ του Σπύρου Βασιλείου. Παράλληλα, για την ίδια έκθεση, έγιναν εργασίες συντήρησης σε πέντε μακέτες και 20 κορνίζες από το Ατελιέ Σπύρου Βασιλείου, το Θεατρικό Μουσείο και την

Εθνική Λυρική Σκηνή·

– το Εργαστήριο Συντήρησης Κεραμικού ανέλαβε τη συντήρηση 29 κεραμικών και πορσελάνινων αντικειμένων, πέντε γύψινων προτομών, καθώς και ενός αλαβάστρινου αντικειμένου. Έγινε φωτογράφιση και μελέτη εργασιών συντήρησης τμημάτων ενάλιων αμφορέων, καθώς και φωτογράφιση και καταγραφή των φθορών σε 40 αντικείμενα, προκειμένου να συνταχθεί προϋπολογισμός και χρονοδιάγραμμα για τη συντήρησή τους. Τέλος στο Εργαστήριο έγινε καθαρισμός πλήθους οστράκων (34 κιβώτια) από την ανασκαφή στις Αμύκλες·

– το Εργαστήριο Συντήρησης Μετάλλου, Γυαλιού και Οστέινου Υλικού συντήρησε 175 νομίσματα προέλευσης μικρασιατικής του Ιδρύματος Μεΐζονος Ελληνισμού για την έκθεση *Ιστορίες Νομισμάτων – Αφηγήσεις Πόλεων* (Κέντρο Πολιτισμού Ελληνικός Κόσμος, 24 Νοεμβρίου 2010 - 10 Μαΐου 2011) καθώς και 16 μεταλλικά, γυάλινα και οστέινα αντικείμενα από άλλες ιδιωτικές συλλογές·

– το Εργαστήριο Συντήρησης Υφάσματος συντήρησε ένα φόρεμα της Μελίνας Μερκούρη (Ίδρυμα Μ. Μερκούρη), δημιουργία του Guy Laroche για την ταινία *Ποτέ την Κυριακή* (επίσημη ελληνική συμμετοχή στο Φεστιβάλ των Καννών 1960). Έγιναν στερεώσεις σε δύο μαξιλάρια του τέλους του 19ου αι., καθώς και εργασίες συντήρησης και παρουσίασης σε μια τρόκνα και μια παραδοσιακή ποδιά. Επιπλέον, έγιναν εργασίες συντήρησης και παρουσίασης σε στέφανα γάμου των αρχών του 20ού αι. και συντήρηση σε μηχανική κούκλα Rochard. Τέλος, διαμορφώθηκε το εσωτερικό φορέματος από τυνέκ για την παρουσίαση ενός χάρτινου φορέματος, ενώ έγιναν εργασίες *mannequinage* σε ένα φόρεμα χορού του 18ου αι. (ιδιοκτησίας του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος) για την έκθεση *Ενδύσθαι. Για ένα Μουσείο Πολιτισμού του Ενδύματος* (Κτήριο οδού Πειραιώς, 24

Μαρτίου - 23 Μαΐου 2010)·

– το Εργαστήριο Συντήρησης Χαριτού συντήρησε 134 έργα. Επίσης, για τις εκθέσεις *Ζιζή Μακρή. Κίνα 1956. Χαρακτικά και Σχέδια* (Κεντρικό κτήριο, 14 Ιουνίου - 29 Αυγούστου 2010) και *Ο Σπύρος Βασιλείου και το θέατρο* (Κτήριο οδού Πειραιώς, 22 Μαρτίου - 15 Μαΐου 2011) έγινε συντήρηση και προετοιμασία 82 και 140 σχεδίων, αντίστοιχα.

Αναλύσεις υλικών

– Το Εργαστήριο Συντήρησης Υφάσματος πραγματοποίησε για το ζωγραφικό έργο σε βελούδο του αρχών του 19ου αι. (αρ. ευρ. 45924) τις ακόλουθες εργασίες: παρατήρηση μέσω στερεομικροσκοπίου και φωτογράφιση με χρήση πλάγιου φωτισμού για την αναγνώριση των επιγραφών του έργου (I.R., U.V. και F.C.I.R). Ταυτίστηκαν οι ίνες του υφάσματος μέσω πολωτικού μικροσκοπίου και επιπλέον πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις με φασματοσκοπία φθορισμού ακτίνων Χ (από τη Β. Κανταρέλου) για την αναγνώριση των χρωστικών της ζωγραφικής επιφάνειας. Για την ταύτιση του συνδετικού υλικού έγιναν αναλύσεις με φασματοσκοπία υπερύθρου στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (από τους Β. Γκιώνη και Γ. Χρυσικό), καθώς και στο Α.Τ.Ε.Ι. Αθήνας (από τον Σ. Μπογιατζή)·

– το Εργαστήριο Συντήρησης Μετάλλου, Γυαλιού και Οστέινου Υλικού πραγματοποίησε ανάλυση με φθορισμό ακτίνων Χ για τη μελέτη της σύστασης και της κατάστασης φθοράς στα ακόλουθα αντικείμενα: στις πολύτιμες πέτρες ενός σταυρού ευλογίας (αρ. ευρ. 34587) και σε επτά νομίσματα ιδιωτικών συλλογών του Ιδρύματος Μεΐζονος Ελληνισμού, καθώς και σε ένα κινέζικο ανθοδοχείο ιδιωτικής συλλογής. Επίσης το Εργαστήριο έκανε τη σχεδίαση αποθηκευτικών θηκών κατάλληλων για τη φύλαξη των νομισμάτων της Βυζαντινής Συλλογής, ενώ πραγματοποίησε έλεγχο και ρύθμιση των περιβαλλοντικών συνθηκών στα κουτιά όπου

φυλάσσονται τα μολυβδόβουλα.

Μελέτες

Το Εργαστήριο Συντήρησης Εικόνων, Ελαιογραφιών και Ξυλογλύπτων ξεκίνησε την τεχνολογική μελέτη εικόνων του 14ου-15ου αιώνα από τη Συλλογή της Αγίας Αικατερίνης των Σιναϊτών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης και από το Μουσείο Μπενάκη. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Ιερά Αρχιεπισκοπή Κρήτης, τη 13η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, το Α.Τ.Ε.Ι. Αθήνας, το Διαγνωστικό Κέντρο Έργων Τέχνης «Ορμύλια» και το Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων και Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων (ΕΘΙΑΓΕ).

Εκθέσεις

Μεγάλο μέρος του δυναμικού του τμήματος ανέλαβε, όπως πάντα, την υποστήριξη όσων εκθέσεων διοργανώθηκαν στους μουσειακούς χώρους, όπως και πολυάριθμων άλλων στις οποίες συμμετείχε το Ίδρυμα αλλά παρουσιάστηκαν εκτός Μουσείου, είτε στο εξωτερικό είτε στην Ελλάδα.

Κατά την υποδοχή ιδιωτικών συλλογών που φιλοξενήθηκαν περιοδικά στους χώρους του Μουσείου, το εκάστοτε αρμόδιο εργαστήριο ήταν υπεύθυνο για την παραλαβή και τον έλεγχο των έργων κατά την αποσυσκευασία, την ανάρτηση ή την τοποθέτησή τους στις προθήκες, τον έλεγχο των περιβαλλοντικών συνθηκών και τέλος τη συσκευασία των έργων μετά το πέρας της έκθεσης.

Για την παρουσίαση αντικειμένων του Μουσείου στο εξωτερικό ή την υπόλοιπη Ελλάδα, το εκάστοτε αρμόδιο εργαστήριο ανέλαβε την προληπτική ή και την πλήρη συντήρησή τους, τη φωτογράφιση και τη σύνταξη δελτίων κατάστασης, τον έλεγχο της συσκευασίας τους, προκειμένου τα έργα να μεταφερθούν με ασφάλεια και να εκτεθούν σύμφωνα με τις απαιτούμενες από το Μουσείο Μπενάκη προδιαγραφές και συνθήκες.

Συγκεκριμένα το τμήμα συντήρησης συμμετείχε –με τους παραπάνω τρόπους– στις ακόλουθες εκθέσεις εκτός Μουσείου:

– *Border, Wilderness, Future: The European Belt* (Linz Αυστρίας, Castle Museum)·

– *Tra Bisanzio e Venezia: Torcello, l'Arte e la Storia* (Βενετία, Museo Diocesano)·

– *Legendary Istanbul: From Byzantium to Istanbul – 800 years of a Capital* (Ισταμπούλ, Μουσείο Sakip Sabanci)·

– *Οι αρχιτεκτονικές εκδόσεις του Γ. Μόραλη* (Θεσσαλονίκη, Δημοτική Πινακοθήκη)·

– *Γιάννης Τσαρούχης, 1910-1989. Ζωγραφική και Θέατρο από τη συλλογή του Ιδρύματος Γιάννη Τσαρούχη* (Λευκωσία, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου)·

– *Τα νησιά του Αιγαίου. Χαρτογραφία και ιστορία, οι νεότεροι χρόνοι έως την πτώση του Χάνδακα (1669)* (Αθήνα, Μέγαρο Εϋνάρδου)·

– *Byzantium, Splendour and Daily life* (Βόννη, Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland)·

– *Relics of the past: Treasures of the Greek Orthodox Church and the Population Exchange. The Benaki Museum Collections* (Γενεύη, Champésy, Centre Orthodoxe du Patriarcat Œcuménique)·

– *Ερνέστος Τσίλλερ, αρχιτέκτων 1837-1923* (Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου)·

– *Η Αρχιτεκτονική ως Εικόνα* (Θεσσαλονίκη, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού και Πρίνστον, Princeton University Art Museum)·

– *Το Ξεχασμένο Παρελθόν της Ευρώπης: Η Κοιλιά του Δούναβη 5000-3500 π.Χ.* (Αθήνα, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης)·

– *Ερέτρια: Ματιές σε μια Αρχαία Πόλη* (Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και Βασιλεία, Antikenmuseum Basel und Sammlung Ludwig)·

– *Παιχνίδια από τα Παλιά...* (Κόρινθος, Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο)·

– *SYNAXIS. Greek Art 1450-2000: Icons on Wood and Paper* (Μόσχα,

Κρατικό Μουσείο Καλών Τεχνών Πύσκιν)·

– *Ο Μέγας Αλέξανδρος και το άνοιγμα στον κόσμο* (Μαδρίτη, Sala Arte Canal).

Δημοσιεύσεις – Δραστηριότητες
Ο Βασίλης Πασχάλης

– συνυπογράφει με τη δημοσιογράφο Λαλίνα Φαφούτη άρθρο στο περιοδικό της εφημερίδας *Το Βήμα της Κυριακής, Βήμα-Science* (24/1/2010), με τίτλο «Γνησιότητα χωρίς υπογραφή», στο οποίο γίνεται παρουσίαση του προγράμματος ελέγχου, σήμανσης και ταυτοποίησης της αυθεντικότητας των έργων τέχνης·

– παρουσίασε, με τους Ελένη Αλούπη, Ιωάννα Αολάνη και Ανδρέα Καρύδα, στο Διεθνές Συνέδριο *Conservation and the Eastern Mediterranean*, που διοργάνωσε το Διεθνές Ινστιτούτο Συντήρησης (IIC), το poster «Elemental Tagging Technology for the Authentication of Artworks» (Ισταμπούλ, 20-24 Σεπτεμβρίου 2010)·

– πήρε μέρος, με τους Βίκυ Σπάχου, Σταμάτη Μπογιατζή, Βίκυ Κανταρέλου, Αθηνά Αλεξοπούλου και Ανδρέα Καρύδα, στο Διεθνές Συνέδριο *Conservation and the Eastern Mediterranean*, που διοργάνωσε το Διεθνές Ινστιτούτο Συντήρησης (IIC), με το poster «Investigation of painting materials and identification of pigments in the work of Nikos Hadjikyriakos-Ghikas» (Ισταμπούλ, 20-24 Σεπτεμβρίου 2010)·

– συμμετείχε με συνέντευξη στον δικτυακό τόπο Pathfinder/TechnoΛογείν, <http://technologiein.pathfinder.gr/tess/> με θέμα «Νανο-προστασία για την πολιτιστική κληρονομιά».

Ο Δημήτρης Δούμας

– ολοκλήρωσε διδακτορική διατριβή με τίτλο *Curatorship and Conservation: A Theoretical Enquiry into the Scope of Each Realm, their Interaction and the Consequences for the Perception of Works of Art* (UK, University of Lincoln, 2010)·

– δημοσίευσε στο ηλεκτρονικό

περιοδικό *E-Conservation Magazine* 17 (Δεκέμβριος 2010) άρθρο με τίτλο «Science at the service of interpretation».

– Στο συνέδριο με τίτλο *Works of Art: Conservation Science Today*, που διοργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη από το ΑΠΘ και την Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία της Θεσσαλονίκης (Πρόγραμμα Διαχείρισης Εκκλησιαστικών Κειμηλίων), συμμετείχαν οι Βίκυ Κανταρέλου, Καλυψώ Μιλάνου, Χρύσα Βουρβοπούλου, Λένα Βρανοπούλου και Αλεξάνδρα Καλλιγά με την ομιλία «Combined non-destructive analysis of two icons attributed to the 15th century painter Angelos», καθώς αντίστοιχα και οι Στέργιος Στασινόπουλος και Ελένη-Βερόνικα Φαρμακαλίδου με την ανακοίνωση «The methodology of the conservation of icons and paintings on wooden panel support: case treatment studies in the Conservation Laboratory of the Benaki Museum» (Θεσσαλονίκη, 26-28 Νοεμβρίου 2010)·

– με αφορμή την έκθεση *Χειρ Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη* (Κεντρικό κτήριο, 16 Νοεμβρίου 2010 - 31 Ιανουαρίου 2011) οι Καλυψώ Μιλάνου, Λένα Βρανοπούλου, Αλεξάνδρα Καλλιγά και Χρύσα Βουρβοπούλου μίλησαν για το θέμα «Εικόνες με την υπογραφή Χειρ Αγγέλου: παρατηρήσεις σχετικές με τον ζωγραφικό τρόπο, την τεχνική και τα υλικά κατασκευής» (Αθήνα, 17 Δεκεμβρίου 2010)·

– ο Στέργιος Στασινόπουλος παρουσίασε το Τμήμα Συντήρησης του Μουσείου Μπενάκη σε εκδήλωση που διοργάνωσαν οι Φίλοι του Μουσείου Μπενάκη (Κεντρικό κτήριο)·

– η Δέσποινα Κοτζαμάνη πήρε μέρος στην ημερίδα-*Workshop*, που διοργανώθηκε στο πλαίσιο της 2ης Συνάντησης Εργασίας του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Witness of the Past» γύρω από την αυθεντικότητα του μετάλλου και της πέτρας, με την ομιλία «How technical and chemical studies on metals can give answers to

questions of authentication» (Κάιρο, Οκτώβριος 2010)·

– η Ελένη Βερόνικα Φαρμακαλίδου, στα πλαίσια του συνεδρίου *Works of Art: Conservation Science Today*, παρουσίασε με τους Δημήτρη Λαμπάκη και Ιωάννη Καραπαναγιώτη το poster «Multi-analytical Investigation of Icons from the Cretan School»·

– η Καλυψώ Μιλάνου συμμετείχε με συνέντευξη στο διαδικτυακό πρόγραμμα του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη «Επαγγέλματα από τον Ευρύτερο Χώρο του Πολιτισμού».

Παράλληλα έγινε κινηματογράφηση των δραστηριοτήτων του Εργαστηρίου Συντήρησης. Το πρόγραμμα απευθυνόταν σε μαθητές και αφορούσε στον επαγγελματικό προσανατολισμό·

– η Μαρία Σεϊτανίδου ολοκλήρωσε διπλωματική εργασία με τίτλο *Φασματικές και χρωματομετρικές μέθοδοι ανάλυσης υλικών για συντήρηση ζωγραφικών έργων* (Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Επιστήμης Υλικών, 2010)·

– η Λεμονία Βαλιάνου, στο πλαίσιο προγράμματος της Γ.Γ.Ε.Τ. (03ΕΔ697), ολοκλήρωσε διδακτορική διατριβή με

τίτλο *Ανάπτυξη και εφαρμογή ενόργανων αναλυτικών μεθόδων προσδιορισμού φυσικών οργανικών χρωστικών σε έργα της πολιτιστικής κληρονομιάς* (Ε.Μ.Π., Σχολή Χημικών Μηχανικών, 2010)·

– ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα «Έλεγχος Αυθεντικότητας και Διασφάλιση Ταυτότητας Αρχαιολογικών Αντικειμένων, Έργων Τέχνης και Τεχνολογικά Πιστών Αντιγράφων με μη Καταστρεπτικές Τεχνικές και Τεχνολογίες Ενσωματωμένης Στοιχειακής Σήμανσης» (ΤΕΣΣ).

ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ – ΔΩΡΕΕΣ

– Ο Μάριος Δαλέζιος γνωστοποίησε γραπτώς την πρόθεσή του να δωρίσει στο Μουσείο τα κατάλοιπα του φωτογραφικού υλικού από τα αρχεία του παππού του και του πατέρα του.

– Οι Βουκοσάβα-Ζιζή και Κλειώ Μακρή εξέφρασαν την πρόθεση να δωρίσουν οικόπεδο συνολικής έκτασης 391,21 τ.μ. στη θέση Όλυμπος Αττικής, της περιφέρειας της Κοινοότητας Καλυβίων Θορικού, με δύο ισόγεια κτίσματα 50,94 τ.μ. και 85,68 τ.μ., αντίστοιχα.

– Η Τασία Αλυσανδράτου ενημέρωσε ότι προτίθεται να προσφέρει στο Μουσείο Μπενάκη το αρχείο και τη βιβλιοθήκη του συζύγου της Γιώργου Αλυσανδράτου. Επίσης υπέβαλε προς έκδοση μελέτη του για τη ζωή και το έργο του Μανόλη Τριανταφυλλίδη,

το κόστος της οποίας υπολογίζεται περίπου σε 5.000 ευρώ. Η δωρήτρια δεσμεύθηκε ότι θα αναλάβει το κόστος της έκδοσης κατά το ήμισυ.

– Ο Ιωάννης Ευαγγελίδης προσέφερε στο Ίδρυμα το φωτογραφικό του έργο που περιλαμβάνει 55.000 ασπρόμαυρα αρνητικά φιλοτεχνημένα στο στούντιο τη χρονική περίοδο 1950-1973.

– Η οικογένεια του караγκιοζοπαίκτη Λάμπρου Καραδήμα εξέφρασε την επιθυμία να δωρίσει στο Μουσείο το σύνολο του αρχείου του το οποίο υπερβαίνει τα 100 έργα (φριγούρες, ρεκλάμες, σκηνικά και σύνεργα).

– Ο Ηλίας Μπίρης διατύπωσε την πρόθεση να προσφέρει στο Ίδρυμα ακίνητο στην οδό Ηπείρου 15, Αθήνα.

– Κληροδοτήθηκαν στο Μουσείο 10 κοσμήματα συνολικής αξίας 1.266,16 ευρώ, που βρέθηκαν κατά το άνοιγμα της θυρίδας της Άννας Λιάρη.

– Η Κάτια Δανδουλάκη εξέφρασε την πρόθεση να δωρίσει στο Μουσείο τη βιβλιοθήκη του Μάριου Πλωρίτη.

– Ο Γιάννης Καρούζος προσέφερε στο Ίδρυμα εικόνα του Ιωάννη του Προδρόμου σε στάση δέησης που χρονολογείται στον 16ο αιώνα, ελληνικού εργαστηρίου.

– Η Karma Pippin δώρισε στο Μουσείο συλλογή δακτυλιδιών του συζύγου της, καθηγητή Robert Gene Pippin, την οποία είχε συγκροτήσει ο τελευταίος κατά την παραμονή του στην Ελλάδα, τη Μέση Ανατολή και την Ανατολική Μεσόγειο.

Σημ.: Στη σύνταξη των Χρονικών συνέβαλε μεγάλο μέρος του επιστημονικού προσωπικού του Μουσείου Μπενάκη

ΔΩΡΗΤΕΣ 2010

Τατιάνα Αβέρωφ	Θεσσαλονίκης	Μαρίνος Γερουλάνος	Νικηφόρος και Μάγδα
Ναταλία Αβέρωφ-Τοσίτσα	Κρύστα Αρφάνη	Νίκος Γερουλάνος	Διαμαντούρου
Δανάη Αβραμίδη	Στάθης Αρφάνης	Αιμιλία Γερουλάνου	Δήμητρα Διαμέση-
Κώστας Αγαπίου	Αρχαιολογικό Ινστιτούτο	Ειρήνη Γερουλάνου	Κουρκουνάκη
Τόνια Αγγελιδάκη	Αιγαιακών Σπουδών	Ιωάννα Γερουλάνου	Διεθνής Αερολιμένας
Μιχάλης Αγγελόπουλος	Αρχαιολογικό Ινστιτούτο	Μαρία Γερουλάνου	Αθηνών ΑΕ
Δροσούλα Αγγελοπούλου-	Κρητολογικών Σπουδών	Δέσποινα Γερουλάνου-	Ιφιγένεια Διονυσιάδου
Μυριβήλη	Γιάννης Ασκητόπουλος	Ντέγκα	Άννη Δογάνη
Γεωργία Αγγέλου	Νίκος Αστεριάδης	Ευγενία Γερούση	περιοδικό ΔΟΜΕΣ
Παολίνα Αγιοβλασίτη	Τρίς Αυδή-Καλκάνη	Ρούλα Γεωργακοπούλου	Ορέστης Δουμάνης
Γιώργος Αγουρίδης	Έφη Βάγκνερ	Ελένη Γεωργιάδη	Μάρκος Δρακούμης
Χρήστος Αδαμόπουλος	Τάσος Βαΐου	Άννα Γεωργιάδου	Κωστής Δρακόπουλος
Μελίνα Αδαμοπούλου	Βασίλειος Βακάλης	Εύη Γεωργίλη	Αναστασία Δρανδάκη
Δήμητρα Αδριανού	Δάφνη Βαλαμπού	Κωνσταντίνος Γεωργίου	Λίλιαν Δρίνη
Βασίλης Αθανασιάδης	Μαρία Βαλάση-Νόννη	Γρηγόριος Γεωργόπουλος	Γιώργος Δρίνης
Γιώργος Αθανασίου	Ανθή Βαλσαμάκη	Στέφανος Γιαγτζής	Ερριέττη Εγγονοπούλου
Πηνελόπη	Νικόλαος Βαλσαμάκης	Αικατερίνη Γιαμαλάκη	Εθνική Τράπεζα Ελλάδος
Αθανασοπούλου	Θανάσης Βαλτινός	Στέλλα Γκίκα	Εθνικό Αρχαιολογικό
Στέλιος Αθηνιωτάκης	Παναγιώτης Βαρβιτσιώτης	Ζέττα Γκότση	Μουσείο
Ακαδημία Αθηνών	Μαριάννα Βαρδινογιάννη	Νίκη Γουλανδρή	Εθνικό και Καποδιστριακό
Κωνσταντίνος Αλαβάνος	Βαρδής Βαρδινογιάννης	Αλέκος Γουλανδρή	Πανεπιστήμιο
Αθανάσιος Αλεξανδρίδης	Ευάγγελος Βαρζάκας	Πέτρος Γουλανδρή	elculture.gr
Μαρία Αλεξίου	Ηλίας Βαρζάκας	Βασιλεία Γουναρίδου	Μάνος Ελευθερίου
Νίκος Αλεξίου	Γωγώ Βαρζελιώτη	Παναγιώτης	Ελληνική Ραδιοφωνία
Νικόλαος Αλιβιζάτος	Σοφία Βάρη	Γραμματόπουλος	Τηλεόραση ΑΕ
Λιλή Αλιβιζάτου	Γιώργος Βαρλάμος	περιοδικό ΓΥΝΑΙΚΑ	Επιτροπή Πωλητηρίου
ΑΜΑΛΙΑ Ξενοδοχειακή	Ελένη Βαροπούλου	Μαρία Δάβη	Μουσείου Μπενάκη
και Τουριστική ΑΕ	Θεόδωρος Βασιλάκης	Γιάννης και Γωγώ Δαμίγου	Βιβλιοπωλείο της Εστίας
Ευρυδίκη Αμπατζή	Νίκος Βασιλάτος	Μαίρη Δαμίγου	Εταιρεία Σπουδών
Βασίλειος-Απόλλωνας	Νίκος Βασιλείου	Κάτια Δανδουλάκη	Νεοελληνικού
Αναγνωστάκης	Δροσούλα Βασιλείου-	Δήμητρα Δασκαλάκη	Πολιτισμού και Γενικής
Άννα Ανδρεάδη	Έλλις	Στέφανος Δασκαλάκης	Παιδείας
Βούλα Ανδρουλιδάκη	Γιάννης Βασιλόπουλος	Δημήτρης Δασκαλόπουλος	Ντίνα Ευαγγελίου
Παναγιώτης Ανούσης	Ελένη Βασιλοπούλου	Υβόννη Δεϊρμεντζόγλου	Κωνσταντίνος Ευαγγέλου
Βίκυ Αντζουλάτου-Ρετσιόλα	Παναγιώτης Βαφειάδης	Άγγελος Δεληβορριάς	Μάνος Ευστρατιάδης
Οξ Αντνάν	Γιώργος και Κατερίνα Βέη	Νικήτας-Αλέξης	Ιωσήφ Ευφραϊμίδης
Ντιάνα Αντωνακάτου	Σεραφεΐμ Βελέντζας	Δεληβορριάς	Εφορεία Βυζαντινών
Κωστής Αντωνιάδης	Φανή Βεντούρα	Έφη Δεληνικόλα	Αρχαιοτήτων Βέροιας
Κίμων Αντωνόπουλος	Γιώργος Βερνίκος	Καλέργα Δελλαπόρτα-	(11η)
Γιώργος Ανωμερίτης	Νίκος Βερνίκος	Αγγελάτου	Εφορεία Βυζαντινών
εκδόσεις Απειρωτών	Έκτορας Βερούκιος	Χρήστος Δελούδης	Αρχαιοτήτων Ηρακλείου
Σύλλογος Εικαστικών	Γιώργος Βλασίδης	Χριστίνα Δενέγρη	(13η)
Καλλιτεχνών Ελλάδος	Αλεξάνδρα Βοβολίνη	Δημήτρης Δεπούνης	Εφορεία Βυζαντινών
Απελλής	Ειρήνη Βουζελάκου	Δεύτερο Πρόγραμμα 103,7	Αρχαιοτήτων Ρεθύμνου
Ειρήνη Αποστόλου	Λία Βουργουτζή	Τζούλια Δημακοπούλου	(28η)
Δήμητρα Αράπογλου	Παναγής Βουρλούμης	Καίτη Δημαρά	Εφορεία Βυζαντινών
Τάκης Αράπογλου	Εύα Βουτσινά	Αλέξης Δημαράς	Αρχαιοτήτων Σπάρτης
Δημήτρης Αρβανιτάκης	Μάριος Βουτσινάς	Φωτεινή	(5η)
Μαρία Αργυράκη	Κώστας Βρεττάκος	Δημητρακοπούλου	Εφορεία Βυζαντινών
Μαρία Αργυριάδη	Βασίλης Βρεττός	Φανή Δημητρακούδη	Αρχαιοτήτων Χαλκίδας
Απόστολος Αργυριάδης	Τάσος Βρεττός	Ελένη Δημητριάδη	(23η)
Χριστόφορος	Βυζαντινό και Χριστιανικό	Δημήτρης Δημητρίου	Εφορεία Βυζαντινών
Αργυρόπουλος	Μουσείο	Ευδοκία Δημητροπούλου	Αρχαιοτήτων
Νάντια Αργυροπούλου	Αναστάσιος Γαβαθιάς	Αγαθή Δημητρούκα	Χαλκιδικής (10η)
Παντελής Αργυρός	Ρέα Γαϊτάνου	Δήμος Νέας Ιωνίας	Στέλλα Ζαβερδινού
Βίκτωρ Αρδίττης	Αμερίμνη Γαλάνου	Δήμος Χανίων	Κωνσταντίνος Ζάμπας
Ιωσιτούτο Αρέθας	Νόνικα Γαληνέα	Νίκος Διαμαντής	Αλέκος Π. Ζάννας
Κώστας Αριστόπουλος	Γαλλική Αρχαιολογική	Διαμαντής Διαμαντίδης	Ανδρέας Π. Ζάννας
Αριστοτέλειο	Σχολή	Γεώργιος και Μαίρη	Θωμάς Ζαπαντιώτης
Πανεπιστήμιο	Γενικά Αρχεία του Κράτους	Διαμαντοπούλου	

Άννα Ζαρίφη
 Γιώργος Ζαφειρέλης
 Έλλη Ζαφίρη
 Ίρις-Ελένη Ζαχμανίδη
 Γιώργος Ζεβελάκης
 Τάσος Ζέππος
 Έλενα Ζερβουδάκη
 Χρήστος Ζουγανέλης
 Χρήστος Ζουράρης
 εφημερίδα *H*
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
 Μαρίνα Ηλιάδη
 Ερασμία Ηλιοπούλου
 Ηρακλής ΑΓΕΤ
 Ζίνα Ησαΐα
 Φραντζέσκα Ιακωβίδου
 Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη
 Ίδρυμα Μείζονος
 Ελληνισμού
 Ίδρυμα Νικολάου Π.
 Γουλανδρή - Μουσείο
 Κυκλαδικής Τέχνης
 Ίδρυμα Παναγιώτη και
 Έφης Μιχελή
 Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος
 Ιερά Μητρόπολη Άρτας
 Ινστιτούτο Νεοελληνικών
 Ερευνών
 Ιόνιο Πανεπιστήμιο
 Ιστορικά Αρχεία Alpha
 Bank
 Χαρά Ιωακείμωγλου
 Σύλβια Ιωάννου-
 Χριστοδούλου
 Ελίζα Καβράκη
 Μάρω Κακριδή
 Λήδα Καλαμάρη
 Αικατερίνη Καλίνωγλου
 Στέφανος και Σίσυς
 Καλλιγιά
 Χάρης Καλλιγιά
 Μαρίνος Καλλιγιάς
 Παύλος Μ. Καλλιγιάς
 Δημήτριος Καλλιτσάντης
 Χρήστος Καλογερόπουλος
 Βασίλειος Καλοσακας
 Θανάσης Κανελλιάς
 Νέλλος και Αθηνά
 Κανελλοπούλου
 Heide A. Κανελλοπούλου
 Ιομήνη Καπάντη
 Σουζάνα Καπελώνη-
 Χούλια
 Ραχήλ Καπόν
 Καραβίας Γ. και
 Συνεργάτες ΕΠΕ
 Νανά Καραγιάννη
 Νέλλη Καραγιώργα
 Θεόδωρος Καραθόδωρος
 Δέσποινα Καρακομνηνού
 Γιάννης Καρακουλάκης
 Αναστασία Καραμάνη
 Βασίλης Καραμπάτος
 Γιάννης Καραμελιάς

Δημήτριος
 Καραμπερόπουλος
 Φρέντυ Κάραμποτ
 Τατιάνα Καραπανιώτη
 Κωνσταντίνος Καρατζάς
 Νινόν Καραφουλίδου
 Σούλα Καραφουλίδου
 Μαρία Καρολιάνο-
 Λυκουρέζου
 Γιάννης Καρούζος
 Κατερίνα Καρύδη
 Χρυσή Καρύδη
 Γιώργος Καρυωτάκης
 Κωνσταντίνος Κασόλης
 Λέλα Κασσαβέτη
 Πόπη Κασωτάκη
 Μαριάννα Κατράκη
 Στάθης Κατσαρός
 Ντόρα Κατοικάκη
 Άννα Κατσουλάκη
 Άννα Καυκαλά
 Αικατερίνη-Αθηνά
 Καυταντζόγλου
 Ιωάννα Καυταντζόγλου
 Ρωζάνη Καυταντζόγλου
 Άννα Κεοίσογλου
 Γιάννης Κίζης
 Κίνηση «Η Γυναίκα στη
 Αντίσταση»
 Χαρά Κιοσσέ
 Μελίνα Κλέτσα
 Κοινοφελές Ίδρυμα
 Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης
 Κοινοφελές Ίδρυμα
 Ιωάννη Σ. Λάτση
 Κοινοφελές Ίδρυμα
 Κοινωνικού και
 Πολιτιστικού Έργου
 (ΚΙΚΠΕ)
 Πάνος Κοκκινιάς
 Ηρώ Κόλλα
 Ηλέκτρα Κομίτσα
 Νικόλαος Κονδυλιός
 Ζωή Κονιδάρη
 μηνιαία έντυπη έκδοση
κοντέινερ
 Δημήτρης Κοντομηνάς
 Εριφύλη Κοντοπούλου
 Κατερίνα Κορρέ-
 Ζωγράφου
 Άρτεμις Κορτέση
 Αικατερίνη Κοοκινά
 Κική Κοσμαδάκη
 Κώστας Κοσμαδάκης
 Δανάη Κουβαρά
 Σπύρος Κούκος
 Ελένη Κούκου
 Κατερίνα Κούκου
 Βεν Κουλεντιανός
 Κούλα Κουλουμπή-
 Παπαπετροπούλου
 Χάικ Κουρδογλιανιά
 Φώτης Κουρής
 Κωνσταντίνος

Κουρτικάκης
 Τρύφων Κουταλίδης
 Κατερίνα Κουτσινά
 Λάμπης Κουτσολιούτσος
 Ιωάννα Κουτσουδάκη
 Μαίρη Κουτσούρη
 Μαρία Κρέτση
 Ιωάννης Κρητικός
 Ίρις Κρητικού
 τεχνικό περιοδικό *ΚΤΙΠΙΟ*
 Μανώλης Κυπριανίδης
 Βάσω Κυριαζάκου
 Φλωρίκα Κυριακοπούλου
 Χρυσούλα Κυριακοπούλου
 Παμίνος Κυρκίνης
 John και Μαρία
 Κωνσταντινίδη
 Βασίλης Κωστούλας
 Θωμάς Κωστούλας
 Σπύρος Κωστούλας
 Αικατερίνη Κώτση
 Χρήστος Λάζος
 Βασίλειος και Πίτσα
 Λαμπρινουδάκη
 Κώστας Λαμπρόπουλος
 Δήμητρα Λαμπροπούλου
 Γιώργος Λάμπρου
 Λαογραφικό και
 Εθνολογικό Μουσείο
 Μακεδονίας-Θράκης
 Λαυρέντης Λαυρεντιάδης
 Λένα Βλ. Λεβίδη
 Άγις Λεώπουλος
 Λάμπρος Λιάβας
 Ιωάννης Λιακατάς
 Μαριλένα Λιακοπούλου
 Στάθης Λιβαθινός
 Νίκος Λιναρδάτος
 Μάρω Λιναρδάτου
 Πιερρέττα Λορεντζάτου
 Κώστας Λούρης
 Αναστάσιος Λυμπεράκης
 Γιάννης Λυμπέρης
 Νεκτάριος Λυμπέρης
 Ζιζή Μακρή
 Θανάσης και Καίτη
 Μακρή
 Ιωάννα Μακρή
 Βενετία Μανδρακούκα
 Πάνος και Δανάη Μανιά
 Δημήτρης Μανίκας
 Μαίρη Μανώλου
 Παυλίνα Μασούνη
 Λίλα Μαραγκού
 Κωνσταντίνος Μαργαρίτης
 Χρήστος Μαργαρίτης
 Μαρία Μαρέλη
 Λουκία Μάρθα
 Παναγιώτης Μάρθας
 Μαρία Παναγίδου
 artproductions
 Θέκλα Μαρινίδη
 Νίκος Μαρκάκης
 Κωνσταντίνος Μαρτίνος

Ελένη Μαρτίνου
 Ντόρα Μασουρίδη
 Τάκης Μαστραντώνης
 Αλέξανδρος Ματέυ
 Νόρα Ματζαβίνου
 Ευγένιος Ματθιόπουλος
 Δημήτρης Α. Μαυριδερός
 Ραλλού Μαυρίδου
 Νικόλαος Μαυρίκιος
 Φωφώ Μαυρικού
 Σπύρος Μαυρογένης
 Γιάννα Μαυροϊδη
 Πλάτων Μαυρομούστακος
 Εύη Μελά
 Σαμίχα Μελά
 Μιχαήλ Μελάς
 Σπύρος και Δήμητρα
 Μελετοπούλου
 Έλενα Μελίδη
 Εκδόσεις Μέλισσα
 Έφη Μενδωνίδου
 Νικολέττα Μέντη
 Άννα Μέρκου
 Έρρικα Μεταξά
 Σόνια Μεταξά
 Ανδρέας Μεταξάς
 Ηλίας Μητσιόπουλος
 εκδόσεις Μίλητος
 Βασίλης Μιχαήλ
 Λευκή Μιχαηλίδου
 Μαίρη Μιχαηλίδου
 Ρούλα Μιχαηλίδου
 Αντώνης Μόλχο
 Λύδα Μοντιάνο
 Γεώργιος Μορφόπουλος
 Μορφωτικό Ίδρυμα
 Εθνικής Τραπέζης
 Αναστάσιος Μοσχονάς
 Λίζα Μούση
 Δέσποινα Μουστάκα
 Έφη Μπερτσιά
 Λεωνίδας Μπόμπολας
 Κώστας Μποσταντζόγλου
 Ερατώ Μπουκογιάννη
 Ανδρέας Μπουλάς
 Χρήστος Μπουλώτης
 Ειρήνη Μπουντούρη
 Χαράλαμπος Μπούρας
 Κορνηλία Μπούρα-
 Χατζηασάνη
 Αγγελική Μπουρνή
 Σοφία Μυλωνά
 Εύα Ναθενά
 Μαρία Νασιοπούλου
 Βασίλειος Νάτσιουλας
 εκδόσεις Νηρέας ΕΠΕ
 Γιώργος Νιάρχος
 Ηλίας Νικολακόπουλος
 Πάνος Νικολετόπουλος
 Ντόλλα Νομικού
 Νομοματικό Μουσείο
 Χάρης Ντάβλας
 Άννα Νταλάρα
 Γιωργιάνα Νταλάρα

- Γιώργος Νταλάρας
Λίλα Ντε Τσάβες
Μαριάννα Ντελαμότ
Κυριάκος Ντελόπουλος
Γιώργος Ντουβαλής
Χριστίνα Ντουσιά
Λυδία Ξανθοπούλου
Κούλα Ξυδού
Ιωάννα Οικονομίδη
Ραλλού Οικονομίδη
Νικόλαος Οικονομίδης
Δάφνη Οικονόμου
ΟΤΕ ΑΕ
Νίκος Παΐσιος
Όλγα Παλαιολόγου
Άρτεμις Παλάσκα
Φάνη Πάλλη-Πετραλιά
Βέρα Πάλμα
Αλέξανδρος
Παναγιωτόπουλος
Νότης Παναγιωτόπουλος
Έλλη Παναγιωτοπούλου
Νίκη Παναγιωτοπούλου
Γρηγόρης Παναγόπουλος
Μάρθα Πανάγου
Χαράλαμπος Πανδής
Πανεπιστημιακές
Εκδόσεις Θεσσαλίας
Μαργαρίτα Πανταζίδου
Τόνια Πανταζοπούλου
Ελένη Παντελάκη
Ανδρέας Παντελάκης
Δημήτριος Παντεμαλής
Μαριέττα Παζινού
Γεωργία Παπαγεωργίου
Σόφη Παπαγεωργίου
Ιωάννα Παπαγιάννη
Αλέξανδρος Παπαγιάννης
Άννα Παπαδημητρίου
Ελένη Παπαδημητρίου
Χρυσούλα Παπαδημητρίου
Μαργαρίτα
Παπαδημητρίου-
Boulenger
Θεόδωρος Παπαδόπουλος
Ελένη Παπάογλου
Ειρήνη Γ. Παπαϊωάννου
Αντιγόνη Παπακώστα
Μαρία-Ελένη
Παπαλεξοπούλου
Αριστέα Παπανικολάου-
Κρίστενσεν
Μόρφω Παπανικολάου
Ιωάννα Παπαντωνίου
Λάκης Παπασταθής
Παναγιώτης Παπασταύρου
Ξενοφών και Κατερίνα
Παπαχαλαράτους
Μιχάλης και Έττα
Παρασκάκη
Κάθυ Παράσχη
Γιάννης Παρμακέλης
Πελαγία Παρμενίδου
Βασίλης Πάστρας
- Γιώργος Πάτρας
Όλγα Παυλάτου
Αλέξια Παυλίδου
Εμμανουέλα Παυλίδου
Εύη Παυλώφ
Λίλη Πεζανού
Κατερίνα Περπινιώτη
Πέτρος Πετρογιάννης
Αιμιλία Πίττα
Γιώργος Πίττας
Χαρά Πλατανιά
Βασίλης Πλάτανος
Ελισάβετ Πλέσσα
Παναγιώτης Πλουμής
Μαρία Πολίτη
Πολιτιστική Εταιρεία
«Βασίλης Δαμβόγλου»
Αντώνης Πολυχρονιάδης
Τζίνα Πορφύρη
Γιώργος Ποταμιάνος
Μερόπη Πρέκα
Γιάννης Πυργιώτης
Χρυσάνθη Ραγιά
Πέπη Ραγκούση
Ελπίδα Ρακιντζή
Ελένη Ράλλη
Ιωάννα Ράλλη
Βασίλης Ράπανος
Κωνσταντίνος Ρέγκος
Ιωάννα Ρεμεδιάκη
Γιούλα Ρίσκα
Ελευθερία Ρίτσου
Άλκης Ρογκάν
Χρήστος Ροϊδής
Νικόλαος Ρούσος
Ιωάννα Ρούσσο
Θάνος Ρούφος
Αλέξανδρος Ρωμάνος
Ελισάβετ Σακαρέλη
Τάσος Σακελλαρόπουλος
Ρένα Σακελλαρίδου
Ελένη Α. Σαμαράκη
Αλέξανδρος Σαμαράς
Σινό Σάμερ
Χριστιάννα Σαούλη
Χρήστος Σαρακασιάνος
Ανδρέας και Κατερίνα
Σαργολόγου
Έλενα Σάρδη
Μανώλης Σάρδης
Αικατερίνη Σαρρή
Ελένη Σαρρή
Νικόλαος Σαρρής
Φίλιππος Σάρρος
Κλειώ Σασσάλου
Αγγελική Σβορώνου
Βαρβάρα Σεβαστοπούλου
Τασία Σελέκου-Τσοπάνου
Αλεξάνδρα Σιγάλα
Κική Σιδηροπούλου
Φωτίκα Σικελιώτη-Χατζή
Νίκος Σιλβέστρος
Χαρίλαος Σισμάνης
Ματούλα Σκαλοτά
- Άννα Σκιαδά
Σάκης Σκουρλής
Άρτεμις Σκουτάρη
Σωτήρης Σδρογκας
Γιώργος Σπάρης
Φίλιππος Σπυράνης
Νίκος Σταθούλης
Κώστας Στάικος
Νικόλαος Σταμπολίδης
Άσπα Στασινοπούλου
Κούλα Σταυροπούλου
Γεράσιμος και Τέσσα
Στεφανάτου
Πηνελόπη Στεφανίδου
Αγγελική Στεφάνου
Νίκος Στεφάνου
Γεώργιος και Ματίνα
Στρατηγού
Χριστόφορος και
Αλεξάνδρα Στράτου
Ιωάννα Στράτου
Χριστιάννα Στριντζου
Αντιγόνη Στυλιανοπούλου
Σύλλογος προς διάδοσιν
των γραμμάτων
Σύλλογος Προσωπικού
Μουσείου Μπενάκη
Μικαέλλα Σφηλιά
Φαίδων Ταμβακάκης
Μαρίνα Τάρλου-
Ροδοπούλου
(Καραγάτση)
Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο
Γεώργιος και Φαίη
Τετράδη
Κωνσταντίνος Τζανής
Δέσποινα Τζεββάκη
Ιωάννα Τιμοθεάδου
Έλενα Τομπούλογλου
Ιεάνα Τούντα
Τράπεζα της Ελλάδος
Πένυ Τριανταφύλλου
Αθηνά Τρύφων
Μιχάλης Τσάγκαρης
Ανδρέας Τσάκας
Ελένη Τσάκωνα
Πίτσα Τσάκωνα
Φίλιππος Τσαλαχούρης
Ελένη Τσαλδάρη
Καίτη Τσαλίκη
Βίκυ Τσαρτσάλη
Φανή-Μαρία Τσιγκάκου
Κώστας Τσιτσάνης
Αλεξάνδρα Τσουκαλά
Μπίλιω Τσουκαλά
Φωτεινή Τυροβούζη
Υπηρεσία Συντήρησης
Μνημείων Ακρόπολης
(ΥΣΜΑ)
Υπηρεσίες Τεκμηρίωσης ΟΕ
Υπουργείο Εξωτερικών
Υπουργείο Περιβάλλοντος,
Ενέργειας και
Κλιματικής Αλλαγής
- Κώστας Υφαντής
Δημήτρης Φαρμακίδης
Δημήτρης Φατούρος
Ιωάννης Φικιώρης
Δημήτριος Φιλίππακης
Κωνσταντίνος Φιλίππου
Οι Φίλοι του Μουσείου
Μπενάκη
Αλέκος Φλωράκης
Εριέττα Φλώρου
Φέλιξ και Μιράντα
Φορνάρο
Αντώνης Φραντσεσκάκης
Ειρήνη Φρεζάδου
Αριστοτέλης Φρυδάς
Διονύσης Φωτόπουλος
Ειρήνη Χαλικιά
Ντέπη Χανδρή
Παναγιώτης
Χαρατζόπουλος
Γιάννης Χάρης
Γιοβάντα Χατζή
Μανώλης Χατζηγιακουμής
Γιώργος Χατζημιχάλης
Τέτη Χατζηνικολάου
Λένα Χατζηπέτρου
Μαρία Χριστοδούλου
Νότα Χρυσογόνου
Μητροπολίτης Ζακύνθου
Χρυσόστομος
Θεοδώρα Χωραφά
- Aegean Airlines
Alapis ABEE
Alphabank
Athens HILTON
εφημερίδα *Athens Voice*
Isabelle Auriault
Auto Hellas ATEE
Chris Barnes
Jean Auguste Bernier
Alexandra Buhler
Paolo Colombo
Nicholas και Matti Egon
Elidoc
Antonio Ferreri
forfree
in2life.gr
Margaret E. Kenna
KOSMOS 93,6 FM
εφημερίδα *Lifo*
MOVE ART
Helen και John Murlis
Richard Riley
SAMSUNG
Joerg Adalbert Schill
Όμιλος Selector Group
SOLIST AE
Catherine Suard
Thalassa Collection
The Claude and Sofia
Marion Foundation
University Studio Press

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

Διοικητική επιτροπή

Πρόεδρος	Αιμιλία Γερούλανου
Αντιπρόεδρος	Γιάννης Κωστόπουλος
Γενικός Γραμματέας	Χαράλαμπος Μπούρας
Ταμίας	Αλέξανδρος Ρωμάνος
Μέλη	Γεώργιος Γεραπετρίτης, Μαρίνος Γερούλανος, Ντίνος Μαρτίνος, Μιχαήλ Μελάς, Προκόπης Παυλόπουλος, Γιάννης Πυργιώτης

Καλλιτεχνικό Συμβούλιο

Μαρία Αυγούλη, Ελευθέριος Βενιζέλος, Αιμιλία Γερούλανου, Νικολέτα Δίβαρη-Βαλάκου, Σπύρος Ευαγγελάτος, Νικόλαος Ζίας, Σοφία Καλοπίση-Βέρτη, Ιωάννα Κολτοίδα-Μακρή, Αμαλία Μεγαπάνου, Βίκτωρ Μελάς, Γιώργος Μελάς, Μαρία Σπέντσα, Παναγιώτης Τέτσης, Έβη Τουλούπα, Φίλιππος Τσαλαχούρης

Επιστημονική Επιτροπή Αρχείων

Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη, Αλεξάνδρα Γερολύμπου, Μάνος Μπίρης, Χαράλαμπος Μπούρας, Γιώργος Πανέτσος, Αριστέα Παπανικολάου-Κρίστενσεν, Παναγιώτης Τουρναϊώτης, Δημήτρης Φιλιππίδης

Επιτροπή Πινακοθήκης Νίκου

Χατζηκυριάκου-Γκίκα Εβίτα Αράπογλου, Αδριάνα Βερβέτη, Άγγελος Δεληβορριάς, Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν, Ιωάννα Προβίδη, Διονύσης Φωτόπουλος

Επιτροπή Εργαστηρίου Γιάννη Παππά

Αλέξανδρος Παππάς, Θεόδωρος Βασιλόπουλος, Παναγής Βουρλούμης, Ειρήνη Γερούλανου, Πραξιτέλης Τζανουλίος

Επιτροπή Πωλητηρίου

Δέσποινα Γερούλανου, Αιμιλία Γερούλανου, Άρτεμις Κορτέση, Έττα Παρασάκη, Αλέξανδρος Ρωμάνος, Κυριακή Σταυροπούλου

Διευθυντής

Άγγελος Δεληβορριάς

Αναπληρωτής διευθυντής

Ειρήνη Γερούλανου

Γραμματεία

Ελίζα Καβράκη, Μυρτώ Καούκη
Επιστημονικός σύμβουλος: Σταύρος Βλίζος

Υποστηρικτικές υπηρεσίες: Μαρία Κρέτση, Βασίλης Κωστούλας, Νεκτάριος Λυμπερής, Έφη Μπερτοιά-Δρούγκα, Γαβριήλ Παλαιοδήμος, Διονύσης Σκουρλής, Κωνσταντίνος Τζανής, Έλενα Τομπούλογλου
Φωτογραφικές Υπηρεσίες: Σοφία Χανδακά

Τμήμα Προϊστορικής, Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Συλλογής
Ειρήνη Παπαγεωργίου, Αγγελική Ζήβα

Τμήμα Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Συλλογής
Αναστασία Δρανδάκη, Άννα Μπαλλιάν, Μάρα Βερούκοκου

Τμήμα Νεοελληνικού Πολιτισμού και Νεοελληνικής Τέχνης, Τμήμα Ιστορικών Κειμηλίων
Κάτε Σννοδινού (έως 30/9/2010), Ξένια Πολίτου (από 1/10/2010), Στέλλα Γκίκα, Παναγιώτης Παπασταύρου

Τμήμα Ζωγραφικής, Χαρακτικών και Σχεδίων
Φανή-Μαρία Τσιγκάκου, Πολύνα Κοσμαδάκη, Πανωραία Μπενάτου, Κωνσταντίνος Παπαχρίστου, Δανάη Φιλίππου

Πινακοθήκη Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα
Ιωάννα Προβίδη, Ιωάννα Μωραϊτή, Νίκος Π. Παϊσιος, Γιάννα Παπαδάκη

Τμήμα Παιχνιδιών και Παιδικής Ηλικίας

Μαρία Αργυριάδη, Ευγενία Μαλιαρίτη, Νόρα Χατζοπούλου

Τμήμα Ιστορικών Αρχείων και Χειρογράφων

Βαλεντίνη Τσελίκα, Ελευθερία Γκούφα, Μαρία Δημητριάδου, Αλέκος Π. Ζάννας, Βάσω Κομπιλάκου, Ειρήνη Μαύρου-Ζαφειριάδου

Τμήμα Φωτογραφικών Αρχείων

Φανή Κωνσταντίνου, Αλίκη Τσίργιαλου, Αρχοντία Αδαμοπούλου, Ντέση Γρίβα, Χρυσούλα Δεπόλλα, Γεωργία Ιμοιρίδου, Λεωνίδα Κουργιαντάκης, Μαρία Μάττα, Ελένη Τσάκωνα, Όλγα Χαρδαλιά

Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής
Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη, Ελένη Αρβανίτη-Κρόκου, Ευθυμία Δουρουδή, Αλεξάνδρα Καραγιώργου, Πωλίνα Μπορίσοβα, Ναταλία Μπούρα

Τμήμα Ισλαμικής Συλλογής

Άννα Μπαλλιάν, Μίνα Μωραϊτου

Τμήμα Πολιτισμών του Κόσμου

Σοφία Χανδακά

Βιβλιοθήκη

Πίτσα Τσάκωνα (έως 31/5/2010), Γεωργία Αγγέλου, Πανωραία Γαϊτάνου, Ντίνα Ευαγγελίου, Σπύρος Κωστούλας

Τμήμα Εκδόσεων

Δημήτρης Αρβανιτάκης, Λίλα Καραγγέλου (από 1/9/2010), Τάσος Σακελλαρόπουλος
Σύνταξη του περιοδικού: Μάρια Διαμάντη

Βιβλιολογικό Εργαστήρι «Φίλιππος Ηλιού»

Πόπη Πολέμη, Αναστασία Μυλωνοπούλου, Ειρήνη Ριζάκη

Τμήμα Εκθέσεων

Νατάσα Καραγγέλου, Ντόρα Πικιώνη-Ρόκου, Ξένια Πολίτου (έως 30/9/2010), Μαρία Σαρρή

Τμήμα Εκδηλώσεων

Λιάνα Τσομπάνογλου

Τμήμα Πληροφορικής

Ιφιγένεια Διονυσιάδου (τομέας τεκμηρίωσης), Ζωή Μεταξιώτου (τομέας συστημάτων), Χάρης Αρσενίδης, Στέφανος Γιατζής, Μαρία Γκίκα, Μαρία Θρουβάλα,

Χρήστος Κασσιμάτης, Χρυσάνθη Κοντάκη, Νικολέττα Μέντη, Δήμητρα Παπακωνσταντίνου

Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Μαρία-Χριστίνα Δεστούνη-Γιαννουλάτου, Φωτεινή Γραμματικού, Μαρία Ζαμενοπούλου, Μαρία Καρβουνάκη, Σοφία Μπίτσα, Αγγελική Φωτεινοπούλου, Αναστασία Φωτοπούλου-Πρίγκηπα, Χαρούλα Χατζηνικολάου

Τμήμα Συντήρησης Έργων Τέχνης
Βασίλης Πασχάλης, Βασιλική Αποστολοπούλου, Βασίλης Αργυράτος, Ειρήνη Βλαχοδήμου, Χρύσα Βουρβοπούλου, Λένα Βρανοπούλου, Χάρης Γραμματικός, Μυρτώ Δεληβοριά, Δημήτρης Δούμας, Μαρία Ζαχαρία, Ολυμπία Θεοφανοπούλου, Αλεξάνδρα Καλλιγά, Τζένια Καρύδη, Ναούμ Κοκκάλας, Ντέπη Κοτζαμάνη, Σοφία Μαύρου, Καλυψώ Μιλάνου, Σωτήρης Μπεκιάρης, Βασιλική Νικολοπούλου, Αναστασία Οζολίν, Δημοσθένης Πιμπλής, Βιργινία Ρωμάνου, Νίκος Σμυρνάκης, Φλώρα Στεφάνου, Σοφία Τσοσίου, Λένια Φαρμακαλίδου, Φωτεινή Φραγκάκη, Άνθια Φωκά, Αργυρώ Χιλιαδάκη

Νομική Υπηρεσία
Μαρία Βενιέρη, Κορνηλία Βουργουτζή, Φίλιππος Σπυράνης

Υπεύθυνη Προσωπικού
Χριστιάνα Σαούλη

Λογιστήριο
Δημήτρης Δρούγκας, Παναγιώτης Βαφειάδης, Γιώργος Βλασίδης, Χρήστος Ζουγανέλης, Θωμάς Κωστούλας, Παναγιώτης Μαρνέζος

Τεχνικό Τμήμα
Μανώλης Μπλαζιάκης, Κυριάκος Κοσμίδης, Μαρκ Ρίτσα, Γιάννης Τζερβάκης

Υποδοχή
Μαρία Δαμίγου, Γεωργία Αποστολοπούλου, Χριστίνα Δενέγη, Ευθυμία Δουρουδή, Μαρία Νασιοπούλου, Αθηνά Σαββάτη, Μελομένη Τριανταφύλλου, Βικτωρία Τσάρτσαλη, Ειρήνη Χαλικιά

Φυλακτικό Προσωπικό
Δημήτρης Δημητρίου, Δημήτρης Γεωργακόπουλος, Γιώργος Ντούβαλης, Δαμιανός Τζεκιλίδης, Σωτήρης Αβδαλάς, Σταύρος Απλαδάς, Σταύρος Α. Απλαδάς, Δημήτρης Αποστολόπουλος, Ρότζερ Αρμάγκο, Γρηγόρης Γεωργόπουλος, Βασιλης Γιάννης, Γεράσιμος Γκιολές, Αρτέμις Δαμίγος, Δημήτρης Δημακόπουλος, Χρήστος Δημητρακόπουλος, Σταυρούλα Δημητρίου, Θεόδωρος Δημητρόπουλος, Χρήστος Ελένης, Γιώργος Ελμάς, Ιωάννης Ζαμπάρας, Θωμάς Ζαπανιώτης, Γεώργιος Ζαφειρέλης, Κωνσταντίνος Καλλής, Χρήστος Καλογερόπουλος, Γιώργος Καντζιζέρης, Γιώργος Καραμανίδης, Κωνσταντίνος Καψάλης, Κωνσταντίνος Κουρτικάκης, Δημήτρης Κουτρογιάννης, Κωνσταντίνος Κυλλής, Πέτρος Κυρίτσης, Φίλιππος Μαγνήσαλης, Αναστάσιος Μάκκας, Κωνσταντίνος Μαργαρίτης, Στέλιος Μαργαρίτης, Γιώργος Μαύρος, Ηλίας Μητσιόπουλος, Θεμιστοκλής Μουδράκης, Κωνσταντίνος Μπερτσιάς, Αλέξης Μπουλιάκης, Χαράλαμπος Πανιώρας, Βασιλης Παπαδάκης, Παναγιώτης Παπασταύρου, Αναστάσιος Πατουχέας, Γιώργος Πάτρας, Δημήτρης Πάτρας, Βασιλης Πισπρίγκος, Αντώνης Πλιάγκος, Ηλίας Πολίτης, Ιωάννης Ραμμόπουλος, Δημήτρης Σαββάτης, Κωνσταντίνος Σκαρής, Προκόπης Σκυριανός, Παναγιώτης Στεφανίδης, Θεόφιλος Στεφάνου, Βασιλης Στραβοσκούφης, Βασιλης Τζελής, Αλέξανδρος Χίμης, Δημήτρης Χρυσικόπουλος

Κέντρο Ελέγχου
Βασίλης Καραμπάτος, Γιάννης Αντωνάκης, Μιχάλης Βιτάλης, Βαγγέλης Γκλάβας, Άρης Δανιάς, Δημήτρης Ζιαμπάρας, Άλκης Ξένος, Λάμπρος Σταυρόπουλος, Κώστας Σφήκας, Μιχάλης Τοιάμης

Καθαριότητα
Δέσποινα Τζερβάκη, Κωνσταντίνα Δημοπούλου, Alma Qirjo, Ανδρέας Μπάκας, Νικολέττα Μυλωνά, Αγγελική Πικροδημήτη, Μαρία Σκουρλή (έως 30/4/2010), Μαρία Χατζηαποστόλου

Πωλητήριο
Δέσποινα Γερούλανου, Γιώργος Αναστασιάδης, Ιωάννα Αντωνίου, Τατιάνα-Μαρία Αρακά, Βασιλική Βασιλοπούλου, Πόπη Δημητροπούλου, Δήμητρα Ζωγράφου, Ντορέτα Καλδέλλη, Γιάννης Κανάρης, Ιζαμπέλλα Curtis, Ευαγγελία Κεχρά, Νεφέλη Κολοκυθά, Φλώρα Κυρίτση, Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου, Μαρία Μαρινάκη, Bruno Barret, Μαρία Μπερτσιά, Παρασκευή Μπεσύρη, Ροδή Ξυδού, Άννα Παπαθεοφιλοπούλου, Νίκος Πετρόπουλος, Χρυσούλα Ραπανάκη, Κατερίνα Τότσικα

Κυλικείο
Παναγιώτης Χριστοφιλέας, Δήμητρα Γεωργίου, Δέσποινα Γεωργουσοπούλου, Αναστασία Διονυσάτου, Σπύρος Δρανδάκης, Σταύρος Κατακουζηνός, Δημήτρης Κυφωνίδης, Στέλιος Λαδάς, Γιάννης Μαστροδήμος, Παναγιώτης Μουσαγέας, Σάρα Μπισόρ Γκερίς, Βασιλης Οικονομέας, Γιώργος Παπαδημητρίου, Έκτορας Ρεμίτης, Αργυρώ Σορωτού, Θεοδόσης Φρίγγης, Βασιλική Χειμωνά, Γιώργος Χριστόπουλος

Σωματείο
Οι Φίλοι του Μουσείου Μπενάκη
Πλατεία Φιλικής Εταιρείας 15
106 74 Αθήνα
τηλέφωνο: 210 7229958
τηλεομοιότυπο: 210 7298183
e-mail: friendbm@hol.gr

Σημ.: Με πλάγιους χαρακτήρες αναφέρονται οι υπεύθυνοι των τμημάτων.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

1. Γλώσσα και έκταση των κειμένων: μελέτες προς δημοσίευση μπορούν να υποβληθούν στην ελληνική ή σε μία από τις υπόλοιπες ευρέως διαδεδομένες ευρωπαϊκές γλώσσες. Στο τέλος κάθε άρθρου θα υπάρχει εκτενής περίληψη, στην αγγλική γλώσσα για τα ελληνικά κείμενα και στην ελληνική για τα ξενόγλωσσα, την οποία θα υποβάλουν οι συγγραφείς μαζί με τη μελέτη τους. Τα υποβαλλόμενα κείμενα καλό είναι να μην ξεπερνούν τις 20 δακτυλογραφημένες σελίδες.

2. Χρονικό όριο για την κατάθεση των κειμένων: τα άρθρα προς δημοσίευση πρέπει να στέλνονται το αργότερο τέσσερις μήνες πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία έκδοσης του επόμενου τεύχους στην υπεύθυνη για τη σύνταξη Μάρια Διαμάντη, Μουσείο Μπενάκη, Κουμπάρη 1, 10674 Αθήνα, τηλ. +30-210-3671006, diamandi@benaki.gr.

3. Η σύνταξη του περιοδικού θα απευθύνεται σε εξωτερικούς ειδικούς κριτές, ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο, οι οποίοι θα κρίνουν το περιεχόμενο των μελετών ως προς την πρωτοτυπία και την επιστημονική τους βαρύτητα. Η σύνταξη έχει το δικαίωμα να ορίζει σε ποιον τόμο θα εκδοθούν τα προς δημοσίευση υποβληθέντα άρθρα.

4. Οδηγίες γραφής και κατάθεσης των μελετών: τα κείμενα παραδίδονται εκτυπωμένα σε μία όψη κάθε σελίδας Α4, με κανονικό διάστιχο και σε δισκέτα (πρόγραμμα Word, MS-Dos ή Mac). Οι υποσημειώσεις γράφονται στο τέλος του κειμένου και τυπώνονται σε ξεχωριστό φύλλο χαρτιού. Οι συγγραφείς θα δηλώνουν στο τέλος του κειμένου την επαγγελματική τους ιδιότητα και την ταχυδρομική ή ηλεκτρονική τους διεύθυνση. Οι φωτογραφίες πρέπει να είναι πρωτότυπες, να προσδιορίζεται η προέλευσή τους και τα πλήρη στοιχεία του απεικονιζόμενου θέματος με δακτυλογραφημένες λεζάντες σε ξεχωριστό χαρτί. Στο περιοδικό τυπώνονται ασπρόμαυρες και έγχρωμες φωτογραφίες. Για την καλύτερη εκτύπωση των

έγχρωμων φωτογραφιών επιθυμητή είναι η υποβολή διαφανειών. Το φωτογραφικό υλικό επιστρέφεται στους κατόχους του μετά την εκτύπωση του περιοδικού.

5. Διόρθωση δοκιμών: ο συγγραφέας λαμβάνει προς έλεγχο τυπογραφικά δοκίμια, τα οποία παρακαλείται να επιστρέψει με τυχόν διορθώσεις μέσα σε διάστημα 15 ημερών από την ημερομηνία παραλαβής τους. Σε περίπτωση παρέλευσης του χρονικού ορίου παραιτείται αυτομάτως από το δικαίωμα διόρθωσης, εκτός αν συντρέχει σοβαρός λόγος. Εκ των υστέρων αλλαγές στο κείμενο επιβαρύνουν τον συγγραφέα.

6. Κάθε συγγραφέας δικαιούται δωρεάν έναν τόμο του περιοδικού και το κείμενό του σε μορφή pdf.

Σύστημα υποσημειώσεων

1. Γενικές οδηγίες:

– αν πρόκειται για παραπάνω από έναν συγγραφέα, τα ονόματα χωρίζονται με παύλα. Οι βιβλιογραφικές παραπομπές μέσα στην ίδια υποσημείωση χωρίζονται με άνω τελεία·
– οι τίτλοι των μονογραφιών ή των περιοδικών γράφονται με πλάγια γράμματα·
– οι τόμοι δεν δηλώνονται με τις συντομογραφίες τ. ή τόμ·
– οι σελίδες ακολουθούν μετά τη χρονολογία, χωρίς την ένδειξη σ. ή σελ. Οι αριθμοί των σελίδων παρατίθενται συντεταγμένοι, π.χ. 123-34. Αυτό δεν ισχύει όταν πρόκειται για διψήφιους αριθμούς, π.χ. 43-47·
– οι μελέτες, οι οποίες αναφέρονται σε προηγούμενη υποσημείωση, παρατίθενται με το όνομα του συγγραφέα και σε παρένθεση: σημ. *, π.χ. Δεληβορριάς (σημ. 8) 34. Όσες αναφέρονται ακριβώς στην ίδια ή στην αμέσως προηγούμενη υποσημείωση, παρατίθενται μόνο με το ό.π. και τους αριθμούς των σελίδων. Σε περίπτωση που μία υποσημείωση περιλαμβάνει περισσότερες από μία μελέτες του ίδιου συγγραφέα, τότε σε επόμενη υποσημείωση παρατίθεται το επίθετο

του συγγραφέα, συντεταγμένος ο τίτλος της μελέτης στην οποία παραπέμπεται εκ νέου και σε παρένθεση: σημ. *, π.χ. Χρυσοστόμου, *Η θεσσαλική δεά* (σημ. 1) 187-91·

– για τις συντμήσεις των ονομάτων των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων χρησιμοποιούνται οι συντομογραφίες του LSJ και για τους Λατίνους του *Latin Dictionary* (Lewis-Short)·

– μετά τις παρενθέσεις δεν ακολουθεί κόμμα·

– οι λατινικοί όροι γράφονται με πλάγια γράμματα·

– ο τόπος έκδοσης δεν μεταφράζεται στη γλώσσα του κειμένου αλλά παραμένει ως έχει, π.χ. Αθήνα, London, München κ.λπ·

– στις ξενόγλωσσες μελέτες οι τίτλοι των ελληνικών περιοδικών και των πρακτικών συνεδρίων γράφονται με λατινικούς χαρακτήρες·

– στο κείμενο οι αριθμοί των υποσημειώσεων τοποθετούνται μετά το σημείο στίξης.

2. Μονογραφίες: πρέπει να σημειώνεται σε παρένθεση ο τόπος και ο χρόνος έκδοσης (ο εκδότης δεν αναφέρεται), π.χ. S. R. Canby, *The Golden Age of Persian Art 1501-1722* (London 1999) 38-45.

3. Άρθρα από περιοδικά: οι συντομογραφίες των περιοδικών ακολουθούν το σύστημα του *American Journal of Archaeology* (95 [1991] 4-16) και του *Byzantinische Zeitschrift*. Μετά τον τίτλο του περιοδικού δεν προστίθεται κόμμα. Ο χρόνος έκδοσης, και όχι ο τόπος, σημειώνεται σε παρένθεση. Ο τίτλος του άρθρου παρατίθεται ανάμεσα σε κόμματα, π.χ. E. B. Harrison, *Eumolpos arrives in Eleusis*, *Hesperia* 69 (2000) 267-91.

4. Συλλογικά έργα: παρατίθεται πρώτα το όνομα του συγγραφέα και ο τίτλος του άρθρου, στη συνέχεια το όνομα του επιμελητή (όταν αναφέρεται) και του συλλογικού έργου, π.χ.:

– W. Hoepfner, *Architektur und Städtebau*, στο: A. H. Borbein (επιμ.), *Das alte Griechenland* (München 1995) 191-239·

– Α. Καρακατσάνη, Οι εικόνες της Ιερής Μονής Σταυρονικήτα, στο: *Μονή Σταυρονικήτα* (Αθήνα 1974) 41-60.

5. Πρακτικά συνεδρίων: παρατίθεται το όνομα του συγγραφέα και ο τίτλος της ανακοίνωσης, κατόπιν το όνομα του εκδότη-επιμελητή (όταν αναφέρεται), το θέμα, ο τόπος και ο χρόνος διεξαγωγής του συνεδρίου και η ημερομηνία έκδοσης των πρακτικών, π.χ.:

– Ν. Οικονομίδης, Όρος Ρωμαίων και Βουλγάρων, στο: *Βυζαντινή Μακεδονία 324-1430 μ.Χ., Θεσσαλονίκη 29-31 Οκτωβρίου 1992* (= *Μακεδονική Βιβλιοθήκη* 82, Θεσσαλονίκη 1995) 239-45.

– Η. von Hesberg, Das griechische Gymnasium im 2. Jh. v. Chr., στο: M. Wörrle – P. Zanker (επιμ.), *Stadt und Bürger-*

bild im Hellenismus. Kolloquium München 24-26 Juni 1993 (= *Vestigia* 47, München 1995) 13-27.

6. Κατάλογοι εκθέσεων:

– εισαγωγικά κείμενα: παρατίθεται πρώτα το όνομα του συγγραφέα, κατόπιν ο τίτλος του κειμένου και της έκθεσης, και σε παρένθεση ο τόπος και ο χρόνος διοργάνωσης και το όνομα του εκδότη-επιμελητή, π.χ. Η. Maguire, Images of the Court, στο: Η. C. Evans – W. D. Wixom (επιμ.), *The Glory of Byzantium* (κατάλογος έκθεσης, The Metropolitan Museum of Art, New York 1997) 183-89.

– λήμματα: παρατίθεται πρώτα ο τίτλος της έκθεσης, σε παρένθεση ο τόπος και ο χρόνος διοργάνωσης και το όνομα του εκδότη-επιμελητή, και κατόπιν οι σε-

λίδες και ο αριθμός του λήμματος. Το όνομα του συγγραφέα σημειώνεται στο τέλος μέσα σε παρένθεση, π.χ. Η. C. Evans – W. D. Wixom (επιμ.), *The Glory of Byzantium* (κατάλογος έκθεσης, The Metropolitan Museum of Art, New York 1997) 94-95 αρ. 48 (J. C. Anderson).

7. Λήμματα λεξικών/εγκυκλοπαιδειών: παρατίθεται πρώτα ο τίτλος του λεξικού με πλάγια γράμματα, κατόπιν μέσα σε παρένθεση η ημερομηνία έκδοσης του χωρίς τον τόπο, ο αριθμός σελίδας, ενδεχομένως ο αριθμός του λήμματος, το όνομα του λήμματος με την ένδειξη λ. Στο τέλος, μέσα σε παρένθεση αναφέρεται το όνομα του συγγραφέα, π.χ. *LIMC* I (1981) 782 αρ. 86 λ. Andromeda I (K. Schauenburg).

GUIDELINES FOR THE PRODUCTION AND SUBMISSION OF ARTICLES FOR THE BENAKI MUSEUM JOURNAL

1. Language and length of texts: articles for publication may be submitted in Greek or any major European language. Along with his/her text each author should submit an extended summary in English (for Greek texts) or in Greek (for foreign language texts) which will be published at the end of the article. Submitted articles should preferably not exceed 20 typed pages in length.

2. Time limit for submission: the time limit for submission of material is four months before the publication of the forthcoming issue. Texts should be submitted to the editor Maria Diamandi, Benaki Museum, 1 Koumbari Street, GR-10674 Athens, tel: +30-210-3671006, email: diamandi@benaki.gr).

3. The Editorial Committee will approach external specialists in the particular field to judge the content of the articles. The Committee reserves the right to determine the issue in which submitted articles are published.

4. Guidelines for production and submis-

sion of material: material should be submitted typed on one side of A4 size paper, in normal double spacing, and on a diskette (in Word, MS-Dos or Mac). Footnotes should be placed at the end of the article and be typed on a separate sheet of paper. Contributors should give their professional title and postal or email address at the end of the text. Photographs should be originals and be accompanied by information as to their source and full details regarding the subject matter in the form of typed legends on a separate sheet of paper. The journal contains both colour and black and white photographs. For optimum reproduction of colour photographs submission of transparencies would be appreciated. Photographic material will be returned to its owner after the publication of the issue.

5. Correction of proofs: authors will be sent printed proofs for review, which they are requested to return in case of amendments within two weeks of the date of receipt. After that time the right of amendment will be automatically forfeited, unless there are exceptional reasons. Any

subsequent changes to the text will be at the author's expense.

6. Every author will receive the relevant issue of the journal and a PDF file with his/her article free of charge.

Notes

1. General guidelines:

– if a book has more than one author, the names should be separated by a dash. Bibliographical references within the same footnote should be separated by a semi-colon;

– titles of monographs and journals should be written in italics;

– references to volumes should not contain the abbreviation "vol.";

– page numbers should follow the date of publication without "p." or "pp."; numbers with three or more figures should be in abbreviated form, e.g. 123-34, not 123-134, but not two-figure numbers, e.g. 43-47, not 43-7;

– works mentioned in an earlier footnote should be referred to by the name of the

author, followed by “n. *” in parentheses – e.g. Delivorrias (n. 8) 34. Where the work has been mentioned in the same or the immediately preceding footnote without intervening reference to another work, the reference may be abbreviated to “*ibid.*” and the page numbers. If the earlier footnote refers to more than one work by an author, the later reference should contain the surname of the author and an abbreviated reference to the particular work, e.g. Chrysostomou, *Η θεσσαλική δεά* (n. 1) 187-91;

- for names of ancient Greek authors the abbreviations in Liddell and Scott’s *Greek-English Lexicon* should be used, and for Latin authors those in Lewis and Short’s *Latin Dictionary*;
- parentheses should not be followed by a comma;
- Latin terms should be given in italics;
- the place of publication or the location of a conference should not be translated into the language of the article but should remain in their original form, e.g. London, München etc.
- references in articles in foreign languages to books and articles in Greek should give the name of the author transliterated into Latin characters and the place of publication in the language of the article. The title of the work should remain in Greek characters;
- where articles in foreign languages give the titles of Greek journals or of conference proceedings, these should be transliterated into Latin characters;
- in the text footnote numbers should be placed after the punctuation mark.

2. Monographs: the place and year of publication (without the name of the publisher) should be indicated in parentheses: e.g. S. R. Canby, *The Golden Age of Persian Art 1501 – 1772* (London 1999) 38-45.

3. Articles from journals: the abbreviated title of journals should follow the system in the *American Journal of Archaeology* 95 (1991) 4-16 and *Byzantinische Zeitschrift*. The year of publication (and not the place) should be indicated within parentheses; there should be no comma after the name of the journal. The title of the article should be given between commas, e.g. E. B. Harrison, Eumolpos arrives in Eleusis, *Hesperia* 69 (2000) 267-91.

4. Collective works: the name of the author and the title of the article should be given first, followed by the name of the editor where relevant, and that of the collective work, e.g.:

- W. Hoepfner, Architektur und Städtebau, in: A. H. Borbein (ed.), *Das alte Griechenland* (München 1995) 191-239;
- A. Karakatsani, Οι εικόνες της Ιερής Μονής Σταυρονικήτα, in: *Μονή Σταυρονικήτα* (Athens 1974) 41-60.

5. Conference papers: the name of the author and the title of the paper should be given first, then the name of the editor where relevant, the subject and the place of the conference and the date of publication of the papers, e.g.:

- N. Oikonomides, Όρος Ρωμάτων και Βουλγάρων, in: *Byzantini Makedonia 324 - 1430 AD, Thessaloniki, 29-31 October*

1992 (= *Makedoniki Bibliothiki* 82, 1995) 239-45;

- H. von Hesberg, Das griechische Gymnasium im 2. Jh v. Chr., in: M. Wörle – P. Zanker (eds), *Stadt- und Bürgerbild im Hellenismus, Kolloquium München 24-26 Juni 1993* (= *Vestigia* 47, 1995) 13-27.

6. Exhibition catalogues:

- introductory articles: the name of the author should be given first, then the title of the article and the exhibition, within parentheses the place and year and the name of the editor, e.g.: H. Maguire, Images of the Court, in: H. C. Evans – W. D. Wixom (eds), *The Glory of Byzantium* (exhibition catalogue, The Metropolitan Museum of Art, New York 1997) 183-89;
- catalogue entries: first the title of the exhibition, within parentheses the place and year and the name of the editor, and then the pages and the number of the entry. The name of the author of the entry comes at the end in parentheses, e.g.: H. C. Evans – W. D. Wixom (eds), *The Glory of Byzantium* (exhibition catalogue, The Metropolitan Museum of Art, New York 1997) 94-95 no. 48 (J. C. Anderson).

7. Dictionary / encyclopaedia entries: the title of the dictionary / encyclopaedia should be given first in italics, within parentheses the date of publication, then the page number, the number of the entry if possible, and the title of the entry after the abbreviation *s.v.* The name of the author of the entry comes at the end in parentheses, e.g.: *LIMCI* (1981) 782 no. 86 *s.v.* Andromeda I (K. Schauenburg).

